Secreta medicine.

Guillielmi Varignane secreta sublimia ad varios curãdos morbos verissimis autoritatibus illustrata: flosculi item nonnulli proficue superadditi cum marginalibꝰ decorationibus. Que nuperrime castigatissime dantur excusa.

1533

[C]unctis virtutibus militaribus accincto nec minus intellectualium diademate decorato Magnifico domino suo semper dño Meladino croachorum et bosne plebano generalique domino toti territorii chelen. eius subiectus aio Guillielmus de Varignana qualisqualis professor in artibus: et scientia medicine beari. Quia omnes homines secundum phylosophū primo Metaphisice. naturaliter scire desyderant tanque perfectibile in ultimam perfectionē ipsius: eo quod scientia est perfectio anime: ut testatur Auer. i. de anima: et Aul. in lib. fortis vite: et Algazel et Macrobius: et Tullius in paradoxis: et Seneca in plerisque locis: et Gal. 7. terapenti. et Aui. 6. de naturalibus: et breviter omnes phylosophantes consumate effectu nostra sapientia copiosa manifestat quod admiror: imo stupidus quasi fio aiaduertens: et causa circa quanta ciuilia prudētia sollicitas ac utraque forma continue vigilatis ignoro qualiter culmē tantarū literarum nōster perficit intellectus quos divinitus plusquā humaniter fore puto. Hec igitur quidem causa que est in ea est proprie infudantis: aut etiam utilitate propria ac nostrorum irritās merito nos cōmouit ut descendere placuerit mihi nostro precipere quod gratia mihi fuit inueniēdi in loco sancti Grisogoni ut opusculum vobis sanum constituam comprehēdens que precipua apud famosos antiquos circa egritudinum genera sunt laudanda quod equidē libenti animo suscepi: sed considerans quod firma Gal. simplices medicine velociores existunt in opere quam cōposite propter ipsarum substantiam a materia existere collegi ex dictis Gale. in lib. 12. de simplici medicina: et Dyas. Auicē. Serap. Mesue. Basi. Ysaach. Amech. kirandi. Rabimoysis et plurium aliorum nō omnia: sed in quibus non solum cōcordes sed aliis precolaudāt: quequidē cum nominauero multa immiscebo eorum quorū virtus mira scientiā medicinalē transcendit: et quorum operatio a sola forma existit specifica; quorum veritates licet ab expertis existant quod voluerunt quod experiantur pro libito. Magis aūt gratia perfectionis operis et exercitii fiendi in eis ponētur quantū per experiētiā que ab eis sit suscepta. Uerum quia iuxta Mesue gaudet quilibet inexpertus ad danda experta simplicia et composita tā paterna quam propria ut opus dilucidetur ex eis: et ut inde acquisita: qua puto beniuolentie vestre gratia causam habeam ad alia me transferendū: et ut quam vitā poleam. Possunt quidem ut sit mihi in senio cum potentia exercitandi libros defecerit in arte bacculus senectutis: et in posteris eterna memoria cū ipso profectu iuxta Gale. dicentē videntes dicta Aristotelis et Pla. eorū reminiscamur ac si essent p̄sentes. Et Ptolomeus nō fuit mortuus qui scientiam viuificauit: et iuxta Diadoscolis nō sibi sed aliis sapiēs natus est. Et quia opus hoc post vestram vitam et meā poterit diuulgare et opera medicinalia: licet ad rectum sint posita tamen quedam noua necessaria sepe tanguntur in eis quibus pure utēs potest operari ad malum. Legentē nunc obsecro et ubi quicque sinistre operetur quod

si quis operari presumpserit dicam cum Amech in suo proemio de venenis. Ueniat ignis et sulfur de celo et spus q possint ipsuz facere. sicut de vrbibus Sodome et Gomorre. Ob hoc igitur idiote confidentes in ipso dimittam principia artis et scientie que sunt fundamentum in operevt in pluribus: neqz signa egritudinum ponam: neqz causas distinguam neqz auxilia: sed tanqz notis et intelligentibus aliis scribens illa vestre intelligentie et prudentie derelinquã. Deum igitur cunctorum bonorum primum motorem inuoco vt feliciter hoc opus iuxta Mesue dicentez. Principiet deus opera tua: et felicitabit ea et iuxta illud Pitagoricum. In omnib⁹ his que agis: exordium a deo sume. Hunc itaqz librum manifestationis maioris gratia in quinqz sermones diuidam.

¶ Guillelmi Varignane medici Clarissimi opus de curandis egritudinibus tam particularibus ꝙ vniuersalibus sublime adeo. vt secretum secretorū merito nuncupari potest: feliciter incipit.

¶ Caplm proemiale.

Reauit altissimus cui' imperio cuncta debite ordinant in fine cerebrū in oppositū cordis vt immēsam caliditatē ipsi' tēperaret: ferueret enī istis spūs vt prorsus inepti ꝛ inutiles operationibus ale essent vt ait phs. Ea propter oppositū cordis ipsos recte cōtemperans collocatū est cerebrū in supremo mēbro qḋ est caput sic etenim recte melius cono ignis obsistit: quinctiam et habito fumo ad sensuꝫ qḋ in eo cōsistit. Sed neq̄ cerebrū est causa totalis: qḋ caput sit in supremo positum fm Gal. ꝛ Auicē. ocul' ipse qui tanq̄ lucerna corporis dꝫ in supremo locari. Cum igitur in supremo maxime ꝛ manifeste collocatum sit caput: merito ab ipsius depositionibus est inchoandum. Et primuꝫ quidē a capillis tanq̄ a partibus capitis extremis qm maxime constat caput ex eis sicut et alijs partibus fm Gal. in in tegni. ꝛ prius de colorib' ipsorum dicemus. Lib. 1. text. et cōmē. 34.

¶ Caplm. 1. De denigratione capillorum.

Apud veteres constat capillū gñationē assumere a fumosa materia nō minus necessitate, pductū ꝙ etiā propter ornatum ea propter dure existens substantie eget imprimentibus fortiorib' vt mutatio fit coloris in ipso. Dicā aūt vt premissuꝫ est dcūq̄ approbata p veteres ex his q̄dē est vt colligant stipites ꝛ folia rubi et ꝑprie cui' fruct' est h̄ns lanā int' et coquat in aqua vel in lirinio et lauet ide caput. Rub'. Pꝫdē aūt opat ꝛ flos eius sil' ꝑparatus. Qḋ silirinū in corticibus seu corticibus nucū cōbustis cōficiat: dico autē molib' magis nascentibus extra nuces: tūc operatio vehementior erit: et hoc fit i capitulo toto cōe. Cortex nucuꝫ. Pꝫ Silr Mūc operat acatia si in lirinio dissoluatur ꝛ caput lauet. Pꝫdē papauer rubeū cū cortice nucū in lirinio coctū tingit in nigredine forti. Acatia. Papauer rubeum. Pꝫdem hec inunctio est mirabilis. R. mirabo. nigrorum galle. añ. ℥. j. litargirij au'. ſ. emblicorum. ℥. ſ. mirti au'. ſ. eris vsti au'. ſ. salisgemme draganti, añ. au'. ſ. puluerizentur et conficiantur cum decoctione dactilorum insuper ponatur capiti ꝛ est mirabile. Item oleū scriptū infra capitulo de multitudine pilorū. Emblici quoq̄ mirabolani si in lirinio ponantur et coquantur proprietate tingunt. Mirabolani Emblici. Pꝫdē ꝛ grana mirti cocta in lirinio ꝛ maxime semen in ipsis' tingit. Grana mirti. Pꝫuenit aūt hec aqua maxime fortissime. R. cineris cerri solidi non putridi. lib. ꝫ. aes. ij. litargirij auri. lib. j. ꝛ quidam addunt alchōne. li. j. ꝛ est mirabile bulliat in octo fialis aq̄ vsq̄ q̄ redeāt ad duas. Hec igitur aqua si valde tepida capillis imponat illos flauo decorat colore. Si vero aliquantuluꝫ calida illos rubere facit. Si vero fortiter calida: tunc denigrat fortissime. Sit auteꝫ cautela in ponendo capiti ꝛ maxime cuꝫ est calida: adurit enī cutim. Fit auteꝫ plura simplicia commisceri quꝫ

do vnum simplex pharmacũ non videtur operari ꝑ libito. ¶Ex expertis paternis est vt tollant̄ nuces capilli aut folia eius ⁊ in aceto coquant̄ ⁊ ex ea caput lauet̄ sed prius caput lauet̄ vt capilli non sint sordidi ⁊ cum exiccati fuerint tingantur. Idem autē est puluis murti dissolutus in oleo mirtino quo cōsimiliter caput inungatur hec ⁊ capillorū radices corroborat ⁊ eos auget sicut plurima supradictorum.

Nux capressi.

Additio.

¶Ut capilli cani non fiant sed potius flaui. R̷. cinerez ligni lingua materna vocati la rouera circa octauam partez emine et fac bullire in vna situla aque ad tertie partis consumptionez: postea depone ab igne ⁊ dimitte clarificari postea colla: et iterum pone ad ignem ⁊ fac bullire addendo parasidem vnam paruaz eruginis argenti et totidem calcis viue ac tantumdem aluminis de fece et bulliant iterum intantum quia si ponatur vnus pes lepor̄s nigre fiat. tunc ab igne depone ⁊ in vase reserua: ⁊ cum volueris vti caput lauando ad q̄titatem mediũ ciati capias ⁊ vtere.

¶Cap. 3. De rubificatione ⁊ albatione capillorum.

Ut igitur caput subito vna immissione rubeat prius quidem caput lauetur in lixiuio: cum autem tersum fuerit non superflue tunc madefiat aqua hac non superflue. R̷ vitrioli roma. par. j. salis nitri. par. j. cinapriũ. ʒ. 5. hec terantur subtilissime ⁊ in elābico ponant̄ ⁊ in olla plena cinere mittant̄ sub qua furnus paruus paretur et primo quidem ignis fiat sub olla magnus donec aqua incipiat distillare: tunc ignis paruus continuetur: postea quidez aqua que egreditur nullius est vtilitatis ad presens. Colligatur ergo per se aqua illa que tingit petiam albam quando in ipsa mittit̄ ⁊ est hec vtilis in hoc casu. Caueatur autem bene qualiter imponatur ipsa enim indomite posita non solum pilos sed etiam cutim adurit adminiustratur autē hoc mō. Intra dentes pectinis ligat̄ aliq̄d molle sicut bōbax vel stupa vel frustulū spōgie ⁊ madefit pectē in aq̄ ipsa tepida existente sup cinere calo ⁊ hinc inde postea pectinam᷑ caput statim fricātes ipsū pāno lineo albo: ⁊ hoc tn̄ facimus donec appareat color in ipsis quez querimus sufficit vna immissio nec est separabilis color non pilo cadente imo quāto caput magis lauatur lucidatur color ꝑ amplius. Hec aqua multarum vtilitatum est ⁊ solatiorum: tingit em̄ si quis nouerit non solum rubeo sed etiam nigro: viridi: ⁊ roseo: ⁊ zallo colore pariter ⁊ rebus inseparabiliter adherente q̄bus ad diuersa solatia vsi fuimus. ⁊ secreta etiam quedā facit q̄ ꝑ nunc dimitto pro meliori. ¶Experimentatores vero alchimie quasi per oppositum proportiones eorum ponunt vt sit vitrioli ro. par. ij. salis nitri par. j. cinapriũ par. quartam ⁊ testatur hoc esse pulchrius Nos in primo stetimus neq̄ hoc q̄ possibile est esse experti sumus. ¶Ex his etiā que sic tingunt est aqua mellis fit aūt cū elambico et tutius potest poni. nam non cauterizat vt prima. Eius autez impositio sit post sufficientem lotionē capitis ⁊ exiccationem in sole cum ea fricādo caput vsq̄ ad eius cōsumptionem in capillis. Cauere autē opz cū sit ne ad coopertorium elābici ascendat. nam tota aqua destruetur. detur ergo ignis non superfluus ⁊ quū incipit aqua manare continuo cū ali

Aqua mellis

quo mantico in capellum clābici insuffletur aut cum petia madefacta in aqua frigida inuoluatur coopertorium siue capellus: hoc enim prohibet mel nimis bulire. Similiter hec aqua caute ponatur in capellis. nam si cutum tāgat illam tingit vt pilos. ¶ Quod aūt redit capillos flauos est aqua huiusmodi. ℞. tutie costi foliũ myrrhe spicenardi aā. ʒ. ij. olei ros. lib. j. terantur terenda ꝛ cum oleo misceantur ꝛ inde sublimentur per elambicum: et ex hac sublimationis aqua loto capite iterum linian-

Camomilla. tur capilli. ¶ Camomilla autē in lirinio recēta: est ex his q̄ decenti colore decorat capillos. ¶ Ad rubificandum insuper est vt tollatur fex vini antiqui resine pini ele. masticis misceantur ꝛ in nocte fiat linitio capillorũ sicut ꝛ de

Lilium indum. posteris dicet. ¶ Idē opat liliũ indũ si ex eo dissoluto in aqua vtilis fiat linitio ad capillos calido existe sint autem capilli semi humidi quum opponit. ¶ Ex cōibus est confectio hmōi. ℞. lupinorũ et myrrhe aā. ʒ. v. stafisagrie fecis vini aā. ʒ iiij. aggregentur ola trita ꝛ cribellata cũ aqua in qua cinis lignorũ vitis extinctus sit et liniant cũ eis capilli ꝛ teneant nocte tota: mane aūt lauet caput et hoc iteretur ꝛ fient flaui. ¶ Si q̄s magis dealbare cupit: tunc hac cōfessione vtat. ℞. corticũ radicum

Alia litera: ℞. ueiscum ꝛ corporis. Lisa silvestris alba. capparis sulfuris: nesrini et est sambacus siluestris seminis rafsani mes ꝛ est robilia enule sicce stercoris r[illegible] aā. terantur et aggregentur cum felle vaccino et aceto vini albi liniatur ex eis caput premissa lotione cōmuni et exiccatione ꝛ suffumigatione capillorum cũ sulfure reiterata ꝛ teneatur super caput. ¶ Cũ vero capilli facti fuerint albi: tūc iuuamen assiduet inunctio cũ oleo sambacino.

Glossa.

a ¶ Uel sic in forma magis intelligibili. ℞. salis nitri vitrioli ro. aā. lib. v. cinaprij. ʒ. ij. ꝛ sequere vt dicit magister.

b ¶ Ualet ad poros tollendum et callos: ad albandum dentes: ꝛ lentigines euellendas.

Additiones.

¶ Ad capillos colore auri colorandũ. ℞. draganti auruli aā. ʒ. ij. gummi arabi. ʒ. iij. sabonis albi. ʒ. ij. aluminis fecis lib. ij. aq̄ clare q. s. ꝛ omnia ista pistentur et misceantur. et ponantur ad ignem et aliquantulum buliāt postea colentur ꝛ vngant stando aliquantulum in sole.

¶ Ut capilli cane efficiant plani. ℞. galeti. ʒ. ij. mellis ocrie ꝛ est species terre ana li. ij. ꝛ fiat aqua distillata per elambicum ꝛ sic liniātur capilli cũ pectine ad solē post ablutionē cũ lirinio ꝛ desiccationem aliqualem.

¶ Ad capillos flauos faciendum ℞. myrrhe rubee. ma. radic. celidonie domestice aā. tere diligenter ꝛ pone in olla vbi sit cinimum rasura bussi ꝛ parũ croci decocta ꝛ caput vnge: ꝛ sic frequenter facta nocte dimitte ꝛ in die laua assidue cũ lirinio stipitũ fabarũ ꝛ radicis ordei probatũ enim est.

¶ Caplm. 4. De tardanda cani.

Et primis aūt est assidua inūctio capitis cũ oleo de oliuis recētib⁹ ꝛ nō solũ hec efficit: sꝫ eorũ ꝓhibetur casus. ¶ Kirādus dixit q᷑ sanguis tauri nigri aridus comestus et inunctus cũ oleo onfacino canos capillos denigrat caueat aūt ol q̄ cani- ciē tardare cupit ab vsu balnei aq̄ dulcis ꝛ superfluo coitu ꝛ summopere etiā capilli nō tangant aqua rosata ꝛ maxime cāphora. Cāphora enim quocunq̄ modo approximata canos accelerat. Camphora canicies facit.

¶ Caplm. 5. De crispandis capill.

Ex his q̄ capillos planos incrispāt est hec ℞ seminis iusquiami gallarū: farine fenugreci: psidie: calcis: et litargirij. ⁊ ex his post lotionem: ⁊ exiccationē fricētur capilli. ¶ Applanant aūt capilli. s. crispi si vitrū optime terat ⁊ in lixiuio in quo fit lotio ponat nā a ppꝛietate applanat. ¶ Silr aūt cōfortat capillos ⁊ applanat nabach et est

Agrifoliū. agrifoliū qn ex ei⁹ decoctione liniunt capilli. ¶ Scissuras aūt et corrosiones in finib⁹ eorū optime sonat ordeū si cōtinue teneat

ordeū. in lixiuio quo fit ablutio ꝙ continue fuimus experti. ¶ Idez opat

vnguētū lapatij. vnguētū de succo lapatij scriptū infra caplo de alopitia.

¶ Caplm. 6. De abrasione capillorū ⁊ ꝓhibitione eoꝝ ortus.

Vt igit cadant sumat lac recēs titimali ⁊ liniant in sole: nam

Lac titimali. cadunt post quos oriunt alij pili subtiliores et rubei q̄ silr liniant ⁊ cadēt ⁊ hoc fiat quousq penit⁹ nullus remaneat ꝙ erit i tertia vel q̄rta vnctione vel ampli⁹ sʒ corpis dispositionē. ¶ Idē opat lac volubilis

lac volubilis ma. maioris nā prorsus illos abradit. ¶ Idē est ⁊ fortius sumat calcis fortis p. j. ⁊ infundat p. vj. aq̄ desup ⁊ p triduū dimittat postea colet ⁊ colature addat sexta pars calcis iterū ⁊ sic p trēs dies dimittat pōst sexta ps arsenici citrini triti i p̄dicta aq̄ mittat ⁊ tādiu in sole dimittat donec pēna immissa depilet postea cū lana intincta deducat ad vsuz semp tn̄ post depilationē cū aqua ordei vel fabarū vel seminū melonū vel oleo rosato inūgat. ¶ Ex ppꝛijs est vt

Gūma edere. loc⁹ cū gūma edere liniat aut lachryma eius ⁊ post casum eoꝝ eidē teneat inunctus. ¶ Prohibent aūt gnationē pilorū euulsoꝝ oua

Oua formicaruz. formicarū supfricata loco ⁊ rubigo ferri cum saliua. ¶ Prohibent etiā in pilis palpebrarum ortum fieri piloꝝ. ¶ Aqua vero lupinorum grossos capillos subtiliat.

Aq̄ lupinoꝝ. Sang. cerui. ¶ Et dixit Rasis ꝙ sanguis cerui capillos subtiliat.

Additio.

¶ Ad tollendū pilos ⁊ ne nascantur. ℞. oua formicarū: gūmi: edere auripigmti. ⁊ tere ⁊ icorpa cū aceto in modū vnguēti ⁊ frica vbi vis vt supra.

¶ Caplm. 7. De multiplicatione capillorum.

Et expertis quidē nostris multoties i multiplicatione: cōfortione: ⁊ decoratione capilloꝝ: in hoc vnguētum mirabile sumantur radices maluauisci: folia trifolij: radices ⁊ folia petrosilij ana. ponāt i olla noua ⁊ subponant i eis mel ⁊ acetum aā. q. s. vt plene coquant quibus coctis plene colent p pannū ⁊ in vase vitreo recōdant. Ex hoc vnguento vngat caput multoties. bonū aūt esset si caput prius raderetur mirabilis est effectus eius. ¶ Ad hoc confert lotio cum aqua decoctionis capilloꝝ veneris facta.

Capillus ve. ¶ Ex hūjs ēt est vt sumatur antimonij plūbi vsti aā. ʒ. viij. eris vsti: croci: myrrhe: spice nardi: piperis longi. aā. ℈. j. ossiū dactiloꝝ cōbustoꝝ in vase eneo. ʒ. iiij. terant oia bene ⁊ cum lixiuio misceant ⁊ fiat vnguētū vsus vt in alijs. ¶ Accelerat aūt pilos

Oleū sticados. in barba maxime inūctio de oleo de sticados frequētata. ¶ Similiter quoq in barba ⁊ supercilijs hoc facit. ℞. papaueris nigri: foliorū mirti: capilli veneris. spice nardi: ciperi: seminis apij emplici: cipressi. aā. ℥. j. coquat in trib⁹ libris olei mirtini in duplici vase ⁊ sit caldarium inferius plenum

aqua ⁊ coquatur vsq ad cõsum=
ptionem aque: deinde accipiãtur
cortices pini ⁊ laudani.añ. par.
tertiã ter puluerizentur subtilis=
sime ⁊ addatur in ꝓdicto oleo et
ex hoc fiat inunctio mane et sero.
¶ Qđ aũt pilos cõfortat: prolon=
gat: ⁊ enspissat: ⁊ nasci facit est
Lau= laudanũ cũ oleo mirtino: sed hoc
danũ. nonfacit in alopitia vel caluitio
cum iam cutis incipit apparere.
¶ Confortat etiã radices capillo
Mirt⁹. rũ ne cadãt decoctio mirti ⁊ suc=
nastur cus ei⁹ cũ madefiũt ex eis. ¶ Idẽ
tium. operat nasturtiũ bibitum ⁊ inun=
Oleuz ctum. ¶ Fortes aũt efficit ⁊ duros
sisami= et eos cõfortat oleũ sisaminuz qñ
num. in eo decoquitur mirtus in dupli
Aloe. ci vase ⁊ inunctio fit ex eo. ¶ Idẽ
Oleuz facit aloe: cũ vino mixtũ. ¶ Oleuz
costinũ autem costinum conseruat iuuen
tutem in eis quando assiduatur
inunctio. ¶ Ex proprijs aũt est vt
sumantur capilli veneris lati sa=
ni olei mirtini olei de lilio ⁊ vini
añ. partes equales permisceantur=
Spuma tur et epithimetur ex eis caput.
maris. ¶ Item spuma maris ⁊ cepe si lo
Ster= cus fricetur multiplicabunt pili
cus in eo. ¶ Item dicit Rasis ꝙ ster=
gazel. cus gazel siue dyane cum oleo
mirtino meliorat ⁊ crescere facit
capillos.

Additiones.

¶ Aqua depillatiua. ℞ lixiuiũ. li=
br. iiij. parum bulliat deinde su=
peraddatur calcis viue recentis
℥ iij. auripigmenti subtiliter tri=
ti lib. s. floris eris triti. ℥. ij. tunc
ab igne deponantur ⁊ seruentur
in vitreo bene obturato et pre=
dicta sic dimittantur et postea
vtere.

¶ Probatum et nobile in longa
tione capillorũ. Decoquat fenu
grecũ vel herba ei⁹ ⁊ est melius
in lixiuio ex quo fiat ablutio et
cum capilli fuerint mediocriter
siccati vnguat pecten cum oleo. ⁊
pectinetur hec enĩ ablutio et pe=
ctinatio capillos vltra modum
elongat et multiplicat ⁊ valet ad
scissuras ⁊ corrosiones capillorũ
veraciter.

¶ Ad faciendũ nasci pillos. Pin= Pingue
guedo serpentis albi inuenti in do ser
vineis: vel pinguedo talpe multũ pẽtis ⁊
confert si locus depilatus inunga talpe.
tur ⁊ bene succedit.

¶ Capi. 8. De furfuribus ca= pitis.

Quod ergo iuuat ca= Fel ca
put a furfurib⁹ est fel pre et
capre aut vrsi cũ vino vrsi.
mixtũ ex quib⁹ caput
inungatur: aut in li=
xiuio dissoluatur: ex quo caput la
uetur. ¶ Itẽ operatur radix lilij Radix
trita ⁊ cũ melle mixta cũ inungi= lilij.
tur caput ex eis. ¶ Similiter si vi Vitrũ.
trum teratur subtilissime: et in
lixiuio misceatur cum vitro et
chimolea et ex ea caput inunga=
tur curat furfures curatione per
fecta quod confirmat Rirandus.
¶ Cinis autem capilli vene. cum Capil=
lixiuio mixt⁹ oẽs aufert. ¶ Idem li vene
autem facit cinis caulium et ipso ris ci=
rum decoctio abluto capite ex nis.
ipsa. ¶ Simili quoq modo si ex Cinis
decoctione fenugreci caput la= cauliũ
uetur. ¶ Si autem agrifolium in Fenu=
lixiuio coquatur et proprie gum= grecuz
mi eius non solum furfures: sed Agri=
omnes res minute mundantur foliũ.
acuti. ¶ Aqua etiam decoctio=
nis sicle. i. blitis et maxime rubee: Blitis
et maxime cum radicibus simul rubea.
quod sepe sumus experti peropti
me mundat. ¶ Hoc idem facit de=
coctio foliorum et radicum cana=
pis. ¶ Decoctio garab et est spe= Cana=
cies salicis ablutione facta cum pis.
ea decocta est circa ipsam furfu= garab
ris ablutionem. ¶ Idem facit vri vrina
na hominis. sed hoc pro rusticis hoīs.
si tñ dimittamen. ¶ Item tollantur Amig
amigdale amare et terantur et dale a=
dissoluantur in vino et cum ipso mare.
lauetur caput.

¶ Capitulum. 9. De pediculis ⁊ lendibus.

Tama riſcus. Ex his eſt tamariſc⁹ coctus in aqua ex qua poſtmodum corp⁹ vel caput lauet nõ multū iuuat quod frequēter experti ſumus coquantur rami cum radice ⁊ folijs. ¶ Jdeꝫ operatur inunctio facta cum alchitraꝫ
Alchitrā. non ſolum illos interficit ſed etiā
alumē. illos animalium brutorum. ¶ Si etiam alumē in lixiuio vel aqua
Aqua marina. coquatur illos necat quod et ſola aqua marina operatur. ¶ Et dixit Raſis quando quis ſuffumigatur ex pena vpupe expelluntur ab eo vermes.
pēna vpupe
Auripigmētum. ¶ Jdem facit auripigmentum coctum cuꝫ oleo et caput vel corpus inde vngatur. ¶ Similiter argentū viuum
Argētum viuum. cum oleo roſato mortificatū inuncto corpore fugat. ¶ Jdem quoqꝫ lac volubil' maioris modo decenti applicatuꝫ.
Lac volubilis ma.
Siſimbrium. ¶ Siſimbriū quoqꝫ ſi in aqua coquatur aut ſicla et ſi ex hac decoctione fiat lotio fugat imo ſola lotio mellis fugat.
Aleuꝫ montanum. ¶ Jdem aleum montanum coctū bibatur ⁊ eius decoctio bibatur aut madefiat corpus interficiuntur omnino.
cedria. ¶ Sic et cedria et eſt olus quod a cedro ſumitur ſecundum Gale. interficit.
Gūmi edere. ¶ Jdē quoqꝫ et gūmi edere operatur que dicitur cuſſus ſecundum Gale. ſed capillos deſtruit. ¶ Ex noſtris autem pprijs eſt hoc. ℞. ſtafiſagrie ℥. ij. vini ſiale ʒ. iiij. ſpinarum porcinarum combuſtarum. ℥. ij. argenti. ℥. j. bulliant ſimul omnia et vbi neceſſe eſt corpus vndique madefiat.

¶ Tractatus ſecūdus primi ſermonis. De diſpoſitionibus capitis ⁊ cerebri continet capi. xj.

¶ Capitulum. j. De alopitia ⁊ q̄ de vlcerib⁹ cutis et ſafati dicet.

Et q̄ alopitia eſt feditas cutis capitis cum caſu capillorum fedis etenim vulneribus vulpis ſimilatur vnde ⁊ nomen ſumpſit. Alpos enim grece idem eſt quod vulpes. ¶ Notandum autē eſt quod in cura cuiuſlibet infirmitatis adhibenda eſt dieta competens. ¶ Exiſtens igitur alopitia cutis feditas cum caſu capillorum indiget virtute duplici medicinarum abſterſiua feditatis et generatiua capillorū. tales autē erunt quecunqꝫ ſcribentur. ¶ Cum igitur eſt propter groſſos humores ſuccus radicum et herbe roſmarini cum melle mixtus ſanat vt teſtatur Gal. roſmarinus.
¶ Si inſuper vngatur caput oleo decoctionis abrotani ſanant ⁊ pili naſcū tur. Oleo abrotani.
Simil'r ſi decoquat' i oleo de raphano vel decherua.
¶ Limatura quoqꝫ auri cum alijs q̄ ꝯferūt alopitie ꝯfert valde. Limatura auri.
¶ Si ferrū q̄ꝫ ſup cotē fricet' ⁊ colligat' qđ ex vtriſqꝫ aggregat' ⁊ liniat': caput ſanat et capillos naſci facit ſicut et erugo ferri cū illinita etiam ſi alopitia antiqua fuerit. Ferrū
¶ Jdem facit cinis ranarum cum pice preparatus. Cinis ranarum.
Et dixit Kirandus ꝙ rane ſint parue. Et dixit Raſis ꝙ locus fricetur cum ipſis donec rubefiat poſtea inungatur cum medicina.
¶ Cepe quoqꝫ fricatum cōfert et citius facit oriri pilos q̄ ſpuma maris et videtur ꝙ ſit melius miſceri vtraqꝫ ſimul. Cepe.
¶ Quod autem appropriate illaꝫ delet eſt ſuccus denſir. i. auene capiti illinitus. al's dē ſer vt Auic. 2. cañ.
¶ Et dixit Kirād⁹ ꝙ adeps vulpis perfecte ſanat alopitiam et ſtrictius copuletur inſpiſat eā alopitiaꝫ. adeps vulpis
¶ Et dixit Raſis quod cinis ſtercorum caprarum mixt⁹ cum aceto et oximelle confricatus alopitiam ſanat. Jdem dixit Cinis ſtercoris capre.

de vngulis caprarum vstis ⁊ cū aceto mixtis. ¶ Si caput vngatur oleo: farina lolij: et raffano mixtis pillorum generatio in alopitia fiet. ¶ Ut etiam acceleretur ortus pilorum in ea fricetur, cū gūmi ruthe siluestris. nam valde nasci facit et raro inuenitur sibi par sm̄ Auicennam. ¶ Cum vlcera sunt in cute, sumatur altea ⁊ teratur ⁊ cum vrina misceatur ⁊ emplastretur caput et confert valde. ¶ Hoc idē facit radix lilij tritica ⁊ cū melle mixta capiti emplastrata nā illa tollit. ¶ Et dicit Ras. q̄ caput canis cōbustū a fronte ⁊ superi⁹ tritū ⁊ sup̄ infusum oleo rosa. ⁊ inunctum vlcera capitis exiccat. ¶ Ad saphati vero q̄ maxime pueris accidit ꝯfert vt locus cū aliquo psilotro depiletur deinde folia attriplicis superponant̄ ipsa eñ sola multotics sanat exiccando humiditatē. ¶ Aut caput hoc vnguēto vngatur. ℞. ceruse litargirij. añ. ℥. v. lixiuij de cinere vitis. ℥. iij. olei ros. ℥. j. cere. ℥. j. liquefiat cera cū oleo ros. et terantur cetere medicine ⁊ cōficiantur omnia cum vitellis duorum ouorum anseris. ¶ Ex expertis est hec. ℞. gallaꝝ. ʒ. ij. granorum armel alia litera habet hermel. ℥. ij. baurach. aur̄. j. sulphuris citrini aur̄. ij. arsenici rubei aristologie amboꝝ añ. aur̄. j. salis: ac frustum veteris furni testudis amigdalarum amararum excorticatarū: colloquintide: eris vsti: merdarum citrinarū: merdasengi: radicū capparis; foliorum fici siccorum: radicum cāne sicce: zimar: aluminis iameni: fief: memithe: olibani: olin añ. aur̄. j. terant̄ medicine ⁊ cribellentur ⁊ cōficiātur cum aceto vini donec fiat vnguentū ⁊ ponat̄ in sole donec miscant̄ deinde cū eo caput inūgatur. est .n. vtile. hoc vnguētū nō solum ad saphati: sed ad oīa vlcera capitis: ⁊ tineā: alopitiam: et lendines: ⁊ pediculos et scabiem vlcerosam: et cōsimiles egritudines ⁊ antiquas sanat. ¶ Unguētū etiā vtilissimum in alopitia. ℞. succi lapatij maioris olei cōis añ. ciatū vnū bulliant inuicē tribus vel quatuor vicibus sine bullitionibus postea. ℞. cere virginis. ℥. iij. thuris masculi. ℥. j. terant̄ optime ⁊ p̄ secum cera liquefacta misceatur demum simul oīa misceātur ⁊ colet̄ p̄ pānū ⁊ nocte vna ad serenum ponat̄ ex quo sero ⁊ mane caput prerasum subtiliter inūgat̄ ⁊ semp̄ tertia vel quarta die cum lixiuio debili lauet̄: hoc etiā vnguētū scissuras capilloꝝ curat capite ⁊ capillis inunctus.

Ungula cap.

Gūmi rute. siluestris par nō hȝ ad piloꝝ ortum

Altea.

Radix lilij.

Caput canis cōbustū.

Exptū

¶ Capi. 2. De soda.

Ex his sic p̄libatis est vinū mellicados q̄d maximum presidiū scribit̄ in hoc casu cuius receptio sm̄ Dias. ℞. vini veteris ⁊ austeri sextarios duos mellis sextariū vnū salis ciatū vnū ponant̄ in vase magno ⁊ bulliāt et q̄diu bullierint adde sal minutū secture ⁊ cū infrigidatū fuerit reconde in vase nitrosis terre. ¶ Si ex oleo q̄ȝ anetino fiat inunctio sine dubio tollit dolorē. ¶ R a dix q̄ȝ rodie ⁊ est radix sil's costo q̄ fricata manibus longi⁹ q̄ rosa iactat odorē tum oleo nardino maximū est remedium. ¶ Psilium etiā cōquassatū in aqua ⁊ fronti applicatū cōfestim sedat ⁊ si cum aceto coquatur admixto sibi post oleo ros. ⁊ temporibus illinitum vel emplastratū exiccat. ¶ Sed scire nō potero hoc esse remediū sode que a causa calida est. ¶ Camomilla etiā ⁊ eius oleū cōferūt curando humores sine attractione p̄ resolutionē ⁊ hec op̄atio est sibi magis p̄pria q̄ altera medicina. et nos semp̄ probauimus in dolore capitis q̄ est in febre cum

Uinuȝ melliti dos.

Oleuȝ anetinum.

Radix rodie.

Hoc Dyas. cap. p̄rio.

Psiliū.

Camomilla.

porationem ex decoctione camomille factam esse perutilem sicut et in eo q ab aeris frigiditate cōtingit. Idem facit aloes si cum oleo ros. dissolvat et cum modico aceti et inde caput liniatur. Sodā aūt si sit antiqua tollit caput purgiū factum ex vino grano mumie dissoluto in succo maiorane et precipue si causa sit frigida sicut etiā ex mumia: castoreó musco cāphora. aā. gra. j. fiat caput purgiū sedat dolor. Similiter folia trifolij timporibus emplastrata illū tollunt. Antiquum tollit scamonea si cū aceto et oleoro. mixta capiti liniat. Sed circa hec ꝓpuium experimentū habem⁹ de scamonea qd postea dicet. Sedat aūt sodā factā statim ꝓpter dissolutionē neruorum caput purgium factū ex dissolutiōe margaritarum. Uehementer etiā eam sedant folia mirti virida in vino cocta et capiti emplastrata si sit dolor eū febre. Est aūt ex expertis nostris. Eandē tollit opium cū oleo ro. et myrrha mixtum et distillatū in aure. Dolorem aūt qui cōtinet totū caput qui gallica vel onium dicit curat stercus columbarū in domibus nutritarū sicū semine erucee tribuat i potu. Si aūt sit dolor ꝓpter eleuationem vaporum ad caput a stomacho illum tollit vsus coriandri in cibis nam ꝓhibet illos ascēdere. Dolorē calidū sedat solatrū emplm capiti. Elacteriuz qz immissum naribus sanat Gal. testante et galia sedat illum. Et amech dixit qn penne vpupe apponuntur sup caput sedant sodam. Et Kirandus dixit q si accipiatur cornu dextrū arietis et fiat pecten et pectinet habēs emigraneam in dextera capitis sanat: similiter si sinistruz sinistro. Et dixit q si mēbrum vulpis in capite ligaueris cephaleam: emigraneam et scoto miam curabit. Et ex ꝓpriis est vt ex succo yreos fiat caput purgiun. Idem yreos capiti emplastretur sicut elacterium siue succus cucumeris asinini dictum est plurimas superfluitates cerebri educere ꝑ nares. Et expertis etiam est. R. scamonee: myrrhe: croci: costi. ana. ℥. j. cum succo agreste et pauco opio. fiāt trocisci cum vino stiptico ponderis auf. j. liniatur super frontem et timpora et ꝓprie cum vitello oui et parum aceti fortis. Expertu autez sumus iuuamentū caput purgij facti ex succo foliorum et sumitatū cussus preparato sicut dictum est supra. Ex expertis sublimibus cum quibus corpus purgat in hoc casu est. R. aloes. ℥. j. coloquintide interioris. ʒ. vij. radicū vtriusqz serpentarie sicce: yreos. turbith agarici: serapini. mirabolanorum citrinorum: chebulorū: et indorum. aā. ℥. j. s. ſeina momi masticis ellebori nigri euforbij: assari: cassie lignee: salis indi: croci castorei: apij: thcisim: seminis mezereon: sticados. aā. ʒ. j. squilleis assate. ʒ. ij. s. scamonee. ʒ. ij. fiat trituratio bona et inuoluatur pului s succo cucumeris asinini q̄titate qua bene inuoluatur predicto succo et oleo pauco nucum: deinde exiccetur et inuoluatur in mellis dispumati q̄titate qua totum fiat sicut pasta et propinetur post sex menses: alia litera habet prius. et sic sibi des secundū q̄titatem virtutis a. ℈. ij. vsqz ad. ʒ. j. s. Hac autem tyriaca vtimur qua dolorem cronicum tollimus. R. succi absinthij marubij sticados masticis reubar. camedreos camepitheos. aā. ʒ. xij. et opi auf. vj. agarici ad pondus omniū puluerizentur et reficiantur cū melle et detur s̄m virtutem a. ʒ. ij. vsqz ad. ʒ. v. cum aqua calida decoctionis sticados,

Mumia. Trifolium. Scamonea. Margarite Folia mirti. Stercus columbarum, Coriandrum, Solatrum. Elacteriū. Galia. Pēna vpupe Cornu dextri arietis. Mēbrū vulpis. Succ yreos. cussus Electuariū de serpentaria soluti uum.

Cap. tertiũ. De frenesi.

Confirmata aũt frenesis nõ curat: tñ curatur nõ ɔfirmata: et hec difficulter. Conferunt aũt maxie in eius cura materie flõte diuertentes et cũãtes et repercutiẽtes medicine ad caput que note sunt et somnifere. de qb⁹ multo. copiosius. J. dicemus cap. de vigilia supposito alio gñe regiminis. Et in omni curatione cuiusq3 frenesis cõpetit apertio vena ꝑ. Uerũ secretuz Gal. scribimus exptũ a nobis cui non est par. Ꝝ psilij infusi in aqua cucumeris indi: deinde extrahat et coaguletur cũ rob vue leni deinde sumat draganti albi: gũmi arabici fris citroli cucurbite et cucumeris mũdator amili sandalorꝫ seminis portulace seminis malua uisci olm añ partẽ. J. terãtur cõtritione bona deinde misceat cum coagulato pdicto et dentur de eo omni mane ℥ iij. et similiter apud somnũ et dicta cõueniens semper fiat. Quecũq3 ad sodã cal. cõferunt dicta supra hic communiter possent adduci.

Gal. secretuz cui nõ ẽ par.

Additio.

Ad somnũ puocandũ. Capite abraso illud perunge leniter cũz spuma q̃ supnatat sero lactis qñ bullit statim dormiet hoc feci cuidã qui vigilauerat quatuor diebus cõtinue et statim dormiuit.

Capi. iiij. de epilesia: incubo: apoplexia et similibus.

Et qz incubus est sicut qdã epilepsia diminuta et via ad ipaz et alias malas cerebri passiones ẽ. n. sicut epilepsia in vigilia sic hec epilepsia est in somno: ideo vtriusq3 sit cura cõis. Et approbatis est herba betonice qñ cũ aqua bibit. Et maximũ psidiũ ei gargarisma qđ ex caricis factũ est. Optimũ ẽ fum⁹ sinapis narib⁹ attract⁹ et maximum est psidiis. Folia q3 trifolij et semẽ cũ aqua bibitũ singulare confert auxilium. Conferunt aũt iuuamẽto magno tam epilepsie q̃ incubo fruct⁹ peonie cum gelenjabin aut vino sumpt⁹ sint ex eo grana nigrana. xv. et vij. cõcordati sunt omnes veteres in peonia q ipsa totaliter subiacet plus omni alio confert. Jta etiaz q ad collũ suspensa: et hoc semper maxime est in epilepsia puerorũ pbatũ sicut ad incubũ dicta gña damus cum melle rosellato et vino. Ad epilepsiam aũt puerorũ ppue flos viole datus cũ aqua et bibit⁹ appropriate cõfert. Similiter q3 modo assa mixta cũ serapino et bibita cũ vino et aqua multũ confert. nam scriptum est serapinum esse ad epilepsiam vnam de melioribus medicinis. Supra aũt oẽm medicinã cõmendatum est granũ armel qđ cũ vino mixtũ et propinatum in potu multũ cõfert. Quidã aũt dicunt illud esse rutã syluestrẽ. Antimonium aũt confert appropriatate epilepsie. Ex secretis aũt Gal. fuit et alij in hoc cõcordati sunt q si fumant ossa hominis mortui comburant et fiat cinis et propinetur in potu q appropriatate epilẽtico cõfert et ego in hoc mirabilẽ inueni veritatez: sanaui. n. et pseruaui amicum purgatione facta sola exhibitione huius cineris a peroxismo epilenie q̃ cã tantum incitrerat vt plurib⁹ dieb⁹ illã haberet cõtinue. tollebã aũt ossa capitis hois et dabam cum vino subtilr mixta. Sanguis agni sm Gal. io. de simplici medicina. non curat epilepsiã: sz Aui. et Kirandus dicũt q sic eo q hoc facit a fora ppria et non a cõplone, vt voluit Gal. Galbanũ aũt suo odoratu facit epilempticuz reuiuiscere sicut et odoramentum gallie viuifi

Betonica.

Fum⁹

Sinapis.

Trifolium.

peonia

Flos viola

Assa. Sarapinũ.

Armel et qd si

Antimoniũ.

Ossa hois. mortui

Sangui.

Galbanũ odoratum epilẽti

că reui cat eos. ¶Et experimētis quoq̄
uiscit. nostris ⁊ vsitatis post corpis mū
gallia dificationē est vt cum his pastil=
nō ipm lis sumat piretrū cum mastice ⁊
viuifi= cera q̄tū sufficit ad incorporan=
cat. dū ista duo ⁊ fiant pastilli qui ma
sticet ipsi.n.cum virtute flegma
deponunt ⁊ cerebrū mirabiliter
mūdificant.¶Ad idem aūt vsi su=
mus mundificatione corporis fa=
cta.3.cū electuario facto seu scri=
pto.3.c.de soda.circa finem et est
penultimū: ⁊ etiam vtile est illud
quod scribitur.3.ca.de surditate.
¶Utebamur quoq̄ tyriaca scri=
pta.3.c.c.in finios illā dabamus
cū decoctiōe piretri.¶Et q2 apo
plexia cōmunicat in cura cū epi=
lepsia sicut etiā plurimū cā eius
si cura eius applicetur cū p̄dicta
p̄colaudata tñ inter cetera p̄di=
Gallia cta sunt gallie odoramētū3.¶De
Bruo= brionia autē dicit Dyas.q̄d ex ea
nia. bibat.ʒ.j.āt.ʒ.ij.ad plus p̄stolat
epilesia toto anno.hec quidē ap=
propietate conferunt appropie
sie sicut ⁊ cura subeth ex his ad=
iuuatur similibus.

Additiones.

¶Nota si quis portauerit secū
crisma nunquam patietur epi=
lesiam.
¶Expertū quoq̄ habui a fratri
bus sctī Francisci de obseruātia
de sctō Mauricio in casu q̄ caro
lupi busta ⁊pulueriçata ⁊ datā i
epulis ⁊fert idē de pulmone lupi.
Et si detur pulmo lupi lotus cum
bono vino nigro: ⁊ coctus cū bo=
nis speciebus aromā.liberat ab
epilesi ⁊ expertū est in vna iuue=
ne de cōzano nobili q̄ curata et
nupta inde filios habuit.¶Ex=
pertū ⁊ p̄batum ad epilesiā quia
deuz testor multi curati sunt in=
fantes.ʒ.oppoponacis: castorei
ān.ʒ.ʒ.a.antimonii an.tere.et d=
Secū= e iqʒ modo dare poteris patien=
dina ti tribue videbis mirabile.Item
asini. expertum secūdina asine bñ lota
in vino nigra quando statim na
tus est asinus ⁊ in furno exiccata
et puluerizata data in ieiunio cū
modico vini albi ille spasmus ce=
rebri ad manus paulatim redu=
citur deinde ad digitos tandem
euanescit ⁊ resoluitur ⁊ est a reli
giosis sumptum.

¶Capi 5.De prohibitione som=
niorum ⁊ timoris in somno.

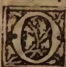

uia vero quidam mo=
lestantur in somnijs
imaginantur superflua
et hec dictis egritudi=
nibus cōmunicat. Nā
fm Aui.6.de naturalibus epile=
ptici ⁊ appopletici ⁊ subetici eas=
dē imaginationes vident in egri
tudinibus quas in somno tempo
re sanitatis ideo non frustra dicē
dum est aliquid post hec.dico aūt
precedentia conuenire.¶Uerum
has visiones habentes debiliori
bus egēt auxilijs q̄ predicti par=
ticulariter autem hec conferunt.
¶Semen lactuce bibitum super=
flua somnia prohibet.¶Et dixit Semē
Amech qui posuerit portulacam lactu=
super lectulum suū non videbit ce.
somnium penitus.¶Et dixit Ra= Portu
sis q̄ oculus vrsi dexter desiccat⁹ laca.
et suspēsus super puerū remouet Ocul⁹
ab eo timorē in somno.Idē dixit dexter
de oculo dextro lupi.¶Et dixit vrsi et
Animargarita suspensa collo ti lupi.
morem tollit.Et Albertus dixit si mar=
tollat herba serpentaria trita cū garita
herba trifolij generat serpentes. serpen
Si igit de eoz puluere sub capite taria.
ponat de cetero nō somniabit.

¶Cap.6.De litargia.

itargia quoq̄ cōicat
cum predictis in cau=
sa vt plurimū: nō mul=
ta predicta hic aducā
tur ⁊ maxime euacua
tiones et mundificationes cōue=
nientes.¶Scriptū est specialiter
ad litargiā mortalē q̄ saturegia Satu
cum aceto frequēter infusa capi regia.

ti litargiã excitat. Et de anacar=
dis dictum est q appropriatate
Ana= conferunt: quare condita ana=
cardi. cardina cõfectio vtilis est cuius
doctrina infra scribemus cap. de
egritudinibus motus.

¶ Cap. 7. De vigilia.

Mnes fere doctores
conueniunt in hoc q
quasi oia frigida som
nium prouocãt: sed in=
ter alia laudarunt la
ctucã: papauer: mandragorã:
Sõni= semina cõia frigida: opium et simi
fera. lia. ¶ Et ex compositis quidẽ est
hoc q somnũ prouocat alienatio=
nem tollit et febrem et sitim. ℞. se=
Troci minis lactuce portulace: papaue
sci. ris: seminis cucurbite: et citruli
excorticati ana. ʒ. v. succi liquiri=
tie: dragant: amili: opij: ana ʒ. j.
ß. terantur omnia subtilissime et
fiant trocisci cũ mucilagine: psi=
lij. Dosis a. ʒ. ij. vsq ad ʒ. iiij. cum
aqua frigida aut cũ aqua citru=
li vel lactuce vel similium sicut vo
embro cat necessitas. ¶ Embroca mate=
ca. rialisque etiã aufert dolorẽ capi
tis calidũ. ℞. foliorũ apij capitũ
papaueris foliorũ mẽte sels lactu
ce iusquiami añ. ptes equales co
quãt in aqua q̃ sufficit vsq ad cõ=
sumptionem tertie partis et fiat
capiti embroca: et si emplastretur
fiat operatio fortior et perfectior.
Oleũ ¶ Oleum etiam mirabile quo fit
mira= inunctio. ℞. opij. ʒ. x. seminis lactu
bile. ce. ʒ. viij. iusquiami mandragore.
añ. ʒ. v. corticum papaueris. ʒ. xij.
terantur grosse et sup eis proijce
aquam expressionis mandrago=
re aut decoctiõis eius lib. j. aque
decoctionis capitum papaueris
lib. j. olei sisamini lib. j. coquantur
in duplici vase vsq ad decoctio=
nem succorum et ex hoc frons et sin
cipud liniantur. etiam potest na=
ribus fugi et est mirabile. ¶ Et
ego multotiens sum expertus vt
Exptũ tollatur succus lactuce papaue-
ris solatri aqua ros. añ. par. j. ace
ti par. j. opij p. iiij. infundatur spõ
gia et apud narum teneatur infir
mi. ¶ Quod si causa vigilie sit ma Suffu
teria frigida confert tunc suffu= migiũ.
migium hoc. ℞. camomille flor.
aneti añ. ʒ. ij. mellilotí. ʒ. j. corticũ
mandragore: cassie squinãti añ.
ʒ. iij. corticum papaueris. ʒ. j. ligni
aloes boni. ʒ. j. ß. terantur grosse
et fiat sicut in alio suffumigio di=
ximus. ¶ Caput purgium in ca= Caput
su eodem. ℞. olei aneti: olei de pur=
croco: olei camomille. añ. fiat ca gium.
put purgium: et si necessitas v=
get fiat additio ex modico croco et
opio cum eis: opiũ enim quãdoq
tantũ somnũ inducere vt possit
incidi membrũ absq dolore. ¶ Et
simplicia quidẽ laudata sunt lo=
lium: iusquiamus: lignum aloes:
cortices mandragore: opium et si
milia. ¶ Et ego quidẽ laudo aquã Aq̃ so
hanc qua frequẽter sum vsus. ℞. nifera
mirrhe: vince: iusquiami nigri:
corticũ mãdragore: lolij ana. M.
j. opij. ʒ. ij. nucis musc. aloes gal=
lie musc. añ. ʒ. j. coquant omnia in
aqua donec inspissentur et cũ vi Ele=
no misceantur et bibantur. ¶ Ele= ctua=
ctuariũ ppria industria factum rium.
fortissimum. ℞. corticum radicũ
mãdragore. M. j. sels iusquiami
nigri. ʒ. j. papaueris albi nigri et
rubei añ. ʒ. j. terantur grosse et co
quant oia in duabus lib. aque do
nec redeant ad lib. j. et collentur et
manibus exprimant tũc. ℞. zuc=
cari albi lib. j. ß. dissoluantur cum
pdicta decoctione et bulliãt vsq
ad zucari perfectã decoctionem.
postea addatur puluis harum
specierũ: nucis muscate: gallie mu
sci ligni aloes. añ. ʒ. ij. corticũ mã=
dragore: seminis iusquiami: pa=
paueris albi et rubei. añ. ʒ. iß. opij.
ʒ. ij. terantur subtiliter et cũ zuca
caro misceantur et fiat confectio.

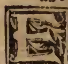
Additio.

¶ Pillule ad som. prouocandum.

℞.amili.ʒ.i.croci.ʒ.iij.opii.ʒ.ß.tē pera cū aqua ros.et fac pillas. Itē ℞.opij.ʒ.ß.croci ponderis vnius denarij et simul optime incorporē tur mediante aceto:deinde bene misceantur cum.℥.ß.populeon est enim prouocatiuum forte somni in febrintensa si fiat inunctio tē porum. Item pillule alie fortes que sic fiūt:℞.opij:croci:cassie li gnee añ.partes equales dentur sola pro vice.

¶ Capitulum. 8. De melancolia et timore.

Sisaminū.

Exter his que dicta sunt est sisaminū:vsus enim eius in ci bo multū prodest. ¶ Ti mori qui ex ipsa acci dit proprietate cōferūt margarite. ¶ Lingua autē bouis i.buglosa multum etiam confert. ¶ Quod aūt dicitur esse cura eius est vsus lactis continuus qui associe tate contingit multa. ¶ Aurū enim fm omnem modum confert. ¶ Et ex expertis tam auctorum quam etiam nostris est electuarium hmōi. ℞. sete tincte ex cremesi et grana su per cuius tincturam non multum preterierit circa lib.j.submergatur in succo pomorum dulcium et aqua ros.añ.li.j.ß.et dimittatur diē vnam: deinde fac bullire modicum do nec rubeat aqua:deinde extrahe statim cōprimendo eā et pone in ea zuccari tabarzet.ʒ.ß.et li.j.et coquatur donec habeat spissitudinem mel lis:tunc aufer ab igne et pone in eo casso ambre crude minutim in cise.ʒ.x.et dimitte in eo liquefieri:de inde proijce sup ipsum puluerem harum rerū.℞.ligni aloes crudi et darseni.añ.ʒ.vj.lapidis lazuli preparati:margaritarum albarum.añ. ʒ.ß.auri boni:musci boni añ.ʒ.j.cō fice omnia simul dosis est aur.ß. ¶ Nos fiduciā in isto habemus et maxime preparantes infirmum hoc nectare quod vtile inuenimus quod est.℞.epithimi recentis foliorum:sene:florum boraginis.añ.ß. cinnamomi.ʒ.ij.ß.cassie:spice ma cis:cardamomi.añ.ʒ.ß.zinzibe ris:gariofilorum:seis anisi.añ.ʒ.j. fiat nectar cum vino subtili dosis in mane est ciatus vnus. ¶ Est aūt hoc nectar tante virtutis vt cum ipso solo iam sanauimus quarta nā. ¶ Confert etiam ad idē quum est mirachia sirupus noster hmōi ℞.capilli ve.lingue bouine:pas sula.añ.M.j.xiloaloes:spice:ma sticis.añ.ʒ.ij.epithimi: polipodij: florum boragis.añ.ʒ.ß.fiat sirupus cui addatur succi pomorum redo lentium.℥.j.ß.zuccari.libr.ij.et in fine aromatizetur cū ambra. ¶ Ad idem est confectio hmōi preter hoc aliud multa iuuamēta habet. ℞. ros.rubearum.℥.vj.ciperi.ʒ.v.gario filorum:masticis spice:assari olim añ.ʒ.iij.macis:cardamomi nucis muscate añ.ʒ.j.terātur et misceā tur post.℞.li.j.emblicorū coquatur cū libr.vij.aque donec pars ter tia remaneat postea coletur et proij ciatur super eā mellis li.j.et coquatur vsque ad mellis spissitudinē:post ea addatur puluis predictus et mi sceatur cū spatula salicis vel citri et aromatizetur cū.ℨ.ß.musci. ¶ Adhuc est hoc ex secretis Gal.℞.seminis anisi:charabe corali combusti:xi loaloes puri:seis coriandri sicci. margaritarum tritarū vt alchool: foliorum ros.spadij:masticis omniū añ.aur.iij.mirabolanorū indorū: cheb.citrinorum mundatorum a suis nucleis.añ.aur.x.turbit albi aur.xij.agarici.aur.viij.zedoarie doronici añ.aur.ij.zuccari tabar zet ad pondus omnium terantur omnia et fiat puluis:dosis multis diebus cum aqua frigida vsque ad.ʒ. v. ¶ Item ad educendū melanco liam.℞.aloes.ʒ.vij.mastic.ʒ.iiij. agarici:carthami polipodij epi thimi añ.ʒ.ß.folij:cassie lignee: spice:añ.ʒ.j.terantur et cribellentur et conficiantur cum melle dispumato: dosis

Margarite. Buglosa. Lac. Aurū. Electuarium. Species cinamomi. nectar expertum. adquartanā. Sirupus. Confectio.

dosis au.ꝫ.j. cū vino si nō impedit febris. ¶ Item ꝯfectio hec ꝓpria ad timorē. ℞. triū piper. seminis peonie: galange: zinziberis: spice inde ꝛ romane: fcis leuistici: carpobalsami: xilobalsami: gariofilorum: assari: cimini: cinamomi: ozimi maioris ꝛ minoris: corticū citri siccor. añ. ʒ. j. been al. et rub. zedoarie: doronici: ameos: radicum liqritie: margaritarum tritarū: vt alcohol: charabe coralorū lapidis lazuli abluti: sandarace: croci: nucis muscate: lace aristolo. fcis portulace: fcis apij: coriandri: fete crude incise. añ. ʒ. s. macis: saufel: et est auelana inda: gal:e: añ. quartam partem. ʒ. j. musci. ʒ. ij. terantur ꝛ cribellentur et liniantur cum. ʒ. ij. olei de amigdalis et conficiatur cū mel le dispumato dosis omni die est ʒ. tres.

¶ Capitulum. 9. De debilitate cerebri.

Cerebrū gallīne. T dixi Rasis autoritate Gal. ꝙ cerebrum gallinarum multum valet contra tremorem cerebri et sepū ipsarū addit in sensum. ¶ Et dicit Aui. xiloaloes valde cōfert cerebro ꝛ cōfortat sensus. ¶ Et ex secretis qđ ē est hoc et ex experimentis. ℞. salis gēme salis massé: salis nitri cōbusti: spume maris: barnach albi olim añ. par. j. ellebori albi par. s. cōdisi stafisagrie: sinapis: tartari cōbusti añ. par. j. sulfuris rof. sumach: gallarū: alchāne: squināti prassij gūmi arabici: olibani: gariofilorum: xilobalsami: lilij: arsenici: alumenis folij: spice: nucis muscate añ. par. s. terantur et cribellentur et soluātur in aquā saponis: aut in aceto vini antiq: ꝛ cōficiantur ola in mortario simul fortiter agitando ꝛ sic acetū bulliens qñ soluitur cum sapone ꝛ fiant trocisci. ʒ. v. vnusquisq: et exsicceť in vmbra

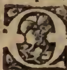
Xiloaloes.

Salis massē ꝛ cōe idē

Alsaf metim ꝛ ē spe cies liliū sylue stris.

cum ergo trahitur ad vsum vnꝰ ex eis ꝛ soluatur cū aqua calida ꝛ abluatur ex eo caput ꝛ caueať ne ex eo cadat aliqđ in oculum et sit natura leuis hec etiā cōsumit vapores ad cerebrum ascēdentes et impugnat catarro.

Capitu. 10. De paralisi spasmo et similibus.

Uia sicut cerebro accidūt egritudines nocētes principalr cogitatiue virtuti de quibꝰ dictū est supra. Ita ēt ei cōtingūt egritudines nocētes motiue vtuti sicut pasmus: palesis: mollificatio tortura ꝛ hmōi: q̄ de olbꝰ his dicetur. ¶ Et de anacardis aūt dictum est ꝙ cum sua calefactione appropriate sensus acuunt ꝛ laxationi neruorū conferunt. ¶ Ad omnes egritudines neruor. confert multum lac paucedani: ꝛ est feniculus porcinus siue aggrestis bibitum siue semē eius vel suffumigatio ex eis: vel etiam inūctio facta cum lachryma eius et aceto similiter ꝛ succus eiꝰ cum oleo rof. ꝛ aceto mixtus maximum est presidium. ¶ Ad inflamandum subito corpus ꝛ febrem inducendum sumatur ex assa fetida ad quantitatem fabe mane et sero. ¶ Qđ etiam subito totū corpus calefacit est vsus piperis et piretri: sed de pipere quidem scriptum est qđ ei est par sicut in gūma rute syluestris in calefaciendo non est par. ¶ Ad idem omnes quasi concordati sunt nigellam esse vltimum pharmacū. ¶ A neruis aūt et capite educit mās approprietate mirabili q̄ cum tn eo agaricus. ¶ Idem facit cepe approprietate que est in ipō solo simplici odoratu. ¶ ꝑ hoc idem facit sternutatorium factum ex ciclami ne mixto cum melle. ¶ Similiter q̄z operatur gargarisma factum ex cortice radicum capparis cor

Anacardi.

lac paucedani ꝛ qđ ē.

Febrē faciens.

Puig̃tia capit et neruos.

agaricus.

Cepe odo.

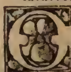
Ciclamen.

gargarisma.

eto in aceto & melle aut si cortex etiam masticetur. ¶ Et si ex radice & semine fumat vsque ad. ℥. ij. cum vino mirifice sanant. ¶ Ad paralesim multum cōfert euforbium cū aliquo oleorū inunctum. ¶ Infantes aūt cōtritos saluberrime sanat semē spine albe potu datum. ¶ Oleū etiā de maiorana scribit esse medicamē eius: sicut & in tremore oleū de cinamomo est mirabile. ¶ De iunipero scriptū est quod nihil eo melius reperitur. ¶ Ad oēs aūt frigidas egritudines neruorū dicit Auic. quod sirupus de sticados est magis iuuatiu⁹ quare opz assidue vti eo qui hz debiles neruos & qui ex frigiditate in ipsis patitur. ¶ Ad torturā aūt spāl'r accipiat nigella & infundat p noctē i aceto et mane terat & fiat caput purgiū et tondeat etiam prima sicut firmo vt p nares illā sentiat. ¶ Ad idē facit caput purgiū cuz roba multū cōfert. ¶ Patiēs autē torturam in domo moretur tenebrosa. ¶ Olbus aūt egritudinibus predictis & spasmo cōfert serapinuz et scriptū est de ipso qd est vna ex melioribus reb⁹. ¶ Et exptis aūt p priis ad paralesim est assumptio radicis vitis albe a. ℥. j. vsque ad. ij. ad plus cum ydromelle. ¶ Ad paralesim que est in vtroque latere cū nocumento sensus radix rubee cōtrita in potu propinetur. ❡ Ad idē aūt est mundificatio corporis facta cū confectione serpentarie scripta supra cap. de soda. circa finem. ¶ Et supius pmisimus scribere anacardinū perutilē in hoc casu qua etiā ptinue vtimur que est. ℞. ȝinȝiberis: piretri: nigelle: costi: piperis: macropiperis: acori. aā. ʒ. x. foliorū mirrhe rubee: asse: gentiane: aristolo. bacharum lauri: castoree: asse: sinapis aā. ʒ. v. mellis anacardi. ʒ. v. & trita inuoluant oīa cum oleo nucum et pficiant cū melle dosis sicut granū lauri. ¶ Expēti sū etiā habem⁹ quod aqua rosmarini sublimata fm oēm modū administrationis multum confert.

Euforbium
Semē spine albe.
Oleuz de maiorana
Iuniperus
Sirupus de sticados.
Nigella ad torturam.
Alrob & ē muzhiz co ctū ad spissitudinem
Serapinuz
Radix vitis albe.
Radix rubea
Anacardie de scriptio.
Aq rosmarini.

❡ Capl'm. ii. De reumate & catarro.

Omnis quidem fluxus a quacunque parte: et ad quancunque partem fluat pōt dici catarr⁹ appellatiōe cōi: lz fm loquētes catarr⁹ pprie sit qui a capite desluit ad partes inferiores et maxime ad pulmonē & pectus. Fluxus vero qui est ad nares dr pprie coriza sicut qui ad fauces dicit brāchus. ¶ Ex his em oñ pseruntur si catarrus & reuma esset antiqu⁹ est vt liniant nares ex mirrha cū penna. ¶ Fumus quoque storacis liquide est multū vtilis: lz in coriza sit vtilissim⁹ fm Auicē. ¶ Storax autem sicca facit ad descēsum catarri ex proprietate aūt desiccat catarrū. ¶ Sādaraca etiā est vehemens. ¶ Ad idē est gargarisma factū cū succo folior ebuli fm dictū Aui. ¶ Loch. hmōi est iuuatiuū bonū. ℞. capita papaueris ℥ ta vis & coquant cū aqua pluuiali vsque ad psumptionem medietatis aq & cōsumptioni administret mellis qd sufficit: & coquat iterū vsque ad inspissationē et aq cōsumptionē & fiat loch. ¶ Bolū autem armenū affert iuuamētum maximū si det non febrienti cum vino parū limphato febricitanti vero cuz vino multū limphato. ¶ Cum aūt catarrus est cum grauedine thoracis: radix draguntee: maximū cōfert iuuamētū & effectum: & tumorē thoracis curat non amplius reuersurū: & maxime si assa vel cocta fuerit accepta. ¶ Idem facit puluis eius radicis cuz mel le mirtus. ¶ Fumus quoque aspalti multum est vtilis. ¶ Ad reuma quoque et squinantiam Aristolo. ro. exhibeatur. ¶ Ad omne etiam

De qb⁹ catarrus dr ad epi.
Loch.
Bolus arme.
Radix dragūtee.
Fum⁹ aspalti.

Fum⁹ nigelle torrefacte. gramē. reuma est perutilis fumus nigelle torrefacte et retente in panno lineo. ¶ Similiter autem ad omne reuma vtilis est theil: est autem theil gramen. ¶ Quod autem corrizaʒ certissime maturat sunt *auelāe* auelane asse cum pauco pipere hoc autem experti sumus optimum nam cibantes infirmum de sero cum eis tantum semel inuenimus sanatum sine alio auxilio. ¶ Ex proprijs autem nostris est *Suffumigiū ex lino ad matricis pfocationeʒ* ad corrizas suffumigatio facta cū lino quod etiam valet ad prefocationem matricis. ¶ Ad ideʒ vtimur solo odoratu storacis q̄ multum confert. ¶ Eandem quoqʒ sa *storax. Flos edere.* nat flos edere coctus cum oleo vel rodano. ¶ Ad exsicandum autem catarrū cum. ℥ i. manne dissolute cum vino facimus caput purgiuʒ quod etiam valet ad cerebri ventositates. ¶ Utimur etiam linimētis dictis supra capitulo de debilitate cerebri. ¶ Ad sedandum catarrum calidum acutum siccum. Sumatur sebesten et coquatur et *Loch de sebestem ad catarruʒ cali.* fiat Loch cum zuccaro lenit enim pectus et tollit ardorem eius et catarrum. ¶ Nos autem mendose coacti per vnam noctem curare occultauimus dantes in hora *pillule* somni vsqʒ ad ij. vel iij. ex pillu. huiusmodi. ℞. storacis: mirrhe: opij: an. cum melle dispumato fiant pillule sicut piper. ¶ In catarro ex *Suffumigiū ex ābra ad catarruʒ flāticū* flegmate salso inueni perutile suffumigium factū ex ambra: et etiā eius retentio in naribus. ¶ Et ad hoc proprie valet immediate receptio pillularum predictarum. ¶ Gargarisma etiam tale operamur. *falsum gargarisma.* ℞. foliorum plantaginis: et oliuarum endiuie: radicum liquiritie: an. coquantur in aqua decoctione perfecta: et fiat gargarisma.

Additiones.

¶ In resoluendo catarrum recepta potest esse talis experta; vt dicit magister. ℞. laudani purissimi quartum. i. masticis. ʒ. vi. milij. ʒ. ij. puluerizanda puluerizentur puluis et conquassanda conquassentur cum pistello calido omnia malassando cum oleo camomillino et fiat emplm ad quantitatem *empl'* medij palmi in longitudine et in latitudine. 6. digitorum: et extendatur super alutam et ponatur in parte anteriori capitis super cōmissuram.

¶ Contra frigidum reuma vel ad alias passiones frig. capitis dentur tres pillule expul. cassie lig. et laudano confecte mire cerebrum confortant.

¶ Medicamen valens ad fluxum humi. cali. a capite ad pec. et membra subiecta stringēdum. ℞. seminis papaue. alb. coriandri dragganti infusi: amili: succi liquiritie. an. ʒ. ij. conficiantur cum sirupo mirtino et fiant pillule et teneātur in faucibus hincinde et potissimum quando dormiet quia tunc magis reumatizat. Et si ex materia est frigi. ℞. masticis: thuris: mirrhe: nuciecipssi: storacis: calamite: liquiritie munde: vuarum passularum an. ʒ. i. conficiant cum ydromelle et fiant pillule et teneantur in ore vt supra.

¶ Tractatus tertius primi sermōis. De dispositionibus palpebrarū et oculorū cōtinet capitula. xiij.

¶ Capłm primum. De recuperatione pilorum palpebrarum.

Dicem⁹ igitur taʒ de dispositionibus coopertorijs oculi. A coopto: et ab ex magis existi initium facientes et primo de re=

cuperatione pilorũ in palpebris circa que multa de his que dicta sunt. 8. capi. de pilis requirantur.
Lapis lazuli. ¶ Et ex prelaudatis primo est lapis lazuli qm in hoc hʒ ꝓprietatem. Et ipm etiã azul bonos efficit cillos et ꝓlongat appropͥetate quã hʒ et in hoc est vltimum.
Fum⁹ ligni pini. ¶ Fumus ꝗʒ eleuatus a ligno pini multũ cõfert ⁊ experti sumus de maiori pino. ¶ Cum autẽ rubedo et durities existunt in palpebris ad pilos ipsorũ restaurandos bene facit fumus medicinarũ calidarũ sicut storacis: spice: picis: et alchitrã. ¶ Ex cõpositis autem est
Alia li hoc. ℞. antimonij. ʒ. vj. nuclei daty:
fera ctilorum combusti. ʒ. ij. fellis mu-
hʒ' an- li. ʒ. s. terantur ⁊ cribellẽtur ⁊ adtimo- ministrentur. ¶ Et dixit Raſ. ꝙ
nij. ʒ. splen asini assus ⁊ tritus in mo-
vj. nu- dum colirij ⁊ liquefactus cum se-
clei da po vrsi ⁊ oleo donec fiat inspissitu-
ctilorũ dinem mellis si ex eo superponaẜ
ꝯbusti. cilio depilato nascuntur pilli. Idẽ
ʒ. j. mi- aũt videtur de palpebra.
lij. fos- ¶ Capitulum. 2. de prohibitione
lis. ʒ. s. generationis pilorum palpebra-
Splen rum ⁊ rectificatione orbiculi na-
asini. scentium.

Dicimus aũt ꝙ inũctio facta cum sanguine boyſe vel cũ san. ranarũ viridiũ ꝓhibet or-
Sã. ra tum pilorũ euulsorũ.
naꝝ et ¶ Idẽ facit sanguis serpẽtis inũ-
serpẽ. ct⁹. ¶ Sumaẜ ẽt cinis ꝯchiliũ parua ꝝ antiquaꝝ ⁊ misceaẜ cũ alchitrã ⁊ locus inungatur ⁊ debẽt carnes aduri ⁊ non testa. ¶ Oua aũt
Oua formi- formicarũ ⁊ rubigo ferri ꝓhibẽt
carũ. pillos gñari appropͥetate. ¶ Et
Rubi- kirandus dixit ꝙ hoc facit san-
go fer- guis vespertilionis inunctus. Et
ri. etiam felmergi cum cedria inũ-
Sã. ve ctus. ¶ Et qñ orbiculariter nasci-
sptilio tur pilus ponatur cũ stilo mussilla-
nis. ge limatiaꝝ: nã conglutinat et re-
fel mer ctificat ortũ eius. ¶ Idem quoqꝫ
gi. A. operatur albumẽ oui ⁊ maxime mixtum cũ alibano pingui: ⁊ hoc ꝯfirmat Gal'. ¶ Quecunqꝫ aũt dicta sunt de pilis palpebrarũ ad pilos supciliorꝝ adaptent: adducãtur aũt hic ea q̃ adducta sunt. 8. cap. de prohibitione pilorum.

¶ Glossa.

a ¶ Accipitur mucillago limatiarum sic perfora carnes ipsarũ cũ cutello acuto: qꝛ cum hoc facies exire ab eis humiditatem multum viscosam que est vtilis ad euellenũ pilos palpebrarum ⁊ vtere in emplastris que ponuntur in fronte ad prohibẽdum humores ad oculos puenientes.

¶ Additio.

¶ Euellatur pilus additus aut inuersus in palpebra: deinde inungatur locus cum sang. rane aut pediculi: aut catuli canis: aut fiat cum ouis formicarum contritis: aut rubigine ferri et saluia: aut cum isto. ℞. spume maris salis ar. vngule asine aduste misceantur ista cum aceto forti et mucillagine: seminis lini et locus illinatur.

¶ Capitulum. 3. De asperitatibus palpebrarum scabie ⁊ ordeolo.

Commune quidem est in asperitatib⁹ palpebrarum in curia ipꝛꝝ vt fricentur cum testa sepie quousqꝫ sanguis Testa sepie. egrediatur: nam postea alie medicine efficacius operanẜ. ¶ Et ex prelaudatis auxilijs est lapis Lapis ematitis. ematitis teratur autem subtilissime hoc vult Gale. de omni lapide cum ad vsum deducitur. misceatur autem cum melle ⁊ lacte mulieris et fiat inunctio. Gale. dixit quod eo solovti possumus a sporis factis palpebris et si quid est fluxiones sint facte per omnem remissionem facies vel magis per decoctionem fenugreci. Si vero sine flegmone per aquam

Radix albech. Flos eris.

vitellum oui crudũ cum lana imposit̃u palpebris inflatis flegmonantibus est vltimum. ¶ Et radix etiã albech: .i. altee illos resoluit. ¶ Ziniar quoq; ⁊ est flos eris siue viride eris dissolutum cum aqua mellis asperitates aufert: sed tunc spongia cum aqua calida superponatur oculo. ¶ Idẽ operatur ⁊ squama eius similiter preparata. ¶ Gale. dixit q̃ cõgrue per ipsum cõficientes collíria .s. per florem eris mũdificamꝰ et consumimus magnas asperitates palpebrarũ. ¶ Sinapis trita. ⁊ mixta cũ melle ⁊ aqua illas sanat. ¶ Si vero vlceratio sit scabiosa in palpebris emplastrum sup oculo fiat ex camomilla decocta. ¶ Ordeolum vero qđ est apostema simile ordeo: quod fit in palpebra optime sanat serapinum cum aceto dissolutũ ⁊ inunctum. ¶ Et dixit Kirãdus cões formice decapitate ⁊ atrite ⁊ in palpebris posite ordeos sanant. Similiter aũt ⁊ cãpestres q̃ frumentũ comedũt celeriter sanant.

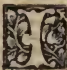
Sinapis. Ad ordeolũ. Serapinũ. Formice.

¶ Ca. 4. de liuoribꝰ circa oclos factis ꝑꝑ ꝑcussionẽ vel aliã cãm.

A Loes mixtũ cũ melle sup linitũ. ⁊ tollit liuores. ¶ Idẽ opat̃ assa mixta cũ oleo ⁊ suppo sita. ¶ Ciminũ quoq; coctũ cũ melle ⁊ passulis tollit optime illas masticantes miscendo. ¶ Maiorana cũ melle trita ⁊ sup emplata sanat. ¶ Ameos mixtũ cum melle ⁊ passulis sanat. ¶ Rafanus similiter mixtus ⁊ superpositus idem facit. ¶ Pulegiũ coctũ cum ruta ⁊ superemplatũ sanat. ¶ Aleum eodem modo superemplastratum etiã sanat. Idem facit si cum melle misceat̃. ¶ Liuorem etiam si sit in oculis propter sanguinẽ curat ysopus in aqua coctus ⁊ supemplastratꝰ. ¶ Sanguinem etiam qui est sub oculis mortuorum tollit auripigmentũ. ¶ Alutra; aũt solum linitum tollit illos. ¶ Caseus recens assatus superperpositus sanat. ¶ Ysopus cocta ⁊ supermplastrata sanat. ¶ Sal. quoq; vstus ⁊ superlinitus cum melle liuores tollit ⁊ vniuersaliter remouet nigridinem sanguinis in quacũq; pte sit corpis. Auic. testãte. ¶ Acetũ quoq; mixtũ cũ melle idẽ operat̃ tñ eius sup fluus vsus visum debilitat.

Aloes. Assa. Ciminum. Maiorana. Ameos. Rafanus. Pulegium. Ysopꝰ. Auripigmentum. Caseꝰ recẽs. Acetũ.

¶ Caplm. 5. De cõfortando visum noctilope.

Ntendẽtes de dispositionibus visus tractare ⁊ oculi primo q̃dem bonificantia visum dicemꝰ postea de egritudinibus q̃ fiũt i oculis seq̃ntes Gal. ꝑceptũ q̃ semp inchoandũ est ab eo qđ meliꝰ est. ¶ Et succus q̃dẽ acori ⁊ est gladiolus imissus oculis oculũ clarificat siue visum ⁊ abstergit omne qđ corã pupillis aggregat̃ ⁊ tollit obscuritatẽ visus ⁊ visum acuit. ¶ Succus cucumeris maioris coactus cũ melle in vase eneo ⁊ colirizatꝰ in hoc valde cõfert. Ad acuendũ aũt visum succus feniculi siue herbe siue seminis siue radicis est magni iuuamenti. ¶ Idẽ operat̃ si quotidie sumat̃ betonice. ʒ. ał. ʒ. i. cũ aqua tepidã ieiuno stomaco. ¶ Gariofili ⁊ cinamomũ valde ꝯferũt: ⁊ hoc a ppropríetate agũt: sicut ⁊ marchasita abstergẽdo: et hoc hꝫ ꝓprietate. ¶ Ruta comesta acuit visum ⁊ magis operat̃ succꝰ eiꝰ mixtus cũ succo feniculi colirio inde facto. ¶ Cõfortat aũt visuꝫ coliriũ factũ ex succo cuiuslibet solatri preterq̃ solatri mortalis que cõiter vocatur faba inuersa. ¶ Cum aũt est obfuscatio visus propter sanguineꝫ cõgelatum in oculo ex sale melle ⁊ oleo fiat emplastruꝫ aũt ex cinẽre alei mixto cuꝫ melle: melius omni alio

Gale. cañ. Acorꝰ. Succꝰ cucumeris maioris. Succꝰ feniculi. Betonica. Gariofi. Cinamomũ. Marchasita. Ruta. Solatrum. Solatrum mort.

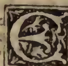
lefaba est succus salicis. vt testat Gale. Iuersa imo obfuscatiões que fiunt coraz non pupilla abstergit optime humiditas que egreditur a salice cum incidit ur ꝛ in hoc est gũmi eius con serens valde. Et dixit Ras. qđ collyriũ factũ ex sepo caprarum siluestriũ cõfert patientib' tellãoculorũ. Et idem facit sex caprarũ domesticarũ. Deinceps aũt experta nostra ponantur ꝛ caliginem ꝛ debilitatẽ visus iuuat si oculus colirizatur ex felle taurino. Ras. dixit ex felle vacce nigre quare hoc puto melius. Aut si ex puluere facto ex quodam duro simili amilo ꝙ inuenit in kisti fellis ipsum naribus insuffletur. Nam idem operatur loco cuius hoc modo in vsum ponimus duplum fellis. Iuuamus autem caliginem que prouenit ex superflua humiditate cũ collirio ex oleo antiquo ꝛ melle facto. Sanamus autem debilitatem visus factam ex disgregatione solum ex collirio huiusmodi. ℞. humiditatem epatis yrci assati in furno demũ. ℞. puluerez subtilissimi piperis longi. succi rosmarini exiccati aã. partem tertiam: acatie. sief memithe. aã. partem quartam infor metur sief. dissoluatur super cote aut ligno olibani cum aqua rosa. ꝛ lacte aut succo extremitatuz vitis clarificate prout melius potest fieri et colirizet. Exacuit aũt visum hoc. ℞. gariofilate betonice feniculi herbe adil. omniũ. aã. zuccari quantũ sufficit scdm quantitatẽ vini cititoniorum qđ debet misceri. Ad idem. ℞. feniculi: rute domestice: et agrestis: eufragie berbene: celidonie: capilli vene. endiuie aã. ℥ .j. aque rosate vrine pueri virginis vini albi clari et aromat. quantum sufficit terantur terenda et misceantur cum alijs ꝛ ponantur in elambico ꝛ sublimetur inde aqua que sic distillata seu sublimata. ℞ aloes succotrini tutie corticũ burgi. aã. ʒ. ij. sit aũt repsa tutia nouẽ vicibus fiat puluis qui misceatur cũ pdicta aqua: postea teneatur ad solem per nouem dies et per nouem noctes ad serenum ꝛ post ea in colirijs vsui reseruet. Colirium ad idem. ℞. tutie preparate partes .ij. aloes succotrini boni sarcocolle aã. par. j. ℞ quartam camphore par. vj. aque rosa. quadruplum omnium misceant ꝛ agitentur ꝛ teneant in sole ꝛ vsui reseruentur. Ad idẽ multum valet aqua nostra experta q̃ infra dicet qñ de restauratione lachrymarum dicetur.

Succ' salicis ꝛ gum mi ei'. Sepũ caprarũ siluestriũ. Fel caprarũ domesticarũ. Colliriũ bonum. Adil. i. eufragia.

Glossa.

Eufragia herba cali. ꝛ sic. ꝛ habet proprietatẽ ꝙ qñ pul. eius cũ ru. ouorũ recipitur vel vino facit oculuz iuuenescere ꝛ prodest visui debili ꝛ fidedigni fecerunt in se ipsis: quia vix videre poterant postea peruenerunt vt minimas literas legerent et vinum ipsius sine dubio non habet par in visum confortando.

Cap. 6. De phibitione fluxus materierum ad oculos.

Ex his est caro melõis frõti emplasta materias eis defluentes repercutit. Si aũt sumant succi radicũ graminis vini ꝛ mellis. aã. par. j. mirrhe. par. s. piperis ꝛ olibani. aã. par. iij. ꝛ coquat ꝛ teneat in vase eneo multum cõfert. Cõfert etiã si colirizetur. põt est ipm gramen decoquí cũ melle ꝛ vtriusqꝫ sint partes equales ꝛ misceat cũ predictis ꝛ fiat colirium vel emplastretur. Cõfert etiã hoc ad oẽs causas oculi. Oẽm ẽt fluxũ hũo rũ prohibent mucilagines limatiarũ mixte cum aloe myrrha vl̃ olibano vel cum oibus vel pluribus.

Caro melõis. Mucilago limatiarum.

bus et his vel sole timporibus applicate. ¶ Panis quoqꝫ cū pauca rausedine masticatus sistit z maxime hoc in corporibus mollibus operatur. ¶ His autem pdictis nostra experimenta admiscemus cōta stiptica: sicut acatiabo lū z similia: z non minus: imo magis inuenimus iuuatiua. ¶ Riradus dixit. ℞. succi correizole z lītij indici. aā. ℥. vj. mirrhe croci thuris opij. aā. ℥. iiij. acatie nigre ℥. xij. aque pluuialis vel vini qꝫ melius. ℥. v. terantur terenda et misceantur z teneātur in vase vitreo. hoc eñ ad omne reuma et oēm oculorū passionē z hebetudinem visus est preciosum.

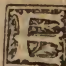
Additiones.

¶ Aqua p oculis fm magi. Angelū. ℞. aque celidonie aq̄ ros. aq̄ feni. aque eufragie. aā. ℥. iiij. detur pa rubedinem sine grauedinē non multum fortem z hoc cum dolore vel sine z quibus nō possunt lucem videre.

¶ Mastix z olibanum bulient in vino al. et aliquātulum stip. et in olla bene cooperta z cum argilla vel pasta bene sigillata ne fum⁹ euaporet facta vehementi decoctiōe discooperiatur olla z pa. inclinato capite z vndiqꝫ coperto fumum recipiat ipsi etiam vino lauentur oculi et tota facies irroretur hec eadē valēt ꝯ dolorez oculorū ex fri. cā factū pbaui in d. Aloysia cui lachrymabant val de oculi et maximum honorem adeptus fui.

¶ Aqua ad stringendum lachrymas z leuamen sang. ℞. cāphore tutie: aā. ℥. ß. aluminis zucharini: cupurose: aloes epatici aā. ℥. j. puluerizent hec z ponant in duobus ciatis vini boni albi z clari deinde pone in oculis: sed prius pone ad serenū p dies tres.

¶ Capitulum. 7. de dolore oculorum.

Ex his que conferūt in magno z pulsatiuo dolore multū est corian= drū imissum cū lacte qd fm Serap. facit p pter multā virtutē q̄ sibi in repcu tiēdo adest. ¶ Multū etiā ad idem vꝫ absinthiū coctū cū passis z sup emplastū z hoc sepe pbauimus. Et ēt euaporatio facta cuꝫ decoctione eius solius cū vino. ¶ Emplastratio ēt est vtilis qñ cum solo vino coquit. ¶ Lachrymus etiā mādragore mixtus cū alijs medicinis ad hoc ꝯuenientibus sedat dolorē superfluū. Qd idē operat emplm factū ex folijs eius testāte Aui. ¶ Pulmo leporis superpositus et ligatus mirifice illū tollit. Et dixit Riradus qꝫ etiā tumores oculoꝝ tollit minutim incisus. ¶ Caro vo peponis alligata frōti mitigat miro mō. ¶ Folia quoqꝫ betonice trita et emplata super frōtem mirabilr sanāt: imo z ol bus vitijs oculorū posita sunt cōferentia. ¶ Cū aūt dolor est a percussione vitellū oui cū attramento z oleo ros. est optimū. ¶ Et hoc quidē nos experientes iā pauco tpe magnū dolorē a pcussione: sanauimus si miscētes vitellū. ¶ Ad idē vꝫ qd īfra scribit cap. de cura. albuginis de testicul gruis auctoritate Raſ. z etiā vꝫ ad plagam ipsorū. ¶ Si aūt pupilla percussa fuerit: aqua z fructus salicis sup ponant z sanant. ¶ Experti ꝗ sum⁹ succū coriandri mixtū cum lacte mulieris aut ipsius aquā sitr pparatā colirizatā oculorū dolorem vehementē pulsatiuū sedare.

Coriādrū.
Absinthiuꝫ.
lachrym⁹ mādragore.
pulmo leporꝫ.
Caro peponis.
folia betonice.
testes gruis.
succus coriandri.

¶ Capitulum. 8. De optalmia z lippitudinibus oculorum.

Ad oēs tumores z vulnera ꝯfert acatia cū q̄ cū alijs medicinis miscet oculi sicut ēt circa oēs egritudines tutia cōfert. ¶ Pulegiū desiccatum z pul=

acatia
Pulegium.

uerizatum ꝛ oculis colirizatũ ꝛ
maxime mõtanũ nimium cõfert.
Et hoc experti sumus frequẽter.
¶ Resoluit aũt obtalmia si semꝑ
Sticados ara. decoctionem sticados arabi. ocu-
lus vaporetur ꝙ est vtile ꝛ expe-
rimento didicimus. ¶ Et dixit ra
Urina pueri virginis. sis ꝙ vrina pueri virginis si cali-
da ꝛ cum bombace ꝛ more empla
stri supponatur oculo quũ pati-
tur quasi apostema aut rubiginẽ
mitigat. ¶ Et ex expertis nostris
Foliũ. est vt foliũ coquatur cum vino et
cum oleo calido apostrema linia
tur. ¶ Molificamus aũt aposte-
mata calida oculi taliter. ℞. suc-
ci mellilotí ꝛ rob. añ. coquantur
adinuicẽ ꝛ oculus fomentet᷑. Qꝺ
si sedationẽ maiorẽ volum⁹ ad-
dimus vitellum oui. Et sic adhuc
adimus semen papa. Qꝺ si ma-
gis ad mollificationẽ intẽdimus
fenugrecũ ꝛ semẽ lini ꝛ puluerez
molendini. hoc q̃dẽ vz in aposte-
matibus testiculorũ lz in illis for
tioribus egeamus. pre supponi-
mus aũt nõ tm̃ in cura apostema
tum: sed in omni egritudine cõ-
ueniens regimẽ ꝑ dietã. ꝛ vniuer
sales purgationes: vel euões
corporis per medicinas. hic au-
tẽ sit canon cõis in cura cuiusli-
Can. cõis. bet egritudinis tam preterite ꝙ̃
future. Et q2 lipitudines in ob-
talmia sequuntur ideo in cap. eo
dem de ipsis dicamus. ¶ Plus au
tem alijs medicinis lipitudinem
Sarcocolla ꝛ mod⁹ caz nutriẽdi. expellit sarcocolla nutrita ꝛ ma-
xime mixta cũ amillo ꝛ zucharo
albo simul ꝛ inde fiat alchool. Nu
trimus aũt ipsam sic operantes
ponentes ipsam in lacte asine et
quinq̧ diebus dimittentes ipsaz
ibidẽ quaq̧ die lac permutan-
tes: aut etiã l albumine oui sil'r
preparantes terimus aũt ipsam
sarcocollã prius.

¶ Caplm. 9. De cura vlceris ꝛ vesice oculi.

Sanat aũt oĩa vlcera
ꝛ vesicas pomphilix Pompholix ꝛ est fuligo tectis adhesa vbi metalla funduntur.
ſm Galen. 9. ¶ Ex ꝓ-
prijs autẽ est quũ est
vlceratio l cornea vt
sumat᷑ gũma ruthe agrest' ꝯficiat᷑
cũ melle ꝛ colirizet᷑ ocul⁹. abster-
git eñ ꝛ exiccat ꝛ ꝓhibet supflui-
tates ad ipm. ¶ Idẽ opat᷑ lac la-
ctuce agrestis ꝛ abstergit. Et lac
domestice est ei ꝓpinquum. Di-
ctũ est. s. quõ camomilla decocta Camomilla sca. oc. vlcerosam sanat.
ꝛ oculo emplastrata sanat scabiẽ
oculi vlcerosam.

¶ Caplm. 10. De cura albugi
nis ꝛ aliarũ macularũ oculi ꝛ
egressu oculi ꝛ tortura.

Et q2 albugo est vesti
giũ vlceris post cõsoli
dationẽ decet post cu
rã vlcerũ de ipsi⁹ cu-
ra dicere. ¶ Qꝺ ergo
abstergit oẽs maculas ꝛ cicatri-
ces q̃ fiunt in oculis etiam a per- Alkitram.
cussionibus: ꝛ eas que remanse-
runt post consolidationem vlce- Zinziar.
rum cornee: est vt admisceatur Flos iesemini.
alkitram in colirijs conuenien-
tibus. ¶ Ad hoc idem facit zinziar
sed lachrymas prouocat. ¶ Gal. Succus brance vrsine.
dixit in. 7. quod flores iesemini
subtiliant omnes cicatrices ocu-
lorum. ¶ Et Kirandus dixit ꝙ so Lac endiuie.
lus succus brance vrsine albu-
ginem tollit. ¶ Hoc idem facit lac Stercus yrũdi. et stellionis.
endiuie. ¶ Et proprietas acori
abstergit et eam subtiliat. ¶ Idẽ
facit stercus yrũdinũ ꝛ est mira-
bile. Et stercus stellionis ꝛ lacer
tij ꝛ cocodrili. ¶ Et Ras. dicit qꝺ Menstruuz mulieris et spma viri.
lũbrici inuenti in corpe hominis
siccati ꝛ contriti: in oculo positi
tollunt albuginem. Et dixit si mẽ
struum mulieris anteq̃ virum
cognoscat misceatur cuz sperma
te viri ꝛ imponatur albuginem Stercus pueri noviter nati.
tollit. ¶ Et dixit quod stercus pri
mum pueri cum statim est natus
siccum ꝛ insufflatum idem facit.
¶ Et dixit etiã stercus pueri sic-

cum contritum ꝛ cum salgemma mixtum ꝛ cum musco insufflatuz oculos bestie sanat de albugine: et idem etiam sine illis per se solum operatur. ¶Ad idem etiam operatur cinis omnis ostrachi cum carne sua vsta ablutus et enim illam delet. Et idem de grossitudine palpebrarum. ¶Uestigia quoque oculorum itaqꝫ etiam animalium. Flos papaue. campestris abstergit vestigia que existunt sub lachrymali. ¶Rafani aqua immissa delet ꝛ visum confortat. ¶Citrinitatem et hictericam ipsorum tollit acetositas citri si ex ipsa oculus colerizatus sit. ¶Pannum autem tollit si piper longum assature epatis capre misceatur ꝛ fiat colirium imo talis assatura comesta et inclinatio super vaporem eius confert. ¶Egredit quoqꝫ pupilla: ꝛ etiam oculus et tunc fiat emplastrum cum farina fabarum: rosis: thure: et albumine oui. ¶Ad idez autem et ex propriis est fomentum factum ex succo foliorum oliue et precipue syluestris aut cuz aqua decoctionis ipsorum. ¶Et quia contingit oculos quandoqꝫ esse tortos maxime etiam in infantibus addimus q in casibus huiusmodi fiat alchool cum antimonio ꝛ roba. ¶Ex ppriis ad vestigia vlcerum que post consolidationem remanent est vt succus foliorum dragontee depuretur et ex eo oculus colirizetur.

Cinis ostrachorū.

Flos papa. campestris.

Succ⁹ foliorū oliue syluestris.

ad oculi tortu ram.

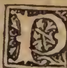
Ad vestigia vlcerū.

Succ⁹ fol. dragōtee.

Additio.

¶Experimentum visionis ad extrahendum san. ꝛ maculam ꝛ pannum de oculo. Accipe persiccariā ꝛ disiungas membratim per nodulos suos ꝛ p noctē in albo vino dimittas ꝛ vinum de nodulis exprimas in oculo super parte pa. donec sanetur.

¶Capi. ii. De pruritu oculi ꝛ lachrymis.

Pruritū igit̄ oculi q̄ fit a flegmate salso sedat succus cepe mixt⁹ cuz tutia ꝛ impositus in q̄ mirifice ꝓdest acatia mixt a cū medicinis ocl̄i. ¶Multū aūt ꝓdest corrosiōib⁹ lachrymalibus fum⁹ eleuatus a ligno pini. ¶Pruritum etiā tollit aloes cum vino mixtū sꝫ quosdā: exiccat em̄ oēm humiditatē eius. ¶Cōtingit aūt q̄nqꝫ fieri tales asperitates: ꝛ pruritus cū apate calido: ꝛ tunc ddā pceptū est vt fricet̄ sup cotte lapis ematitis cū albumine oui ꝛ imponat̄. ¶Si aūt prurit⁹ ꝛ asperitas sint sine apate. fricet̄ cū aq̄ tēperate quātitatis ꝛ si infirmus bn̄ tolleret semp ponat̄ spissius in fine aūt sic spissum ponatur vt possit stilo colligi. ¶Lachrymarū aūt fluxui eadē conferūt sin hec puluis corali rubei fortiter operat̄ ꝛ stringit. ¶Nos aūt mirabilem experientiā in hoc habemus casu cum aqua cum qua paucis immissionibus more colirij et lachrymas stringim⁹ ꝛ rubores ab stulimus ꝛ pruritum ꝛ fuit mirabilis effectus ei⁹. ¶Sumat̄ enim herba q̄ dicit̄ pes colūbin⁹ cōtundant̄ ipsius tres manipuli desup ꝓiciatur pulueris tutie. ℥. ij. salis cōis albi triti puluerizati. ℥. ß. vini boni clari due fiale conquassentur ꝛ vsui reseruetur hoc virtute sua inter secreta nostra seruamus. ¶Confert etiaz in hoc casu vrina pueri sicut de ea scriptuz est supra cap. de obtalmia. ¶Experti autem sumus subito fore iuuatiua in pruritu ꝛ lachrymis et in lippitudine euaporationē factā ex sticados decoctione quaz in nobis ꝛ aliis experti sumus. ¶Experti quoqꝫ sumus q ablutio infusionis aloes in vino. aut aqua ros. aut succo feniculi preparati abstergit oculos: visuz addit: ꝛ stringit lachrymas.

Succ⁹ cepe.

Fum⁹ ligni pini.

aloes.

Ad fluxuz lachrymaruz puluis corali. ru.

Aqua mirabilis.

vrina pueri.

Sticados.

Aloes

¶Cap.ii. De descensu aque ad oculum.

Omnia q̄ dicta sunt de descēsu reumatis ad oculos sunt cōia i hoc casu iuuatiua tamen vt moris est nūc exponem⁹ laudata ab autoribus de de ꝓpria. ¶Cū igiṫ aqua descendit ad oculos ⁊ maxime propter grossos ⁊ viscosos humores serapinū est vna ex melioribus medicinis. ¶Ad hoc idē ꝯfert coliriū factū ex succo ciclaminis dissoluto cū melle ꝙ etiā visum acuit. Idez etiā operaṫ sternutatoriū cū eo factum. ¶Confert autem coliriū factum ex succo rosmarini dissoluto cū melle. ¶Idem etiā operaṫ caput purgiū factū ex succo yreos vel eius oleo cū nigella: sed hoc maxime cōfert in princ. egritudinis. ¶Valet etiaz succus cepe qd̄ comediṫ cū melle mixtus ⁊ collirizatus. ¶Si quoqꝫ fiat alchool ex cerebro yrundinis ⁊ melle ⁊ hoc in pri. egritudinis multum confert: ⁊ hoc expertus sum. ¶Idem operaṫ cerebrū vespertilionis et similiter ꝑparatū. ¶In hoc etiaz casu fel scorpionis marini aut testudinis marine est magne virtutis colirizatus. ¶Ex nostris aūt experimētis est caput purgium factū ex felle thauri et succo sicle aut solus puluis cuiusdā duri inuenti in kisti fellis thauri narib⁹ insufflatus. ¶Hoc q̄z caput purgium facimus. ℞. succi blitis: succi radicum acori: succi ruthe oim depuratorum añ. ⁊ ex eis fiat caput purgium. ¶Sacellationib⁹ quoqꝫ talibus vsi sumus ad oculum. ℞. spice: aloes: macis: croci: ciperi: piperis: nucismuscate: añ. fiat puluis grossus ⁊ sacculus impleatur quo oculus saccellet. ¶Colirium nostrum. ℞. succi radicum acori: succi radicum rosmarini omnium depuratorum añ. aggregentur cum tanto melle dispumato q̄ntum ipsa sunt ⁊ fiat colirium. ¶Nos si caliditas aliqua apparet in oculo addebamus albumē oui cum succo pomi et aqua ros. ¶Secreto vtiqꝫ Sal. vtebamur hmōi. ℞. epithimi auṙ.x. seminis prasii: sticados: myrrhe: ellebori nigri: camedreos: macro piperis: omnium añ.ʒ.iiij. squille assale' affate: euforbij: aloes: croci: gentiane: petrosilij: armoniaci oppoponacis omnium añ. auṙ.j. polij: cimini aṙ. cinamomi: mirrhe: spice: foliorum squinanti: calamenti fluuialis: aristolo. long. omnium añ. auṙ.ij. terant terenda ⁊ cribellētur ⁊ gume i vino boni odoris dissoluantur ⁊ conficiantur cū melle dispumato quod sufficit et recōdaṫ in vase vitreo ⁊ sumaṫ antiquari. dosis huius medicine est auṙ.iiij. ⁊ plus ⁊ min⁹ ſm quantitatem virtutis.

Margin notes (left column): Serapinū. — Ciclaminis. — Succ⁹ rosmarini. — Succ⁹ yreos. — Succ⁹ cepe. — Cere. yrūdinis. — Cerebrū vespertilionis. — Fel scorpionis marini ⁊ testudinis. — Caput purgiū nostrū expertū. — De duro thistifelis thauri.

¶ Additio.

¶Aqua ad cataretas. ℞. aque ꝓ oculis descripte supra cap.6.ʒ.ij. ⁊ in ea decoquanṫ garṫ. sarcocole, ruthe. añ.ʒ.j. pipis.℈.j. fellis bonis.ʒ.j.ß. serapini.℈.ß. ⁊ bulliant similiter ⁊ colleṫ mane et sero oculis imponatur.

¶Capitulum.3. De fistula lachrymali

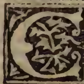
Et dixerunt quidā veteres ꝙ solatrū illas fistulas sanat ⁊ non dubitam⁹ quin velit ꝙ post expressionem ipsarum succus solatri clarificatus immittatur. ¶Ad quod confert lac lactuce syluestris immisse. ¶Nos precipimus masticare folia maluauisci cū sale ⁊ superponi ⁊ multum contulerunt. ¶Expertus q̄z fui in cōite goritie q̄ patiebatur hanc egritudinem ⁊ cum hac cura preseruatus est longo tempore. et preseruatur quilibet vtens ac si sanus sic computatur ꝙ fa-

Margin notes (right column): inuēto — Sacculus. — Coliriū nostrum. — Secretū Sal. — Solatrum. — Lac lactuce syluestris — Folia maluauisci cum sale.

nas sit pmatur sanies cum digito quousq; tota; sanies videatur egressa deinde l lachrymali tres vel quatuor gutte ifra scripti me dicaminis imponantur: spatium vero paruū inter guttam et guttam ponentes ꝛ infirm⁹ post immissionem iaceat per duas vel tres horas ꝛ ꝯtinet hoc per. vnā ebdomadam: exiccabit eñ fistula vt sana videat. ꝛ multis mensib⁹ sic manebit. ¶ Modus autem medicine. ℞. aloes thuris sarcocolle: san. draconis. balausthe: antimonij: aluminis zuccarini omniū an. partes equales ziniar ꝙtum est quarta pars vnius fiat ex eis tritis ꝛ cribellatis fief quum necesse fuerit dissoluatur ex eis in aqua ꝛ vsui aptet vt dictum est. ¶ Infra etiā aliqua vtilia inueniētur vbi sermo fiet de fistulis.

¶ Tractatus quartus primi sermonis est. De dispositionib⁹ nariū ꝛ cōtinet capitula .iiij.

¶ Capitlm primū. De fetore ꝛ vlceribus narium.

Creauit igitur de⁹ olfarine virtuti vel potētie sicut ceteris potētijs sensitiuis organū. ppriū scȝ capita mamillararia cerebri q̄ supra foramina nariū sunt debite collocata vt olfabilis qualitas simul attracta cū aere inspirato ad ea veniēs percipiat per illa. ¶ Et scitum q̄dē est ꝙ colliriū factū ex succo radicū hircos fetorē nariū tollit. ¶ Confert autē vt patiēs os plenū aqua teneat ne aliquid medicaminis ad ipsum transeat ꝛ tūc naribus insufflet ziniar cū sale armoniaco alumine ꝛ aceto ꝙ etiam idē sanat vlcera mali moris in ipsis. ¶ Confert aut fetori nariū ꝛ omni putredini que in illis existit ciperum insufflatū. ¶ Aloes quoq; puluerizatū et naribus insufflatuȝ vlcera narium sanat ꝛ confert etiam concussioni nariū. ¶ Cancrosa autem vulnera ꝛ corrosiua narium prohibet succus vue serpentarine immissus naribus cum lana vel spongia. Idem autem operatur et eius semen. ¶ Gal. dicit ꝙ vrina asinorum est ex melioribus lauatiuis ꝛ infusionibus ad fetorem narium. ¶ Nos autem experti sumus ꝙ si tollatur succus foliorum ꝛ extremitatū edere arborec facientis nigrum alkmagnū semē ꝛ trahatur in nares cōfert in vlceribus veteratis in eo ꝛ similiter in aurium vlceribus. ¶ Multa autem ad istud capitulum poterunt trahi de his que dicentur in cap. de vlceribus vel tractatu. ¶ Ex succo quoque cucumeris asinini cum pauco lacte proprie caput purgium facimus nā plurimas superfluitates educit ex cerebro ꝛ fetori etiā cōfert.

¶ Capitulum .2. De obstructionibus narium ꝛ polipo et recuperatione.

Obstruuntur sepe nares aliquibus aut cū excrescentia carnis cuiusdā superaddite p̄ter naturam aut sine breuiter dicendum est de vtrisq;. ¶ Et creditum ꝙ succus dragontee immissus naribus maxime cō fert obstructioni ꝛ polipo. ¶ Q̄d autē fortiter apperit nares opilata a aere viscosis ꝛ grossis humori bus est ozimium gariofilatum q̄d operatur solo olfactu ꝛ etiā in cibis frequēter datum. ¶ Idē operatur lac paucedani ꝛ est feniculus agrestis attractus p nares Idem facit decoctio radicū eius attracta per nares vel suffumig dat.

Succ⁹ rad. cū hircos

Cañ. cōis et est ab Auic. q̄nta tertij. ca. 3.

Aloes

Succ⁹ vue serpentarie ꝛ semen.

Urina asinorū

Succ⁹ foliorū hedere arborec.

Succ⁹ dragōtee.

Ozimū gariofilatum.

Lac paucedani.

gatio eius recepta. ¶ Semen vitice est ex fortiter aperientibus precoquimus autem ipsum in aqua et decoctionem calidam attrahi iubemus per nares. ¶ Idem facit et similiter preparatum abrotani. ¶ Cuder al' caudar autem et est radix ellebori vel condisi approprietate illas tollit seu aperit. et ventositates narium resolvit. ¶ Omne autem fel insuffiatum naribus aperit illas. ¶ Si autem nux cipressi fortiter teratur cum ficubus et cum licinio naribus immittatur sanat carnem superadditam que est polipus: Avi. testete. ¶ Et nos etiam experti sumus piretrum: vehementer colatorium et nares aperit sicut et succus ciclaminis immissus. Similiter autem nigella et sinapis vehementer aperiunt. ¶ Scriptum est de lactuca quod ipsa est medicamen opilationis facta in naribus. ¶ Euaporatio facta cum aceto calido fortiter aperit. ¶ Similiter operatur euaporatio decoctionis sticados. ¶ Experti sumus quod multum confert polipo pulvis seminis dragonthee naribus insufflatus. ¶ Et quoniam olfactus diminutio maxime accidit ab obstructione colatorii propterea quecunque dicta sunt ad colatorium aperire etiam olfatui prosunt. ¶ Sed ex simplicibus multum est laudata rutha et olfata et caput purgio attracta. ¶ Et similiter serapinum et nigella et maxime quum est in aceto infusa et trita et insufflata naribus et proprie cum oleo antiquo mixta et imposita est enim mirabilis verumtamen cum immittitur patiens teneat os suum plenum aqua et illam fugat superius quam plus potest. ¶ Mordicationes vero que ab huiusmodi caput purgiis fiunt tollit attractio olei ros. per nares. et etiam decoctio sulphuris similiter attracta.

Semen vitice. Abrotanus. Cuder. Fel. Nux cypressi. Piretrum. Succus ciclaminis. Nigella. Sinapis. Lactuca. Euaporatio aceti et sticados. Semen dragonthee. rutha. Sera. nigella. Cap. 5 pectat.

¶ Capitulum .5. de fluxu sang. narium.

Dixerunt antiqui quod ciminum tritum cum aceto statim frangit si ue solo olfactu trahatur odor ipsius siue cum licinio naribus immittatur. ¶ Dixerunt quoque quod succus herbe lisimachion et est herba habens folia similia salici fronti illinitus statim stringit. ¶ Succus autem cuiuslibet vitice trite immo folia trita sistunt sanguinem narium. Puto autem fronti applicata et hoc maxime appropietate quam complexione communi. Nam testatur Dias. quod folia vitice naribus immissa sanguinem fluere faciunt. ¶ Olibanum in hoc casu multum confert. ¶ De rutha dictum est quod si teratur cum aceto et intromittatur ipsa vel succus eius statim fluxus sanguinis abscinditur. ¶ Insuffletur stercus asini vel cap. ustum et sistit. ¶ Et dixit Ras. quod stercus equi odoratum idem facit: et similiter ustum et insufflatum cum aceto. ¶ De sanguine ante columbi dictum est quod hunc fluxum abscindit. ¶ Obstracha si terantur cum carne sua et applicentur fluxum sistunt. ¶ Experti quidem sumus quod pulvis indici naribus insufflatus fluxum san. sistit: immo etiam a quacunque parte corporis fluat talis pulvis loco super ponatur. ¶ Sumatur etiam cinis cornu cer. vel bovis et cum re aliqua sumatur in potu et cum aceto fronti emplastretur aut naribus attrahatur san. sistit. Et idem de cinere ros. probavimus. ¶ Valet etiam emplastrum ex secretis Gal. scriptum infra cap. de flu. ven. circa fi. ¶ Expertum quoque est si tollatur succus arnoglose: et cum eo pili leporis et fuligo more emplastri misceatur et fronti et timporibus applicetur sepius innouando quod hunc fluxum san. mirabili-

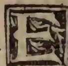
Ciminum. lisimachion. succus. Succus vitice. Olibanum. rutha. sterc. asini et capre usta. sterc. equi. San. columbi. obstracha. Indicum. Cinis cornu cervi vel bovis. Cinis rosar. Succus arnoglose.

ter stringit. ¶ Lignum quoq; cã pane si teneatur in manu patiẽtis sistit subito sanguis hoc fuit expertum.

¶ Additio.

¶ Expertum ad fluxũ san. na. R. stercoris asini qđ vis ꝛ pone sup tegulam cal. ꝛ recipiat pa. fumuʒ per nasum sanabitur indubie.

¶ C pa. 4. De sternutatione.

Et dixerunt antiq̃ qđ oia fere acuta per os assumpta sternutationẽ incitãt cepe: aleuʒ: porrũ: sinapis: ꝛ ẽt vinũ forte: ꝛ similia. ¶ Et ex odorantis quidẽ est rosa: ꝛ dicit Auic. ꝓpterea ꝙ grossuʒ vaporẽ retinet. Et folia mirti cũ aceto: ꝛ succus vitis olfatus ꝛ agresta ꝛ camphora qñ cum oleo onfacino naribus insufflatur ꝛ opio: ꝛ nenufar odoratum: ꝛ solatrũ ꝛ vapor aceti naribus attractus ꝛ succus memithe que oia meo iudicio sicut dixi de rosa sternutationem promouent. ¶ Ob hoc em̃ tacere non possum ꝙ in causa cali. ista valent ¶ Sternutationem in causa frigida mouent hec mezereon: elleborus: piper: oleander: omne fel: castorẽũ: panis porcinus: cucumer asininus: ʒinʒiber: piretrũ: sansucc⁹: i. maiorana: nigella infusa in aceto: pulpa coloquintidie: gallia: sinapis: ꝛ similia. ¶ Sedaꝛ aũt sternutatio cum patientis animus subito destruitur aliquo accidẽte animi subito adueniẽte vt gaudio: ira: ꝛ solicitudine vt sepe probaui: timore ꝛ similibus: ¶ Et dixit Mesue qñ sternutatio est frigida odorationes calide et inunctiones oleoꝝ calidorum ad caput cõferunt: ꝛ similiter odorationes simplicium calidorum vt gallie camomille ꝛ similiũ. ¶ Et iterũ dixit olea calida sine mordicatione ponuntur in aures et sternutationem sedant. ¶ Et iterum dixit quando causa sternutationis est calida olea frigida naribus attracta aut capiti infusa aut naribus nussa sicut est oleuʒ ros. ꝛ oleum mixtum de salicibus et oleum de cucurbita et similia illam tollunt. ¶ Et dixit Isaach succus basilici illaʒ appropriata te sedat.

[margin: sternutatio: nẽ prouocantia in cã cal. Rosa. — sternutatio: nẽ prouocan' tia i cã frigida. — Ingenii de titiosũ ad sternutationeʒ sedandam. — Succ⁹ basilici.]

¶ Tractatus qntus. De dispõnibus auriũ ꝛ est qntus primi sermonis ꝛ cõtinet capl'a. vj.

¶ Capitulum primum. De dolore auris.

Dixerũt veteres ꝙ oleũ coctũ i cõcaua radice affodiloꝝ ꝛ tepidũ auri imissuʒ ẽ singulare remediũ dolori auris. ¶ Sit autẽ canõ cõis i oi egritudine aurũ ꝙ remedia nõ sint calida nimis nec nimis frigida sʒ sint tepida: qꝛ auris hec nõ sustinet: loqr aũt đ his q̃ itra aurẽ mittũꝛ. ¶ Adeps ãt col lect⁹ ex pulmõe vulpis ꝛ imiss⁹ mirifice sanat. ¶ Et Rasis dixit simi liter de sepo vulpis recẽti ꝛ etiã si fuerit salsum est ad hoc magni iuuamenti. ¶ Contingit aũt qñq; ꝓpter casum ꝛ pcussionẽ factam in aure dolorem accidere in quo laudatus est puluis anisi triti dissoluti cũ oleo ros. ꝛ intromissi in quo casu cinis porri similiter preparatus: aut cum aceto intromissus auri laudatur. ¶ Si autem succus ruthe tollaꝛ ꝛ calefiat in cortice granati ꝛ auri intromittatur dolorem aufert. ¶ Nitrum dissolutum in aqua vel vino in aurem missum doloreʒ sedat ꝛ vẽtositatem resoluit. ¶ Dissoluaꝛ myrrha in vrina thauri vel capre ꝛ ex hac subtilr distilletur in aurẽ. ¶ Sola ẽt vrina cap. cõfert imposita. ¶ Ad idẽ oleum de citia

[margin: Oleuʒ coctuʒ in radice affo. Cañ. ꝛ est. Aui. q̃rta tertij c. 5. adeps pul. vulpis. Sepũ vulpis. Cura doloris a casu ꝛ percussiõe puluis anisi. Succ⁹ ruthe calefact⁹ in cortice granati. Myrrha dissoluta i vrina thauri vl cap.]

Succ⁹ prassij momo. ⁋Sal quoqꝫ confert dolo- ri auris: ſi etiã cũ aceto more em- plastri supponat auri. ⁋Antiq̃s autẽ dolores tollit succus prassij immissus mũdificat eam ⁊ aperit meat⁹ auditus Sal. hoc testante.

Salbanum. Bace lauri. ⁋Galbanũ aũt cũ oleo de lilio se- dat dolorẽ trm sine ĩpedimẽto et resoluit apata auriũ. ⁋Bace aũt lauri ⁊ oleũ ipsoꝝ dolorem auriũ tollũt ⁊ ꝯfortant auditũ ⁊ cõferũt tinnitui.

Sinapis. ⁋In oi aũt dolore auris sinapis tã.p iuuatiua instillectur. ⁋Quacũq̃ tã siue calida siue frigida sit dolor oleũ de persicis confert.

Oleum de persicis. Succ⁹ fcis canapis. ⁋Sal. dixit in tra.7. de simplici medicina: qꝫ succ⁹ fcis canapis in- tromissus auri dolorẽ sedat q̃ fit ab obturatione eius. ⁋Insup bul- liat succ⁹ folioꝝ salicis cum oleo ros. in cortice granati ⁊ distillet i aurẽ qđ idẽ facit decoctio ipsoruꝫ recentiũ. ⁋Ex expertis aũt sepius

Cinis calid⁹. est vt tollat cinis ⁊ liget in petia calid⁹ auri valde supponat.

Oleum scorpionum. ⁋Cõ- fert aũt cũ cã ẽ frigida oleũ d scor- piõib⁹ factũ fm artẽ ⁊ curat etiã opilationẽ q̃ fit in aure.

Laudanũ. ⁋Simili- ter tollim⁹ laudanũ ⁊ dissolum⁹ in hidromelle ⁊ distillamus in au- rẽ. Cum dolor a frigida cã fuerit. Si vero a cã cali. esset ipm cũ oleo

Succ⁹ edere. ros. dissoluim⁹ ⁊ tepidũ instillam⁹. ⁋Ad idẽ tollimus succũ extremi- tatũ fiunis pauperũ q̃ est edera ⁊ dr cussus: ⁊ olei de hyreos. añ. mi- scemus ⁊ auri immittim⁹: ꝯfert et manebus que cõfluunt ad ipsuꝫ. ⁋Ad dolorẽ auriũ qui fit per ca- sum vel percussionem tollat sal ⁊ misceatur cum furfure ⁊ melle et super emplastretur.

⁋Caplm. 2. De humiditatib⁹ aurium senie et vlceribus: et eptu sanguinis.

Flos edere.

Jcim⁹ qꝫ ex laudatis ad reuma auriuum est flos edere q̃ dr cussus si eum coquat cuꝫ oleo dulci aut rodomo aut rodino ⁊ aurib⁹ immittat illa si- stit. ⁋Oleũ canapis tepedũ au- ri immissũ a ꝓprietate exsiccat si ca- cut ⁊ nitrum dissolutum in aqua vel vino immissum aurib⁹. vt su- perius dictuꝫ est.

Oleum canapis. Jutr

⁋Si vero san- guis fluat puluis calcanti q̃ im- missus sanat. ⁋Si etiã fluxus sa- niei sit antiquus terat cacatura ferri prius cõbusta: ⁊ cum aceto cõmisceat, et imponat.

Puluis calcãti. Cacatura ferri.

Sal. dixit tract. 9. de simplici medicina hũc sermonẽ loquẽs de scoria ⁊ est ca- catura ferri. Ea vero q̃ est ferri maxime ⁊ subtilissimã faciẽs eaꝫ in aceto accerrima ac demum fa- ciẽs coquẽs ad aures saniẽ ma- nantes diutius vtor medicina ex siccatiua vt mirati fuerint qui vi- derunt eam confici ⁊ desiderant añ experientiaꝫ aures posse pati hmõi medicinã. ⁋Ad saniẽ autẽ auris maxime cũ vlcera sunt re- centia distillet in aure fel thauri cum lacte caprino vel lacte mu- lieris nã curat idẽ. ⁋Idem facit fel hircinũ ⁊ silr ꝑparatum.

Fel thauri ⁊ hircinum.

⁋Ad hoc aũt caplm addat vnũ mirti- num scriptum infra capi. de deco ratione tracta. scdo. cap. primo.

Uinum mirtinum.

⁋Qđ aũt valde cõfert est vt per aliquos dies intromittatur lici- niũ vnctũ ex melle ⁊ inuolutuꝫ in puluere aristo. ro. nam abstergit sordes ⁊ confortat auditum ⁊ ꝓ- hibet sordes q̃ generant in aure. ⁋Ulcera aũt auriũ ⁊ sordes de- let succus alchecingi auri imis- sus sicut ⁊ succus cussus .i. volu- bilis maioris de quo dictum est supra: ⁊ hoc est ex nostris exper- tis. Ad tales autẽ sordities ra- dis vitis albe ⁊ nigre ferentis vi- num est ex summa medicinaruꝫ. ⁋Ad idẽ est radix herbe hyreine tũ ⁊ silr radix serpentarie. ⁋Sanat aũt vlcera ⁊ saniẽ ⁊ delet doloreꝫ myrrha quãdo cũ fiet menuthe: et opio: ⁊ castoreo administratur. ⁋Calcantũ in hoc casu est ex sum

Succ⁹ alchecingi et cussus. Radix vitis al. ⁊ nigre. Myrrha. Calcã tũ mũdificat ver- mes oc cidit.

ma medicinarū fm Aui.nā mundificat aures ⁊ vermes interficit. ¶Nihil aūt in hoc casu est magis vtile ꝙ succ⁹ folioꝝ salicis ¶Gal. dixit.8.de sim.medici. quod succ⁹ centum nodie iuuat vlcera auriū et si pus sufficiens in eis fuerit exsiccat illud.

Succ⁹ fol. salicis.

Additio.

¶Medicamen ꝯ supfluas.humi. aurium.℞.scoriam ferri ⁊ abluat cum aceto:deinde desiccet postea fortiter cōterat:⁊ ita fiat nouies deinde bulliat in aceto donec ad spissitudinem mellis deuenerit et vna gutta auribus instillet aut in licinio intromittatur.

¶Cap.3.De vermibus aurium.

Si igitur auri patienti vermes insint succ⁹ folioꝝ ebuli inmittatur illos interficit. ¶Pulus ꝗ̄ calcāti immissus idē operat. Idē et oleum de amigdalis amaris facit.Idē vrina hois si pri⁹ in cortice granati calefacta intromittat.¶Idē operat vrina thauri cū myrrha amixta ⁊ imposita.¶Extrahit autem eos vrina hois ieiuni in aure posita statim eos educit.¶Ad hoc aūt est oleū de scorpionib⁹ ex melioib⁹ medicinis ⁊ sublimiorib⁹. ¶Succus aūt ruthe calefact⁹ in cortice granati ⁊ auri instillat⁹ mundificat eā ⁊ sedat dolores et tinnitū:⁊ sonitū:⁊ vermes interficit:hoc testante Aui.etiā dicit ꝙ succus centū nodie operat immissus ⁊ alia q̄ dicta sunt in fine p̄cedentis capituli.¶Hoc idē testat⁹ est Gal.de calamento ⁊ maxime montano ꝙ succ⁹ ei⁹ impositus illos interficit sicut ⁊ succus folioꝝ capparis etiā immissus.¶In hoc aūt casu distillatio facta in aure et decoctione ellebori albi cocti in vino est expta.¶Expertum ꝗ̄ est vt patiētis auris assungia impleatur porcina:⁊ patiens in sole iaceat sup aure patiente ⁊ pannis caput cooperiat et ibi diu moret cūꝗ surget ex assungia eleuabuntur vermes ⁊ egressi inuenient ⁊ adherebunt assungie.

Succ⁹ eulis fol. ebuli. — Pulnis calcāti — Oleū amigdalis amar; — Urina thauri — Urina hois ieiuni. — Succ⁹ rute l cortice granati calefact⁹. — Calamentū montanum. — Elleborus albus. — Assungia porcina.

¶Cap.4.De surditate ⁊ de debilitate auditus.

Ex laudatis apud famosos est vt ponat in aure ellebor⁹ niger et dimittat in aure tribus dieb⁹.nā tollit surditatē ⁊ reddit auditū:⁊ hoc sum⁹ experti vez opꝫ fm exigentiā vt corpus ante mundet.Succus cepe distillatus in aurē debilē auditum adiuuat.¶Ad hoc idē vꝫ nitrum si sit dissolutum in aqua vel vino ⁊ auri etiam immissum. ¶Antiquam surditatē delet flos eris albus si teratur ⁊ distiletur in aurem.¶Radix vitis albe ⁊ nigre ferentis vinum est in hoc casu medicina summa medicinarū. ¶Euaporatio aceti calidi aliter calefacti ⁊ melius confert auditum acuit:sonitum resoluit.¶Experti sumus succum radicuz dragontee immissum in aurem cōferre:⁊ hoc quando passio est a causa que causa opillat.¶Et dixit Mesue ꝙ pulpe colloquintide aut succo cucumeris asinini aut radicum eius inest proprietas mirabilis in hoc casu quando in aliquo ex his aut eis immiscetur sicut est oleum costinum aut nardinum ⁊ proprie oleum balsami. ¶Et preter purgationes cōmunes l hoc casu collaudata est purgatio hec tanꝗ mirabilis.℞.salis armoniaci:piperis ana.ʒ.ij. euforbij.ʒ.j.detur ex hac a.ʒ.tribus vsqꝫ ad.viij.fm qd virtus tolerat cuz hidromelle:aut ouo sorbili:quod etiam mirabiliter vertigini ⁊ epilepsie valet ⁊ mulieribus menstrua potenter educit. ¶Rirandus autem dixit quod fel leporis cum adipe vulpis sur-

Elleborus niger — Succ⁹ cepe. — Nitrū — Flos eris. — Radix vitꝫ albe ⁊ nigre. — Acetū calidū. — Succ⁹ radicis dragōtee. — Succ⁹ cucumeris asinini — Purgatiuū mirabile. — Fel leporis.

ditatem tollit ⁊ sanat. ¶Et rasis
Cere= dixit ꝙ cerebrū leonis alias bo=
brū le= nis cum oleo liquefactum et in
onis. aurem instillatum auditum sur=
do reuocat.

¶Capitulum. 5. De sonitu et sibillo.

Tuba ⁊ sonitus ab eis=
dem fiunt causis qui=
bus et surditas vt in
pluribus: qꝛ a repletiōe
grossa ⁊ viscosi humo
ris et coartatione ventositatis.
Differūt aūt in hoc quia maior
coartatio facit similitudinem: et
minor tubam et sonitum quare
que supradicta sunt possunt hic
conuenienter adduci. ¶Et ideo
per veteres est narratum quod
Succ⁹ succus foliorū ebuli immissus tol
fol. lit sibilluz ⁊ tinnitum: licet hoc sit
ebuli. ex nostris expertis. ¶Idem facit
Succ⁹ succus sambuci distillatus in au=
sābuci rem: hi aurē succi vermes interi=
Alki= munt. ¶Idem operatur alkitrā
tram. dissolutum in aqua decoctionis
ysopi et auri instillatū ꝙ sicū his
misceatur acetū vermes necat et
hoc est nostrum expertum. Ope=
Oleuz ratur idem oleum de hircos im=
hircos missum auribus cum aceto ⁊ pro
hibet fluxum materierum ad au=
res. ¶Nihil aut est ꝙ sic ventosi=
tates dissoluat qui sunt causa ei⁹
Casto= sicut modicum castorei dissolutuz
reum. in oleo nardino et intromissum
Oleuz fit autez castoreum quantum lēs
amig. vna. ¶Idem operatur oleum de
ama. amigdalis amaris ⁊ omnes eius
Succ⁹ proprietates sunt circa aures.
et oleū Confert autem valde in resoluē=
rapha da ventositate: succus raphani ⁊
ni. eius oleum vt dicit Aui. ¶Si co=
quatur eleborus niger cum ace=
to et instilletur in aurem acetuz:
sibilum tollit ⁊ vigorat auditum.
¶Experti sūt simius ꝙ si due vel
tres gutte fellis thauri istillent
Fel in aurem tinni tui ⁊ sibilo con=
thauri ferunt.

¶Capitulum. 6. De apostematibus et attritionibus aurium.

Ontingit quandoq;
aures apostemari. et
propter percussiōes:
attritiōes pati de qui
bus omnibus nunc si
mul narrabimus. ¶Soluunt aūt
apostemata difficilis resolutionis q̄ fiunt
propter casum vel percussionem Muci
mucillaginosa limatie: qñ cuz suo lago li
cortice terunt ⁊ supponunt: nam matie.
exsiccāt ea. Quuis sit in eis humidi
tas grossa ⁊ viscosa: sed ibi dimit=
tunt donec p se cadant. Utile est
autem ⁊ ipsas miscere ⁊ bene te
rere cum aloe: myrrha ⁊ olibano
donec fiant sicut mel aut cum om
nibus vel pluribus vel cum aliq
ex eis ⁊ applicare loco. ¶Idem
operatur ⁊ mucillago limaciarū
et sola applicata ⁊ cum predictis
modo simili pparata. ¶Et dixit
Ras. ꝙ apostemati tarde venien=
ti in radice auris confert empla=
strum factum ex stercore ouis cū
cepo aut anseris vel galline mix=
to. ¶Et dixit etiam ꝙ apostema= Sterc⁹
ti post aurem cōfert sanguis mu ouis.
stelle inunctus: ⁊ similiter cinis San. ⁊
eius combuste mixtus cum cera cinis
liquefacta ⁊ oleo de lilio. ¶Et di= mustel
xit ꝙ omnis cinis testudinis con= le.
fert apostematibus peruenienti Cinis
bus in parte aurium ⁊ maxime testu=
qñ sumitur cum aqua mellis et dinis.
intelligit per testudinem lima=
cias. ¶Confert autem ad predi= grana
cta apostemata et bene si coquat gra= tū dul.
natum dulce sicut in vino deide
totum simul teratur ⁊ ex eo sup
loco fiat emplm. ¶Si autem apostema butyr.
sit post aures ⁊ pprie in corpora
libus mollibus sicut sunt infan=
tes ⁊ mulieres solum butyrum il=
la sanat: appositum ⁊ proprie bu
tyrū antiquum crudum. ¶Mul=
ta aūt infra dicētur de apostema
tib⁹ q̄ huic capitulo erunt utilia
sicut de attritionibus dicet. ¶At=
tritiones

tritiones aūt sanat emplm factū ex bulbis atꝭ lūbricis ꝛ sauich aut cū sulfure mixto cū melle vel vino. Bulbᵒ
Sumatur etiā olibanum ꝛ misceatur cum pice vel oleo vel lacte vel vino de vuis passis ad attritiones valde cōfert. Sulfur ꝙ vinum cū melle ꝛ aceto emplastra tū confert. Ex propriis ex myrra cū memithe opio ꝛ castoreo ēplastrata ꝑcussiōi āuris Bul. testāte. fulfur

Tractatus. 6. primi sermonis De dispositionibus labiorum dētium: gingiuarum: oris: lingue: vue: ꝛ canne pulmonis ꝛ continet capitula ix.

Cap. primū. De pustulis labioꝝ ꝛ coꝝ scissuris.

Dicit Rirā dus ꝙ cerebrū anserꝭ domesticę cū medula seruina inūctū labijs eorū scissuris ꝯuenit. Ad pustulas aūt labiorū tali vtebatur vnguēto. Rꝫ. cipri aluminis: galle: myrrhe: arseni ci: plūbi vsti: omninum aā. cū 3 mo dico oleo ros. ꝛ cera fiat vnguētū ꝛ loco applicet. Ego vero de hoc vnguento mirabilē vidi effectum pluries vt vnica impositione per vnam noctem difficiles scissuras labioꝝ sananerit ꝛ vnꝗ egui pluries quā terna impositione ipsiᵒ ꝛ est hoc. Rꝫ. litargirij argēti mirrhe ʒ13 ibertis: aā. pulnerizent sub tilitꝭ ꝛ cū cera virginea: melle ꝛ oleo cōmuni qꝺ sufficit fiat vnguētum. Cū aūt ꝑponimᵒ prius saliua locus infirmᵒ bene madefiat post ea cum petia applicetur vnguentum qui totam scissuram intus et extra contineat. Experti etiā sumus ꝙ in nocte: vna magnas ragadias papillaꝝ mamillaꝝ similimō appositū sanaui cū eodē vnguento. Experti etiā sumus in ragadijs manuum solum sine saliua fricantes ꝛ non solum illas citissime sanat: sed manus etiam decorat. Et in ragadijs virge et ani ꝛ aliarū partium corporis intendimus experiri. Suscipe igitur mi domine hoc inter maiora secreta. nunꝗ enim defeci in eius opere sepe istud probantes. Et dixit quod radix portulace sicca contrita mixta cum melle et superposita more vnguenti illas sanat.

cereb. ānserꝭ domesticę. vnguētum. vnguē tū certū ꝛ optimū.

Radix portulace.

Capitulum. 2. De dolore dentium.

Dicimus ꝙ dolor dētiū qñꝙ est cū corrosione ipsoꝝ ꝛ qñꝙ sine: ꝛ qñꝙ cū vermibᵒ: ꝛ quali tercūꝙ accidat sil' de oī eodē dicat capl'o. Preseruat aūt ꝑpetuo a dolore dentiū ꝛ non sinit eos corrodi limatura cornu cerui qñ cū aqua molla cruda. coquntur ꝛ ex ea fit sepe colutio. Et succus ꝗdē affodilloꝝ īmissus in aurē cōtrariā dētis dolētis dolorē sedat ꝛ proprie dentis melaris. Si vero dens sit corruptus ponatur in loco corruptūre illud qꝺ inuenitur intra galliam aut gūmi oliue syluestris: ꝛ sedabitur dolor. Idem facit lac siue succus paucedani .i. feniculi agrestis in loco corrosionis positū: nam statim tollit dolorem. Idem autem facit etiam ipsius radix. Colutio aūt facta ex aceto decoctionis radicum capparis ꝛ ꝓprie recentiū aut idē cortex masticatus ꝛ sīr semen dolorem tollit ꝛ hoc experti sumus cū dens est sanus nō corrosus coquentes in aceto ꝛ in aqua. Idem ꝛ sīr ꝓpria faciunt cortices radicum mori ꝛ idē facit radix arnoglosse et codē mō ꝑparata sicut dictū est de

Lima tura cornu cerui. Succᵒ affodillorum. Inuē tū itra galliā. Succᵒ paucedani. Radix cappa ris. Radix mori ꝛ arnaglosse.

C

Aspaltū cornu cerui.

cortice radicū capparis. ¶ Aspaltuz autem denti impositum dolorē eī tollit. ¶ Cornu quoq; cerui in aceto decoctum ⁊ ori retentum dolorem tollit: ⁊ hoc operatur in dentibus corrosis ⁊ in molaribus.

Radix titimalli.

¶ Colutio q̄ facta ex aceto decoctionis radicū titimalli: illud tollit. ¶ Et dixit Gal. q curat talis colutio dolorem factum propter corrosionez ⁊ nos experti sumus. ¶ Et si gutta vna lactꝫ titimalli ponatur in loco corrosionis statim dolorem tollit: sed obtineatur bene ibi cum cera vel alio simili. nā si egrederetur et caderet super gingiuaz vel linguam vlceraret illam.

Nota:

Alkitram.

¶ Si quoq; alkitrā in loco corrosionis ponaṫ dentem frāgit et dolorem sedat.

Piretrum.

¶ Colutio facta ex decoctione piretri in aceto vel vino dolorem frigidum tollit vt vult Gal. ¶ Mesue dicit q acetuz decoctionis spolij serpētis est mirabile a ꝓprietate que est in eo.

spoliū serpētis.

¶ Ualde autem confert ad dolorē dentiū radix acori.

radix acori

¶ Si vero vermes ibi fuerint suffumigetur dēs cum semine porri et alkitrā nam interficiunt ⁊ educunt.

semen porri.

Juuamētum sandaracce quum est vermis est magnum ⁊ vehemens in sedādo dolorē neq; aliquid par ei inuenietur ⁊ confirmat gingiuam.

Sādaraca ⁊ ei par nō exi stit. aui. te stante

Imponitur autem super dētem puluis eius: aut ipsam soluimus in aceto ⁊ aqua ⁊ collutionē inbemus fieri: ⁊ hoc esse vtile experimento vidicimus.

Cuss.

¶ Succus aūt cussus nigri calefactus in cortice granati ⁊ instillatus in aurē contrarie partis dolentis dentis sanat dolorē et hoc sepe experti sumus. Et etiā ex foliis eius cōtusis et oleo ros. fiūt ꝑparatio.

Succ. cucurbite. bite.

¶ Caput purgiū factum ex succo cucurbite dolorē tollit.

spina iudaica.

¶ Dolorē autē tollit molarium colutio facta ex decoctione spine iudaice. ¶ Jdem autem doloū molarium confert a ꝓprietate zichar ⁊ dicitur capistrū auri ⁊ etiā borazmo etiam ⁊ ad corꝫ pulsationē: corrosionē ex vermibus credita est habere ꝓprietatē mirabilē.

Capistrū auri.

¶ Aleū quoq; assatū eidē confert suppositū.

Aleū infra.

¶ Oēm etiā dolorē tollit colutio facta ex aqua sinapis.

Aq̄ sinapis.

Dolorē quoq; dentis tollit radix celidonie masticata.

Radix celidonie.

¶ Decoctio solatri est in hoc casu experta cū aceto.

Solatrum.

¶ Et dixit Gale. q si teratur aleum et ponaṫ in palma in parte domestica ⁊ proprie in manu que est in parte seu ex latere dentis dolentis dolor sedabitur. ¶ Et Rasis dicit q qui habuerit dolorem dentiū ⁊ posuerit in parte vbi dolor fuerit ex dētib⁹ leporis aufertur dolor.

Dēs leporis.

¶ Et dixit dens hominis mortui suspēsus collo eius qui patiṫ dolorem tollit.

Dens homis mortui.

¶ Ex expertis aūt est cortex pinee maioris in aceto coctus et ex eo os colluatur: aut cortex ipse in aceto infusus in ore teneatur. Jdē aūt facit ⁊ frustum ligni eius similiter administratū.

Cortex pinee maio.

¶ Si autē ex decoctiōe radicis spargi os eo lauatur sedatur dolor.

Radix spargi

¶ Ad dolorem etiā molariū cōfert aqua infusionis cicerū q̄n in ore tenetur.

Aq̄ cicerū.

¶ Ad oēm etiā dolorē dentis etiā si dentes sint putrefacti tollatur herba q̄ vulgariter dicitur morella ⁊ est herba ortulana q̄ p cubitū crescit folia ei⁹ pretrosilio al's piretrosilia: sed magna ⁊ in vno q̄z folio parua folia similia petrosilio al's piretro suum odorē habet valde aromaticū ⁊ acutū ⁊ eā amarum saporē hn̄s ⁊ florē hꝫ sīleꝫ camomille: frigatur ergo sicut est in oleo demū ponaṫ in sacculo sic calidissima ⁊ loco appliceṫ q experti sumus sepissime.

herba morella ⁊ ab aliqb⁹ dr vulgo cr polla ⁊ sic friṫ tenetur.

¶ Trocisci de scamonea dicti supra circa finem capli de soda liniti super dentem in hoc casu sunt experti sepissime.

Tro. d scam.

¶ De cgelatione.

¶ Et q congelatio est dolor dentium stupefactus: ideo optime ca.

dit in hoc cap. eius cura et quod quidam hec operantur est portulaca masticata quod a proprietate et non a complexione hoc habet. ¶ Amigdale quoque amare masticate: et cera: et caseus: et mastix: et nux et auelane: et silia et cum sale fricata congelationem tollunt dentium. ¶ Et quia tales dentes corruptos qui quandoque sunt causa doloris: frequenter eradicare oportet ideo scribemus aliqua que decent ter illos eradicant. Et dentium quidem commotorum et quorum etiam eradicationem volumus: corpus rane et pinguedo ipsius maxime facit eradicationem facilem. vult autem Auic. quod sit rana petrosa non domestica illa quod in hoc casu est utilis. ¶ Tollantur etiam folia siluestrium oliuarum et bulliant in aqua agreste donec fiat sicut mel et liniatur dens corrosus: nam cadet per seipsum. ¶ Et experti sumus hoc idem de amurca olei quando ipsa decocta assumitur et cum aqua agreste tam diu bulliat donec fiat sicut mel ex quo dens corruptus liniatur.

Portulaca.
Amigdale.
Cera dicantia dentes.
Corpus et pinguedo rane.
Oliue siluestres.

Additio.

¶ Ad dentium dolorem expertum mirabile remouens in media hora. Rx. seminis apij gra. ij. opij: iusquiami ana gra. iiij. cum sirupo de papa. vl vino fiat pillula vna quam teneat intra dentes doloris tempore: et statim cessabit dolor mirabiliter et firmiter.

¶ Cap. 3. De confirmando dentes commotos et abstergendo et eorum ortum facilitando.

Commotos quidem dentes maxime iuuare et eo roborare: oportet et corroboratos abstergere eorum ortum facilitare ipsorum. ¶ Et primum quidem proficit radix cameleonte nigre quando cum tali quantitate sit ex pipere et cera misceatur et denti supponitur calefacit quoque dentem: et dolorem aufert. ¶ Colutio autem facta cum aceto squillitico et maxime quod factum est ex squilla sicca. dentes cum commotos corroborat: et oris odorem bonum facit. Comburatur etiam alumen et cum alumine aceto et melle misceatur: et dentes commoti fricentur. ¶ Acetum quoque decoctionis piretri si ex ea fiat colutio et teneatur in ore dentes commotos stringit. ¶ Dentes etiam commotos: balaustia fortes efficit. ¶ Similiter etiam dentes commotos etiam si sint molares atramentum rubeum confirmat. ¶ Coliriis etiam os ex myrtha vino et oleo confirmat dentes commotos valde et prohibet corrosionem eorum et stringit eos et remouet humiditatem eorum. ¶ Nos etiam cum cinere calcanei vacce aut cornu capre dentes motos fricantes confirmamus. Experti quoque sumus ut tollantur galla partes .ij. myrrhe pars .j. et corticum granatorum hircos ana. ps nu media bulliant in aceto ex quo os et gingiua lesa fricetur. ¶ Quod autem dentes valde stringit est lapis cornelius rubeus habens intra se lineas albas quando ex eo puluerizato fit dentifricium. ¶ Quod idem faciunt margarite conuenienter fricate. ¶ Idem quoque facit sal vstus quando ex eo dentes fricantur maxime autem mixtus cum testa ostrachi adusti et precipue cum obstarcho purpureo adusto. ¶ Cornu quoque capre vel ceruini vstum fortiter dentes abstergit. ¶ Similiter quoque modo valet pumex vstus et fricatus abstergit. ¶ Facilitat autem ortum dentium in infantibus a proprietate que est in eo ortum dentium cerebrum leporis coctum et superfricatum et sine dolore facit eos nasci. ¶ Butyrum cum melle mixtum et leporis fricatum est optimum: aufert quoque dolorem et mordicationem quam tunc habent infantes. ¶ Et dixit Rirandus quod cerebrum galline fricatum dentes nasci facit sine dolore. ¶ Et dixit Ras. dens caninus leonis dens eius collo pueri suspendatur antequam le teque dentes eius nascantur securum erit.

Radix cameleonte nigre.
Acetum squilliticum.
alumen
Piretrum.
balaustia.
Atramentum rubeum.
Coliri rub.
Cinis calcanei vacce et cornu capre.
Cornu capre et ceruini.
Facilitatia:
Cepe.

Dens pulli equini. cum reddit a dolore dentiū in natiuitate eorū. ¶ Et dixit iterū dentes pulli equini vnius anni super puerū suspensi cū egrediunt dentes eius faciūt egressum absq; dolore. ¶ Et idem dixit de oculo cancri. cri sup puero suspenso.

Oculus cancri.

Capi. 4. De omni dispōne gingiuarū & prohibitione saliue puerorum.

Ossunt ad hoc caplm adduci qn sermonem facim⁹ de gingiuis laxa oia q̄ dicta sunt supra de cōfirmatiōe dentiū motoꝝ sicut & hec etiā ibi pñt adaptari. ¶ Dico q illud qd ab oi querela gingiuas tuetur est assiduatio colutionis facte cum vino decoctionis pruni siluestris: nam vehemēter ꝑdest. ¶ Colutio quoq; facta cū vitriolo ꝓhibet omnem defluxum humoꝝ ad fauces. Saliua aūt pueroꝝ ꝓhibet si mus assetur et exiccetur et detur sibi ad esum. ¶ Ad idem rob lentisci valde cōfert. ¶ Dicit aūt q̄dam q sansucus idē operat & affert iuuamentū. ¶ Ad gingiuā autē ad quā fluunt multe humiditates et inde laxat multū ꝑdest anthera puluerizata & supposita. ¶ Colutio quoq; facta ex aceto squillitico maxime facto cum squilla non sicca sanat laxā gingiuā. ¶ Idem aūt operat colutio facta cū mastice. ¶ Easdem autē q̄bus multa fluit saliua abstergunt oia alumina et maxime aliumen iamenum. ¶ Quod aūt est summū in cōfortādo gingiuas est puluis corali cōfricatus. Laxa etiā gingiua cōfricetur cum cinere teste obstrachorum cū sale. ¶ Utunur aūt in hoc casu et proprijs cinere calcanei vace aut cornu capre confricato super gingiuā: & dolorē etiā dentiū mitigat: vt dixit Ras. ¶ Ad gingiuā autē sanguinolentem bona est balaustia & colutio facta cum oleo de oliuis siluestribus confirmant etiam hec dentes motos. ¶ Nihil est quod ita sanguinem a gingiua & omnibus ptibus corporis restringat sicut facit terra sigillata. ¶ Decoctio autē abrotani sanguinem gingiue stringit. ¶ Cortex radicum vitis siluestris cum melle mixtus sanguinolentam gingiuā sanat. ¶ Apostematibus gingiuarū multum prodest alumen. ¶ Et dolorē etiā gingiuarum inflatarum tollit cinis cornu capre vel cerui qn tantum cōburitur donec albescat.

Pruni siluestris.

Mus assus.

Rob lentisci.

Sāsucus.

Ad gingiuas laxas.

Acetū sqlliticum.

Oleū oliuarū siluestrium.

Cortex radi. vitis siluestris.

¶ Succus est rubi & foliorū ei⁹ sanat dolorē eius. ¶ Ulcera q̄z gingiuarū & alcola sanat licium & siler cicer imperatoris & est tribuli marini. ¶ Qd aūt est in ꝑdicta intentione mirabile. nā sanguinem sistit: & omnē putredinē & oia vlcera etiā totius corporis & herpestiomenū est hoc medicamē. ℞. vtriusq; arsenici et rubei: & citrini: calcis gallarum: alluminis oim ana. partes equales & ex his puluerizaris & cū aceto mixtis fiant pui trocisci. Cum aūt necesse est suma tur ex eis. ℈. j. & confricentur cum eo gingiue et sic maneat parum donec purgetur deinde oleū ros. in ore teneatur.

Succ⁹ rubi.

Cap. 5. De vlceribus oris.

D omnes causas oris succ⁹ seminis rubi maturi vtiliter adhibet. Ulcerationes autem oris mire iuuat aloes quando cum vino vel melle miscetur. ¶ Colutio autem facta cū alumine est optima. ¶ Etiam valet colutio facta ex salmura pisciū maxime anguille & piscium paruulorum. ¶ Ulcera autem oris et cancrū maxime iuuat colutio facta ex vino decoctionis betonice. ¶ Et dicit. hirādus q cinis yrundinis cū melle inunctus vlcera q̄ sunt in lingua & guture et omnia

Succ⁹ se. rubi

Aloes alumē

Salmura pisciū.

betonica ad cācrū.

Cinis yrūdinis.

depascentia et cancrenas perfecte sanat. ¶Et dixit quod cancrum lingue imo linguam marcidam vidit curari solo succo foliorum vitis albe cum melle. Et dixit quod lumbrici terre cum melle triti cancrenas sanant. ¶Ad vlcera autem difficilia radix ciperi mirabilis est et optima. ¶Piretrum autem ad ipsa. ¶Camphora quoque vehementer confert. ¶Ad idem autem confert basilicum porcinum de quo dictum est. S. ¶Cubebe valde conferunt ad putridas vlcerationes. ¶Hoc idem operatur rubi canis masticatus et est rubeus eius fructus. Masticatio autem altee et sunt radices malmauisci etiam sanat. ¶Et alcanna masticata idem facit. ¶Idem autem facit puluis corii dri sicci super aspersus aut colutio facto ex ipso humido. ¶Infantium proprie alcola. lingua bouis remouet et tollit inflationes oris eorum. est autem lingua bouis buglosa. ¶Fraudulentia autem vlcera puerorum fel testudinis sanat. ¶Eadem autem mala stafisagria cum melle sanat. ¶Ad puerorum autem alcola galle cum aceto coquantur et fiat colutio. ¶Rob quoque lentisci valde confert fluxui oris et ad vlcera oris. ¶Tutia secundum Galenum in vlceribus oris est medicina perutilis siue per se ipsam ponatur siue cum melle dispumato. ¶Gale. autem vult quod lac decoctum cum lateribus aut ferro ignito quod melius est. vltimum sit non solum ad vlcerationes oris: sed etiam ad flegmones. ¶Solum autem butyrum appositum sufficit ad sanationem perfectam etiam secundum Gale. in corporibus molibus sicut sunt corpora puerorum et mulierum et ad omnes flegmones et passiones eorum postea dicentur multa de vlceribus que conueniunt hic.

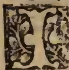
¶Cap. 6. De dispositionibus lingue et ranula.

Rius dicemus que ad grauedinem et mollificationem lingue conferunt: radix ciperi multum confert. ¶Hoc ergo et est acorus est medicina conueniens secundum omnem modum administrationis eius. ¶Et similiter anacardina confectio scripta supra cap. de paralesi linita super linguam et intra assumpta: et etiam ad caput posterius more emplastri supposita. ¶Experti sumus in hoc pillulas huiusmodi. ℞. oppoponacis nucis mus. ana dulcis omnium ana. partem vnam terantur donec fiat sicut pasta et informentur pillule sicut cicer et ponantur sub lingua vna post aliam et fugantur et assiduetur gargarisma cum sinapi et balneatio cum aqua salsa. ¶Trahantur multa ad hoc capitulum que dicta sunt supra cap. de paralesi. ¶Ragadias lingue sanamus experientia propria sic fiat decoctio ordei passularum psilii et liquiritie donec ad inspissationem deueniant et ex hac primo fiat frequens ablutio post hoc teneatur in ore mucilago psilii cum aqua ros. permixta et albumine oui et oleo ros. continuato autem hoc pluribus diebus ponatur hoc medicamen sup linguam. ℞. mucilaginis psili: mucilaginis dragaganti gumi arab. ana. partes equales siru. violati. p. ij. tamarindorum partes. iij. se portu. ana partem. j. spodii partis vnius tertiam caphore vnius octauam terantur contritione vltima quousque bene adinuicem misceantur et ministrentur. ¶Aspredines autem lingue sanat menta frica ta aut adeps galline. ¶Et eius dolorem tollit decoctio radicum pentaphilon. ¶Caules vero. linguam desiccant. ¶Ranulam autem lingue que est nodus sub lingua natus sanat attramentum si mixtum cum hermodactilis applicetur. In ipsius autem principio cum sale armoniaco et gallis fricetur quod est etiam

Radix ciperi. Acorus. Anacardia. ¶Ad ragadias lingue. ¶Ad aspredinem lingue. Mentha.

vtile. Si aũt inueterata sit ranu
la tunc ex medicamine quod su=
pradiximus in fine capituli de di
spositionibus gingiuarũ curet͂ et
confert eis. ¶ Fraudulentis vlce
ribus ꝛ curetur eodẽ mõ quo ib.=
dem dictum est.

¶ Cap. 7. De fetore oris.

Ertium aũt tollit ꝛ pu
tredinem aufert colu
tio facta cũ aceto sqͥl=
litico ꝛ ꝓprie facto ex
squilla nõ sicca. ¶ Idẽ
Alu= aũt põt ꝛ aluminẽ iamenũ in colu=
minẽ ia= tionibus mixtũ. ¶ Apiũ aũt dome
menũ. sticum efficit valde oris bonum
Myr= odorẽ masticatum ꝛ deglutitum.
ra. ¶ Myrrha quoqꝫ in hora retenta
Xiloa= fetorem oris aufert ꝛ bonum oris
loes. efficit odorem. ¶ Idẽ autẽ facit ꝛ
Saha xiloaloes masticatum. ¶ Saha=
ne et ne remouet fetorem que fit a cor
qd sit. ruptione aliqua existente in sto=
maco ꝛ abstergit humiditatẽ sto
maci ꝛ exiccat eã. Est aũt sahane
salsamentũ factũ ex piscibus sali
tis ꝛ nucibus ꝛ oleo ꝛ aliquibus
speciebꝰ. ¶ De auro aũt scriptuꝫ
Aurũ. est ꝙ retentio eius in in ore feto=
Exper rem remouet. ¶ Nos aũt experti
tum. sumus ꝙ vinum decoctionis ab=
sinthij cum corticibus citri feto=
rem remouet qui est ꝓpter rẽ pu=
tridam existentẽ in stomaco. ¶ Et
Foliũ. de folio similiter scimus ꝙ ipsum
sub lingua retentum bonũ efficit
oris odorem. Pãnos etiã a corru
ptione preseruat sicut et absin=
¶ Ad thium. ¶ Fetorem aũt oris qui cõ
fetorẽ tingit ex vsu aleorũ ꝛ ceparũ au=
co ne= fert rutha masticata ꝛ postea de=
stibiliũ glutita postea parum aceti suma
rutha tur. ¶ Similiter etiã coriandrum
Coriã masticatuꝫ deglutitũ siue sit siccũ
drum. siue humidũ: masticetur autem
Faba. fortiter. ¶ Idẽ aũt pñt fabe ꝛ len=
Lens. tes assate. ¶ Silr̃ zedoaria masti
zedoa cata ꝛ deglutita.
ria. Additio.

¶ Fiant etiam pillule ex puluere
cassie lignee ꝛ storace calamitate
ꝛ bona est que manibus malaxa=
ri potest.

¶ Ca. 8. De dispõnibus vue.

E vua pauca dicemus
asserimus aũt primo ꝙ
suchaa sm oẽm disposi Su=
tionẽ eiꝰ ꝛ in radice et chas.
in folijs ꝛ in fructu cõ=
fert dolori eius sicut casum eiꝰ sa=
nat acetum. ¶ Sal aũt armonia= Sal ar
cum vuam cadentem restringit. monia
¶ Sed ex ꝓlaudatis in casu eius cum.
maxime est vt terantur duo gra= Grana
nata sicut sunt cum totalitate sue ta.
substantie ꝛ ex succo fiat garga=
risma. ¶ Idem facit gargariza=
tio diamoron a quacunqꝫ causa Dya=
fiat. ¶ Puluis etiaꝫ expertus. ℞. ba moró.
laustie. ʒ. ij. aluminis iameni. ʒ. i. puluis
croci ꝛ camphore ãa. ʒ. i. tertiã et
fiat ex eis puluis subtilissimus et
applicetur cum paruo cocleari
et hoc fiat post gargarismum ex
aceto ꝛ diamoron facto. ¶ Alius pulūs
in causa cali. est hic. ℞. cinamomi. alius.
zinziberis: piretri: balaustiaruꝫ:
corticum granatorũ: folioꝝ ros.
seminis caulium vt alius puluis
ꝛ similiter post gargarizationem
applicetur.

¶ Cap. 9. De clarificanda voce ꝛ
asperitate cãne pulmonis.

Ox igit͂ clarificat͂ sta=
tim si squilla bulliatur Sqlla
cũ multa aq̃ melius. dꝫ
autem sm Aui. prius
gargarizari postea pa
rũ deglutiri: ꝛ tũc statim vocẽ cla
rificat. ¶ De alleo autem scriptuꝫ Alleũ.
est qualitercunqꝫ comestum siue
crudum siue coctum vocem clarifi
cat: tñ Aui. vult ꝙ coctum sit me=
lius. ¶ Loch autem factum ex au= Loch.
ripigmento ꝛ melle vocem clarifi
cat. ¶ Idem facit cubeba in ore Cube=
retenta. ¶ Caules etiã vocẽ clari= be.
ficant ꝛ si virides deglutiantur. caules
¶ Et scitum quidem est ꝙ storax storax
vocẽ clarificat cum lenitate ve=

nienti arterie.P Cicer quoq₃ comestum vocē clarificat.P Et dixit Ras.quod sanguis erithi mixtus et gargarizatus cum aqua cal. remouet grossitiem vocis rauccedinem.P Tollit autē₃ exasperationē₃ cāne ꝛ vocē clarificat myrrha si sub lingua teneaꝛ et eius aqua deglutiatur.P Idē operatur gargarisma factum ex decoctione pentaphilon. P Anguilla etiā₃ siue recens siue salita comesta tollit exaspirationem canne. Antiquam autem asperitatem ex canna pulmonis tollit sinapis si teraꝛ ꝛ cū aqua mellis bibaꝛ. P Semen autē altee.proprietatē habet in asperitate canne tollenda.P Galenus dixit in octauo de simplici ꝙ simphitum masticatū sanat asperitatē hmōi.P Est autē₃ simphitū con olida:ꝛ ita tunc patet.P Dixit etiā ꝙ ouū sorbile ꝛ est illud quod solum calidū est in aqua sanat asperitates gutturis que fiunt propter clamorem vel propter humoris acrorē non solum intus sumptum sed etiam extra cataplasmatū₃ nā propter suauitatē substantie sue mitigat et sanat illas partes.Et s̄m hāc etiā rationē ꝛ asperitates stomaci ventris intestinorū kistis ꝛ vesice idem ouū sorbile sanat.P Et Rirandus dixit quod ouū crudū hoc facit:nā arteriam attenuat ꝛ clarificat siue splendificat.P Cū autē₃ vox deficit ex catarro tali vtebantur sirupo.℞.capillivene ris endiuie sparagi brusci passularū.liqritie m̄ide epithimi.amigdalarū añ.ʒ.j.seminis anisi:feniculi.ysopi sicce añ.ʒ.ij.medulle dactilorū pinguiū seminis malue añ.℥.alias.ʒ.iij.coquanꝛ oīa in li.ij.aque vsq₃ ad lib.j.ꝛ cū ʒv.zuc.hari ꝛ melli dispumati quantitate ꝙ sufficit fiat sirupus.

¶ Tractatus.7.ꝑmi sermo nis.De dispositionib⁹ gule ꝛ cōtinet duo capitula.

¶ Cap.1.de squinantia ꝛ apostematibus gutturis.

T. de squinantia puerorū quidem dictum est ꝙ flos viole cum aqua calida bibitus a proprietate confert.P Si vero elacterii dissoluaꝛ cū melle vel oleo vel felle thauri ꝛ emplastreꝛ maxime iuuat.P Decoctio ficuū sicca₃ gargarizata est valde vtilis medicina.P Et silr̄ succ⁹ ebuli gargarizat⁹.P Si q₃ sterc⁹ īfantꝫ sumaꝛ q̄ p tres dies panē nō comederit dulcoratū aut carnes gallinarū elixatarū ꝛ ericeeꝛ illō sterc⁹ ꝛ inisiceaꝛ cū melle ꝛ liniaꝛ cū eo guttur ꝛ palatū aut solū cum digito appliceꝛ palato ꝯfert l hoc casu magnoꝛ mirabili iuuamento.ita q etiā a flōmia excusat.et in hoc breuiter sic laudātes concordes sunt Gal.Auic.Et Ser. P Idem aūt opaꝛ stercus canis comedentis ossa applicatum palato.Gal. aūt vult ꝙ debeat misceri cū aliis medicinis ꝯuenientib⁹ ad hec.et hoc ꝟt in.10.li.de simplici medicina.P Ad squinātia aūt ꝛ p̄focatione:folia mori vtilissima sunt ꝛ existimo ꝙ sit succ⁹ eoꝝ gargarizatus.P Cōfert aūt cinis hirund'ꝫ nū si cū ipso tāgaꝛ palatū. P Circa aꝑa gutturis ꝛ vue scribit.A, auctē Gal.iuuamentū mirabile ꝛ est hoc.Intinganꝛ plurima fila ex sanguine muris ꝛ cū eis vipa strāguleꝛ ꝛ postea inuoluaꝛ vnū eoꝝ in circuitu colli patientis ꝛ fiet p ibin mirabile iuuamentū₃. P Et Rirādus dicit ꝙ si p os muris acū cū filo misseris ꝛ per ei⁹ foramē filū₃ traxeris sanitatem collo dabit. P Et ꝟt ꝙ sterc⁹ aq=

Flos viole. elacterium.

Decoctio ficuum. Ebul⁹ Sterc⁹ infantis.

Stercus canis.

Folia mori.

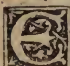
Cinis yrūdinū.

Filum tinctū in sanguine muris.

le femine cū mille mixtū squinan= ticos curat perfecte. ¶Et dicit q tres nidi yrundinū cū aqua solu= ti: ꝛ collo emplastrati infantiū tu mores ꝛ squinātiā pfecte sanant. ¶Cōfert aūt squinātie ꝛ gauoni bus si ex sale naptico cū melle li= niaꝛ palatū. ¶Ad apata aūt fa= cta in vtraq parte radicis lin= gue in musculis .f. qui eā mouent fiat linitio cum aloe vino ꝛ melle. ¶Apostemata autē facta in can= na pulmonis: bdeliū dissolutū cū saliua hominis ieiuni mirifice dis soluit. ¶Et expertis autem ꝛ pro prie ad apa gutturis calin ꝛ suffo cationis est vt sumatur aqna so= latri et in ea cas.fistula dissolua= tur ꝛ gargarizeꝫ. ¶Itē dissoluaꝛ cas.fistula in aqua coriandri hu= midi postea misce totum cum mu cilagine psilij et fiat gargarisma. ¶Emplastro hoc vtimur applica to ad gulam. ℞. stercoris canis comedētis ossa: mellis cineris or dei omnium an̄. coclearium vnū ꝫ salis monicum fiat emplastrū est aūtē coclear. ʒ. 1. 5.

Margin: aquile / femine / Nidus yrūdi= nū. / sal na= ptic⁹. / bdeliū cū sali= ua ho= minis ieiuni. / Cas.cū aq̄ so= latri. / empla strū. / Quid cocle= ar.

¶Cap. 2. De sanguisugis ꝛ adherentibus gule.

Et succo quidem sali= cis inest pprietas in extrahendo eas. ¶Et dixit Ras. si cum lin= gua sicca capiuoli siue dyanc per fistulam suffumigetur guttur cadit sanguisuga. ¶Ace= tum quoq calidum demum ex= trahit eos. ¶Idem autem opera tur assa in aceto dissoluta et gar= garisma ex ipsa factum vbicunq adheserit sanguisuga et nō solū in gula. ¶Aleū applicatum siue comestum expellit. ¶Educit autē illas ꝛ interficit medulla ci= tri q̄si cum aceto decoquiꝛ ꝛ ex il= la in bona q̄titate sumitur. ¶Ge neralis cura adherētie ossis spi= ne et boli: gutturi est vomitus. ¶Sed ex pprijs ad spinam est vt deglutiaꝛ frustum carnis bouine periculose cocte non supflue sed prius cū filo forti ꝛ longo ligetur et denuum cū filo subito extrahatur sursum adherebit eīn spina vel os ꝛ egredietur hoc voluit Gal. ¶Idem autem facit bolus spōgie siīr deglutitus ꝛ tractus aut etiā ficus sice et pingues. ¶Ex ex= pertis est vt tollatur candela ce= rea equalis grossitiei ꝛ sufficien= tis lōgitudinis ꝛ calefiat in aqua calida vsq ad sufficientem molli ficationē cere ꝛ in gula leuiter p= maꝛ et demū extrahaꝛ impingit. ꝛ hoc etiam bolum detentum in ore. ¶Sed ex proprijs ad bolum detentum in ore est vt percussio= nes post pcussiones fiant super collo ꝛ iniectiones alicuius im= pingentis bolū leuis duri instru= menti sicut cornu aut ligni sic eīn bolus inferius impingetur.

Margin: Succ⁹ salicis / Lingua capriouli ꝛ dya= nc. / Acetū / Assa. / Aleū. / Medu la citri / Cura gnalis est vo= mitus. / Ad spinā ꝛ os gutturis in= genia. / Ad bo lum in ore in= fixum.

¶Tractatus. 8. p̄mi sermo nis. De dispositionibus pe ctoris ꝛ mēbrorū q̄ sunt in eo et cōtinet octo capitula.

¶Cap. 1. De egritudinib⁹ pectoris in vniuersali.

Ex hisque circa vitia toracis oīa laudata sūt est cassia lignea. fertur enim q sic vltima. ¶Eiusdē aūt passiones radix si= seleos trita mirifice sanat seu cu= rat. ¶Dragōtea est scriptum q radix eius maximū pstat effectū: et timorē toracis non reuersurū curat: maxime si cocta vel assa fuerit accepta. Ideꝫ facit puluis eius cum melle mixtus. ¶Ad oēs egritudines pectoris ꝛ pulmo= nis q̄ fiūt ab humoribus grossis ꝛ viscosis multū cōfert lac pance dani cum vino bibitum ꝛ per na

Margin: Cassia lignea / Radix siseleos. / Dra= gōtea. / Lac pance dani.

res ⁊ per suffumigiū attractum.
Idem potest ⁊ radix eiꝰ ⁊ est feni
culus agrestis siue porcinꝰ. ¶ Ad
antiquas aūt egritudines radix
raffani syluestris; vel planta co=
quatur cum Rist. j. ⁊ est li. s. 5. ordei
vsq; ad dissolutionem ⁊ detur in
potu: nam in hoc habet maximaꝫ
efficaciam.

¶ Ca. 2. De dolore laterum.

Um igit. sine febre est
dolor sumatur cinis tir=
soꝝ cauliuꝫ et misceatur
cuꝫ q̄rta pte assungie
porcine veteris ⁊ locꝰ
inungatur nā dyaforesim facit ⁊ do
lorem mitigat. ⁊ in hoc omnes cō
ueniunt ꝙ ⁊ nos frequenter exp=
ti sumus ponentes assungiā non
salitā ⁊ cōtulit nō solū in hoc casu
sed etiam in omni dolore. ¶ Sinsi=
tum aūt ⁊ est cōsolida cū oximelle
bibitū saluberrimū est in dolore
laterum. ¶ Si etiā bibatur. ʒ. j. gen=
tiane cū aqua cōfert. ¶ Antiquū
aūt dolorem tollit inunctio facta
cum tapsia. ¶ Stercus autē apri
siccū ⁊ bibitū cum aqua et vino
dolorem laterum rusticorū tollit.
Idem aūt operatur cū aceto disso
lutū et superpositū loco. ¶ Oppo
ponacū auteꝫ confert etiam si sit
in vtroq; latere: causa doloris fri
gida existente. ¶ Confert autem
calamentum assumptum cum fi=
cubus dolori laterū ⁊ proprie qđ
est montanū. ¶ Emplm factum ex
farina ordei melliloto et cortice
papaueris illū tollit. ¶ Confert
dolori vtriusq; lateris si bibatur
pondus aur. j. affodillorum cū vi
no. ¶ Scordeō ⁊ est aleum sylue=
stre sanat dolores ex obstructiōe
et frigiditate factos. ¶ Cum aūt
propter casum vel percussionem
pectus vel latera dolent bibatur
mumie kirat. j. cum duobus da=
nich boliarmeni ⁊ danich. j. croci.
¶ Est autem danich pondꝰ. viij.
granorum: ordei. ¶ Ego quideꝫ ex
pertus fui exhibitionē solius aga
rici qñ masticatur ex eo a. ʒ. ij. 5. et
post ipsum bibitur modicum vini
subtilis cum aqua subito doloreꝫ
tollit. ¶ Item expertus sum ⁊ ma
xime in doloribus calidis ꝙ rosa
et aqua eius mira sedatione il=
los sedat. ¶ Radicem aūt vitis al
be teneram in oleo decoquimus
vsq; ad dissolutioneꝫ ⁊ lateribus
inunctis cum illo dolor sedatur
¶ Et tiriacha quoq; scripta su=
pra capło de soda in fine damus
cum decoctione camomille.

¶ Cap 3. De tussi.

Ixerūt antiqui ꝙ fari
na frumēti mūdi cocta
cum vino maximuꝫ est
presidiū. ¶ Et si addatur
butyrū ⁊ menta aspre=
dines pectoris tollit. ¶ Scordeon
et est aleum syluestre maximū est
presidium. ¶ Cum aūt est tussis
cum catarro radix dragontee ma
ximum est presidium ⁊ tumorem
thoracis curat non reuersurum
si assa vel cocta fuerit accepta.
Idem autem facit et puluis ra=
dicis eius cū melle mixtus. ¶ Ad
idem aūt multū facit electuariuꝫ
factū solum ex melle ⁊ bacis lau=
ri. ¶ Tussim aūt antiquā sanat
loch factū ex capitibꝰ papaueris
¶ Et scriptū est supra cap. de ca=
tarro ⁊ in hoc est valde bonū loch
factū ex sola colophonia ⁊ est pix
greca frāgibilis est magni iuua=
mēti. ¶ Aleū ēt quaīrcūq; come=
stū multū ꝯfert ēt storax liquida ꝑ
suffumigiū sūpta. ¶ Antiq̄ ēt tussi
succꝰ auripigmēti cōfert mixtꝰ cū
resina pini ⁊ attractꝰ ꝑ cos ꝑ ca=
nulā. ¶ Tussim aūt pueroꝝ q̄ con=
tingit eos vomere: fructus nil as=
sumptus cōfert. Est aūt nil indi=
cū quo pāni tinguntur ¶ Et dixit
amech ꝙ lapis spongie suspen=
sus in collo pueri tussientis: pre=
stat magnū ꝑsidiū. ¶ Cōfert aūt
tussi serapinū multū ⁊ mundifi=

Agaricus
Rosa
Radix vitis albe.

Farina frumenti
Scordeon.
dragontee radix ad tussim catarralem
Electuarium.
ad tussim antiquā:
Loch
storax liqdus
Succꝰ auripigmenti.

¶ Ad tussim puerorum.

fiat pectus a grossis ꝛ viscosis hu
moribus in ea.¶ Similiter cõne=
Rasfa nit raffanus decoct⁹ scz cum hu=
nus. mor grossus in pectore cõatur et
Sũi te tussim sedat antiquã.¶ Aui. autẽ
nub et dixit φ gummi tenuib. ꝛ est pix syl=
qd sit. uestris est in hoc casu magni iu=
Aristo uamenti. Opinor aũt φ sit colo=
logia. phonia de qua dictum est. s.¶ Ex
ceptis ẽ vsus aristologie ipsa eni
fm oẽm modũ administrationis
cõfert ꝛ ꝓprie rotũda: ita φ etiã
suffumigatio attracta p embotũ
multum confert.¶ Loch nostrum
sedãs tussim et mundificans pe=
ctus a materieb⁹ frigidis q̃ gene
rant in ipso et semine lini ꝛ ꝓprie
asso cũ melle fiat loch multum con
uenit.¶ Loch valẽs ad tussiz pue
rorum. ℞. amigdalas ꝛ coque cũ
zucaro in aqua feniculi sublima=
ti vsq̃ ad spissitudinem et detur:
educit aũt tales materias gros=
sas ꝛ putridas que in pectore cõ=
tinent. ꝛ tussim sedat.¶ Nostrum
bonum ꝛ expertum electuarium
Ele= quod est ℞. seminis lini assi passu
ctua= lap enucleatap añ. ℥. iiij. amigda
riũ no larum dul. ꝛ amarum granorum
strum. pini añ. ʒ. ij. auelanarum assata=
rum hireos: glutinis: albotiz. añ.
auř ij. thuris: masticis: myrrhe:
croci. añ. auř. j. terantur ꝛ filtro
cisci cum lacte asine postea exic=
centur postea terantur ꝛ cũ mel=
le fiat electuarium dosis. ʒ. j. I ma
ne cum modico vini subtilis ꝛ in
sero cum infirmus vadit dormitũ
aliquid sub lingua teneat.¶ Ad p
presenti vtimur autem sirupo hu
iusmodi aperiẽte materias alias
vias. ℞. ficuum pinguium. xx. nu
mero iniubarum. lx. numero ca=
pilliue. nec ex proximo collecti nec
exiccati. M. ij. passularũ enuclea=
Siru= tarum. M. j. coquantur omnia in
pus. lb. iiij. aque vsq̃ ad medietatem et
cuz zucha. ꝛ penidiis añ. ℥. vj. fiat
sirupus. dosis ei⁹ sit. ʒ. ij. cũ aqua
decoctionis spargi.¶ Si autem
cum tussi fluxus adsit vtebamur
pulvere huiusmodi. ℞. gũmi ara ad tus
bici spodij boliar. mirtilli omnium sim et
añ. fiat pulvis detur autem fm fluxuz.
diuersitatem exigentie diuersi=
mode vsq̃ ad. ʒ. iij. de eo omni die.
¶ Confert aũt ꝛ est secretũ vsita=
tũ a nobis scriptũ. s. cap. de oppi=
latione splenis.

¶ Capitulũ. 4. De asma=
te ꝛ disnia.

Asmatis aũt ꝛ disnie.
que est difficultas an=
helitus consequenter
curam dicimus scien=
ter φ fere omnia que
dicta sunt. s. cap. de catarro. ꝛ tus=
si cõferũt etiã in hoc casu.¶ Scri= Cen=
ptum est de radice centauree ma tau=
ioris φ si ex ipsa bibant. ʒ. ij. a non rea
febriente cum vino: ꝛ a febricitan maior;
te cum aqua est singulare presi=
dium.¶ Omnino prodest asmati
ꝛ vitijs toracis os sepie si tritum Os se=
aqua bibatur.¶ Est etiaz hoc in= pie.
sculum singulare presidiũ asma=
ti. Sumatur capo vnus ꝛ euisce=
retur. ꝛ auferantur intranea de=
inde ponantur in cotilis. xx. aq̃.
Et est cotila pondus. 14. vnciarũ
ꝛ coquatur donec redeat ad coti
las. vj. ꝛ bibatur et possunt addi
cum insculo medi. ad hoc conue= Quid
nientes.¶ Confert eidez oxtomie cotula
electuariũ factum ex bacis lauri
et melle.¶ Difficile autem asma
iuuat semen abrotani coctum in
aqua vel infusũ ꝛ bibitum.¶ Cõ
fert autem loch. factum ex auri
pigmento cum melle.¶ Ad diffici Baces
le autem asma detur ex boloarme. lauri.
non febrienti cum vino subtile
subtile moderate limphato. Fe=
brienti vero cum vino valde lim= Bol⁹
phato ꝛ qui hac medicina non sa arme.
natur nulla alia sanabit in qua ꝛ non.
oẽs nobiles medicine cõcordant.
¶ Et nos quidem plures experiẽ
tes tam in viris φ in mulieribus
senibus ꝛ quã inuenimus mirabi

lem inuenimus effectū ꝛ nō fallas: cem quare confidas in ipso: neqꝫ hoc a complexione cōt habet cū bo= lu sarmenus sit frig. ꝛ sic. ꝛ potius cōstrictiuus ꝙ dilatiuus: sed hoc habet a proprietate mirabili ꝛ di uina que existit in eo. ¶ Asmati lla autē ꝛ orthomi ꝛ tussi antique isto valde confert squilla ꝛ ꝓprie ei⁹ ia. acetū. ¶ Aristologia fm omnem modum administrationis eius confert ita ꝙ suffumigium eius attractum per embotū. ¶ Cōfert aūt vehementi asmati ꝛ dilatat anhelitum eius potatio facta cū colloquintida. ¶ Assumptio cala= menti montani ꝛ marune cum fi= Colo= cubus confert ꝛ est forte in extra= quinti ctione humor̄ viscosor̄. ¶ Nunc da. vero experta nostra dicenꝫ. ¶ Et Cala= ex his que conferūt asmati ꝛ tussi mentū est hoc. Sumaꝫ ex cōditi ꝛ est ra= mōta. dix ellebori albi ꝛ semine apij et conficiantur cum melle. ¶ Ad idē aūt est vt sumatur magna quāti tas lacce ꝛ cum ficubus ꝛ semine apij ꝛ passulis enucleatis et ca= pilli vene. et semine malue fiat Loch loch. cum melle ꝛ propinetur. et si bonū. ex pulmone vulpis aliquid addatur erit melius. Pur= ¶ Purgationem gati= quoqꝫ corporis premittam⁹ semp num. cum pillulis hmōi. ℞. agarici. ʒ. vj. hireos passij añ. ʒ. ij. turbithie repigre añ. ʒ. viij. colocintide sar= cocolle añ. ʒ. iiij. cōficiantur pillu= le cū rob. dosis fm quantitatem virtutis a. ʒ. j vsqꝫ ad. ℈. Aut etiā cū pillulis de sarocolla purgaba mus que infra scribentur cap. de Un= dolore iuncturarū in vniuersali. guētū. ¶ Unguento vtebamur hmōi. ℞. pinguedinis galline butiri: vac= cini: pinguedinis anatis: olei de li lio: olei de amigdalis dulcib⁹ olim añ. cū cera qui sufficit fiat vnguē Sir. tum. Sirupus noster in asmate ad cotrali. ℞. capilliuene. iuiubarū asma passularum: radicum spargi: ꝛ fe cater= niculi añ. ℞. ℥. dactilorum pin= rale. guiū ficuū añ. numero. v. seminis malue: radicum lilij seminis apij añ. ʒ. ij. coquantur in aque fontiū lib. ij. vsqꝫ ad consumptionem me dietatis postea coletur ꝛ collatu= re addatur mellis ꝛ zuchari añ. ℥. iiij. fiat sirupus dosis mane. ℥. ij. cum decoctione malue campe= stris ꝛ enule. ¶ Caput purgium Caput nostrum ad idem. ℞. radicum li= pu. lij blitis añ. coque in aqua que sufficit vsqꝫ ad medietatem et at= trahatur per nares. ¶ Saccela= tio super caput ad idem. ℞. camo Sacculus ca= mille thuris meliloti: spice ro. añ. ex his cōtritis fiāt sacculi. ¶ Loch pitis. ad idem. ℞. dactilorum pinguiū passularum enucleatarū añ. ℞. Loch. j. fenugreci: seminis anisi añ. ℥. ß. coquantur in duabus lib. aque vsqꝫ ad consumptionem medie= tatis ꝛ cum mellis dispumati et zucha. añ. ℥. iiij. coquantur do= nec ad spissitudinem mell̄ redu= cantur. ¶ Damus autē in asma te ex tyriacha scripta supra cap. de soda cum bono vino. ¶ Secre= Tyria tum Gall̄. quo vtimur. ℞. ysopi. cha. sicce: origani: capilline: prassij. li= qui. de corticate olm. añ. vj. coquā tur in aqua que sufficit vsqꝫ ad medietatem: deinde coletur et in fundatur super ipsa coclear vnū mellis et sumatur in potu omni mane.

¶ Caplm. x. De pleuresi et pe ripleumonia.

Uod aūt in pipleumo nia maximū efficit esse ctum est ysopus sicca cocta cū caricis mele et myrrha et bibita. ¶ Cōcordati sunt oēs veteres in Butyrum. vtraqꝫ passiōe ꝙ butyrū mixtum cū melle cōfert iuuamēto magno et si sumptū est magis maturatiuū materierū q̄ continenꝫ in pecto= re ꝛ pulmone ꝙ excreatiuuꝫ. Si vero butyro ꝛ melli addanꝫ amig dale amare: est forte in excrean=

dis materiebus eiusdē debili⁹ tñ in maturando. ¶Quod aūt pectus et pulmonem mūdificat a materiebus grossis viscosis et saniosis contētis in eis sunt: grana pinee maio. ipsa eñ hoc valde conferunt. et vlr ola grana pini. et silr cortex ꝛ lignum eius. ¶Scriptū aūt ꝙ si bibaꝛ alkitram vsqȝ ad. ʒ. j. s. sanat eam ꝛ cōfert tussi antiqui. ¶Folia aūt ꝛ semē trifolij cum aqua bibita vt supra dictum est cap̄. de asmate ēt multuȝ conferunt quasi oīa q̄ dicta sunt ʒ. ca. de tussi ꝛ asmate cōferunt in hoc casu: qꝛ tā pauca scripta sunt in loco isto siue caplo quibus sum contentus.

Grana pini maio. alkitrā Trifolium.

¶Capl'm. 6. de sputo san. et congelatione eius in pectore.

Oportet sāguinē emanantē ex partibus pectoris ꝛ pulmonis cū sputo restringere: nā adduceꝛ ad vlcerationē ꝛ ptisun. qñqȝ ꝛ sanguinē dentiū in pectore: opꝫ ꝓuocare p sputum ꝛ de his nunc dicēn. est. ¶Et dixerunt veteres ꝙ succus portulace mirifice stringit: immo portulaca ꝑm omnem modum administrationis eius in hoc habet proprietatem. ¶Fructus antem siue flos rubi puluerizat⁹: ad hoc est vltimum remedium. ¶Radix autem centauree maio. est singulare presidium qñ de ea bibūtur. ʒ. ij. cum vino a non febriente: et a febriente cum aqua. ¶Codearia duo cornu cerui cōbusti maximū sunt ꝑsidium. ¶Ad idem autē corallus mirifice subuenit. Preparetur aūt hoc modo. ℞. coralli rubei adusti ꝛ abluti. ʒ. j. gumi arabi. triti. danich. j. ꝛ misceatur cuȝ albumine oui ꝛ bibatur cū aqua frigida. ¶Confert aūt amiluȝ in hoc casu bibitum. ¶Semē plantaginis cum vino bibitum mirifice prodest: et similiter plantago

Portulaca. Rub⁹. Cēta. maio. Corallus et mo. p⁹ preparandi. Semē pl. ira.

ipsa cum vino vel aceto decocta vel propinata. ¶In hoc casu gumi ligni amigdalaruȝ saluberrimuȝ creditur. ¶Thus etiā bibitū est singulare ꝑsidium. ¶Si autēȝ betonica cum melle misceaꝛ more electuarij ꝛ sumaꝛ maxime cōuenit. ¶Semina quoqȝ porri trita cū myrrha ꝓsunt mirifice. ¶Idē et. ʒ. ij. eiusdem seminis cū granis mirti ꝛ nos dedimus ex eis partes equales cum aqua arnaglosse vel portulace. ¶Sumi ꝑfici in hoc casu miro modo conuenit. ¶Ferula in hoc casu maximum ꝑstat auxiliū. ¶Stercus insuper apri sicci ꝛ triti est singulare presidiū cuȝ aqua vel vino bibitum et sicut litiū cū qua sumptum: est etiam singulare presidium. Dedimus ipm qñ cum tussi erat sputum san. ¶Cortex aūt glādis medius vel cortex arboris medius qui. s. est inter lignuȝ ꝛ corticē exteriorem maximum prestat auxilium ꝛ mirifice stringit. ¶Cōfert autem ꝛ virga pastoris bibita et maxime succus eius. ¶Confricatio lapidis ematitis super corte bibita cōfert iuuamento magno et si sit sputum antiquum. ¶Ad idē cū exasperatione vene coquatur lib. j. sanguinis edi cū tātūdē aceti fortis ꝛ bulliant trib⁹ bullitionibus aut plus parū: deinde fiant tres partes ꝛ in tribus diebus qualibet die in ieiuno sumatur pars vna. ¶Scriptum est autem ꝛ de butyro ꝙ ipm mixtuȝ cū melle cōfert ¶Karabe autem cōfert valde. ¶Sanguinem autem coagulatum in pectore omne coagulum sumptum discoagulat: sed precipue leporinum. ¶Ad idē autem pōt butyꝝ cum bibitur: nam liquefacit ꝛ extrahit etiā sanguinem. Experientia aūt didicimus solum melicratum potui sumptū coagulatum sanguinem in pectore educere per sputū. Sed de ta-

Thus Betonica. Litiū. Cortex gladis Lapis ematitis. butyꝝ ꝛ lira. Karabe.

libus adhuc multa dicentur vbi de soluta continuitate tractabit. ¶ Nunc vero ponemus experientias nostras sputi sanguinis restrictiuas. Et trocisci de karabe in hoc casu sunt vltimi et sunt huiusmodi. ℞. karabe auř. vj. cornu cerui adusti: coralli adusti: draganti: acatie: hypoquistidos: balaustie: masticis: lacce: papaueris nigri ana aň. aur. ij. thoris croci: cipeti aň. aur. j. ʒ. fiant trocisci cum mucillagine psilij et sit quilibet ʒ. j. non solum hunc sanguinē stringunt sed etiam a quacunque parte corporis fluat. ¶ Sumat etiā floris squinanti auř. j. et cum hist. ordei et est lib. j. ʒ. offeratur. Item sumatur pulueris sandaracc. ʒ. ʒ. et cum aqua arnoglose proponetur in potu. ¶ Similiter autem damus in potu nucem cipressi recentem quantum est possibile aut ex fumitatibus eius cū vino. ¶ Suffumigium quoque ex sangaraca factum non solum sanguinem fluentem per sputum: sed vndecunque fluat sistit. ¶ Sumatur quoque coriandri torrefacti et contriti optime aň. ʒ. ij. vsque ad. iij. et cum aqua plantaginis vel succo eius detur in potu sistit enim sanguinem vndecunque fluat ab intra. ¶ Hoc etiā secreto Sal. vsi fumus in sputo sanguinis et saniei. ℞. succi prassij. ℥. vj. vini albi boni. ℥. j. conquātur in olla donec due partes siue due tertie consumantur postea addatur mellis. ℥. j. bulliant lento igne vsque ad spissitudinem mellis postea superadde puluerem harum specierum. ℞. myrrhe: piperis electi: thuris: omnium aň. ʒ. j. misceātur et ponantur in vase vitreo dosis coclear. j. da ad bibendum in ieiunio lambendo. ¶ Ad sputum autem sanguinis et fluxum ventris simul hoc secreto vtebamur. ℞. karabe marini adusti abluti coralli adusti: acacie ablute gumi arabi. spodij: rosa. rub. omnium aň. ʒ. x. apij. ʒ. j. masticis. ʒ. ʒ. terantur et cribellētur: et cum mucilagine granorum citoniorum fiant trocisci dosis. ʒ. j. cuius dosis sit trociscus vnus cū aqua frigi. apud somnum: et si aliquibus diebus manserint sic facere erunt meliores in opere. ¶ Ad idem est emplastrum ex secretis Sal. quod intra ponitur capitulo de fluxu ventris.

Troč. de karabe descriptio.

Flos squinā. ti.

Sandaraca.

Suffumigiū ex sandaraca.

Secretū Sal.

Trocis. ad sputū san. et fluxū ven.

Additiones.

¶ Deum testor quod multos curaui hoc modo. ℞. draganti gumi āra. san. drag. bolī ar. amili. spodij aň. ℈. iij. ematitis succi planta. papa. mumie: acatie: hypoquistidos aň. ʒ. iij. sirupi ros. quod sufficit et fiat electuarium.

¶ Ad sang. collectum in pect. ex vulnere vel ruptura vene. ℞. casmedros optime pistetur et infundatur in aqua scabiose et optimo vino postea extrahatur, succus et detur calidus ad bibendū mirabiliter curat: et est secretum magistri hectoris de mātredis.

¶ Cap. 7. De ptisi.

Ptisis proprie quę est corporis cōsumptio cadens ex vlcere pulmonis secundum quod voluerūt veteres non sanatur viuunt per menses et annos secū dum quod debitum est regimen in dieta. ¶ Attamen ad eos qualitercunque subleuandum: quidam scripserunt precipua preter communia tradita in curis ipsorum: et conuenerunt in hoc quod betonica mixta cum melle more electuarij sumpta subueniat maxime. ¶ Idem autem operatur electuarium factum ex bacis lauri cum melle. ¶ Eisdem autem et omnibus habentibus saniem in pectore auripigmentum datū cum aqua mellis asserunt cōferre mirifice. ¶ Rirandus dixit quod cor et pecto.

Betonica.

Auripigmētum ad saniem.

pulmo anseris siluestris ptisicos sanat. Et dixit q esus spiniti id est papagalli ptisicos sanat. Et dixit Ras. q sepum captarũ montanarum cum pulueribus datuz confert pulmoni vlcerato. Con cordati autem sunt omnes in bolo arme. quod ipsum sumptum in potu est exsiccans vlcera pulmonis ipsorum: ita quod non tussiũt dummodo non errẽt in dieta aut aer ad corruptionem permutetur iuuant iuuamento magno.

Bol° arme.

Et nos experti sumus in vlceribus que fiunt in pectore et pulmone huiusmodi Loch. R. grana pinee maioris recentia tere et cum rob et melle dispumato quousque quousque ad melius substantiã reducantur: et propinct ex eo dissoluto cum aqua calida vsque ad .ʒ. iij. autez labatur admodum loch.

Capitulum. 8. De dispositionibus cordis.

Cor non patitur egritudines magno tempore longo et precipue continuitatis dissolutionem: sed nunc dicem° de his que sibi sunt propria sicut est tremor tristitia sincopis. Et omnes quidem asserunt qd in omni dispositione cordis conferat aurum. Ad cardiacam autem et est tremor eius dicunt margaritas a ppͥetate cõferre sicut etiam muscum dicunt ad idem conferre et cor etiam cõfortare et sanare. Cum vero frigus est in causa tremoris calciamentum hyrci multum cõfert calamentum montanum. Et ad Ras. dixit q cor symie assum desiccatum potatum ad põdus .ʒ. j. cũ mellicrato antiq corroborat cor et auget acuitatem et audaciam: et remouet pusillanimitatem et pulsum cordis et acuit intellectum: et confert contra morbum caducũ. Tremorẽ aũt calidũ remouet acetositas citri et etiaz coriandri. Et nos quidem sumus experti si tollatur puluis coralli rubei et croci et cũ vino subtili bibatur statim tollit. Ad sincopim aũt eius si a caliditate cõtingat cucumer magnus odoratur: nã a proprietate cõfert. Eius quoque debilitati que dormire non permittit mel lissa in ieiunio comesta a proprietate confert. Cor aũt letificat et tristitiam remouet a proprietate lingua bouis et est buglosa. Ad angustiam aũt a caliditate ipsi° poma odorifera comesta sunt magni iuuamenti et cor confortant. Ex expertis nostris ad pulsum cordis sincopim et tristitiam sine causa est electuarium narratum supra capitulo de melancolia qd̃ dr electuariũ de lapidibus preciosis. Ad releuationem autem virtutis vtimur hoc secreto. Sal. R. costi: folij: calami aromatici: gariofilorum electorum olm añ. ʒ. j. galle: acatie: foliorum ros. spodij: saufel: thuris masculi. añ. ʒ. s. terant et cribellentur et conficiantur cum rob citoniorũ est enĩ optima medicina: dosis autẽ sit quantitas nucis Ad cordis qz tremorem et confert etiam melancolie magno iuuamento huiusmodi vtimur qd ex secretis est Sal. R. thuris ros. xilobalsami: gariofilorum: spodij sidalorum rub. carabe marini: sandaracce: aluminis: iamenti omnium añ. ʒ. j. terantur et cribellentur: cum aqua ros. aut aq malorum et ponatur super cor et stomacum. Possunt etiam trahi ad istud capitulum multa ex his que dicta sunt capitulo de melancolia.

Muscus.

Calamentũ hyrci.

Cor symie assi epi.

Acetositas citri.

Poma odorifera.

electuariũ.

Tractatus. 9. primi sermonis De dispositionibus mamillaruz et continet capitula tria.

¶ Capitulum .i. De prohibitione excrescentia mamillarum.

Dixit Rirasis quod testes duo perdicis cum trite cera citrina valde commixte et inuncte mamillas latas et cadentes erigunt. ¶ Et dixit Ras. quod si ex primo sanguine menstruo virginis vngantur capita mamillarum alicuius virginis non crescunt. Et ex his que paruulas in puellis faciunt et earum augmentum prohibent est cicuta ipsa quando tota cum foliis et semine teritur: et ex ea emplastratio assiduatur. ¶ Idem quoque facit fricatura ferri super certe quando cum ipsa continuatur inunctio. ¶ Unguentum autem vespertilionis super ipsis vsitatum operatur ad idem. ¶ Et de sanguine eius dictum est illud idem accidere. Quecumque igitur prohibent testes augeri prohibent etiam mamillas de quibus infra dicetur.

testes duo perdicis.

cicuta.

vnguentum vespertilionis et sang.

¶ Capitulum .ii. de multiplicatione lactis et eius abscissione.

Ex his que mammillas mulieris implent lacte est lactuca: ipsa enim in hoc vehementer operatur. ¶ De succo autem bacharum brionie .id est vitis albe si cum frumento bibatur cocto: et hoc experti sumus facit lac exuberare. Idem autem est brionia et vitis alba. ¶ Aqua quoque ordei in qua coctum est semen feniculi facit abundare lac. ¶ Et Albertus dixit quod si cristallus cum melle potetur dat lac mulieri: et certe verum est. ¶ Exuberare faciunt et facilitant lac folia et semen altee .i. malui anisi quando bibuntur etiam anisum multum auget lac. ¶ Nos autem hec simplicia posuimus et inuenimus mirabile sicut lactucas coctas in aqua ordei in potu: et miro modo lac excreuit stomagis si alia consimilia miscea ntur. Mamillas quoque blandis manibus fricare lactis efficit multitudinem. ¶ Et dixit Rirasis quod lumbrici terre cum vino bibiti lac in nutricibus educunt. ¶ Et dixit Rasis si des in potu oi stres. die ex semine psilij trito .ʒ.i.s. cum vino fiat lac multum. ¶ Ex expertis nostris prouocantibus lac, et roborantis corpus lactantis est vnguis pedis anterious vacce cum vritur et cinis eius datur in potum et hoc affirmat Ra. ¶ Desiccamus autem lac faciendo multiplicare menthā in esu. ¶ Et similiter cum fomentatione huiusmodi coquantur tha. caules in aqua et super eis calidis suffumigentur mamille: aut etiam de eisdem emplastrentur. ¶ Circa hoc multa scripserunt autores et simplicia et composita. Nos autem vt premissum est solum prelaudata simplicia et experta nostra in his et aliis scribimus.

Lactuca et infra.

Succus brionie.

Lumbrici terre.

Mentastrum.

Additio.

¶ Si capita tum mamillarum liniantur ex succo plantaginis fit siccatio subito lactis: et hoc habeas pro magno secreto.

¶ Capitulum .3. De apate mamillarum coagulatione lactis in eis et doloribus et ragadijs papillarum.

Simul autem dicemus de apatibus mamillarum et coagulatione lactis in eis: sepius etenim a lacte coagulato apantur mamille Ad flegmonem igitur mamillarum et tumores maximum est presidium lenticula in aqua marina decocta emplastrata et proprie si flegmon veniat ex constrictione lactis in eis quod sumus experti. ¶ Ad calida autem apata mamillarum et maxime si lac coagulatum est in eis valde iuuatiuum est emplastrum factum ex farina fabarum et sanie ordei .i. sue co: dixit autem Gal. hunc sermonem in sermone de fabis et apata testiculorum et mamillarum est bonum catapla

ma.¶Amsit em he ꝑticule mode- rate infrigidari cũ flegmonant: et maxime qñ ex lacte in eis casea to mãmilla flegmonat ⁊ enim lac extinguitur ab hmõi caliditate alis cataplasmate ⁊ in eodẽ casu recto cõuenit mẽtha emplata et sedat ẽt apata eaꝝ.¶Apata aũt mãmillaꝝ curat curatione perfe cta sudor exercitati cum puluere exercitij mixtus. Gal. autẽ dixit hunc sermonem de tipo.i.sudore i.10.de simplici medicina.¶Opti ma vero sanatio flegmonis ver- berum est:⁊ enim igneitatẽ eorũ extinguit et inflationes repercu- tit ⁊ diaforat:componit enim ex puluere ⁊ oleo humano tipo.i.su- dore hois:puluis autem empla- sata infrigidantia ⁊ repcussiua. Oleũ aũt mollificatiuum sudor aũt ⁊ tipus diaforeticus.¶Aui. aũt dixit ꝙ dꝫ admisceri cũ oleo de alcãna:⁊ si sit ibi lactis coagu latio cũ oleo rosaceo misceat.¶Et kirandus dixit ꝙ si stercus capre cũ veteri vino coquat et superpo natur tumorib' vberum perfe- cte sanat:⁊ similiter genitalium:⁊ articulorum.¶Et iterum dixit ꝙ stercus muris cũ aqua dissolutũ et inunctum dolorem:duritiem ⁊ tumorem vberum perfecte dissol- uit.¶Et dixit Rasis fenugrecum conquassatũ in aqua ⁊ more em pli superponatur mãmillis:lac non coagulatur.¶Ad mãmillas inflatas:⁊ dolorem:vitellum oui crudum cum lana impositum est vltimum.¶Ad dolores aũt ipsaꝝ thus cum oleo ros.⁊ chimolea est singulariter ꝓsidiũ.¶Ad apata dꝫ ex radice affodillorum cum fe- ce vini fiat emplm.¶Ad duritieꝫ aũt herbus ꝓprie vꝫ ⁊c. ordeum sine cortice fm Serap.¶Easdem aũt durities:camepitheos em- plastrata diafora.¶Coagulatio- nem autem lactis mirabiliter dis soluit coagulũ leporis dissolutum cũ aceto ⁊ suppositũ.¶Si quoqꝫ tria grana cere in modũ fabe de- glutiant lac coagulatũ dixit dya. quod dissoluit:¶Ad flegmones vl cerosas mãmillaꝝ optima medi- cina est vnguentũ ⁊ fricatura plũbi cũ oleo.¶Ad idẽ est emplm factũ ex folijs canabis ⁊ est caulis iperialis.¶Ex nostris aũt ad cõ- strictionem lactis ⁊ sanguinis in mãmilla est vt tollatur rutha et sulfur ⁊ coquantur simul cũ mo- dico aceti ⁊ fiat emplastrũ.¶Ad apa aũt calidũ mãmille valet sul- fur alias surfur infusum in vino et emplastratũ.¶Ad apata aũt dura mãmillaꝝ fimaturi fecis vl ni pars.j.salis pars tertia teran- tur adinuicẽ ⁊ fiat emplm.¶Que cũqꝫ aũt cõferunt ad apata testi- culorũ de quibus infra dicet hic conueniant.¶Et qꝛ ad ragadias que fiunt in papillis expertissimã habemus experientiã de nostro vnguento scripto supra capitulo de scissura labioꝝ:⁊ infra de ra- gadijs multa dicentur:ideo pro- pter breuitatẽ tacem' multa de his.Dixit rasis ꝙ ad scissuras vl cerũ mulierũ ⁊ vẽtris:et femoris ꝯburat tarcuta marina ⁊ miscea tur cũ albumine oui ⁊ lactẽ asine et inunganẽ loca.

Glossa.

a ¶Nota ꝙ si calefactio fiat a frigido resoluat cuꝫ calidis:sicut sunt succus apij:blete:rute:fenu grecũ:anisum:ciminum:siselcos abortanum:⁊ succus feniculi.Ac cipe ergo vnum istorum aut plu- ra ⁊ cũ farina lupinoꝝ myrrha:⁊ croco ⁊ vino alb.fiat emplastruꝫ: et super mãmillam apponat vel imponant pãni intincti in predi- ctis succis ⁊ tepidi superponant. Si autem cale actio fiat a calido tunc.℞.succi caulium:succi mau rele:succi coriandri:succi portula ce:ãn.tunc ista cũ oleo rosa.⁊ ace- to forti ⁊ farina ordei misceantur et fiat

Sudor pulue. hoiser ercitati.

Stercus capre.

Ad inflationes. vitellum oui crudũ.

Dissoluentia lac.

Canabis.

Ad ragadias.

et fiat emplastrum: et possumus modicam quantitatē myrrhe et croci vt melius valeat penetrare addere et super ponatur actu cal. ¶ Illud autem quod in vtraq; causa resoluit casationem do lorem z tumorem mammillarum supposito bono regimine sūt acetum vinum album et aqua calefiant igitur et proijciantur super mammillam et fiat completa eorum resolutio.

Additiones.

¶ Ad duritiem nodos z glandulam mammillarum. ℞. dragagāti gumi arabi. vitella ouo. ru olei viola. z misceantur z fiat emplm: si fortius operari volueris liquefiat cera z pix in oleo ro. z addatur modicum fellis z stercoris co lumbini z fecis vini āntiqui z fiat emplm est eīn optimum.

¶ Ad fistulas mammillarum lauetur quotidie cum vino duro cali. vbi bullierit myrrha: postea siccetur deinde. ℞. sarco. z aloe puluerizentur z misceantur cum melle z inuoluatur tanta z in fistula intromittatur est de secretis cōtra fistulam.

¶ Serap. recitat de maiorāna: z propter hanc causam ponentes ventosas administrant succum eius vnguen. locū vētosatum ne cicatrices appareant: z sic ad ꝓpositum possumus adaptare.

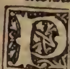
¶ Tractatus. 10. De dispositionibus stomachi continet capitula sex.

¶ Capitulum. 1. prohemiale.

Erū quia semper aliquid superfluuz reperitur in cibo cui9 presentia non idonea membus dotauit natura singula membra expulsiua virtute que quod superfluū est ab eis expellat: quo circa ordinatum est membrum quodlibet virtute quadruplici. s. attractiua: retentiua: digestiua: et expulsiua: nutritiua: cōmunis inter cetera membra sunt stomachus et epar.

¶ Capl'm. 2. De debilitate stomachi z eius cōfortatione ructis: acidis: z siti.

Onemus stomachos debiles habētes qui magis in actu digesti ue virtutis leduntur ꝙ alicuius alteri9 ꝙ lz a pluribus causis possit accidere. frigiditas tn̄ magis est cā siue sit sola siue cum materia flegmatica contenta in stomacho: ponemus tam in cā calida ꝙ frigida remedia necessaria. ¶ Et vinum quidē pastinacha ponitur in hoc singulare presidiū qn̄ homo vtitur illo z fit hoc modo. Tollantur et mo radices pastinace in vno nodio dus mu musti z ponatur ex eis. ℥. j. z di. z di mittatur per tres menses postea coletur et vsui reseruet. ¶ Succus gentiane cū aqua bibitus stomatichis maxime ꝓdest. ¶ Cassia lignea vero stomachū debilem cōfortando fortificat. ¶ Pulegiū cōfert debilitati stomachi z maxie montanum. ¶ Confert ad malitias stomachi valde betonica qn̄ masticatur. z deglutitur z postea parum vini calidi deglutiat vel bibatur. ¶ Semen autem grami nis omnino conuenit stomacho. ¶ Confortat autem a proprieta te enula: maxime autem vinū factum cum ea. ¶ Ad idē scriptum est ꝙ smaraldus cōfert superligatus stomacho etiā portatus in digito z hoc sibi a ꝓprietate inest. ¶ Defectioni autem stomachi mirifice ꝓdest puluis radicis vitis syluestris z similter flores ei9 verum. hoc est qn̄ a causa calida sto

Uinum pastinacha. | Pulegium. | Semē graminis.

machus deficit. ¶ Debilitati stomachi et eius molificationi conuenit vinum et vinum vel aqua in quibus ferrum expressum quod cali tinguitur. Auic. dixit quod cortices alibani confortant stomachum et stringunt eum et sunt magis calefaciens et magis iuuans cum indigestione et cortices magis colligunt stomachum mollificatum. ¶ Ex expertis nostris. Rx. nucis cipressi partem j. partem. s. olei dulcis quantum ad intentionem sufficit fiat emplastrum. ¶ Succus autem cuscute trita in vino positus facit stomachum fortem. ¶ De mellissa autem scriptum est in stomacho frigido et humido. Mellisa in ieiunio comesta cofert et facit digeri grossum cibum et aperit opilationes cerebri et proprietas eius est cōferre debilitati cordis que non sinit dormire nos damus illam siccā cum melle et est vltimum. ¶ Calere autem facit stomachum fortiter et confortat inunctio facta cum oleo decoctionis abrotani. ¶ Corroborat et materias etiam corruptas etiam expellit ab eo lignum aloes quando ex eo sumitur. ℥. j. s. ¶ Quod aut abstergit stomachum per secessum et flegmate quod in eo est sunt cappares saliti non abluti ante cibum sumpti: saliti autem et abluti ante cibum assumpti: digestionem confortant et appetitum relevant. ¶ In quo eodem casu saturegia proprietatem habet et digestionem confortat. ¶ Zinziber aut cōditum et proprie cum melle a proprietate cōsumit superfluitates que sunt in eo maxime que generate sunt propter fructus humidos: sicut sunt melones et similia. ¶ Ad appetitum cōfortandum et ad debilitatem stomachi remouendam est calamentum. ¶ Quod aut corruptionem digestionis et eius malitiam remouet et flegma grossum quod est in eo et intestinis deponit est vinum squilliticum quod sic fit. Rx. squille incise et mundate cum cultello ligneo manas quatuor et ponantur in ansora plena vino et dimittantur sex mensibus. postea colentur vinum et dimittatur in vase squilla cum multum confert ad digestionem confortandam. ¶ Quod aut multum digestionem confortat est sirupus de camepitheos sumptus in ieiuno et quando erit antiquior tanto erit melior. Si autem bibatur decem diebus quacunque die ciatus vnus ex succo absinthij appetitus prouocatur et in hoc est mirabilis. Est autem ciatus. ℥. j. s. ¶ Appetitum pregnantium corruptum sedat et stomachum sanat et cofortat decoctio citri. ¶ Et experti sumus quod talem appetitum falsum sanat succus foliorum vitis domestice aut capreolorum eius cum vino stiptico preparatus in potu. ¶ Eundem appetitum pregnantium sanat acetosa quando in vino pontico coquitur et potui datur. ¶ Cōfortat aut digestionem: et digerit cibum: et sedat inflāmationem: et est bona stomacho radix siseleos in cibo vel potu sumpta. ¶ Sirupus etiam de citonijs stomachum valde calidum cōfortat. ¶ Et propriis aut laudatis in mundando stomachum et corpus stomachum cōfortat hoc est vt sumatur citonium et euellatur totum quod est in medio vbi sunt semina et impleatur scamonea et inuoluatur postea et coquatur in furno et postea abiecta scamonea comedatur pomum. ¶ Vinum nobilissimum quo vos vti consulo stomachum confortat: sensus exacuit: bonum colorem facit: et bonum otis odorem: et cōfert tremori cordis. Rx. mirabolanorum omnium ana ℥. j. pistentur bene. deinde. Rx. quatuor fialas vini rubei boni stiptici ponantur in eo et feruecant feruore magno. deinde. Rx. cinamomi masticis ana ℥. j. galange ℥. s. macis ℥. j. s. pistentur optime et addantur et dimittantur per dies octo. Dosis est. ℥. v. vsque ad. ℥. ix. secundum quod virtus exigit ¶ O venerande

Marginal notes: Beatis — Melli- sa. — Oleum abrotani. — Vinum squilliticum modus hendi. — Decoctio citri. — Radix siseleos. — Vinum artificiale sotiuum.

de domine huic vino nostro exper to te adhereas cu͂ indiges soluti uo vbi necessitas alia imminet et faciet et enim reuiuiscere sensus tuos. ¶ Confectionem etiam qua hunc vtimur tan͂q̄ vtilem in bonificando stomachum frigidum scribam ⁊ est. ℞. triu͂ piperum an. auf. v. zinzibe. asse. anisi ana. auf. ij. spice ameos amomi. ana. auf. j. cassie linee seminis apij siseleos assari enule sicce. an. auf. s. ⁊ conficiantur cum melle dispumato. ¶ Electuarium insuper de scoria ferri visitatum est ex eis que stomachum vehementer confortāt: et bonum colorem corporis ⁊ faciei ⁊ reddit. ¶ Hoc autem nostro experimento stomachum vigoramus. ℞. cuscute: seminis apij: et feniculi: cinnamomi: piperis albi et longi omnium ana: zuccari quātum omnia fiat puluis. Dosis est a. ʒ. j. vsq̄ ad. ʒ. iij. cum aqua calida. ¶ Quod autem acetositatē stomachi ⁊ puncturas tollit q̄ causantur a frigido est electuariu͂ huiusmodi qd̄ assumpsimus multoties ex secretis Gale. ℞. mirabolano. nigrorum belliricoru͂ kebulorum et emblicorum nutr itorum in lacte an. auf. x. terant̄ ⁊ cribellentur ⁊ liniantur cum oleo de amigdalis dulcibus. deinde sumatur masticis zinziberis cinamomi capparis: assari: croci. an. auf. iiij. costi dulcis: piperis: macro piperis: sataragi indi: corticum cassie ligne: omnium an̄ auf. iij. nucismuscate: macis: cardamomi: xiloaloes indi: cubebe: calami aromatici omnium ana. auf. ij. terantur ⁊ cribellent̄ ⁊ liniantur cum oleo balsami ⁊ conficiantur cu͂ melle. Dosis est aureus vnus. Loco autem olei de basalmo vtimur oleo anetino. Emblici autem sic nutriuntur in lacte. fundatur super embilicos lac dulce ⁊ mutetur mane ⁊ sero ⁊ hoc fiat per triduu͂ postea siccentur in vento et vmbra et vsui reseruentur. ¶ Nos autem nostro experimento didicimus in hoc casu mirabiliter mo logatas al's melegetas sumptas iuuare. ¶ Tandem autem acetositatem et ructus acidos sanat nostrum experimentum Gale. ℞. omnium piperum an. ʒ. iij. xiloaloes. ʒ. j. spice: amomi ana. ʒ. iiij. ʒʒ. seminis apij. siseleos ro. cassie fistule munde: enule: assari omnium ana. ʒ. j. terantur et cribellentur ⁊ conficiantur cum melle dispumato. dosis est sicut castanea. ¶ Ad idem autem cum decoctione absinthij spicam propinamus in potu. ¶ Consequenter grana pinee maioris retenta cum succo portulace aut aqua decoctionis eius et propinentur. ¶ Usnen etiam sumptum cum vino vel aqua decoctionis masticis corruptas ructationes tollit. ¶ Et quia stomach⁹ non minus a causa calida quam frigida debilitatur bonum est ponere que illum corrigant. ¶ Portulaca enim cum aceto comesta mire sanat ardorem stomachi. ¶ Si autē ardor ⁊ sitis essent propter flegma salsum quod esset in stomacho: alleum comestum a proprietate tollit. ¶ Ad sitim autem colericam: cōfert vehemēter mucilago psilij cum oleo ros. sumpta. ¶ Endiuia quoq̄ et maxime syluestris est de melioribus medicinis ad stomachi caliditatem. ¶ Emplastrum quoq̄ factum ex folijs et capitibus vitis ⁊ maxime syluestris cum farina ⁊ est succus ordei multum cōfert. ¶ Sirupus noster ad idem qui est ex secretis Gale. ℞. succi basilici succi granatorum dulciu͂ ⁊ acetosoꝝ aq̄ cucumeris sarracenici: tamarindorum: aque cassie fistule: aque citruli aque malorum citoniorum omnium an. lib. j. robvue vere dulcis lib. viij. coquātur vsq̄ ad spis-

Margin notes: Electuarium de sco. ferri. — Electuariu͂ ex secretis Gal. — Melegeta. — Electuarium nostrum. — Portulaca. — Sirupus noster.

fitudinē preseruantem a malitia: et pōt addi zucharum et fit sirupus dosis cum aqua frigida coclear vnū hic sirupus non solum inflammationi calide stomachi cōfert: sed etiam nausee: ⁊ malitie digestionis: ⁊ vere siti. ¶ Eandem autem caliditatem ⁊ sitim extinguūt vehemēter trocisci huiusmodi. ℞. seminis citrulli: seminis portulace: liquiricie munde: omnium añ. ℥. viij. dragaganti. ʒ. iiij. terantur ⁊ conficiantur cum melle psilij ⁊ fiant trocisci. ʒ. j. et administrentur. ¶ Ad hoc idem sunt trocisci nostri extinctiui ardoris vrine de quibus infra dicetur capitulo de ardore vrine. ¶ Apozima autem istud est de mundificantibus stomachum valde in quo est fiducia magna. ℞. mirabo. nigrorum belliricorum et emblicorum: radicum apij feniculi: squinanti: cimarum squinanti: capitis lilij omnium añ. ʒ. x. spice: masticis: calami aromatici omnium añ. ʒ. iij. suchaa bedegua ramborum añ. ʒ. v. coloquintide interioris. ʒ. ij. coquantur omnia in. v. libr. a que donec ad lib. j. deueniat postea proijciatur super eo aleos succotrensis. ℥. j. ⁊ ponatur in sole. dosis est ab. ℥. j. vsq ad. ʒ. ij. secundum quod virtus tolerat.

Troci sci.

Apozima.

¶ Caplm. 3. De vomitu.

Vomitus sicut ⁊ alie dispositiones stomachi preter naturā corrigēdus est: nisi cretic⁹ existat ⁊ motu nature factus tunc enim esset prohibitio eius nociua nisi superflueret. ¶ Et vomitum quidem flegmaticum sedat a proprietate menta sola syluestris bibita aut cum aqua simbrij. ¶ Eruscite cum aceto bibita illum sedat. ¶ Experimento quoq scitum est quod sal vsus in sacculo positus et superpositus illum sanat. ¶ Puluis autem mororum siccorum quando sunt viridia statim stringit. ¶ Mollificatum autem stomachum multitudine vomitus tamarindi stringunt ⁊ coadunant. ¶ Ad vomitū autem sang. sumantur. ʒ. iiij. serpilli cum aceto. ¶ Contingit quando q3 oportere prouocare vomitum quod facimus prouocando vomitum flegmaticum dantes ex radice betonice cum hydromelle. ¶ Et deinceps experta nostra scribamus. Illud autem cum quo nauseam tollimus: et vomitum: ⁊ appetitum prouocamus est hoc. ℞. lupinorum dulcoratorum ⁊ cum aceto propinentur quod si calefactionis adsit necessitas: addimus modicum vini: si autem retentionis et stipticitatis necessitas modicum vini granatorum aut citoniorum admiscemus. Utile autem est hoc in emplastris apponere non minus quam intra. ¶ Ad vomitum autem cum significationibus frigidis tollatur cardamomum maius cum capitibus suis et bibatur cum vino decoctionis masticis ligni aleos et succo mente si sit cū signo caliditatis sumatur cum vino granatorum. Si autem dispositio sit media ad succum granatorum addatur modicum succi mente. ¶ Ad nauseam quoq sumatur florum squinanti et piperis añ. fiat puluis de quo detur auf. j. vsq ad auf. ij. cum vino aromatico. ¶ Ex his autem expertis que nos Gale. docuit est hoc non solum vomitui valet: sed etiam debilitati stomachi et solutioni ven. ℞. granatorum acetosorum citoniorum amborum ana xx. numero pirorum zuzule alias iuiube amborum ana. numero. c. sumach auf. lx. granorum mirti. auf. cc. terantur omnia et ponantur in vase vitreo ⁊ super pona=

¶ Abscindētia vo. flegmaticum.

Prouocare vomitum.

cardamomū

Edantia nāseam.

tur aque libr. xxx. et decoquatur decoctiōe bona et exprimatur fex ab eis postea ei quod clarum est mellis lib. ij. bulliant vsq ad spissitudinem mellis et recondatur. dosis est coclear. j. cuz aqua frigida.

Ad vomitū infantiū. ¶ Uomitum quoq infantium et flegmaticum precipue cito sanamus cum huiusmodi puluere. ℞. ruthe sicce partem. j. olibani partem. s. misceantur et detur ex eo secundum quod necessitas prouocat quādoq cum sirupo rof. quādoq cum aqua quandoq cum vino mixto.

Siru. ¶ Sirupus quem pater composuit religioso nostro cuius etas erat fere. 40. annorum cui acciderat vomitus sanguinis in quantitate magna fere lib. xv. ex ipsi⁹ aqueitate ꝛ multitudine circa totum. ℞. radicum quinq fuschaa: bedeguar: camepitheos: capillue. scolopen. ana. ℈. s. succi eupatorij: reubarbari ana. ʒ. ij. sli as. ʒ. j. cassie: spice: spodij: cuscute: masticis: corticum thuris: aā. ʒ. j. s. passularum non enudeatarum. ℥. j. rof. ℥. s. squinanti. ʒ. iij. fiat sirupus cum zucharo et aromatizetur cum ambra. ʒ. s. iuuatiue est ergo per ipsum. ¶ Confert etiam secretum Salle. quod infra scribitur capitulo de fluxu ventris.

¶ Capitulum. 4. De singultu.

Pauca dicemus de singultu per inanitionē nō enī recipit curā nisi vix. ¶ Ad eūdē autē q̄ de repletione: cōiter oīa dicta ꝛ dicēda calefacientia stomachū sunt iuuatiua. ¶ Cuz ergo est cuz dolore stomachi singultus

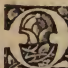
Succ⁹ aneti. detur succus aneti in potu ſm qđ infra scribetur capitulo de dolore stomachi. nā anetum a proprietate tollit ipsum. ¶ Ciminum etiā cum aceto bibitū cōfert: etiā si torsiones adsint. ¶ Aufert autem singultum serpillū cum vino bibitū ¶ Ad idē aūt si bibat sisimbrium cum vino ꝛ propter semen eius. ¶ Eundē aūt ꝛ si sit flegmaticus

Semē ruthe. tollet semen ruthe qñ de eo in potu sumitur. a. ʒ. j. vsq ad. ʒ. ij. Experti sumus quod ipm tollit fortes imaginationes subito impressas ꝛ etiā retentiones anhelitus vsq ad suffocationem.

Additio.

¶ Aloe per se datum optimum est remedium in singultu de repletione: platearius et experto credite.

¶ Capitulum. 5. De dolore stomachi.

Quamuis omnis dolor virtutem prosternat ꝛ auferendum se iudicet. dolor. n. stomachi est ex maxime deiiciētibus virtutem tam propter sensibilitatem sui quam habet propter duos neruos grossos descendentes ad os eius a cerebro & propter cōtinuitatē quā habet cum corde vnde citā sincopim parat⁹ est accidere quare de ipso tractādū est. ¶ Et scriptum quidē est et nos experti sumus quod succus aneti in aqua coctus ꝛ bibitus vsq ad ciatos tres miro modo releuat dolorē stomachi quo est cuz nausea ꝛ singultu.

Corallus. ¶ Corallus autem bibitus cū aqua pluuiali iuuat ꝛ est expertum in causa calida. ¶ Summitates ꝗ palme nouelle cū primo nascitur sumpte in potu a proprietate tollunt licet in causa calida magis.

Pellicula interior stomachi galline. ¶ Dolorem aūt oris stomachi tollit semen nasturtiū si cū late caprino bibatur. ¶ Tollat quoq interior pellicula stomachi galline siccetur ꝛ detur in potu stomachi dolorem aufert.

¶ Idē aūt pōt omnis pellicula interior stomachi cuiuslibet auis: sed in hoc casu excellētiā hʒ hec.

Lac oē stomachū inflat muliebri excepto nisi sal ei admisceatur.

¶ De lacte aūt mulieris scriptum est q̄ illum tollit. Omne autē aliud lac inflat stomachū. verum si modicum salis misceat̃ cum eo confert. ¶ Absinthium cum oleo ros. vel cum rosio illum tollit. Et nos ipsi experti sumus bullientes ipsm cū rosis in vino stiptico: ꝛ fomentantes ipsum: aut si solū ipsū ebullimus ꝛ postea sm̄ exigentiam plus vel minus admiscemus oleis ros. ꝛ fomentamus. Aut buccellā panis assi in vino infundim⁹ ꝛ stomacho applicamus ꝛ ꝑ optimū inuenimus etiā in antiquis doloribus.

Ius gallorꝫ

¶ Ius autem gallorūꝫ in hoc casu multum conuenit. ¶ Idē ꝛ andacocha ꝛ oleū eius. Est autem andacocha trifolium. ¶ Dolorem ꝛ mordicationē sedat semen peonie: ꝛ confortat stomachum ꝛ ꝓhibet materias effundi ad ipsum qñ cum sirupis datur stipticis. Nos autem damus ex granis ei⁹. xv. nigra aut e radice eius quantum est auellana vna ꝛ idē operatur.

A casu ꝛ ꝑcussione.

¶ Contingit autem q̄ quandoq̄ dolor fit propter percussionem ꝛ casum. ꝛ tunc sumatur mumie gra. j. cū duob⁹ dauich boliarme. ꝛ dauich. j. croci.

Quid dauich.

Est autē dauich pōdus. 8. grano. ordei.

Aqua ostracorum crudorum.

¶ Dolorem autē stomachi sedat aqua q̄ inuenitur in ostrachis crudis bibita cū aperiunt̃. ¶ Et licet q̄dā experta sint tacta nūc seriatim alia dicemus. ¶ Ad dolorē aūt ventosum. ℞. extremitatū absinthii partem. j. siseleos spice celtice. a ñ. partem. s. terantur ꝛ coquantur in aqua ꝛ propinentur in potu. ¶ Ad dolorēꝫ qui est cū acetosa eructuatione masticet infirmus agaricum a. ʒ. j. vsq̄ ad. ʒ. ij. ꝛ postea deglutiat et post ipsum bibat modicum vini permixti aut cuꝫ iulep. vt exigit dispositio. ¶ Ad idēꝫ pululos florum vitis syluestris facientes vuas ꝓpinetur in cibo ꝑ condimento hoc habet verū in causa calida. ¶ Materias autē effundi ad stomachum q̄ sunt causa doloris ꝓhibet nux cipressi recens q̄tuꝫ pōt esse aut sumitates eius recētes propinate in potu cuꝫ vino. ¶ Si aūt propter apostema dolor esset tunc premissa euacuatione ꝑ cōmiā ꝛ aliis necessariis.

Cauda cabalina

Cauda cabalina emplastrata ꝛ bibita multū prodest quo casu mastic etiā prodest. Et secretū Gal. scriptū. j. capitulo. de opilatione splenis est vtile.

¶ Caplm. 6. De congelatione lactis vel sanguinis in stomache.

Assa mirta cū serapino.

Coagulationē ergo lactis in stomacho dissoluit assa mirta cū serapino qñ cū aqua ꝛ vino mixtis sumunt̃. ¶ Sanguinē congelatū dissoluit succus foliorū ebuli bibit⁹. Eūdē aūt sanguinē cōgelatū dissoluit lixiuiū hmōi qñ ex eo bibit̃. ʒ. j. s. cū pauco oleo. ℞. extremitatū ficus domestice vel syluestris ꝛ ꝑ prius comburatur et tollatur cinis et infundatur in aqua aliquibus horis postea coletur ꝛ in colatura ponatur alius cinis et fiat vt prius ꝛ hoc pluries fiat ꝛ in fine administretur. Huic autem lixiuio est propinquum lixiuium factum ex cinere quercus quando similiter fit. ¶ Coagulum autem leporis est bezaar in coagulatione lactis in stomacho: et similiter omne coagulum: sed leporinum fortius: et hoc placuit Gale. Et hoc idem confert ad sangui. congelatum. ¶ Et dixit Ras. q̄ coagulū paruuli catuli cū vino bibitū dissoluit coagulata solutione leui ꝛ alleuiat ipsa hora qua potatur. Lac insuper et

sanguinem coagulatum in stomacho dissoluit cinis ysopi humide in potu sumptus. Est autem ysopus humida humiditas quedaz que a pilis & lana que est circa pudibunda arietum assumitur. Et mirum est de lacte ficus optime liquefacit sanguinem & lac et coagulata & que ex eis liquefacta sunt coagulat & hoc testatur Aui. Nos autem experti sum⁹ & in rege rasie facimus acetum. nam illud datum parum bibere aut cum modica aqua valde statim vomere facit lac coagulatum in stomacho.

Cinis ysopi humide.

Additio.

Quidam passus est fluxuz san. na. ex quo ad eius stomachuz fluxit san. multitudo & coagulat⁹ in stomacho accidit vē. inflatio qua re, dedi mel cum succo apij & euomuit san. coagulatum et liber factus est.

Tractatus .ii. p̄mi sermonis. De dispositionib⁹ epatis et cōtinet capitula .5.

Capitulum .i. De epaticis & epatis debilitate.

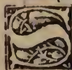
Epar creauit deus tanq̄ anchoram in corpe: alligate eni omnes vene ad ip̄m sine pōderositate trahunt & sic aperte permanent ad transitum nutrimēti per eos ipsum autē est ex nutritiuis mēbris cōmunibus vt minera naturalis virtutis qd̄ eni in stomacho est: est digestū statim vadēs ad epar ibi statim perfectaz secundā digestionē recipit & mutationem in quatuor humores quare de ipso merito post tractatum de stomacho est dicendum.

Dicemus igit nunc de habentibus epar debile quos vocamus epaticos. Et epaticis quidē maxime pdest succus gētiane quando cū aqua bibit. Ad idē autez est maxime presidiū camomilla cū aqua calida etiā si febres existant. Ad omnes epatis iniurias mala maciana maxime possunt subuenire: sicut ad oēs eius egritudines confert multuz epar lupi et lignum album multū confert ei in omni eius dispositione. Ad epaticos autem est singulare remedium vinum de pastinaca et eius vsus cuius doctrina posita est supra capitulo .2. tract. de dispositione stomachi. Gal. autē dicit in libro suo de nutrimentis quod vsus pistachiorum epar bonificat.

Succus gētiane.

Uinū de pastinaca.

Capitulum .2. De oppilationibus epatis.

Strictura viarū q̄ est in epate maxima cā est vt frequēter oppilationes cadāt i ipso quorū curā nūc dicemus. Et ad opilationes epatis cētaurea minor est ex nobilioribus medicinis & non solū in oppilationibus sed in hictericitia. Et dixit Gal. in .7. q̄ cētaurea mi. est optimū farmacū emplastrata. Ad idem autem valde confert tarasacō & est endiuia syluestris siue sit interius comesta siue exterius emplastrata seu applicata. De cubebis autem scriptum est quod fortiter opilationes aperiunt. Et in apertione earum rubea tintorum proprietatem habet. Aperiunt aūt vias cibi ficus sicce quādo mane stomacho ieiuno comedunt cuz nucib⁹ q̄ melius est aut cum amigdalis & in hoc casu sunt mirabilis iuuamenti Et Gal. dixit. in .2. tract. de nutrimentis. q̄ idem operatur si cum pipere aut calamēto sumantur.

Cētaurea minor.

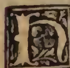
rubea tintorum.

Et nos quidem cum pipere damus: nam cum predicta vtilitate quam faciunt: abstergunt stomachum et ipsum confortant. et hoc pro stomacho nostro laudo. ¶ Aduertendum tamen quod omnia que dicuntur de hicteritia in hoc casu conueniunt et econtra: sed hec magis a proprietate hic illa vero ibi quare alternatim permutare licebit auxilia. Experti quidem sumus quod semen cuscute est ex melioribus medicinis et fortioribus rebus in aperiendo venas paruas et magnas precipue quando cum bono zuc. administratur. ¶ Utimur autem in hoc casu tyriaca nostra scripta supra cap. de soda dando eam cum decoctione absinthij et maxime circa finem egritudinis. ¶ Ex expertis paternis est vt tollatur farina lenticule excorticate vsque ad coclear vnum et cum aqua feni. ℥ ij. et vrine infantis non polluti. ℥ j. misceatur et quolibet mane bibatur. Est enim potens non solum in hoc casu sed etiam in apertione opilationum splenis et omnium nutritiuorum.

Semen cuscute.

Expertum patern.

¶ Capitulum .3. De hicteritia et inflatione epatis.

Hicteritia est fedus color totius quod vt plurimum sequitur opilationem epatis quecunque sit illa et tunc est hicteritia citrina quandoque vero opilationem splenis. et tunc fit nigra. Gratia igitur breuitatis de vtraque dicemus. Et quia quecunque opilationi conferunt conueniunt in casu ideo et predicta de cura opilationis possunt adduci proprie hicteritie que nunc scribemus. ¶ Et ex his que illam tollunt est succus pentaphilon. est enim maximum presidium quando ex eo tolluntur tres ciati. Est autem ciatus ℥ j. s. ¶ Electuarium autem cum lacte naribus immissum est presidium singulare. ¶ Semen quoque rosmarini cum pipere et vino datum est singulare remedium. ¶ Confert autem in hoc casu decoctio foliorum raffani. ¶ Confectio de amigdalis in hoc casu est vehemens medicamen quod est. ℞. amigdalarum amararum. 3. ʒ. gentiane. ʒ iij. anisi. ʒ ij. absinthij pontici. ʒ j. simul terantur et cribellentur: et ex hoc puluere detur coclear vnum cum aqua. His autem qui timent amaritudinem detur cum mulsa: id est aqua mellis. ¶ Mirifice etiam facit ad hicteritiam iecur heritij siccum quando propinatur in potu. ¶ Scriptum est quod camepitheos confert super omnia medicamina et maxime recens: et hoc quando flores eius bibuntur septem diebus cum vino et etiam eius decoctio bibita septem diebus sanat illam. ¶ Idem autem facit camedreos. ¶ Ad hicteritiam quoque decoctio stipitum affodillorum est maxima medicina cum in potu sumitur. ¶ Nigram autem hicteritiam sanat litium bibitum de foris splenitum. ¶ De ramis arboris eius est scriptum quod conferunt vltime hicteritia omni. ¶ Aqua autem decoctionis cuscute bibita est mirabilis. ¶ Eandem autem curant vene rubee tinctorum sumpte et maxime cum aniso in vino al. homini autem secundum quosdam est rubea tinctorum. quidam autem dicunt quod sunt radices grane. ¶ Confert autem ad vtranque hicteritiam valde decoctio calamenti bibita et balneum etiam decoctionis eius. ¶ Ad idem autem bibantur tres aur. solum duchor marien et est panis porcinus cum vino aut mellicrato permixto aqua et sanantur. sed patiens pannis cooperiatur et sudet multum et sudabit sudore co-

Descriptio confectionis de amigdalis.

Calamenti.

lerico. ¶ Dicit aūt Gal. 7. de simplici medicina. opz autem puto bibitam esse aquam eius vsq; ad ʒ.iij. & reliqua que dicta sunt subdit: & dixit Mesue. ʒ.iiij. eius bulliant dissolute cū zucharo vsq; ad tertiā partem & bibant mane: et fiat sicut dictum est: & est medicina experta quā nos etiā experti sumus datur etiā cū mellicrato.

Lumbrici terreni. ¶ Bibant aūt lumbrici terrestres cum vino & victeritiam sanant. ¶ Rasis dixit q̄ si bibantur ex felle leonis dauich nouem curat victeritiam prima vice. ¶ Et dixit stercus ouis bibitum ad pōdus. ʒ.ij. cū oximelle curat victeritiā. ¶ Et experti sumus q̄ si detur in potu ex stercore ouis cū oximelle et aqua decoctionis spargi aut camepitheos q̄ confert valde.

Fel leonis.

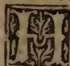
Secretū Gal. ¶ Hoc quoq; vtimur Gale. secreto. ℞. euforbij: epithimi: aloes: sulfuris: seminis apij: omniū aā. partem vnam terantur & dent ex eis. ʒ.ij. cum aqua casei. est enim vltimum in auferendo victeritiaz totius corporis qñ non est a causa calida. ¶ Et similiter vtimur secreto ipsius scripto cap. de morphea & albaras. ¶ Cum aūt epar inflāmari incipit tunc ex laudatis est aqua granatorum acetoso rum proprie qñ causa inflatiōis est vinū habet enī ꝓprietatem in hoc. ¶ Ad caliditatem quoq; eius endiuia est ex melioribus medicinis: & similiter eius epithima qđ fit ex aqua eius cum cerusa & aceto. dicit enim Aui. q̄ est mirabile epithima infringendo illud cui⁹ infrigidatio queritur.

Ad epatis inflāmationes.

Aqua granatorū.

Nota.

¶ Capim. 4. De hydropisi.

Hydropis prelaudata remedia ponunt et lz eius tres sint spēs: atamē quecūq; laudata i vno ponūt⁹ cap. ¶ Et dixerūt quidā antiqui quod radix ebuli in vino cocta & bibita eximiuz est remedium. ¶ Carnes quoq; erītij trite et cum oximelle bibite est singulare remedium. ¶ Succus quoq; foliorum & radicum vmbilici veneris est singulare presidium & maximum. ¶ Porrum autem dixerunt esse presidium maximum. ¶ Cauda autem equina bibita & emplastrata multum confert. Decoctio quinq; maiorane maxime cum passio est in princ. prodest multum. ¶ Et dixit Kirandus quod si de sanguine coturnicis bibantur duo coclearia hydropicos perfecte sanat. ¶ Urina quoq; caprarum & proprie montanarum cum spica bibita omni mane aut cum pipere. aut cinnamomo vsq; ad quantitatem. ʒ.j.ß. curat hydropē expellens humiditatem eorum per fluxum vendr. & renes quod expert⁹ sum & pauperculos multos sanaui: sed in pluribus ipsam dabam cum spica. ¶ Et de stercore ipsius capre idem asseritur: similiter ꝓpinato q̄ si ventres cum eodem stercore emplastrentur: aut stercore bouino in sole attenuat vē. et aquaz resoluit & cōfert iuuamēto magno. Et Ras. autoritate Gal. addit huic empl'o acetū. Et iterū dixit Ras. q̄ vrina ouis rubee aut nigre posita al's potata multum confert hydropisi carnose. ¶ Et idem dixit de stercore eius cū melle bibito. ¶ Dicūt quoq; q̄ sanguis porcin⁹ aut hyrcinus cū poramelle mixtus & sumpt⁹ curat hydropisim. ¶ Uinū de oppoponaco qđ scriptū est infra cap. de opillationibus splenis confert. ¶ Tarasacō. i. endiuia sylūestris multū cōfert. ¶ Si superponatur q̄z vnguentum factū ex obstrachis et maxime syluestribus tritis cū conchilijs suis: et dimittatur donec attenuetur & cadat per se iuuat multū. ¶ Membra aūt eorum frigore vexata betonica trita et

Carnes erītij.

cauda equina.

Stercus capre & bouis.

Sanguis porcinus et hyrcinus.

imposita mire sanat. ¶ Ponemus nunc laudata per ipsos in eductione aque ipsorum: demum circa hydropem nostra ponemus experta. ¶ Dixerunt autem quod in eductione aque hydropicorum radix hyreos proprietatem habet.

Radix hyreos remeisir.

¶ Remeisir autem et dicitur quod est species opoponacis non habet par in soluendo. ¶ Purgatio autem facta cum cucumere asinino mirabiliter confert ducendo aquam sine nocumento quando datur in potu de radice eius aur. i. s. aut quando decoquitur media libra eius cum duobus Rist. vini et datur in potu ex illo omni die a tribus aur. usque ad quinque. Idem autem facit si bibatur cum aqua mellis confert vehementer sine lesione stomachi. ¶ Aui. autem dixit ex his que faciunt solutionem quod ei fit bona est ut succo eius duplum salis admisceatur: deinde fiant pillule sicut orobus et bibantur in aqua.

Unguentum arthanite.

¶ Et vnguentum etiam infrascriptum arthanite ca. de prouocatione fluxus ven. est vtile in hoc casu inunctum vt infra ibidem dicetur.

Pillule.

¶ Ex nostris autem expertis in eductione aque hydropicorum sunt huiusmodi pillule mirabiles et pretiose. ℞. foliorum mezereon partes. x. carnis citoniorum elixatorum in aceto zuccari tabarzet et vini an. partes. lx. tereniabin ptes. 40. aque costi infusionis agarici partes. 30. olei almezereon partes. xij. dissoluantur zuccarum et tereniabin in aqua costi predicta: et misceatur cum carne citoniorum decoquatur cum facilitate usque ad mellis spissitudinem: et inuoluatur puluis foliorum almerezeon cum oleo iam dicto: et conficiantur omnia.

Buffo syluestris.

¶ Ego mirabilem in hoc casu experientiam habui: et est vt tollatur buffo syluestris quod in nemoribus inuenitur et scindatur totus per ventrem et super renes ligetur: educit enim mirabiliter aquositatem per vias vrine: et cum volumus amplius ipsum educere renouamus: et hoc multotiens sum expertus. ¶ Tollatur etiam ex radice vitis syluestris ferentis vuam et coquatur decoctione perfecta in aqua: et sumatur ex ea cum vino confecto cum aqua marina in potu.

Succus vinee.

¶ Ad idem autem est vt tollatur succus vinee a duabus partibus lib. usque ad vnam: et fit ex eo quod nascitur in sterquilinijs adatur sibi aliquantulum pulueris fumiterre aut aqua decoctionis eius et modicum zuccari rubei et propinetur. Solus etiam succus sumptus a quarta parte li. i. usque ad tres partes idem operatur et facit detumescere ventrem proprie ascitem: sumatur etiam florum squinanti et piperis an. terantur subtilissime cum aliquo aperitiuo calido: aut cum vino subtili detur ab aur. i. usque ad aur. ij.

Empl. exsiccatiuum.

Emplastrum etiam exsiccans ventrem in hydropicis. ℞. stercoris bouini quantitatem quam vis: et cum aceto boni vini et aqua cucurbite diu in mortario misceantur et ventri applicetur.

Puluis.

¶ Puluis pro condimento in hydropicis et proprie hyposarcha. ℞. anisi: feniculi: cuscute: squinanti an. partem j. cinamomi partes. ij. fiat puluis: potest autem addi piperet spica.

Pillule.

¶ Pillulis etiam his vtebamur quod sunt ex secretis Sale. ℞. spice inde et romane ambarum an. ʒ. iiij. agarici: aristologie: amonii: croci: eris ʒ vsti: epithimi: masticis: hypericon: costi: camedreos olui an. ʒ. iij. kerfe. id est cinamomi: squinanti: titimali omnium an. ʒ. ij. aloes. ʒ. viij. terantur et cribellentur et conficiantur cum aqua et fiant pillule dosis. ʒ. ij. cum vino permixto. Est etiam vtile secretum nostrum Sale. scriptum capitulo de opilationibus splenis in fine.

Additiones.

¶ Platearius narrat q̄ quedã vetula coxit in olla succum plantã ad medic. et dedit hydropico de causa cali. ad bibendum quotidie: et sic curatus fuit.

¶ In hydropisi hyposarcha curauit innumerabiles purgando cum electuario facto in hunc modum: accipiatur succi fructus cucumeris asinini tempore dierum canicularium: et ad solem siccetur semper proijciendo aquam que supernatat donec siccetur: et tunc ℞. eiusdem succi sicci. ℥. j. bdelij. ℥. j. masticis. ℥. ß. sausgemme. ℈. ij. incorporentur simul et cum volueris dare forma pillulã vnam ad modum ciceris vel fabe: et da in sero eunti dormitum vnã solam et videbis mirabiliter operari. Genti.

¶ Capitulum. v. De dolore epatis.

Epar quidē dolere pōt a cā intrinseca et extrinseca: extrīseca vt pcussio et casus: intrinseca vt vētositas et aq̄ua vel huiusmodi. ¶ Cum ergo dolor est ꝑpter pcussionē vel casũ tunc sumatur mumie gra. j. et cum danic. ℥. ij. boli arm. et danic. j. croci cum aqua solatri vel cassiefistu. detur in potu. nam a ꝓprietate cōfert. ¶ Ad dolores intraneos: betonica bibita cum aqua confert. ¶ Cerotum etiam factum ex absinthio cū oleo de alchãna cōfert. ¶ Oleũ laurinum q̄n ex eo cum vino odorifero bibit vsq̄ ad. ℥. ij. confert. ¶ Idem autem et gentiana facit quando de ipsa bibitur vsq̄ ad. ℥. ij. ¶ Idem etiam facit cortex grani lauri quando cum vino odorifero bibitur vsq̄ ad aur. j. ¶ Et dixit Rasis: autoritate Gal. q̄ epar lupi exsiccatum et tritum nimis si ex eo bibat coclear. j. cũ vino dulci valet dolori epatis: cuiuscunq̄ fuerit male complexionis: q2 in eo est proprietas conueniens ei epati infirmo. ¶ Si autem aposte ma: adsit cauda equina emplastrata et bibita multum prodest in quo casu etiam mastix multũ prodest. ¶ Ad apostemata autẽ dura epatis ficus sicce cum subtiliatiuis multum conferunt. ¶ Ex expertis autem nostris ad frigida apostemata epatis ē flos squinanti tritus cum ptisana sicum vino detur in potu. ¶ Si autē dolor simpliciter sit a causa frigida detur ī potu a. ℥. j. vsq̄ ad. ℥. ij. epatis leonis vt etiam vult Rasis cum vino. nam prima vice aufert dolorem. ¶ Ad dolorẽ quoq̄ epatis antiquum et hypocundriorũ sumatur absinthium et ferueat cum vino: postea illi vino addat oleum de alchanna vel oleum nucum: et ex eo postea fiat fomentum cũ oleo de fisticis siue de nucleis fisticorum vel etiam potest et loco eius ponitur oleum nucũ cum oleo de spica et tunc tollitur dolor epatis qui est propter grossam humiditatem. ¶ Trocisci vl timi cum quibus iam pluries ex assumptione vnius dolorem sedaui. ℞. reubarbari boni. ℥. x. seminis apij: absinthij assari añ. ℥. j. amigdal. ama. ℥. ij. ß. fiant trocisci quorum quilibet aur. sit. j. dabam autem vnum ex eis mane et sero ante auroram cum decoctione rerum aliquã ex his ex quibus sunt confecti.

Additio.

¶ Unguentum quo vtebat Gale. pro puero suo mensium. xvij. ad duritiam epatis cum hictericia. ℞. olei rosati. ℥. j. ß. succi extremitatum absin. olei nardini et masticini añ. ℥. ß. pul. extremitatum squinanti spodij: cassie lignee: caude cabaline. ana. ℥. ij. cere quantum sufficit et fiat vnguentum quo vnguatur epar cū

Betonica. Cerotũ. Oleũ lauri num. Gẽtiana. Cortex grani lauri. Ab apate cauda equina mastix. Epar leonis. trocisci

manu prius balneata in aceto: et ad stomachū cum manu vncta in oleo mastícino et curat⁹ fuit puer.

¶ Tractatus.12. primi sermonis. De dispositionibus splenis. et cō-tinet duo capitula.

¶ Capitulum.1. De opilationibus et duritiebus splenis.

Galen⁹ dixit quod facta generatione humorū in epate creatum est splen: vt humorem melancolicum superfluentē attra heret ad seipsum ꝑpter multas vtilitates totius corporis et mē-brorum aliquorū: et quia sui gros-sitie penetrare nō posset ad sple-nem admiscet ipsum natura cum subtili sanguine qui sua subtili-tate ipsum penetrabilem facit: ex quo postea splen nutritur quare in decoctione ipsi⁹ remanet mol-le sicut epar quod ex grossiori nu-tritur sanguine sui decoctione re manet durū: aperte ergo post tra ctatū de epate ponatur tractat⁹ de opilationibus spenis et duritie bus ipsius consequenter de eius doloribus. ¶ Et ad opilationē et duritiem splenis cōfert confectio de amigdalis (supradicta cap. de hicteritia. ¶ Et in hoc casu est ve-hemens si ex radice celidonie bi-batur.3.ʒ.cū aceto sentitur presi-diū singulare. ¶ Et Ras. dicit q calcaneus vacce cōbustus calefa ctus cū melle bibitus splenē in-flatum curat. ¶ Item dixit si splen exterius inungatur stercore eius cōbusto attenuatur eius magni-tudo. ¶ Obolus insuper vnus ra dicis brionie si quolibet die bi-batur triginta diebus continuis splenē siccat. Est aūt obolus pon-dus trium Kirat. ¶ Armoniacū quoq bibitum cum aceto splenē dissoluit: sit aūt dosis eius vsq ad 3.ʒ. Idem aūt operatur et de fo-ris emplastratum. ¶ Cortices ra dicū capparis plus valent omni alia medicina emplastrati exte-rius cum farina ordei vel aliquo simili aut assumpti interius tri-ti et siccati cum aceto et melle vel cocti in aqua qñ ex eis sumunt.3. ʒ. vsq ad.30. dies: tūc eñ fortiter splenē atenuāt. ¶ Radix ēt cētau-ree minoris vel ipa herba siue ex tra posita fuerit siue int⁹ mirifice cōfert: et hoc cōfirmauit Galīn.7. ¶ Assarū in hoc multū confert. ¶ Agn⁹ castus emplastrat⁹ mul-tū iuuat. ¶ Vinū aūt oppoponā-cis valde confert quod sic fit. ℞. oppoponacis au.x. ponantur in duobus vascolis musti et dimit-tant p duos menses postea cum clarificatū est vinum tollatur et vsui reseruet. ¶ Polium cum ace-to ad idem et postemata splenis est epithima conueniēs. ¶ Radix qz acori multum attenuat sple-nem. ¶ Aristologia rotunda cum aceto superposita confert valde. ¶ Si aūt fiat oximel cum aceto et decoctione scolopendrie et bibat. xl. diebus cōfert magnifice et de-let splenem. ¶ Rami qz lilij si cum aceto coquant et bibant vltime cōferunt. ¶ Ficus aūt sicce si cum subtiliatiuis datur fuerint confe runt valde a ꝑtibus duris sple-nis. ¶ Et Kirandus dixit et perfe ete multi prudentes concordant q si tollat splē capre in noie pa-tientis et supponat spleni patien tis et tm̄ vna die si infassiatus et postea sublat⁹ et infirmus suspen dat ipm ad fumū vel solem vel ad ventum inquantū splen. capre de siccabit intantum et splem patiē-tis minuet. ¶ Iterū dixit si splen canis spleni splenetici superpo-natur sanabitur. ¶ Et dixit etiā q splē vulpis gestat⁹ spleneticos

Confectio de amig. | Brionia. | Quid obol⁹. | Assar. | Agn⁹ castus | Poliū | Arist. rotunda oximel. | Splen canis et vulpis.

pfecte sanat. Et silr; epar ei⁹ siccū
Epar. et tritū cū melle bibitū. ¶ ꝑs adix
vulpis quoq; ebuli cocta in aqua vsq; ad
cōsumptionē duarū partiū ꝛ bibi
ta spleneticū pfecte sanat ꝛ mire
qd experti sum⁹. ¶ Fruct⁹ als suc.
cus etiā ciclaminis bibit⁹ cū duo=
bus ciatis vini albi pluribus die
bus sanat spleneticum monēs vri
nā cū vētre subducens sicut dicit
Gal. tractatu. 7. ¶ Adest aūt tps
ponendi nostra experimenta et
est ex primis vnguentum hoc. ℞.
succi ciclaminis mucillaginis q̄
egrēdit ex radice filicis añ. lib. ſ.
succi extremitatū tamarisci. ℥. ij.
olei hyrini. lib. ij. ysopi humide. ℥.
iij. aceti. ℥. ij. bdellij. armo. añ. ℥. j.
ſ. cere citrine. ℥. vj. bulliant succi
et acetū cū oleis in duplici vase
vsq; ad consumptionē aceti ꝛ suc=
corū: ꝛ postea addant reliqua et
fiat vnguentū: hoc enim vnguen
tum resoluit apostemata dura
splenis ꝛ scrofulas. ¶ Oleum etiā
nostrum quo splen vngit cū dolo=
Oleū recius ꝛ duritie. ℞. radicum ru=
nostrū the: radicū capparis añ. cū oleo
et in modico aceti bulliant in ce=
pe albo concauo: tollātur insuper
folia edere que dicit cussus siue
funis pauperum ꝛ coquantur in
aceto ꝛ supponant aut cruda te=
rantur ꝛ misceant cū aceto ꝛ sup=
ponant ꝛ remouēt dolorem sple=
nis. ¶ Adidē aūt ꝛ adiuuat etiā
hydropicos. ℞. absinthium siccū:
nitrū ꝛ farinā lolij oīa simul trita
aggregentur ꝛ addito fiat emplr̄z.
¶ Emplastrum quoq; fiat ex suc=
co extremitatū vitis albe perfe=
Aliud. ctarum aut ex puluere eius cum
medulla ficuum ꝛ superponatur.
¶ Idem aūt facit puluis eius cū
aceto permixtus ꝛ bibitus et cū
Aliud. oximelle facto ex puluere illo da=
to. ¶ Item. ℞. folia cussus id est
volubilis maioris coquant in ace
to, et superponantur: hoc enim
emplm̄ opilationes aperit ꝛ ap=
tas resoluit. ¶ Puluis q̄z rubee ti
torum sumptus cum sirupo ace=
toso ꝛ aqua scolopendrie iuuat. Pul=
¶ Trocisci iuuatiui valde sum= uis ru.
pti cum decoctione alicuius vel tintoꝝ
aliquorum predictorum. ℞. corti
cum ra. capparorum infusorum Troci
in aceto ꝛ excorticatorum. ʒ. viij. sci.
seminis agni casti: aristologie lō.
scolopen. omnium añ. ʒ. iij. oppo=
ponacis. ʒ. iiij. radicum liquiritie.
ʒ. viij. terantur ꝛ conficiantur cū
aceto ꝛ fiant trocisci au. ʒ. j. ¶ Se=
cretum Gal. expertum. ℞. spice
inde: costi: corticum cassie lignee
omnium añ. ʒ. ij. feniculi. ʒ. iij. pipe
ris seminis apij trifolij: hyreos:
xilobalsami omnium añ. ʒ. iiij. ra= Ele=
dicum capparis. ʒ. v. passulaꝝ rum ctua
enucleatarum. ʒ. x. terantur ꝛ con rium.
ficiantur cum melle dispumato ꝛ
sumantur ex eo omni die. ʒ. iij. cū
decoctione capparis: ꝛ calamēti
in sechenia bim pauci aceti: ꝛ cō=
fert hoc apostematibus epatis ꝛ
doloribus stomachi: renū: tussi ꝛ
aque citrine.

Additio.

¶ In pueris habētibus duritiē
splenis apostam vel nō: pōt fieri
tale iuleb ꝛ etiam valet vermib⁹.
℞. corticum radi. capparorū. ℥. Iuleb
j. camepitheos camedreos scolo.
polij foliorum cum sumitatibus
tamarisci seminis portula. añ. ℥.
ſ. hireos pas. lupulorum: cento=
ree minoris: calamēti: liquiritie.
rase ꝛ ꝯtuse radic. acori: agari. na
sturtij: nigelle. seminis a[illegible]ni=
culi añ. ʒ. ij. hec omnia sparga=
tur aceto squillitico et [illegible]
tantur per diem et noctem vel
per noctem vnam: et fiat [illegible]
tis decoctio in aqua [illegible]
vsq; ad medietatis consumptio=
nem ꝛ colletur que clarificetur et
dulcoretur [illegible]
ri vel oximelli squillitico pro lib.
decoctionis: ꝛ ita [illegible]
do potum copiosum.

¶ Capitulum. 2. De dolore splenis.

Quoniam dolor splenis cõiter puenit ab opilationibus et ventositate que fiũt in eo quibus cõferunt oia que dicta sunt supra: iõ pauca scribemus. ¶ Propria tamen ad dolorẽ splenis sunt vt sumat gramẽ decoctum ⁊ teratur cum flore eris ⁊ ponatur in panno lineo ⁊ supponatur: nã statim infirmus sentiet beneficium. ¶ Conferunt aũt folia betonice ⁊ eũ tollit: radix hyreos bibita cum aceto. ¶ Idẽ aũt facit gentiana qñ ex ea bibuntur ʒ.ij. ¶ Si aũt dolor sit ꝓpter percussionem bibatur mumie kirat. j. cum aqua zuccari et tollit dolorem. ¶ Et Kirandus dicit ꝙ folia salicis trita cum sale ⁊ superposita splenitico tollit dolorem.

Gramen.

Gentiana.

A casu ⁊ percussione.

mumia.

¶ Tractatus. 13. primi sermonis De dispositionibus renum. ⁊ continet capitula tria.

¶ Caplm. 1. De doloribus renum et vlceribus eorum.

Creauit altissim⁹ renes iuxta epar vt supfluitatẽ aquosam a qua cibus iuuat in trãsitu suo a stomacho ad epar per vias strictas ipsius ad se attrahant qđ faciũt ꝑ venas quasdã que emulgentes dicuntur alligatas ad connexum ipsius epatis iuxta venam concauã magnam ascendentem ad cor de quoꝝ nocumẽto nunc dicemus. Et primo de dolore eoꝝ. Et dixerunt antiquiores tepidũ assũptũ mirifice sanare dolorem renũ qđ vtile sum⁹ experti. ¶ Radix peonie semine in vino cibra ⁊ bibita valde confert et de semine idem experti sumus. ¶ Danc⁹ cũ vino tollit oẽm dolorem qui non est cum vlcere. ¶ Et qđ reubarbarũ dolori renum est maximũ ꝓsidium. ¶ Iecur quoq; hyrci siccũ in sole ⁊ comestũ mirifice ipsum tollit. Idem aũt carnes eius siccate cum secaniabin sumpte. Est autẽ secaniabin sirupus factus ex aceto ⁊ aqua. ¶ Cũ autem dolor est ex obstructione superfluitatum radix meu trita et abluta prius ⁊ cruda cum aqua bibita ipsum tollit. In hoc autem casu meos penit⁹ valet ita qđ succus ei⁹ ⁊ semẽ bibita diebus. x. cõtinue illud sanãt. Dosis. ʒ.iij. cum vino. ¶ Ad idem decoctio sempuiue cum ipsa semperuiua sumpta. ¶ Ego iã pluries ipsam cũ aliquibus supradictis miscui: ipsa enim est fortiter frigida ⁊ inueni operatione mirabilẽ in dolore renum. ¶ Si aũt dolor esset a causa simpliciter calida non dubito ipsam maximũ afferre ꝓsidiũ: sicut etiam lamina plũbea apposita super renes que fortiter ipsos infrigidat. ¶ Nouit eñ tale facere cũ infrigidare vult renes q̃ nouit virtutes eoꝝ in hoc tangunt caplo plurisaũt proprietas est in auferendo dolorem renũ casitadar et est galãga. ¶ Experti autem sumus i dolore renũ facto ex vẽtositate ⁊ materia flãtica radice spargi qñ illam coquẽtes in aqua propinamus in potu. ¶ In hoc etiã casu cõfert tyriaca nr̃a scripta caplo đ soda in fine qñ ex ea assumit cũ aq̃ decoctionis camomille. ¶ Cõfert etiam dolori renũ secretũ Sal scriptum supra cap. de opilationib⁹ splenis in fine. ¶ Et dixit Kirandus ꝙ stercus leporis tritum cum pipere ⁊ bibitũ nefreticos sanat. ¶ Idem dixit qđ interior pelicula stomachi que dicit cornea in vino mixta ⁊ siccata ⁊ trita cũ sale pota taq; cũ vino vel cũ cõdito: nefreti-

Radix peonie.

Danc⁹.

Reub.

Quid secaniabin.

Ab obstructione ⁊c.

A cã calida.

Tyriaca.

Oua gallinę imperia.

cos perfecte sanat. ¶ Et iterum dixit quod oua gallinarum imperia si cum vino cibentur et essentur nefreticos et colicos mirifice sanant. ¶ Ego sanaui iuuenem cui frequenter accidebat dolor renum cum sensibili frigore et intollerabili circa locum in quo iam fuerat vulneratus cum sola vnctione facta duobus diebus continuis cum oleo de cinnamomo et oleo comi cum cera mixtis vnguento facto. Recepta oleo de cinnamomo. ℞. cinnamomi boni lib. j. terantur grosse et ponantur in lib. j. olei sisamini et lib. s. boni vini ponatur ad solem per dies xv. demum in duplici vase bulliant tribus vel quatuor horis tunc colla oleum a cinnamomo et extrahe comprimendo et adde iterum de alio cinnamomo et iterum bullias vt primo: et hoc fiat bis vel ter et post addi predicte compositioni ex foliis lauri cordumeni et ipse inde et calami aromatici sexta pars vnius et fieri vt predictum est. ¶ Si dolor esset cum vlceribus tunc intentio est ad vlcera. Et vnguentum quidem factum ex radice ancole siue calcatrepe cum cera et oleo est valde vtile. ¶ Et elixatura q3 graminis bibita optime confert: et vrinam prouocat: et lapidem extrahit. ¶ Ad idem autem appropriamus grana brionie maioris sola cum rob aut cum semine cucumeris permixta. ¶ Si ardor in vrina adesset: vtimur etiam in hoc casu: et etiam in vlceribus vesice trociscis expertis alkekengi quorum receptio erit in cap. de vlceribus vesice.

Desc. olei de cinnamomo.

¶ Ab vlceribus.

¶ Ad ardorem vrine.

¶ Cap. 2. De lapide renum.

Serapio dixit maior causarum et magis vincens in generatione lapidis est grossitudo materie et vrine. Caliditas autem sufficit vt sit temperata in generatione lapidis. Et propter primum dicemus que sunt que euacuant lapillos et sabulum et vrinam grossam ex renibus. Et ex mora cuius generatio lapidis non fiat in eis: deinde autem dicemus coia generationi lapidis in renibus et vesica. Ultimo autem ponam propriam curam lapidis renum. ¶ Euacuant autem arenam a renibus sicce sicce quando frequentatur vsus cosp. et proprie lac ficus cum aqua casei quando lac ficus distillatur in lactem agitatur lac parumper cum ligno sicce. ¶ Experti autem sumus quod succus paritarie terrestris cum vino albo bibitus in ieiunio mirifice renes a lapillis mundificat. Pillule. ℞. eruce siluestris: milii solis: anisi ameos carui ana ℥. j. feni. communium mundatorum ℥. iij. cass. lignee: castorei: ana ℥. j. spi. ponderis ʒ. j. cina. cubebe: capparorum: ana ℥. j. seminis armel et est cicuta. ℥. s. ciperi ℥. 4. serapini: bdelij opoponacis ana ℥. j. reub. ℥. ij. agarici ℥. j. s. masti. ℥. j. gummi dissoluantur cum vino et reliqua ex eis conficiantur et fiant pillule. ¶ Si autem volumus quod soluant ventrem addatur aloes succo trini ad pondus omnium. Dosis a ℥. j. vsque ad ℥. ij. ¶ Scripserunt autem communiter circa lapides renum et vesice quod ipsos frangit carni quando cum ipso sumuntur in potu ℥. ij. cum cortice radicum lauri. ¶ Expellit autem ipsum cum vrina condisi cum opoponaco et cum radice capparis sumptum. ¶ Ad idem autem vitrum adustum confert valde. ¶ Hasce al' hascr frangit lapidem in renibus et vesica bibitum cum olibano hasce est tribuli marini vel. citer imperatoris. ¶ Si autem bibatur aur. j. granorum lauri frangit lapidem et proprie cortex granorum lauri Gal. autem dixit hunc sermonem in 7. tractatu de simplici medicina. Proprietas enim grane vel gummi cerasi vera est quam scribit quod quando cum vino bibitur confert lapidelitatem patienti: ineft

Educentia arenam ex renibus.

Uitrum adustum.

Hasce vel hascer et qd sit:

eñ ei quedam ſuperſtipticitatis
virtus.¶ Nos vero in vtroq₃ ex=
Milíũ ſolis. perti ſumus qđ ſi ex milio ſolis ſu
mantur.ʒ.ij.cũ vino albo in potu
frangit lapidẽ renũ proprie. Di=
xerunt confert ꝓprie lapis iudai
cus quũ ſuper cotte fricatur ⁊ ei⁹
fricatura datur ĩ quãtitate deñ.
ij.⁊ in hoc debet eſſe fortis opera
tionis. Dixit autẽ Gal.limatura
illa lauetur ⁊ detur cũ aqua ſal.⁊
eſt valde fortis ⁊ mirabilis opera
Succ⁹ fiſtule paſtoris. tionis.¶ Succum etiã fiſtule pa=
ſtoris ipſum frangere dixerunt.
¶ Experti autem ſumus quod la
crimus vitis domeſtice qui coa=
gulatur ſuper palmites quando
diſſoluitur cum vino ⁊ propinat̃
in potu lapidez renũ ſoluit.¶ Itẽ
℞.radicum pimpinelle ſpargi:
malue campeſtris:ana.M.ſ.bul
liant omnia in duabus lib.aque
vſq₃ ad medietatẽ.Si ergo omni
mane ex hac decoctione ciatus
vnus bibatur ieiuno calculum ſa
nat.¶ Sed pater meus magiſter
Bertholomeus in hac egritudi=
ne fuit ſollicit⁹ valde ⁊ multa ad=
inuenit vtilia in hoc caſu:quia et
putantẽ preuidebant ⁊ egrotum
ſanabant contererentia lapidem ⁊
per vrinã expellentia ⁊ nos om=
nia illa ſum⁹ experti:que omnia
nunc ſcribemus.¶ Ex ꝓpriis qđẽ
eſt cõfectio huiuſmodi.℞.dauci:
carpobalſami:ſpice aſſari:petro=
ſilij:aniſi: cimini in aceto infuſi:
ana.ʒ.iiij.ſanguinis hyrci:lapi=
dis iudaici:cineris nitri:ſinugal=
li añ.ʒ.iij.ſeminis iuſquiami:ſemi
nis malue:ſucci liquiritie:cineris
ſcorpionũ:paſſularũ enucleatarũ
ana.ʒ.j.ſ.milij ſolis:pentafilon:ſe
minis vitice:nucleorũ cereſorum:
ſels naſturtij: petroſelini alexan
drini:tartari albi:cipreſſi: bdelij:
ſerapini:balſami.ana.ʒ.j.ſeminũ
cõmuniũ:mundatorũ: diagredij.
ana.ʒ.ſ.cicadarum ablato capi=
te ⁊ pedibus ⁊ alle.ʒ.ij.pul.gal=
ge.℥.j.ſtium piperũ.ʒ.iij.omnia
preter balſamũ prius trita infun
dantur in tribus partibus ſucci
ſaxifragie ⁊ quarta pte olei nar=
dini ⁊ gũme preter balſamum in
modico aceti ſquillitici diſſoluan=
tur deinde omnia adinuicez tem=
perentur ⁊ fiant trociſci qui de=
ſiccati ſub diuo fuerint conficiãn
tur cum zucharo q̃ ſufficit diſſo=
luto in ſucco ſaxifragie clarifica=
to. Doſis eſt a.ʒ.ij.vſq₃ ad.ʒ.iij.
cum vino ſubtili in mane ⁊ preci=
pue poſt balneũ:frangit eñ lapi=
dem hoc electuarium ⁊ per vias
vrine educit.¶ Ad hanc aũt intẽ
tionez valet puluis noſter hmõi. Puluis noſter.
℞.cineris leporis:cineris corticũ
auellanarũ:gũmi amigdalarum
añ.partem.j.cineris ſcorpionum
pars.j.ſ.ſeminis malue et apij
iuſquiami ana.partem tertiam:
ſanguinis hyrci facti ſm artem
par.ij.omnia cum oleo balſami
liniantur ⁊ fiat ex eis puluis ſub
tiliſſimus ⁊ ſumatur ex eo.añ.ʒ.ſ.
vſq₃ ad.ʒ.ij.mane cum vino albo
ſubtili.¶ Ad idem electuariũ no
ſtrum.℞.hyſ̃eos:camedreos:ſe= Elũ nr̃m.
minis feniculi:apij: aniſi:meu:aſ
ſari:gentiane:ſucci ſticados: ſuc=
ci marubij : ana.℥.ſ.zinzi:carui:
florũ camomille cinnamomi dau
ci:ſpice:ana.ʒ.ij.mellis quod ſuffi
cit fiat electuarium ⁊ ſumatur cũ
aqua decoctionis aſſari:ſquinã=
ti:feniculi aniſi:⁊ coſti:⁊ cum ipſm
volumus habere ſolutiuum ad=
dimus agarici ⁊ reubarbari.añ.
ʒ.j.¶ Confert etiam in hoc caſu
tyriaca ſcripta.ſ.c.de ſoda in fi.
ſumpta cum decoctione radicum
lilij celeſtis.Et ſimiliter electua=
rium quod infra ſcribetur cap.
de colica quod in vtroq₃ caſu eſt
vtile.Et quia doctrina ſanguinis
hyrci eſt vtilis ad premiſſa ideo Mod⁹
hic ſcribatur vbicunq₃ eñ fit ſer= ꝑparã
mo de ipſo ſemper debet eſſe pa= di ſan.
ratus:ſm artem fit ergo ſic.quã= hirci.
do vna

do vua incipit denigrari sumat olla noua figuli et ferueat aqua in ea donec tota terreitas eijcia tur inde deinde colletur hyrcus super eam et tollatur non primus nec vltimus sanguis qui egredit: sed medius sinatur ergo coagula ri pe se in olla postea frustatim incidatur in ea minutim et coope riatur olla cum panno raro et di mittatur in radijs solis et lune do nec bene siccet et caue ne aliqua humectatio adueniat sibi ex ro re. Debet autem esse hyrcus iu uenis vt sit circa quatuor annos. Et dixit Serap. quod si detur ex isto sanguine solo cum vino dulci co clear. i. añ horā qtis doloris mi rabuntur effectū eius in fractio ne lapidis verum ppter horribi litatem saporis eius possum sibi admiscere aromatica sicut soliuz indum: amomū: et spicam.

Additio.

¶ Ad calculum frangendum in renibus et visica. Puluis factus de secundina mulieris si sumat in potu frangit adeo calculos quod nunquam remanet vestigium.

¶ Capitu. 3. De diabete.

Expertissimū est Gale. secretum quod nos vsi sumus et est. ℞. spodij xilobalsami: costi san dalorū: seminis portu lace: draganti gummi: amili: te rahit et est radix rubea: berberis: seminis endiuie: boliarme. omniū añ. ʒ. iiij. zuchari. ℔. j. terant et cri bellentur et cōficiant cū gelenia bim et est mel rosatum collatum et reponat et sumat ex eo omni ma ne. ʒ. j. et dorsuz cū tyriaca et aqua rosata empletur. ¶ Laudat Ga le. aquam ordei in potu et rob fru ctuū. ¶ Dico breuiter circa hanc egritudinē quod cū causa eius sit p priissima superfluitas caliditatis et siccitatis in renibus quia fit at tractio potus tantā vt virtus at tractiua renū nequeat releuare vnde ex hoc corpus ad ethicā dis ponitur quod voluerūt autores me dicine quod quecunque frigida con stringunt vrinā: cōferunt in hoc casu tam intus sumpta quam extra de quibus sermo copiosus infra ha betur. ¶ Et laudauerunt ex sim plicibus vitis extremitates et ci tonia et mala granata et extremi tates salicis et portulacā et virgā pastoris et sempuiuā et his similia. ¶ Trocisci qui iuuamēto magno cōferūt in diabete. ℞. acatie. ʒ. ij. sca. ros. rubearum siccarū. ʒ. iij. balau stiarū. ʒ. iiij. gummi. ʒ. ij. dragāti. ʒ. j. terant et cribellentur et cōficiant cū mucilagine psilij et dentur cuz aqua frigida. ¶ Emplm ad idem. ℞. farine ordei infundat in oleo ros. quantū sufficit et modico ace ti possunt aūt addi semina portu lace et rasura cucurbite et solatrū et alia sitia semina frigida. frigidū tm̄ apponat et nō calidū. verū nō dubito quod vnguentum nostrū con ueniat qđ infra scribet capi. de re tentione menstruorum.

Troci

emplr

¶ Tractat. 14. primi sermo nis. De dispōnib vesice et cō tinet quatuor capitula.

¶ Cap. 1. De prouocatione vrine.

Creauit ani mal fundanti vrinā sa piētia prima saccu lūq vocat vesica et collecta ibi velūt rate postea aialis fundat. nisi eīm sic colligeret in sacculo semp in pple tione cōtinua et angustia cōtinue effusionis vrina aial eēt q nō fuit necessari egestiōni: suppleuit eīm natura sacculū p multitudinē re uolutionū intestinorū. Dicemus ergo nūc de dispositionib sacculi ppter hoc scietes quod qcūqz sibi cō

ferunt siue in doloribus siue in vlceribus siue in lapide siue in quocunqz alio cōferunt etiā potis vritudinibus quare sermonē eorū dicemus qn̄ de dicto sacculo fiet sermo. Incipiemus aūt a dispositionibus vrine ꝑpter quā creatus est sacculus demū dicemus de aliis. Et primum quidem de his que vrinam prouocant quando preter naturā detinetur in sacculo vnū cōe preceptū preponētes ꝙ si vrina a multitudine sua detinetur in vesica. tutius est illā per extrinseca prouocare sicut per balneū vnctiōes ⁊ huiusmodi ꝙ per prouocātia intra data. fert enim illa, tūc non parū nocere. Aliter autē ad prouocantia transeundū quoꝝ copiā nō scribemus. ¶ Et scriptū est de gladiolo qd̄ maxime in stranguriā opitulatur. Opꝫ aūt ipm coquētes dare in potu decoctionem ⁊ coquatur vsqz ad consumptionē duarum partium aque et per triduum sumatur. ¶ In hoc autem casu radix cētinodie cū aqua bibita maximū prestat effectū. ¶ Flos autem cimini syluestris vel carmali bibitus cum decoctione apij est singulare presidium. ¶ Squilla autem et eius acetum vrinam fortiter prouocat. ¶ Quod vrinaꝫ fortiter prouocat ita quod etiam sanguinem nisi caute detur est radix rubee tinctorum. ¶ Milium autem solis bibitum est mirabile in hoc casu. ¶ Semen autem graminis datum in potu fortiter vrinā prouocat. ¶ Infantiū autem vrinam prouocat radix incu qn̄ trita pectini cornꝫ super ponitur. ¶ Si autem semen hircos sumatur ad pondus deñ.iij.in omnibus prouocat vrinā fortiter. ¶ Scriptum est etiam in hoc casu quod semē dauci est fortius omni medicina. ¶ Ciperi autem proprietatem habent in cōfortando vesicam debileꝫ frigidam et prouocat in ea vrinam quādo distillādo egreditur. ¶ Eliratura autem radicum lappe in vino cocte bibita prouocat vrinā multam fetidam: et ex hoc aufert fetorem totius corporis. ¶ Folia autem myrti ⁊ fructus: et semen syluestris q̄ facit cububas quasdam syluestres et multum oritur inter frumenta maxime in partibus lombardie multuꝫ confert. ¶ Semen omnis apij et maxime hyposelini coctuꝫ in aceto ⁊ aqua bibitum vrinā prouocat. ¶ Semen autem serpilī ⁊ maxime syluestris ad distillationem vrine cōfert in prouocando vrinam. ¶ Semen ⁊ folia trifolij cum aqua bibita sunt singulare remediū cuius doctrina est posita supra capitulo de dispositionibus stomachi capitulo primo. ¶ Semen quoqz abrotani cum condito est singulare presidium. ¶ Eliratura camelloꝝ te albe in vino bibita maxime prodest. ¶ Et quia quandoqz contingit non solum vrinam: sed etiam sanguinem congelatum prouocare per vrinam ideo de illo hic dicamus. ¶ Et in hoc omne coagulum dissoluit illud ⁊ precipue coagulum leporinum. Idem autem operatur cinis ysopi hūde. ¶ Idē etiam ⁊ pulegium matricale fortiter enim prouocat vrinam et eliquat. ¶ Et dixerunt quidaꝫ quod sit cotilla fetida Auic. autem vocat eam vehen: sed certificatum est quod si illa que matricalis vocatur communiter. debet autem dari cum aqua mellis. Nos autem experti sumus hoc suffragiū in prouocatione vrine et est vehemens in hoc. ℞. spinasmaxillarum luciorum salsorum fiat ex eis puluis adustus vel non adustus et detur in potu cum vino subtili. ¶ Item ad idem. ℞. oppoponacis corticum et radicum capparorum condisi omnium ana. fiat puluis sicut alchool et subti

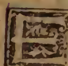
[Margin notes, left:] ¶ De diuretinis. — gladiolus. — Ciminū sylnestre. — Ciperus.

[Margin notes, right:] Myrtus. — Trifolium. — ¶ Pro uo. ⁊ sā. coagulatum. — Pulegiū matricale

ussimus et detur cum aqua cice= rum. ⁋ Expertus quoqꝫ sum in egro et proprie in infantibus vt tollatur paritaria et frigatur in oleo ⁊ demum pectini super em= plastretur, potens enim est mul= tum in prouocatione vrine. ⁋ Uri nā autem prouocat filipendule radix cuius experientiam habe= mus quando cū vino coquitur et illud vinū in potu propinat. ⁋ Ex= perti autem sumus in infantibus vt tollatur cucurbita que est anti qua in retinendo oleum ⁊ calefiat aqua feruenti ita quod aqua non ponatur in ea calida p̄ os ipsius infantis ponat virgam calorē re tineat. In prouectis videm⁹ hoc conferre et dolorem illarum par tium mitigat. ⁋ Tollatur etiam cantaridarum combustarum cū vino ℈.j. vsqꝫ ad ℈.ij.ß. et fa= ciunt etiam non combuste. verū vsus earum sit vltimus et cum alia remedia nō possunt: puocāt eīn vlcerationē vesice. Ego aūt pa tū dedi: quia vnā solam sine capi te alis ⁊ pedibus ⁊ sufficit verum illā miscui cum decoctione alioꝝ̄ prouocantium.

Paritaria. Cucurbita. Cantarides.

⁋ Capitulū. x. De retentio ne vrine ⁊ mictu sanguinis ⁊ ardore.

Et scriptum est qꝺ pul uis radicis syluestris vitis cum duobus ciā= tis vini summe facit. ⁋ Dias. autē dicit hoc idem de vite simili victa hypoq= stidos vrinam vehementissime stringit. ⁋ Ad idem corallus ru= beus bibetur cū aqua confert iu= uamēto magno manifesto. ⁋ Ussus autem enulle multū cōfert. ⁋ Ad distillationem autem et insensi= bilitatem egressus vrine vinum in quo multoties ferrum extin= guitur ardōe illam retinet. Litar= girium illam fortiter retinet sed oportet vt det cum cautela: quia est venenum. ⁋ Ad puerum autē qui mingit in lecto confert valde caro eritij terreni adeo quod assi duatio comestionis facit fortassis vt vrina cum difficultate egredia tur sicut dicit Aui. Quandoqꝫ vri na egreditur spissa et aspera: et tunc radix papaueris aggrestis in aqua cocta vsqꝫ ad consumptio nem medietatis ⁊ bibuā: prodest. ⁋ Experti aūt sumus quod si tol= lantur cipressi nuces aut sumita= tes eius aut grana myrti ana te= rantur ⁊ misceantur cum rob et detur in potu dimiā sanant ⁊ con ferfit opem vesice ad quam super fluitates currsit. Et scriptū est ꝙ sola folia cum vino bibita idem fa= ciunt. ⁋ Et dixit Rasis ꝙ si tollis cristam galli ⁊ siccas eam et mi= sceas in lecto eius qui mingit in lecto ipso nesciente: curabit. ⁋ Si autem sanguis egrediatur cū mi ctu ypoquistidos vehementissi= me constringit. ⁋ Eundem autem sanguinem stringit mumia quā= do ex ea bibit vsqꝫ ad grana tria cum vino. ⁋ Si vero ardor sit cū vrina: decoctio radicis altee cōfert ⁋ Ego sanaui virum patiētem ar dorē intolerabilē vrine ⁊ impotē tiam retētionis vrine ita quod be ne. 60. vicibus mingebat in no cte cum trociscis inuentis indu= stria propria et assumptione duo rum ex eis duobus diebus ⁊ sunt ℞ seminum citrulli ⁊ cucurbite ex corticate ana. ʒ. iiij. seminis lactu ce seminis portulace ana. ʒ. ij. suc ci liquiritie. ʒ. j. rosa. ʒ. ß. glādiū. ʒ. j. mirtilorū lentium excorticatarū ana. ℈. j. terātur cum succo portu lace aut mucilagine psilij fiāt tro cisci: sit quoqꝫ trociscus quilibet ʒ j. et dosis j. verū in magnis cor poribus augetur dosis sicut in minoribus minoratur. ⁋ Exper= ti autē sumus ardorem maxime

Carō eritij terreni. Nuces cipssi Myrti. Mumia.

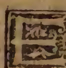
ferunt siue in doliolibus siue in vl
ceribus siue in lapide siue in quo=
cunq alio cõferunt etiã potus vi
tudinibus quare sermonẽ eoꝝ di
cemus qñ de dicto sacculo fiet ser
mo. incipiemus aũt a dispositioni
bus vrine ꝓpter quã creatus est
sacculus demũ dicemus de aliis.
Et primum quidem de his que
vrinam prouocant quando pre=
ter naturã detinet in sacculo vnũ
cõe preceptũ preponẽtes q si vri=
na a multitudine sua detinetur in
vesica. tutius est illã per extrinse=
ca prouocare sicut per balneũ vn
¶ De diure ticis. ctiões ⁊ huiusmodi q̃ per prouo=
cãtia intra data. ferũt enim illa, tãc
non parũ nocere. Aliter autẽ ad
prouocantia transeundũ quoꝝ cõ
piã nõ scribemus. ¶ Et scriptũ est
Gladio lus. de gladiolo qđ maxime in stran=
guriã opitulatur. Op3 aũt ipm co
quẽtes dare in potu decoctionem
⁊ coquatur vsq ad consumptionẽ
duarum partium aque et per tri
duum sumatur. ¶ In hoc autem
casu radix cẽtinodie cũ aqua bibi
Cimi= nũ syl= uestre. ta maximũ prestat effectũ. ¶ Flos
autem cimini syluestris vel car=
uiali bibitus cum decoctione apij
est singulare presidium. ¶ Squil=
la autem et eius acetum vrinam
fortiter prouocat. ¶ Quod vrina3
fortiter prouocat ita quod etiam
sanguinem nisi caute detur est ra
dix rubee tinctorum. ¶ Milium au
tem solis bibitum est mirabile in
hoc casu. ¶ Semen autem grami
nis datum in potu fortiter vrinã
prouocat. ¶ Infantiũ autem vri=
nam prouocat radix ireos qñ trita
pectini eoꝝ super ponitur. ¶ Si
autem semen hircos sumatur ad
pondus drñ. iij. in omnibus prouo
cat vrinã fortiter. ¶ Scriptum est
etiam in hoc casu quod semẽ dau
Cipe= rus. ci est fortius omni medicina. ¶ Ci
peri autem proprietatem habent
in cõfortando vesicam debile3 fri
gidam et prouocat in ea vrinam

quãdo distillãdo egreditur. ¶ Eli=
ratura autem radicum lappe in
vino cocte bibita prouocat vrinã
multam fetidam: et ex hoc aufert
fetorem totius corporis. ¶ Folia
autem myrti ⁊ fructus: et semen Myr= tus.
syluestris q̃ facit cububas quas=
dam syluestres et multum oritur
inter frumenta maxime in par=
tibus lombardie multu3 confert.
¶ Semen omnis apij et maxime
hyposelini coctu3 in aceto ⁊ aqua
bibitum vrinã prouocat. ¶ Se=
men autem serpilli ⁊ maxime syl=
uestris ad distillationem vrine cõ
fert in prouocando vrinam. ¶ Se
men ⁊ folia trifolij cum aqua bibi Trifo= lium.
ta sunt singulare remediũ cuius
doctrina est posita supra capitu=
lo de dispositionibus stomachi ca
pitulo primo. ¶ Semen quoq ab=
rotani cum condito est singulare
presidium. ¶ Eliratura camelio=
te albe in vino bibita maxime pro
dest. ¶ Et quia quandoq contin=
git non solum vrinam: sed etiam ¶ Pro uo. sã. coagu latum.
sanguinem congelatum prouoca
re per vrinam ideo de illo hic di=
camus. ¶ Et in hoc omne coagu=
lum dissoluit illud ⁊ precipue coa
gulum leporinum. Idem autem
operatur cinis ysopi hũide. ¶ Idẽ
etiam ⁊ pulegium matricale for=
titer enim prouocat vrinam et eli
quat. ¶ Et dixerunt quida3 quod
sit cotilla fetida Auic. autem vo=
cat eam vehẽ: sed certificatum Pule= giũ ma tricale
est quod sit illa que matricalis vo=
catur communiter. debet autem
dari cum aqua mellis. Nos au=
tem experti sumus hoc suffragiũ
in prouocatione vrine et est ve=
hemens in hoc. ℞. spinas maxilla=
rum luciorum salsorum fiat ex eis
puluis adustus vel non adustus
et detur in potu cum vino subti
li. ¶ Item ad idem. ℞. oppopo=
nacis corticum et radicum cap=
paroꝝum conditi omnium ana.
fiat puluis sicut alcohol et subti.

lissimus et detur cum aqua cicerum. ¶ Expertus quoque sum in egro et proprie in infantibus ut tollatur paritaria et frigatur in oleo et demum pectini super emplastretur, potens enim est multum in prouocatione urine. ¶ Urinam autem prouocat filipendule radix cuius experientiam habemus quando cum vino coquitur et illud vinum in potu propinatur. ¶ Experti autem sumus in infantibus ut tollatur cucurbita que est antiqua in retinendo oleum et calefiat aqua feruenti ita quod aqua non ponatur in ea calida per os ipsius infantis ponat virgam calorem retineat. In prouectis videmus hoc conferre et dolorem illarum partium mingat. ¶ Tollatur etiam cantaridarum combustarum cum vino a. ℈.j. usque ad. ℈.ij.ß. et faciunt etiam non combuste. verum usus earum sit ultimus et cum alia remedia non possunt: prouocant enim ulcerationem vesice. Ego autem parum dedi: quia unam solam sine capite alis et pedibus et sufficit verum illam miscui cum decoctione aliorum prouocantium.

Pari- taria. | Cucur bita. | Cantarides.

¶ Capitulum .l. De retentione urine et mictu sanguinis et ardore.

Et scriptum est quod pulvis radicis syluestris vitis cum duobus ciatis vini summe facit. ¶ Dias. autem dicit hoc idem de vite simili dicta hypoquistidos urinam vehementissime stringit. ¶ Ad idem corallus rubeus bibetur cum aqua confert iuvamento magno manifesto. ¶ Usus autem enulle multum confert. ¶ Ad distillationem autem et insensibilitatem egressus urine vinum in quo multoties ferrum extinguitur ardens illam retinet. Litargirium illam fortiter retinet sed oportet ut det cum cautela: quia est venenum. ¶ Ad puerum autem qui mingit in lecto confert valde caro ericij terrestris adeo quod assiduatio comestionis facit fortassis ut urina cum difficultate egrediatur sicut dicit Aui. Quandoque urina egreditur spissa et aspera: et tunc radix papaueris agrestis in aqua cocta usque ad consumptionem medietatis et bibua: prodest. ¶ Experti autem sumus quod si tollantur cipressi nuces aut sumitates eius aut grana myrti ana terantur et misceantur cum rob et detur in potu diffinit sanant et confert opem vesice ad quam superfluitates currunt. Et scriptum est quod sola folia cum vino bibita idem faciunt. ¶ Et dixit Rasis quod si tollis cristam galli et siccas eam et misceas in lecto eius qui mingit in lecto ipso nesciente: curabit. ¶ Si autem sanguis egrediatur cum mictu ypoquistidos vehementissime constringit. ¶ Eundem autem sanguinem stringit mumia quando ex ea bibit usque ad grana tria cum vino. ¶ Si vero ardor sit cum urina: decoctio radicis altee confert ¶ Ego sanaui virum patientem ardorem intolerabilem urine et impotentiam retentionis urine ita quod bene .60. vicibus mingebat in nocte cum trociscis inuentis industria propria et assumptione duorum ex eis duobus diebus et sunt ℞. seminum citrulli et cucurbite excorticate ana .ʒ.iiij. seminis lactuce seminis portulace ana .ʒ.ij. succi liquiritie .ʒ.j. rosa .ʒ.ß. gl[illegible] .ʒ.j. mirtillorum lentium excorticatarum ana .℈.j. terantur cum succo portulace aut mucilagine psilij fiant trocisci: fit quoque trociscus quilibet ʒ.j. et dosis .j. verum in magnis corporibus augetur dosis sicut in minoribus minoratur. ¶ Experti autem sumus ardorem maxime

Caro ericij terrestris. | nuces cipressi Myrti. | Mumia.

qñ est propter acumẽ colere. Qd si patiens continue vtatur sebesten sanabitur. Ad idem autem est si sumatur granorũ pinee maioris seminum communium mundatorum ana. coquatur cum rob quantitate que sufficit ꝛ sumatur ex eo ℥. iiij. vsqꝫ ad. ℥. v. dissoluto cum aqua zuccari. Et hos etiã trociscos inueni mirabiles. ℞. seminum citruli et cucurbite ana. partes equales seminis lactuce seminis portulace ana. cuiuslibet partem mediam succi liquiritie pini quartam partem illius terãtur omnia et cum succo portulace: aut mucilagine psilij fiant trocisci quorum quilibet sit. ℥. ſ. et detur mane cum aqua mellis ꝛ zuccari aut decoctione seminis lactuce sm quod dispositio magis indicat. Sunt ꝛ hij trocisci vehementer extinctiui sitis.

sebesten

Additiones.

¶ Ad stranguriam ex humiditate ꝛ mingentibus in lecto ad paralesim vesice. ℞. terram illam inuentam sub mola fabri desiccetur ꝛ puluerizetur ꝛ cũ. d. gladiũ offerat est enĩ expertum.

¶ Mictui sanguinis et renibus quidam exhibuit troc. alchechingi cum aqua plan. in mane videlicet. ℥. ij. ſ. cum vno troc. et liberatus est.

¶ Pul. se. lactucarum et portu. cum zuccaro est medicina experta maxime cuidam Bonoñ. cui omni anno iste contingebat ter vel quater ꝛ liberatus est in duobus diebus et eo vtatur in omni cibo et potu in q̃titate magna et ipse erat annorum. 50. cal. et sic. complexionis sm totum ꝛ si contingat excoriatio in capite virge fac stuellum infusum in aqua rosa. in qua liquefiat opium ꝛ statim cessabit dolor.

¶ Cap. tertiũ. De doloribus. vesice ꝛ vlceribus.

Voluerũt antiqui circa dolores vesice tacientes sermonẽ quãdo de simplicibus tractabant ꝙ omne repidum sumptum mirificé operatur. Elixatura peonie seminis cocte in vino maximũ affert presidium quod experti sumus illam dantes in potu. In hoc autem casu flos cemini syluestris cum elixatura apij bibit⁹ est singulare presidium. Si etiam folia lauri coquantur in aqua ꝛ ponantur in sacculo et super eis calidis sedeat patiens multum confert et hoc experti sumus. Tollit eundem radix raffani et nenufaris superem plastrata sed fortius eius semen. Cum autem nulla alia medicina conferat et non aliter presumendum est exhibeatur cantaris vna verum apud me est vt nõ sit dolor cum vlcere cum proprietas cãtaris sit vlcerare vesicam forte autem magis confert cum est a superfluitatibus grossis aut ventositatibus in ea existentibus. Si autem vlcera sint in vesica: tunc elixatura graminis multum confert vrinam etiam prouocat ꝛ sic lapidem extrahit. Et nos habemus in hoc casu experta cum quibus iam. x. diebus iuuenem vlceratum sanaui et ex his est. ℞. granorum alchechingi. ℥. iij. seminis citruli cucumeris et cucurbite. añ. ℥. iij. ſ. boliar. gummi: thuris: sanguinis draco. papaueris albi: amigdalarũ amarar: succi liquiritie: draganti: amili: granorũ pini añ. ℥. vj. seminis apij: karabe: boli: iusquiami: opij. añ. ℥. ij. fiant trocisci quorũ quilibet sit. ℥. j. ꝛ detur ex his vnus mane cum iulep aut aqua mellis aut lacte caprino sicut necessitas postulat. Unguẽtum ad idem quo vtimur. ℞. litargirij: cerusse: plumbi: terre sigillate. succi liquiritie: corticum

Peonia.

Ad vlcera.

vnguẽtum.

thuris: centinodie añ. partem .j. gallarū corticū mādragore ana. partē .j. ʒ. pulueri3entur subtilis: sime ꝛ cū albumine oui ꝛ lamina plūbea ꝛ cū pistello plūbeo diuti⁹ agitet ꝛ cū siringa mittat sup ve sicā ꝛ virgam. ¶ Fomentū fiat ex aqua decoctionis rof. corticū pa pauerū ꝙ consolide vtriusqꝫ ꝛ re nibus cerotum eius continue ap plicetur.

Additiones.

¶ Medicamen bonū simile tro. de alchechingi. ℞. q̄uatuor se. fri. mundatorū se. papa. al. se. malue: se. bōbacis: se. portu. se. citoniorū mirtilorū: dragagāti: gūmi ara. pineatū mūdatarū iuiubarū sisti corū cādi penidiarū liqritie mun de: oz. mundi: mucilaginis psiliij: amigd. dul. añ. ʒ. j. boliar. san. dra. spodij ro. myrrhe: añ. ʒ. ij. conficiā tur cū ydromelle ꝛ fiāt tro. ꝛ cū vti volueris distēperet vn⁹ cū lacte ꝛ exhibeat ꝛ si fuerit vlceratio in vesica distēperetur vnus cū la cte ꝛ proijciatur p siringam.

¶ Lac caprinū quotiēnqꝫ sumptū ceteris p̄ualet ꝛ maxime si sumat cū vno tro. alchechengi. nā vir ꝗ dā nobilis erat annorū. 60. vel cir ca ꝛ solo hoc medicamine liberatus est ab vlceribus colli vesice.

¶ Capl'm. 4. De lapide in vesica

Frangit oēm lapide3 in vesica fractiōe for ti nitrū qñ tritū bibit cū vino subtili qđ idē dicūt facere frustum adamantis qñ per siringā immi titur. ¶ Cortex aūt lapi cū vino subtili albo sumpt⁹ manifeste frā git ipsum sicut dt Gal. in. xi. tracta. ¶ Ad idē est secretū Gal. qđ infra scribit vbi ad augendū libi dinē sermo erit. ¶ Ras. aūt prelau dans hanc cōfectionē dicit se in minori spatio. xl. dierū lapidē ma gnū i vesica ꝛ est. ℞. se. raffani: se. macedonici: cārpobalsami: corti cū radicū oppopona. corticū radi cū caparorū: amigdalarū amarū: bacce lauri. squināti: ciperi: spi ce inde: cassie lignee. satyri. als sa ʒaragi indi: harmel: gētiane: ari stolo. rotun. assari: cordumeni: ar moniaci: serapini: bdelij: piperis: olm añ. partes equales gūme suf ficienti balsamo dissolute mala xent et ex eis alie spēs cōficiant ꝛ fiant pillule dosis. ʒ. j. in die cum apozimate de seminibus qđ est. ℞. ameos: cheyrsin: cerui: origani: ni gelle olm añ. ʒ. j. coquantur in tribus lib. aque vsqꝫ ad consum ptionē medietatis. Qñqꝫ pōst pre dictis admisceri. vj. pars cineris scorpionū ꝗ fit hoc modo. ℞. scor piones ꝛ pone in olla noua stri cto orificio ꝛ pone in furno non nimis calido ꝛ dimitte per. vj. ho ras: ꝛ tunc adustos. ℞. ꝛ tere. et vsui reserua pōt aūt solus cinis dari ꝛ maxime sm doctrinā Se ra. scriptam supra capitulo. de la pide renali.

Cinis scorpionum ꝛ mod⁹ fiedi.

Additio.

¶ Puluis expertus ꝛ optim⁹. ℞. saxifragie anisi petrosilij piperis apij milij solis se. sparagi añ. te rantur ꝛ cribra ꝛ cum melle mi sce: et da bibere coclear vnum cū aqua calida.

Adamas.

¶ Tractatus. 15. p̄mi sermo nis. De dispositionib⁹ in testinorum ꝛ ventris ꝛ cō tinet capitula quinqꝫ.

¶ Cap. 1. De doloribus intesti norū ꝗ dicunt colici.

Altitudinē intestinorū crea uit altissimus in cor pore humano sibi inuicē reuolutorum vt cū cibus digestus descendit a

stomacho: q p totū transitū intestinorū a meseraicis exiccet & nihil inde iuuamenti pdat nec vt pluribꝰ intestinorū sunt alligare meseraice vt ne fex etiā sine mora descēdat a stomacho: & sic hō ī continua pplexitate egredi feces esset quia tardat fecū descensus ex reuolutionibꝰ multis. Sūt aūt intestina multi sensus: q2 cū causa dolēdi vehemēter affuerit eis vehementer dolent & sidem in grossis fuerit intestinis et inferioribus vocamus colicum dolorē. Si vo in subtilibus & superioribus iliacā appellamus. P Dicemus aūt & de vtroqꝫ simul. primo tñ dicens oia q̄ doloribus intraneis cōueniunt & quare ex desfluxu materierū ad intestina3 doloꝫ quasi semp accidit. Dicamus primo. q̄ tales materiei defluxus ꝓhibent. P Cōcordati sunt dcā q̄ qd
Cortex medi⁹ glandis. cortex glādis medius vel etiā arboris coctus sm necessitate3 dico in vino vel aqua & bibitus maximum prestat auxiliū. P In quo casu decoctio vngule caballine cum vino vel aqua bibita fortissimum est presidiū. P Aliter remediu3 dicunt in hoc qd lac asininum est
Lac asininum. optimum in potu sumptum & qd ouinum caprinum & bubalinum mirifice ꝓdest: & maxime si in eis sint extincti lapides fluuiales siue postea lac bibat siue per inferius immittatur. P Gal. aūt prelaudat extinctionem ferri potius in lacte ꝙ calculi. P Ad oēs ante3 dolores intrinsecos & ventosmēta dixerunt efficacissimū fore corticē arboris pini coctū in vino et bibitum. Et ego dico hic q' non est inutile scire quod dixit. Ras. quod stercus hominis calidum & dissolutum cum aceto proiectum in ore bestie statim dolorem sedat. P Dixerunt quoqꝫ quod agaricus sumptus in potu cu3 aqua vel vino vel squinabim vel me-

licrato sm quod expedi⁹ conditio confert. P Et quod vtilimum experientia vidi anisum scdm omnes qualitercunqꝫ sumptum operatur idem. P Sera autem dixit neqꝫ alidq contradixit. Camomilla est vna ex fortioribus medicinis conuenientibus in sedando dolores et ex melioribus mellitis et medicinis conuenientibꝰ mēbris intrinsecis qui sunt post mirach. P Confectio aūt Kirandi scripta. ē. ca. de fluxu materieru3 ad oculos in balneo illinita est magnum remedium ad oēs dolores. P Iterū dixit q̄ stercus leporis cū vino calo sumptū colicos sanat. P S3 oēs pūgitiuos dolores tollit decoctio aneti cum bau rach sicut et ardores intestinorum tollit & altee decoctio. P Et omnem intraneam pulsationem sedat cu3 est fortis succus coriandri qñ cu3 lacte bibit. P Ad oēs antē dolores fri. & ventositates cōfert enula. P Dolores autem intestinorum colicos tollit confectio de amigdalis scripta supra cap. de hicteritia. Semper aūt sit sermo noster ne cum apostemate sit dolor. ille eñ sibi propria indiget cˢone. P Scriptum est qd cambria & est species caulium in insulis comesta est singulare presidiū. P Saluberrime curat dolores colicos ciminū agreste quando cum melle aqua & passis assumitur: & sitr intestinorū inflationes. P Dicunt aūt q̄ in hoc casu porrum datu3 res mirabiles efficit. P Proprie autem cōfert semē sileris sumptū. P Et ius galli veteris cū polipodio et aneto confert valde. P Valet etiā hypericū in potu vel cibo sumptum. P Semen quoqꝫ apij hyposelini et similiter apium petroselinum coctum cū aceto mixto aqua simul vel diuisum & bibita cōferunt: nā ꝓprietas sileris mōtani est laxa-

Camomilla.
Stercus leporis.
Anetū
Cambria qd sit.
Ius galli vetusti.

Serpillum et infra. re ventrem et sic cōferre. ¶ Serpillum est bonum in hoc casu et eius semen et maxime sylvestre qñ cum vino sumitur. Rutha autem dicitur q est ex rebus maxime conferentibus. ¶ Serpillum autē infusum cum aqua mellis aut fenugreci et bibitum et clysterizatum a ppriet ate cōfert. ¶ Saturegia etiam a proprietate cōfert et similiter radix rosmarini sicca et cum vino bibita. ¶ Confert aūt multū et betonica superemplastrata. ¶ Cū autem a ventositate est dolor: aleuz plus omni alio medicamine resolvit: et in hoc casu ponitur tanq̄ tyriaca. ¶ Sedat autem omnes tales dolores sedatione forti et mordicationes ventris pinguedo anatis et post hoc pinguedo porci. ¶ In colica aūt cōfert multum caro alaude qñ ex ea multum comeditur vel eius ius. et hoc confirmat multum Gal. et dixit Ras. in ea est proprietas solvere ven. et confert colice. ¶ Cum autem punctio est cum ventositate et dolore calcaneus porci adustus donec albescat tritus et bibitus confert: et hoc cōfirmat Gale. xi. terapen. Et ego certe experientiam inueni mirabilē. ¶ Similiter inflationibus vinum de pastinaca est singulare presidiū cuius doctrina est supra tracta. de dispositionib9 stomachi cap. primo ¶ Confert autē virtuose harmel bibita et linita. Et dicunt quidaz q sit species ruthe. quidam autē qd sit cicuta. Ego autem dico q si sit rutha sylvestris de quo puto directe cause frigide et ventositati apposita tollit dolorem: cicuta autem mendore et semper stupefaciendo magis. ¶ Ad humidā colicam et ventosam coloquintida valde confert sicut ad dolores pungitiuos ven. confert decoctio maiorane. ¶ Siseleos etiam et etiam radix eius dolores pūgitiuos et ventosos resoluit. ¶ Ad eundē et inflammationes: bibatur piper cum melle et folijs lauri recentibus et radix etiam piperis dolores colicos et ventositates frigidas a proprietate tollit. ¶ Ex nostris autem proprijs que coliсe conferunt sunt pillule huiusmodi que etiam ventositati conferunt matricis. R. castorei ameos: cimini: nigelle: turbith: myrrhe añ. partem. i. 3. salisgem me pulpe colloquintide añ. partē mediam: corticum mandragore seminis iusquiami: apij añ. partem tertiam croci piperis ana. partem quartam fiant pillule sicut cicer cum succo ruthe. Dosis sm fortitudinem virtutis a. 3. i. vsq ad. 3. ij. ¶ Suppositorio vtebamur huiusmodi. R. cimini: carmeni in aceto infusi: ameos: siseleos: bacarum lauri: foliorum ruthe siccorum: añ. partem. i. piretri partem. iiij. pulpe coloquintide: baurach. añ. partem tertiam radicum aristologie: gentiane: añ. partem. i. terantur et fiat puluis: et ex eo cum melle et succo ciclaminis informentur supposito ria sit que in quolibet suppositoria. 3. i. s. ¶ Utebamur etiam hoc electuario qd est valde vtile et precipue qñ quis dubitat: verū dolor sit vere colicus vel sit lapis: qm in vtroq confert et est. R. turbit. spatane et est palma xpi añ. auf. vi. cimini carui ana. auf. i. agarici: radicum lilij celestis: aristolo. añ. auf. vi. origani: ysopi: añ. auf. i. masticis. squinanti. 3. viij. conficiantur cum melle. Dosis sit auelana parua. ¶ Confert etiam inunctio facta cum oleo. Sal. scripto infra cap. vniversali de doloribus iuncturarū. ¶ Cōfert etiam tyriaca scripta capi. de soda qñ ex ea accipitur cum aqua decoctionis camomille. ¶ Dictum autē est supra qd rosa

Saturegia.

Caro alaude.

Uinum de pastinaca.

Coloquintida.

Radix piperis.

Suppositorium.

Electuarium.

tyriaca.

Rosa.

Ene ma acutū. ꝛ aqua eius ꝛ oleum dolores colicos sedāt mira sedatione. ¶ Ego autem experientia propria multos sanaui cum clysteri acuto facto quod est. ℞ centauree minoris: camomille: ruthe: aneti: aā. ℥.j. seminis anisi: feniculi: cimini: carui ameos bacarum lauri: aā. ℥.s. coloquintide interioris. ℥.j. salisgemme. ʒ.iij. coque omnia in aqua que sufficit ꝛ coletur tūc. ℞ colature lib. j. s. dissolue in ea olei rutacei. ℥. iij. benedicte. ℥. j. ꝛ vtere. ¶ Electuarium de bacis lauri quod vehementer est vtile non solum enim sanat: sed preseruat ventrem quando ex eo quolibet mane accipit a. ʒ. j. vsq ad. ʒ. iij. cum modico boni vini calidi. Et ego cum eo solo plures preseruaui amicos. ℞. ruthe sicce. ʒ. x. ameos: cimini nigelle: cheysim: origani: petrosilij: amigdalarum amararuȝ: piperis: calamēti: macropiperis dauci: acori: aā. ʒ. iij. bacarū lauri castorei: serapini. aā. ʒ. iij. oppopanacis. ʒ. iij. cōficiant̄ cū melle ei em̄ non est aliqua confectio par in spargendo ventositatem.

Electuariū de bacis lauri

¶ Additiones.

¶ Pillule ex pul. cassie lignee storace: calamen. valent ad oēm dolorem intestinoruȝ ex frigida causa factum.

¶ Ad omnem ven. dolorem ꝛ omnium membrorum multum facit suffumigatio foliorū porri: lauri: saluie decoctis in vino forti ꝛ deorsum facta ꝛ est pluries expertū ꝛ optimum.

¶ Cap. ij. De lumbricis.

A Ad lumbricos quidem infantium qñ sūt maxime cū se multū confert oleū viol. qñ capit̄ ꝛ vmbilico ꝛ renibus inungitur: ꝛ certe nos multū vtile inuenim⁹ ꝛ sum⁹ experti. ¶ Interficit aūt vermes ꝛ a proprietate expellit a corpe myrrha. ¶ Uermiculos aut paruos qui fiunt in ano vel in alia parte corporis interficit nepta cum lana posita et imposita ꝛ similiter aspaltum sil'r appositū. Ascarides aūt omnes nux indica a proprietate expellit. ¶ Et rasis dixit q̄ cornu cerui adustum si potetur cū modico melle expellit vermes. ¶ Dixit quoq Galen. in tract. 7. qđ costus bibitus cū aqua vel melle lumbricos interficit latos. ¶ Clistere factū ex citrā magnos ꝛ paruos interficit. ¶ Expellit autem omnes lumbricos leui laxatione decoctio sticados cū lētibus propinata in potu: ꝛ hoc est ex optimis in hoc casu vt sepissime fui expertus. Et idē sticados emplastratum exterius interficit plures q̄ absinthium. ¶ Ad ascarides autem polum est valde bonū vt autem interficiantur: cicera fundantur in aceto p noctem; in mane autē comedatur in ieiuno et patiens abstineat a cibo ꝛ potu per dimidiam diem, ¶ Educit autē omnes vermes semē leuisti: propinatum in potu. ¶ Decoctio etiā lupinorū cum semine cauliuȝ illos interficit. ¶ Et Gale. dixit in 7. q̄ solum semē caulīū ꝛ maxime egyptiacorū illos interficit ꝛ educit. ¶ ¶ Decoctio auteȝ corticum et radicū granati: ꝛ dicuntur cortices buxee s̄m quosdā in ieiuno facta ꝛ bibita: aut idē etiā cortex cū vino bibitus omnes extrahit lūbricos. ¶ Nigella autē comesta interficit ꝛ similiter sisamum sup'a emplastretur. ¶ Linitio etiam circa ignem cum baurach interficit eos ventris. ¶ Nos autem circa vermes experti sumus quod si sumatur calcaneus bouis aut vacce et teratur et detur in potu cuȝ lacte vel vino vel melle vt dixit Ras. interficit illos. ¶ Radix etiā nigra filicis data in potu interficit illos et educit. Sed melius

Myrrha. Nux indica. Cornu cerui. Sticados. Semē leuisti. Lupini. Nigella. Calcane⁹ bouis et vacce. Radix nigra filicis.

educit quando modicum scamo= nee: aut ellebori nigri admisce= tur cum ea. ¶ Lotio etiam facta ex radice eius rubea longos ver mes interficit. Cum vero illos per inferius educere volumus faci= mus clistere ex aqua decoctio= nis sebesten. Si vero per supe= rius illos educere volumus il= lam decoctionem damus in potu. ¶ Pulvis etiam radicum secun= de speciei diptami datus in potu in ieiuno cum aliquo liquore: et precipue cum aqua cucumeris interficit et educit. Multum est autem de diptamo in Sclauonia.

Glossa.

a ¶ Unguentum fieri potest ex aloe oleo violato et cera: et exper= tum est.

Additiones.

¶ Succus radicis enule cum bo no vino datus mirabiliter necat omnes vermes et est experimen= tum laicorum. Emplastrum opti= mum vbi fuerit feb. continua cum vermibus sicut sepe contingit. ℞ farine ordei lib. i. succi grassu= le minoris. ℥. xij. aceti alb. ℥. iiij. fiat emplastrum et ponatur super vmbilicum: extinguit enim febrẽ et occidit vermes: et est expertum. ¶ A nonnullis etiam dicitur la= pis buffonis plurimum contra vermes valere.

¶ Unguentum familiare. ℞. li= gni aloes: croci ana. ʒ. ij. farine lupi norũ. ʒ. v. fellis thauri. ℥. j. hierepi gre. ℥. viij. olei amig. amararum vel michaelis scoti. ℥. j. terrefig. cornu cerui vsti sumach ana. ʒ. j. ce re. q. s. aceti fortis. ℥. ij. et fiat vn guentum.

¶ Cap. 3. De fluxu ven. et disin teria.

Fluxus ventris est ex hijs que frequenter eueniunt et cuius di= spositio semper tra= ctatur vbi de intesti norum dispositionibus fit sermo. ¶ In omni quidem fluxu vent. et exitu cuiuscunque humoris prelau dant hypoquistidos tanque ha= bentem magnam virtutẽ in eis. ¶ Corticem autem medium glan= dis aut arboris eius etiam corti= cem mediũ mirifice dixerũt strin= gere. ¶ Mora celsi acerba et desic= cata puluere facto ex eis et bibita retinent ven. forti retentione et conferunt omni fluxui hu. et dixit Gale. quod debent esse salita et exiccata et tunc conferunt vehe= menter. ¶ Omnem etiam fluxum si sit virtute catarri sistunt corti= cea mediani rubei castanearum quando in aqua coquuntur. vsque ad consumptionem duarum par= tium aque: demum residuum da= tur in potu. ¶ Aleum enim ven= trem refrenat et certe expertus sum propter fluxum factum pro= pter catarrhicum et adiuratus sum effectum eius. ¶ Lutum au= tem quod dicitur magra et est lu= tum quo carpentarij signant li= gna sua bibitum cum ouis sorbi= libus confert valde. ¶ Ualent au= tem ad omnem fluxum pira sicca mirifice quando in aqua coquun tur et bibuntur. ¶ Herba ambro= sina mirabiliter confert et dicunt quidam quod est apium saluaticum: quidam autem artemisiam: et hoc est verius apud me. ¶ Azimi ũs vuarum et maxime assumere strin gunt quod experti sumus et maxi me de azimis vuarum acerbarũ. ¶ Sorbe vero plus omni fructu stringunt. ¶ Omnes concordati sunt quod assa abstinẽt fluxum. Ego aũt dico si fiat a cã frigida si cũ fl u in sanguis egredit ppríe cõsert coagulũ eq. ¶ Radix ydre empla= strata et bibita sanat fluxũ. ¶ Et dixit Gal. l. 6. quod cauda equina est va lidũ farmacũ bibita cũ vino stu= ptico non febrienti: sed febrienti cum aqua. ¶ Et dixit kirandus q.

Hypo quisti= dos.

cortex glan= dis me dius et infra.

Aleũ.

Lutum ma= gra.

Azimi vuarũ.

sorba.

coagu lũ eq.

Radix ydre.

stercus columbe cum oleo illinitum summe ventrē obturat. ¶ Et Ras. dixit q̄ equi masculi non castrati dentes positi sub capite illius qui in summo egerit prohibent. ¶ Conscriptis autem omnibus in quibus multum errabit causas non noscens scribamus que in disinteria conferunt sine ipsa cum vlceribus intestinorum existat siue nō. ¶ Et circa hoc scriptum est quod succus croci orientis sumptus cum melle vel aniso vel amigdalis cuius dosis sit circa .3. vj. in ptisana vel iure pulli magnum auxilium facit. ¶ Idem etiam facit succudis si ex eo vsq̄ ad .3. duas sumatur. Est autem succudis illud quod propter grossitiem inferius remanet quando fit tutia que ex subtiliori fit: sic vult Dyasco. ¶ Mirifice autem disinteriam stringit cortex glandis medius aut etiam cortex medius arboris qū propinatur in potu. ¶ Radix autē celidonie cū aqua bibita maximum prestat effectū. ¶ Folia autem pruni syluestris decocta ꝛ bibita vehementi⁹ conferunt. ¶ Reubarbarum in hoc casu est mirabile. Et nos de ipso infra dicemus vbi de ipso experientiam magnam habemus. ¶ Item lanceola cum equo pondere sui ex danco exhibita est singulare presidium. ¶ Succus insuper maioris plantaginis per clistere inmissus est optimum. ¶ Cū autem vlceratio est in loco decoctio seminis lini cum oleo per clistere inmissa marie ꝓdest. ¶ Antiquam etiam disinteriam cum vlcere plantago cocta cum sale ꝛ aceto ꝛ comesta iuuat ad hoc magis si cum lentibus comedatur. ¶ Fabe autem cum cortice suo cocte cum aqua et aceto comeste in disinteria sūt singulare presidiū. ¶ Ad idem autem confert succus lentisci, datus enim cum pusca frigida est singulare presidium. Est pusca ꝛ sanie ꝛ aqua ordeico cti vsq̄ ad dissolutionem ꝛ colati. ¶ Item sumach datum in omnibus cibis confert antique disinterie cum vlcere existenti. ¶ Dicūt autem autores plurimi q̄ terra sigillatā data in potu aut per clistere immissa cōfert ad vlcera intestinorum anteq̄ sint putrida in uamento manifesto. Sed primit⁹ precedāt clisteria laxatiua cum melle facta cū aqua ꝛ sale postea cum succo plantaginis detur etiā in potu cum aqua. ¶ Gal. autem dixit hunc sermonem in .14. trac. de simplici medicinā loquens de terra sigillata. Secundum autē eandem potentiam prosunt et emorosagijs que ex matrice necnon illi qui fluxus muliebris vocatur qui etiam desintericis vlcerationibus postq̄ vlcera computrescunt. ꝛ Nos autem ꝛ sadegenicis: vocant autem dispositiones nomas .i. pascua. ex hoc quod putrefactio depascitur membra vicina corrumpens ea cum vitiato primitus membro in quib⁹ quando q̄ vsus sum lennia .i. terra sigillata: ꝛ contulit palam immissa igne lotis vlceribus prout consueuimus facere. Primo quedem melicrato purissimo. Secūdo quidem aqua maris: fuit aūt missa super succū arnaglose per aquosum autem exicratum bibita fuit. ¶ Ad fluxū autem antiquū ꝛ vlcera sanguinis hyrci ꝛ capre ꝛ leporis ꝛ cerui confert assatus primo ꝛ datus potui anteq̄ vlcera putrescant. ¶ Hic puluis est puti[...]s cum quo etiam fluxum dyarr[...]itis in antiqua etate sanaui: dās illum cum vino et aqua decoctionis pirorum sccorum. ℞. cineris limatiarum combustarum cū corticibus suis partes .iiij. gallarum viridum partes .ij. Et Aui. dixit cinerem gallarū viridium pipe

Marginalia: Ad disinteriam. — Cortex glandis. — Folia pruni sylue. — Reubar. — Succ⁹ plā. clisteriza tus. — Fabe. — Succ⁹ lentisci. — Sumach. — Terra sigillata. — Sang. hirci ꝛc. — Puluis

ris partem.i. Et Gal. dixit piperis alibi terantur subtilissime et fiat puluis. Cõfert aũt magnifice hic puluis si in pulmento sumat aut cũ vino et aq̃. Et Gal. dixit sumatur in pulmẽtis vel aqua vel vino acerbo. Et dixit kirãdus q splẽ caprie comestus assus disintericos sanat. Ad disinteriã et maxime infantiũ detur psilij torrefacti cũ oleo ros. vsq ad.3.ij. Aq̃ quoq cineris sicce bibita vel clisterizata cõfert bibatur aũt vsq ad.3.j. Eius aut ẽ doctrina scripta est supra cap. de congelatione lactis vel sani stomacho. Gal. aũt dixit in.7. q disinteriã et diariã sanat semen lapatij acuti. Et dixit q si cortex pini bibatur ven. detinet: et nos experti sumus quod debet esse cortex pinee maioris. Idẽ autẽ facit et lignum pinee minoris. Ouũ etiam coctum in aceto cõfert disinterie. Et dixit Sera. si comedat. et Gal. dixit q phibet reumata disinterie advẽ. et illa desiccat. Et dixit etiã si ouũ frictetur super prunis vbi non sit tumus et misceatur cũ eo aliquid ex stipticis cõferẽtibus disinterie vel colice fit aptissima medic[illegible] vtilia aũt ad mixtionẽ sunt agresta: sumach: mala granata: galle: myrrha: nespila: azimi vuarum: et cinis cõchilorum adustorum et similia. Si aũt qd per fluxũ egreditur essent purus sanguis sumatur caseus assatus et misceatur cũ oleo ros. et fiat clistere. Ad idem decoctio radicũ masticis et corticũ eius et bibita et clisterizata. Tempus est ad nostra experta descẽdere. Et ex his est nux cipressi recens q̃tum possibile est aut recẽtes sumitates eius q̃nq cũ vino bibunt et sistunt fluxum matericrum ad stomachum et ventrem. Ad eum qui a caliditate attingit. R. seminis ozimi gariofilati aur.j. terantur et cum aqua frigida vel vino citoniorum vel granatorum detur in potu. Stringit autem fluxũ vẽ. fex vini veteris quando exiccat et temperatur cũ aqua mirti et superponitur ventri. Sed si fluxus sit a superioribus ponatur super vmbilicum: aut etiã fuerit ex matrice et sit fex non adusta. Folia etiam lebleb et est malua cocta cũ oleo amigdalino data in cibo cõferunt vlceribus intestinorum: quia purgãt colerã et tuecant eorum substantiã. Decoctio seis eupatorij sumpta in potu iuuat. Itẽ suman tur.x. grana ex cera sicut grana milij et bibant et cõferũt: cũ lirio insup fiat clistere et cõfert. Cũ vlcera sunt praua cũ decoctione cantarusij fiat clistere. Ad idẽ decoctio seminis aut radicum alteein vino aut aq̃ frigida et sũpta i potu aut clisterizata iuuat. Et est sertũ est q decoctio altee bibita statim iuuat. Fluxũ mirifice stringit clistere factum ex farina feniu greci pmixta cũ oleo ro. Ad idẽ sumant.x. grana ex cera vel myrrha rubea et sorbeantur cũ sorbitione facta ex milio: aut rizo: aut sauic ordei: aut sumat ex puluere foliorum qui dr sunis pauperũ bis in die q̃tum duobus vel tribus digitis capi potest. Electuarium quo vsi sumus in fluxu q est cum signis caliditatis: et proprie facta operatione catarri. R. granorum mirti.3.xij. tritorum sicut puluis ros. spodij: sumach. sandalorum omnium: balaustie: gumi ana.3.j.s. granatorum acetorosium assatorum.3.vij. coriãdri infusi in aceto: et assati.3 iiij. seminis acetose seminis plãtaginis: seminis ros. an.3.ij. fiat horũ cõtritura et io bona et frizatur cũ succo agreste vel succo mirti et aceto: et exsiccentur: deinde inuoluatur cum mina facta ex succo citoniorum et aceto. Puluis noster in desinteria ite stinali et etiã ethica. R. bolar. ter

Margin notes (left column): Sple. capre. — Psilii — Aq̃ cineris siccus — cortex pini. — Ouũ i aceto — Ad sã. fluxũ. — Case. — Radix masticis.

Margin notes (right column): Fex vini veteris. — Lebleb. — Semẽ eupatorij. — Cãdarusiij. — Altea. — electuarium [illegible]rm. — Puluis noster.

173

re sigillate: nucis combuste om-
niũ añ. ʒ. iiij. seminis acetose: semi-
nis lactuce seminis iusquiami: se-
minis portulace: seminis endi-
uie: seminis plantaginis: seminis
granorum vue omniũ añ. ʒ. j. tor-
refiant omnia et fiat puluis sub-
tilissimus quẽ potest assumere pa-
tiens in cibis ꝛ sine cibis cum ali
quo liquore stiptico. ¶ Si autem
sit ꝑpter contusionẽ fluxus: requi
ratur supra. cap. de tussi in fine.
¶ Si vero esset egestio nigra qua
lis sanguis tūc est sirup⁹ expert⁹.
Sirup⁹ noster. ℞. tota receptione sirupi ꝯpositi
deinde. ℞. succi endiuie succi feni
culi añ. ℥. vj. succi. apij. ℥. iiij. eupa-
torij. ℳ. ß. pas. ℥. j. zuccari li. v. reu
barbari. ʒ. j. ß. ex olb⁹ postea fiat
vn⁹ sirup⁹. ¶ Ad hũc etiã fluxũ vẽ
tris est Gal. secretum supra cap.
de vomitu. ꝛ si sit cum sputo san-
guinis circa finem quoniam est
Empl'z optimuz in vtroq; casu. ¶ Empla
strum etiam huiusmodi quod ex
secretis Gal. ℞. myrrhe thuris:
aloes: zafrini omnium añ. ʒ. viij.
opij: radicum spice: seminis ius-
quiami añ. ʒ. iiij. sumach: gallarũ:
corticum granatorum ꝛ sint soluz
sumitates eorum omnium añ. ʒ.
vj. aluminis luti sigillati attramẽ
ti omnium añ. ij. terantur ꝛ cribel
lentur cum cribro subtili ꝛ confi-
ciantur cum vino passularum bo
no aut cũ aceto vini permixto do
nec fiat sicut mel. Ad sputum er-
go san. liniatur pectus ex eo: ꝛ ꝑ-
pter fluxum sanguinis narium li
niatur caput: breuiter vndecunq;
fluit sanguis ibi liniatur et sistit.
Aliud. ¶ Emplm̃ aliud ex suis secretis
quod linitum super stomachũ sta
tim sedat vomitum ꝛ fluxum ven.
℞. citoniorum mundatorum de-
coctorum in aceto lib. j. gallie al's
galle: seminis mirti: sumach: aca
tie fructus vitis: myrrhe: masti-
cis omnium añ. ʒ. iiij. tortelarum
de semi. ʒ. viij. ꝛ locorum huius po

natur biscotuz siccum terãtur be
ne ꝛ misceantur deinde addatur
olei rosacei aceti vini et aque ros.
q̃titum sufficit fiat emplastrum et
superponatur stõ. ¶ Etiam sang.
ui fluxum diaricum factum in an
tiqua etate cum febre existente
in vnica approximatione seu ex-
hibitione. Electuariũ huiusmodi
cum aqua decoctionis pirorum
siccorum dans etiam in cibis ex
puluere Galeni supra scripto qui
fit ex limatũs adustis: et electua
rium tale est. ℞. ligni aloes ci-
namoni: reub. spicenardi: ma-
cis: cardamomi añ. conficiantur
cum decoctione ros. ꝛ nucis cipss-
si. Ego etiam addo zuccaruz ꝛ fit
electuariũ. Dos. a. ʒ. j. vsq; ad. ʒ. ij. Cañ.
¶ Ego autem dico q̃ precipue cu
ra fluxus disinterici est purgatio
communis cũ mirabol. ꝛ reubar.
torresa. Et ego iam infinitos sa-
naui sola purgatio e facta neclistere
ri nec alijs egui. Purgatio mea
est. ℞. mirabo. citrinorũ. ℥. ij. cheb.
emblicorum ana. ʒ. j. ꝛ omnes sint
torresa. spice macis. masti. squin ã Eua-
ti: gariofilorum añ. ʒ. ij. mirtilorũ: cuati-
seminis lactuce: endiuie: vue: tor- uum.
refactorum: seminis plantaginis
añ. ʒ. iij. coquantur in aqua arno
glose que sufficit: ꝛ colentur post-
ea. ℞. colature ab. ℥. vj. vsq; ad
viij. dissoluatur in ea reub. torre-
facti parum a. ʒ. j. ß. vsq; ad. iij. s'z
dispositionem patientis. ¶ Si ve-
ro esset necessitas clisteriorũ vte-
bamur dictis supra. ꝛ etiam his
in ca. seq. ¶ Sirupo etiã meo mir-
tino post purgationem vtebar q̃ Sir. nr̃ mir
mirabiliter sistit ꝛ est. ℞. mirtilo- tinus.
rum. ℳ. j. vtriusq; plantaginis.
ℳ. ʒ. seminis impressi: corticũ me
diani: glandis arboris et casta-
nearum azimarum viuarum tore
factarum: sumach: añ. ʒ. iij. capitũ
papa. ℳ. ij. citoniorum ne spilo-
rum: ꝛ sorbarum siccarum añ. v.
acatie. ℥. j. coquant omnia in suc-

co hypoqstidos aut aqua plantā
ginis perfecte . postea coletur ⁊
colature addatur zucchari quod
sufficit ⁊ fiat sirupus. Dos. ab. ℥.
j. vsqꝫ ad. ℥. ij. cum aqua pluuiali
vel cisterne ⁊ potest super poni cū
bibitur modicū pulueris boliar.
et terre sigillate ⁊ est efficacior.

¶ Capi. 4. de tenasmone.

Et quia tenasmon in ge
nere fluxuum reponit:
ideo consequenter de
ipso est dicendum me=
cortex lius autem medicamē
pini et q̄ fit ad ipsum est cortex arboris
intra. minoris pini emplastratus. ¶ Ra
Rara= rabe autem proprietatem habet
be. et sanguinem in tenasmone strin
git. ¶ Experti autem sumus pul=
uerem ex cortice pini maioris fa=
ctum quando superaspergit aut
licinio intromittitur mixtus cum
albu. oui vel cum oleo myrtino.
¶ Ego autem ex pillulis istis cuȝ
licinio accepi ex secretis Base. et
mirabilem effectum inueni in te=
nasmone existente cum febre quo
tidiana. Pillule. ℞. apij anisi am
borum an. aur. j. s. seminis iusqa=
mi albi. ʒ. iij. seminis apij. ʒ. viij. te
rantur ⁊ conficiantur cum vino
et fiant pillule sicut cicer ⁊ exicce=
tur. Dosis est grana. v. cum rob
myrti ⁊ aqua. Ego aūt dabā tres
ex eis. ¶ Modus vero licinij. ℞.
myrrhe thuris masculi zaphrani
opij. an. par. j. terantur ⁊ cribel=
lentur cum vitelo ouorū et fiant
suppositoria per que transeat fi=
lum longū vt cum necesse est tra=
hat foras filo tritorinunge autē
ea quando vis vti cum oleo ros.
enema et impone apud somnum. ¶ Dixit
cōstri= autem Ras. quod clisteria cōstri=
ctiuū. ctiua sunt vtilia in hoc casu ⁊ vte
batur tali clystere. ℞. pugillū. j.
rizi. excorticati pugillum. j. milij
medule glandis ros. lentis excor=
ticate an. pugillū. j. gallas. iij. fun
de sup omnia aque lib. iij. coquan

tur donec veniat ad lib. j. tūc cole
tur ⁊ de colatura sumātur. ℥. vij.
et soluatur in ea de trociscis leni
bus ⁊ fortib⁹ ⁊ addatur iterū olei
ros. ℥. s. ⁊ vitelus vnus oui assati
⁊ clysteriza quod clystere est etiā
vtile in disinteria ⁊ nos in vtrobiqꝫ
experti sumus. ¶ Confectio etiaȝ
trociscorum lenium qui in clysteri
ingrediuntur. ℞. Boliarmeni ce=
ruse de plumbo gumi san. draco.
acatie an. partes equales fiant
trocisci pondere. ʒ. iij. ⁊ ex eis disso
uatur vnus in clysteri. Idem aūt
trocisci dicunt fortes quando eis
additur charte combuste et opij.
an. ʒ. j. Ego vero adinueni hoc cly
stere ppria inuentione necꝫ dubi
bito hanc esse viam in cura tenas
monis vt lauatiua clysteria con=
strictiua precedant ⁊ tot impona
tur eis donec vltimū clystere ita
egrediatur mundū sicut ponit
et statim post clyste. ponatur con
strictiuum q̄ patiens teneat q̄tū
potest ⁊ quacunqꝫ die bis impo=
natur in mane ⁊ circa vesperas:
sanaui. n. hācqꝫ plurimos a tenasmo
ne difficiliore in tribus vel qua=
tuor diebus. ¶ Clystere nostrum
lauatiuū. ℞. plantaginis. ℳ. iiij.
ordei cū corticibus ℳ. ij. coquātur
in aqua vel sero caprino ⁊ colet
postea colature li. ij. dissoluatur i
ea zuch. rub. ℥. iiij. ⁊ fiat sicut su= [...]ua la
lep. et ex hoc tria vel quatuor cly uati=
ste. fiant. ¶ Clystere constrictiuū uum.
qd sequitur lauatiua. ℞. duo poma
granata cū corticibus suis teran
tur simul in mortario cupreo post
ea super infunde aque ros. tan
tum vnū misce bene ⁊ cola postea
superpone colature hunc puluc=
rem. ℞. sarcocolle nutrite in la=
cte mulieris pluribus diebus: et
iterum pluribus alijs si possibile
nutrire in succo rubi aloes myr=
rhe sanguí. draconis antimonij:
terre sigillat: boliarme. ana. fiat
puluis subtilissimus ⁊ misceatur

cum predicta colatura et cliste-rizetur. Et quandoque cum vocat necessitas additur modicum opij. Fomentum nostrum. P Fomentum nostrum sedans expressionem tenasmonis. R. caules coque parum in aqua: postea extrahe ab aqua postea frige eos in oleo rosato super quibus patiens sedeat et calorem quam maiorem potest sinat per locum ascendere fumum. P Ad idem. R. colofonie po natur super prunas et superse-deat patiens pannis bene circumdatis per inferiora vt solum ad loca fumus feratur. Balneum nostrum. P Balneum quoque nostrum preciosum ad idem. R. radicem cardorum cum quibus panni parantur. M. vj. corticum granatorum balaustiarum corticum radicum mortatum barbati. an. M. iij. coquantur in aqua que sufficiat ab balneum in quo paciens sedeat vsque ad vmbilicum et effectum miraberis.

Additio.

In tenasmone pluribus diebus durante dari possunt constrictiua et specialiter athanasie que constringit et inducit somnum et aufert torsionem et cito curat et sic potest in quolibet fluxu ventris fieri vt patet.

Capi. 5. De prouocatione fluxus ventris.

Oportet nos sepius non solum fluxum cohibere sed etiam ipsum prouocare. Multi namque naturaliter sunt stiptici: qui quotidiano egent auxilio: et multi per os non possunt assumere medicinalia quos aliter iuuare oportet de quibus nunc intendimus. Cum ergo volumus ven. prouocare et proprie in infantibus sciamus omnia fella hoc facere quando supponuntur et etiam si cum lana applicentur vmbilico. P Et Ras. dixit quod fel tauri mixtum cum melle et pulpa colloquintide in iunctum fundamento inducit fluxum ventris.

P Idem autem operatur cortex medi nucis quando ab esilibus euacuatur et impletur butyro et applicatur vmbilico et dimittitur per quatuor horas. Cortex medi nucis. P Et Ricardus dixit quod renes vulpis comesti et bibiti ventrem impellunt et excitant. P Et dixit ius galli veteris soluit ventrem et perfecte hoc est verum et expertum multoties et auctores medicine hoc volunt. P Et dixit etiam quod oua perdicis ven. excitant. Oua perdicis. P Et dixit quod clitatura piscis qui dicitur aranea soluit ven. et renibus prodest. P Et dixit quod caro ericii marini comesta ven. mollificat. P Et Rasis dixit quod aqua decoctionis cancrorum ven. commouet. P Et dixit quod stercus muris cum oleo et sale superpositum natibus alicuius soluit ventrem. Stercus muris. P Ad idem est. R. foliorum blitis malue mercurialis omnium an. coquantur decoctione perfecta et cum adipe castrati vel arietis condiantur in fine autem modicum addatur salis. Dosis in aurora mane est lib. s. P Puluis autem soluens delicatos cum facilitate. R. cinnamomi: zinziber. an. par. s. anisi: spice: an. par. s. epithimi partes. viij. reub. sene an. partes iiij. zucchari media pars vel tertia vel quantum oportet si expedit: dos. quantum tribus digitis capi potest mane cum aliquantulo brodij. P Trazea nostra ad idem. R. foliculorum sene viridium abiectis seminibus et costis. ℥. s. cinnamomi. ʒ iij. croci. ʒ. s. zuchari ad pondus omnium fiat trazea. dos. est. ʒ. s. cum aliquantulo brodij an. cibum. Trazea nostra. Puluerem etiam tartari solum datum cum brodio mane hoc idem scimus efficere. P Et marinum similiter presidium fit ex caulibus parum coctis oleo conditis. P Cum autem volumus soluere magis delicatos tunc quandoque vtimur tria sandali nostro solutiuo quod est. R. sandalorum. Tria sandalorum solu. nostrum. ol3 ros. zucchari. an. ℥. s. reub. spo

dij:succi liquiricie:seminis portu
lacē:seminis end.añ.ʒ.ſ.caphore.
℈.i. sirupi rof.q.s.ad conficiendū.
Et si ipsum magis volumus sol
uere admiscemus scamonee.ʒ.ſ.
et tota cōfectio est pro tribus po
tionibus.℞ forte autē q̄s delica
tus nihil pōt per os assumere.et
tunc hoc vnguento vngimus plā
tas pedū ⁊ soluit ven.sue palme
manus inungātur cū populeon ⁊
est.℞.elebori albi ⁊ nigri:hermo
dactili:acori:succi sempiuiue,brio
nie cōficiant cū assungia porcina
veteri ⁊ inungātur loca.℞ Aliud
quod est fortius valde quo vēter
sumen ⁊ illa inunguntur ⁊ forti
ter soluit.℞.succi artanite lib.ij.⁊
est panis porcinus:succi cucume
ris asinini lib.ſ.olei hyrini libr.ij.
butyri vaccini lib.ſ.pulpe collo
quintide.ʒ.iij.polipo.ʒ.vj.euforbij.
ʒ.ij.aloes.ʒ.ſ.terenda terantur et
submergant in succis ⁊ ponant
in vase vitreo stricti orificij ⁊ ob
turet ⁊ dimittat [illegible] dies:de
mū totū bullia[illegible]one vna et
colet:tunc pon[illegible]aturas se
rapini au.v.m[illegible] aur.iij.pri⁹
tū sint dissolut[illegible] vini quā
titate sufficie[illegible]gent simul
oīa ⁊ bulliant [illegible]ando cus
fusto vsq ad [illegible] consum
ptionē:⁊ tunc [illegible]ʒ.v.cere
⁊ ferueant do[illegible] liquefiat:
tunc.℞.scamo[illegible] mezereon:
coloqui[illegible]ū.aur.ij.
salisgēm[illegible]aur.v.pi
peris [illegible]ille:cin
namo.o[illegible]erizent
Pomū solu. et misce[illegible]l mor
tario do[illegible] omū
quod si t[illegible]⁊ odo
retur co[illegible]e facit
℞.scamo[illegible].añ.ʒ.i.
esule coloq[illegible]pulueri
zentur ⁊ cribel[illegible]nū spis
sum ⁊ cōficiant cū s[illegible]riandri
viridis ⁊ informe[illegible]poma q̄
patiēs in manib⁹ teneat semper
adiuuicē pmutando de manu ad
manū vt per motum calefiant et
aer fortiter immutet:nā sic laxa
bit fortiter ⁊ nō dubito.Si coriā
drū deficeret loco eius possumus
ponere succū cucumeris asinini
aut alterius plante fortiter solu
tiue.Utile aūt erit si aliqua molli
tiua precedant talem operatio
nem aut aliqua digestiua q̄ non
solū hic laudo:sed etiam in vnguē
tis predictis.

¶ Tractatus.16.pmi sermonis.
De dispositionibus matricis ⁊ cō
tinet sex capitula.

¶ Capi.1.De iuuamēto impre
gnationis.

Aristoteles dicit mulier
est mascul⁹ orba
tus.mēbra enim
gnatiōis.q̄ sunt i
muliere sūt simi
lia his que sunt in viris p opposi
tum tū situata vt si imaginemur
collum matricis esse sicut est vir
ga in masculo,matricem autem
imaginemur oscum in quo non
sunt testiculi etiam sicut i osco ma
sculi:imo sunt in angulis matri
cis situati quare est sicut mascu
lus orbatus:neq enim a natura
particulari que propter masculū
et perfectum intendit femina per
se:⁊ primo non intendatur:sed so
lum a natura vniuersali intendi
tur per se:⁊ primo q2 q̄ perpetui
tatē querit in entibus que p actū
gnationē ⁊ plē acqrit:mulierem
de necessitate itēdit.sicut cū ēt
factor ppie ad sui eē idiget sic et
determinata materia ⁊ loco ex q̄
et in quo fiant impossibile est ma
sculum cum vim actiuam in se ha
beat ⁊ ex sui pfectiōe vt eā passi
uam habeat quare creata est fe

mella vt in se materiam passiuā
ad gñationē habeat ⁊ locum gña
tiōi aptū vt suscepto ꝑncip. acti=
uo a viro in se gñatio perficiat̃ sic
etiam in generatione est actiuū
principium sperma quod a mare
deciditur passiuū vero mēstruū3
mulieris locus autem generatio
ni aptus est matrix mulieris de
cuius dispositionib⁹ est nunc dicē
dum. Et quoniam matrix locus
Suffu generationis existit et quandoq3
migiū a generando aliquo impedimen=
ex ster= to impeditur. Dicemus primo
core bo que ad generationem iuuāt post
nis. illud autem de alijs. ¶Et qui=
Testi= dam scripserunt ꝙ si suffumige=
cul⁹ ca tur mulier sterilis cum stercore
nis. bouis magnum beneficium in im
pregnando sibi facit. ¶Et dixe=
runt si vir sumat in potu maio=
rem testiculū canis generat ma
sculum. Si vero mulier sumat mi
norē generat mulierem. Est au
tem testiculus canis planta que=
dam que vocatur castaneola sm̄
quosdam catalanos et ꝙ testi=
culus humidus addat in coitu
sumptus in potu ⁊ testiculus sic=
cus abscindit ipsum. voluerunt
autem omnes quod post purga=
tionem menstruorum ⁊ etiā3 post
balneum mulier se disponat ad
impregnationem cum auxilio me
dicinarum que sibi supponuntur
ex quibus est hec. ℞. storacis li=
quide: castorei: galbani: oppopo=
nacis: carpobalsami: seminis bē
cosci: spice inde: bdellij añ. terant̃ ⁊
misceantur cum vino ⁊ fiat aliqd
simile glandi quod subijciat sibi
mulier per quatuor horas ante
coitum viri in actu coitus vir si=
nat prius mulierem humiditatē3
suam effundere. postea autem se=
men eijciat ecōtra si fiat: vix aut
vnquam fiet generatio. ¶Experi
mentatores autem quidam dixe
runt quod post perfectam mūdi=
ficationem menstrui per. vij. dies
mulier bene lauet collum matri=
cis deinde subijciat vnam ex his
pillulis per diem teneat postea
vniatur viro ⁊ impregnabit̃ que
sunt. ℞. gentiane: zafrani: foliorū
myrti añ. terantur cum pilis arie
tis ⁊ oleo sisamino incorporentur
et fiant pillule grosse ⁊ subijcian=
tur. ¶Et dixerunt ꝙ si coquatur
coagulum leporis in lacte capri=
no ⁊ ex illo lacte bibat mulier cū
vadit dormitum ad virum q̄ mū=
da menstruis masculū3 concipit.
Si vero immūda femellā cōcipit. Pessa=
¶Et dixit kirandus ꝙ si fel lepo= rium.
ris cum succo malue vel altee in sang.
pessario ponatur vel cum oleo cō vesper
ceptionem adiuuat. ¶Et dixit si tiliōis.
sanguinem vespertilionis quis
in pāno susceperit femina nesciē=
te ⁊ posuerit sub capite ei⁹ ⁊ iacue
rit cum ea mox concipiet. ¶Et di
xit quod stercus vulpis cum oleo
ros. mixtum ⁊ per pessarium im=
positum conceptionem facit. ¶Et
dixit quod fel anseris cum succo
prassij immissum in pessaria con=
ceptionem prebet luriumq3 intē=
tionē3. ¶Et dixit rasis si volueris
generare masculū duos testicu= testes
los apri assos comedas ⁊ coeas apri3.
eadē die ⁊ generabis. Et si vnum
testē comedes nascet̃ puer cū vnō
teste. ¶Et dixit etiam Ras. si mu=
lier que nō cōcipit sumat lac equi
num ea ignorante ⁊ statim coeat
vir cum ea concipiet. ¶Iterū di= testes
xit quod si duos testiculos vulpis vulp.
tritos mulier sumat concipit ⁊ cō
firmat quod habem⁹ ab Amech
qđ statim dicetur. ¶Experti aūt
sumus frequenter vt tribus die
bus continuis bibat mulier om=
ni mane ex serratura ebo is co=
clear vnum magnum cum vino
subtili ⁊ singulis diebus subijciat
sibi hec. ℞. coaguli leporis sterco
ris eius mollis mundi añ. misceā=
tur ⁊ subijciat sibi mlr cum lana
tribus diebus postea vero facto
balneo

balneo viro fungatur vt predictũ est. ¶ Expertus autem sum et hoc quidẽ ab Amech sumpsi. ℞. vtriusq; testiculi vulpis pondus. ʒ. j. ʒ. fellis galli. ʒ. j. misceantur ⁊ subficiat sibi mulier tribus diebus cum lana ⁊ quarta die vadat ad virum. ¶ Semper tamen his diebus dabã serraturã eboris et iubebam fieri balneum. iiij. die.

Expertũ paternum.

¶ Ex expertis paternis est vt sumatur trifere et benedicte añ. misceãtur bene et ex hoc mulier in mane pluribus dieb⁹ sumat in aurorã q̃ntum est auelana vna cũ optimo vino ⁊ aliqñtulũ bone aque vite deinde pergat ad virũ suũ ⁊ supponat sibi vt. ʒ. dictum ex cipero: zafrano: acoro ⁊ satiregia añ. sicut est dictum supra.

Additiones.

¶ Confectio optima ad impgnationẽ magistri Raymũdi. ℞. rof. rub. masti. gar. gallic. mus. spice cinamo. nucis musca. cubeba. macis: galã. añ. ʒ. ij. cardamo. corticũ citri: ani. fenic. carui: calamenti apij añ. ʒ. j. pipe. lon. ⁊ albe. añ. ʒ. j. ʒ. musci. ambre. ana. ℈. ij. zuchari albi. ℔. iiij. fiat confectio cum ℔. ij. mellis puri ⁊ vtere.

¶ Alia ad idem. ℞. spi. nardi: nucis musca. gar. galan. cardamo. pipe. long. rof. storacis: cala. alip muscate ana. ʒ. j. bistorte ad pon. omnium confice cũ melle rof. addendo musci. ℈. ʒ. et fiat electuarium in bona forma.

¶ Capi. 2. De phibitione impregnatiõis ⁊ de expulsione fetus ⁊ secundine.

Alkitram.

Ex laudatis que impregnationẽ phibent est alkitrã qñ in hora coitus vga inungitur eo: ⁊ est ex melioribus et fortioribus medicinis ad phibẽdũ impregnationẽ adeo q̃ accidit et qui vtitur eo fit olo sterilis. ¶ Si aũt piper supponat post coitũ cũ fortitudine corrumpit semẽ. ¶ Idẽ aũt ⁊ succus ruthe operatur. ¶ Et dixit amech si tollantur dentes pueri in primis anteq̃ terrã tangãt cũ cadũt ⁊ ponantur in lamina argẽtea ⁊ suspẽdãtur super mulierẽ phibẽt impregnari et parere: et si bibat mulier ol mane q̃titatẽ. ʒ. j. cũ vrina mule non concipit.

Urina mule.

¶ Et idẽ si ad q̃titatẽ fabe ex assa infusa in vrina mule assumat. ¶ Et si semen acetose ligeẽ in panno et suspendat super tps mulieris sinistrũ nunq̃ concipiet donec aderit. ¶ Et dicit idẽ de stercore leporis sup mulierem suspẽsa dũ secũ hʒ.

Sterc⁹ lepori ⁊ ifra.

¶ Cedr⁹ quoq; ⁊ est fm Gal. olus qd a cedra sumit inuncta virge semẽ corrũpit post etiã fetũ interficit Gu. testãte. ¶ Dixerũt quidã q̃ radix arthanite ⁊ est panis porcinus si suspendatur collo impgnationẽ phibet. ¶ Idem aũt vngula mule si suspendat in collo.

Ungula mule.

Expimentatores dixerũt q̃ dz esse prima vngula q̃ incidit si coll gatur anq̃ terram tãgat ⁊ collo suspẽdatur. ¶ Saltus q̃z ad posteriora factus a muliere post coitũ ⁊ maxime ad decliuium sperma virile abijcit. ¶ Si q̃z vir ab emissione spermatis abstineat donec mulier prius emittat gñatio interrumpitur. ¶ Facit ergo idẽ suffumigatio ex nuce cipssi. ¶ Fel etiã vacinũ suppositũ phibẽt. ¶ Et sumitatum vitis succus bibitus. ¶ Et radices narcisci idẽ operantur. ¶ Et scio nũ domine q̃ fere omnia q̃ menstrua puocãt sunt vtilia in hoc casu.

Olera acuta.

¶ Rutha aũt comesta ⁊ olera acuta a ppietate gñationẽ phibet. ¶ Et expti quidẽ sumus q̃ inũctio virge cũ succo cauliũ mire generationẽ prohibet. ¶ Si etiã mulier post mẽstruationẽ suffumigetur cũ. ʒ. ij. extremitatũ ⁊ folio⁊ funis pauperũ impregnatio prohibetur. ¶ Solus etiam transitus

Funis pauperum.

mulieris super mēstrua alterius mulieris impregnationē ꝓhibet. ¶ Et dixit Amech si mingat mulier super urinam adib id est lupi non concipiet. ¶ Et dixit kirand' si abscindatur testiculus mustelle in declinatione lune & portet in corio mule incōceptiuus est & loquitur de sinistro si dimittatur abire viua. Et dixit si cerumen auris mule in eiusdē corio ligatū ad collum suspendatur inconceptiuū est omnino. ¶ Idē autem facit matrix cocta cū carnibus suis & data sterilem ter comedere. Et similiter illud cerumē cum castoreo bibitum est inconceptiuū. ¶ Et dixit Ras. si dexter testiculus leonis exiccat' cuz rosistritis detur in potu sterilitatem inducit. Idem aūt facit assum comestum vel crudū. ¶ Et iterum dixit Ras. autoritate Aristotelis si mulier suscipiat in vuluam sudorem mule cum bombace non concipiet penitus. ¶ Et dixit si duo testiculi gatti contriti sumpti in parte corij mule suspendantur super mulierē non concipiet q̄diu fuerint super eam. ¶ Et dixit si suspēdatur super mulierē stercus leporis non concipiet donec super se habuerit. ¶ Et idem dixit de calcaneo mustelle assumpto ipsa viuente donec ibi appēsuz fuerit. ¶ Nūc autem scribemus que fetum interficiunt & educūt unum scientes q' quecunq3 educunt menstrua aut humiditates ꝯ matrice etiam fetum educunt in quibus infra prolixior fiet sermo & eadē omnia partum facilitant. Scripserūt autem q' ad expellendum fetum & aquā non est par semini lini. Dico autē et suppositum & bibitum & in sessione facta in aqua decoctionis eius vt sumus experti. ¶ Expulsione autem forti fetus expellitur si ex condisi fiat nascale a propuetate que est in eo. ¶ Myrra interficit fetum & expellit suffumigata & bibita. ¶ Cassia etiam lignea cuius fortitudine expellit bibita. ¶ Nastale autem vel suffumigium cum diptamo factum fetum mortuuz expellit. ¶ Idem autem operatur decoctio foliorum & stipitum saluie quod expertus suz balneo facta q̄to magis si bibatur. ¶ Si autem potetur vsnee vsq3 ad.3.v. fetus siue viuus siue mortuus expelletur. ¶ Ex fortioribus etiam medicinis ad expellendum est ciclamen siue per inferius siue per superius mittatur immo scriptum est quod solus decubitus super ipsum facit aborsum. ¶ Est autez ciclamen panis porcinus et succus eius in hoc est fortior. ¶ Si autem premissa flebotomia saphene bibatur.3.j. castorei cum decoctione mentastri & melle sine nocumēto fetum educit et secundinam et menstrua. ¶ Hermesir et est species oppoponacis fetum eijcit virtuose nec3 in hoc compar habet. ¶ Mortuum autem fetum & secundinā eijcit per traiectorium suffumigatio facta cū laudano. ¶ Educit autem fetum pulegium factuz et suffumigatum vel euaporatum vel suppositu3: & eius sirupus prouocat sanguinem partus. ¶ Et dicūt quidam quod si mulier bibat de lotura manuū alicuius homicide abortit. ¶ Et dixit kirand' si cerebrum anseris domestice cū oleo lileaceo misceatur mortuos fetus educit. ¶ Et Ras. dixit quod sudor equi mixtus cum vino & potatus a muliere eijcit fetum. ¶ Et iterum dixit stercus columbarum suffumigatuz fetū expellit. ¶ Educit fetum viuū vel mortuum narcissus & esulilium albū quando ex eo vsq3 ad.3.iiij. bibitur cum aqua mellis. ¶ Interficit autem fetū vitris albe succi aūr.4. bibiti & si supponat facit aborsum. Et sessio in decoctione eius mūdificat matricem. Et nos experti sumus eius

Margin notes: Testiculus mustele. — Testiculus dexter leonis. — Cōdisi. Myrrha. — Saluio. — Ciclamen. — Laudanū. — Lotura manus homicide — Vitis alba.

bisma decoctionis ei⁹ vtile in hoc
casu. ¶ Fumus q3 cordumeni sectū
interficit. ¶ Suffumigium quoq3
ex ostraco purpureo extrahit se=
cundinā. ¶ Sed potēter folia ⁊ se=
mē policarie tritū cum oleo fetum
interficit. ¶ Succus etiam yasio=
nini alias iasemini: bibitus vsq3
ad.ʒ.ij. Ga. testāte fetuz interficit.
Et experti sumus qđ si postmen=
struationem suffumigetur mulier
cū.ʒ.ij. foliorū ⁊ sumitatum funis
pauperū ⁊ est edera impregnatio
prohibet. ¶ Lactuca autem asini
fetum interficit ⁊ mortuum edu=
cit: ⁊ fortiter educit menstrua Do
sis eius ad plus est aur.i. bibita, ⁊
cortex — supposita. Si autem bibatur cor=
grano — tex granorum lauri vsq3 ad kirat
rū lau — ir. fetus moritur propter amaritu
ri. — dinem suam additam supra ama
ritudinem aliorum.

¶ Caplm.3. De prouocatio
ne mēstruorum ex accelera
tione partus ⁊ mole.

Diximus supra: ⁊ est ve
rū q᷑, quecunq3 fetum
educunt: mēstrua pro
uocāt ⁊ ecōtra quare
conuenieñter poterunt
ista capl. adinuicē permisceri. ve=
rum propter eorum magnitudi=
nem ⁊ vt propria scribantur vtro
biq3 feci duo capitula. Eadem au
tem omnia partū facilitant ⁊ simi
liter omnia curam molā eo quia
solum indiget his q̄ aborsum fa=
ciunt ⁊ partum accelerant: licet
premissis molificatiuis: ideo ꝯtenz
ad ipsam ea q̄ hic dicuntur ⁊ ea q̄
in predicto capitulo dicta sunt.
Lapis — ¶ Dicimus ergo q᷑ lapis aquile
aquile — suppositus a proprietate accele=
rat partū ⁊ dolorem minuit. Idē
autem facit ligatus in pecia ⁊ su=
per ligatus coxe. ¶ Crocus etiam
sumptus in potu vsq3 ad.ʒ.ij. par=
tuz accelerat. ¶ Et nos experti su
mus q᷑ si.xx. grana dragontee su= — dragō
mantur in potu cū vino partum — tea.
accelerat immo ⁊ solus odor floris
eius aliquantulū subtiliati idem
facit. ¶ Si etiam modicum fellis
thauri cum aqua coloquintide re
centis propinet᷑ in potu experien
tia scimus q᷑ partum accelerat.
¶ Et similiter radix ciclaminis si — Radix
ligetur sup coxa mulieris idē ope — cicla=
ratur semp tamē magis infra tra — minis.
hatur sm qđ fetus descēdit. ¶ Ex=
pertus q3 sum q᷑ si tollatur epar=
galine ⁊ ligetur super coxa mulie
ris dextra galina adhuc palpitā
te fetū accelerat. ¶ Et dixit amech
si spolio serpentis stringatur an= — Spo
cha mulieris ilico parit sed cum — liū ser=
parit ilico amoueatur. ¶ Et si — pentis
spuma maris super coxa sinistra
mulieris suspendatur accelerat.
¶ Et Kirandus dixit si in partu
est periculum teratur semen ag=
tum peonie cum oleo ⁊ inungan=
tur lumbi et pecten et absq3 do=
lore pariet. ¶ Et dixit si teneat
in manu mulier radiculam ozi= — Radix
mi ⁊ pennam yrundinis ilico pa= — ozimi.
riet sine lesione. ¶ Item dixit si
cum fimo vacce suffumigetur sub
ascella parturientis partum ac=
celerat et secundinaz educit. ¶ Et
Rasis dixit si mulier modicum
lactis catule bibat cum modico
melle et vino equaliter fit partus
facilis ⁊ eijcitur fetus mortuus.
¶ Et iterum dixit quod testiculus — Testi.
dexter leopardi si a muliere etiā — dex. leo
annosa que menstrua perdide= — pardi.
rit sumatur illa reuocantur. Et
quecunq3 etiam dicta sunt supra
capitulo de expulsione fetus ad
hoc capitulum reducūtur. ¶ Pro=
uocat etiam menstrua ⁊ educit se
cundinam sessio facta in decoctio
ne stipidum ⁊ foliorū alrorū qđ ex
perti sumus. Idem autem operat᷑ — Cibus
cibus christianorum qui talis est — xp̄iano
coquant᷑ simul oliua alea ⁊ nuces — rum.
⁊ comedātur in hoc valde operā=

tur.¶Si autem lac ſiccus cum vi
tello oui ſupponatur matricẽ mũ
dificat ⁊ mẽſtrua prouocat.¶Caſ
ſia lignea eſt in hoc caſu idonea
quãdo menſtrua detinẽtur a mul
titudine ⁊ groſſitie ſuperfluitatũ.
¶Potẽter aũt educunt menſtruũ
flores policarie quãdo triti cũ fo=
lijs ſuis ⁊ mixti cum oleo dant in
potu.¶In hoc caſu milium ſolis
eſt mirabile bibitũ.¶Idem autẽ
facit decoctio foliorum ⁊ ſtipitum
Aſſa. ſaluie bibita. Aſſa queqꝫ bibita
cũ mirrha et pipere illa imperat.
¶Fortiter aũt prouocat illa ab=
ſinthium cũ ydromelle ſuppoſitũ.
¶Idẽ aũt facit ſquilla ⁊ eius ace
Oua tum.¶Scriptũ eſt ꝙ oua anſeris
āſeris. tepi. cum oleo diſtillata in matri=
cem illa prouocant poſt quatuor
dies.¶Educit aũt ea a proprieta
te hypericum.¶Semen autem le
uiſtici illa prouocat virtuoſe: ſicut
etiam pulegiũ.¶Sucudus etiam
ſi ſubijciatur illa pronocat. Dixit au
tẽ de eo ſic Dyaſco. quãdoqꝫ ſubli
matur climia ⁊ ſublimatur in tu=
tia bona ⁊ quod remanet inferi⁹
eſt climia que vocatur ſucudus.
Sucu- ¶Si aũt de radice peonie quãtum
dus. eſt vna amigdala ſumatur mun=
peonia dificat et ſuperfluitates que in par
tu ſunt educẽde. Nos aũt bene il=
lam contenretes damus cũ meli=
crato in potu.¶Experti etiã ſu=
mus ꝙ ſi mulier peſſarizet ex ſpi=
ca nardi: ⁊ etiã ex ea bibat men=
ſtrua prouocat.¶Omnis etiã ari
ſtologie ſpecies prouocat mẽſtrua
⁊ fetũ eijcit ⁊ matricem mundifi=
cat.¶Ego vero experientia noui
qđ ſi ſumatur albumẽ oui ⁊ cũ mo
dico olei conquaſſetur ⁊ ex eo la=
na vel ſtupa intinta ſuper os col=
li matricis epithimetur: ⁊ etiam in=
ter labia aliquid ingrediatur ma
tricẽ mundificat a ſuperfluitatib⁹
partus ⁊ facilime ⁊ ſaluberrime
Secre euacuat. Secretũ quod a Ga. ac=
tũ Ga. cepimus qđ mẽſtrua puocat ⁊ vẽ

toſitates matricis expellit.℞. eu
patorij: ſpice: corticũ caſſie lignee:
zafrani: ſeminis apij montani et
domeſtici: liquiritie: ſquinanti: ſe=
minis boli armeni loco eius poni=
mus ſemen leuiſtici rubee omniũ
añ. ʒ. iiij. ⁊ auedſeni. ʒ. iij. maſticis
lace non ablute ſpodij ro. rub. ari=
ſto. omniũ añ. aur. j. terantur et
cribellentur ⁊ conficiantur cum mel
le deſpumato. Doſ. omni die ʒ. ʒ.
ij. vſqꝫ ad. ʒ. iij.¶Secretum autẽ
quod mẽſtrua prouocat aliud. ℞.
ſpice inde ⁊ romane: corticum caſ
ſie lignee: rubee: tinctorum: aſſari:
aniſi omnium ana. quartam. ℥.
vni⁹ medulle ſeminis mellonis:
medulle ſeminis cucumeris: gra=
norũ nere i. ſpice ro. faſeoleorũ: ſe.
apij: ruthe ciceris nigri: ſe. endi=
uie: berbene: neride. i. ſpice ro. co=
ſti omnium añ. aur. j. terantur: et
cribellentur ⁊ liniantur cum oleo
de amigdalis ⁊ conficiantur cũ
melle diſpumato et ſumantur ex
eo omni die grana. iij. cum aqua
decoctionis faſeoleorum vel cice= Tyria-
rum vſqꝫ ad. viij. dies.¶Valet ca.
etiam in hoc caſu tyriaca noſtra
ſcripta. ſ. capitulo de ſoda. in fine
ſumpta cum aqua decoctionis iu
niperi et feniculi.¶Ad idem eſt
confectio ſcripta ſupra capitulo
de ſurditate in fine ſiue prope fi=
nem.

Gloſſa.

a Hic capitur lapis adle pro ma=
gnete licet non ſic: ſꝫ eſt lapis pre
gnãs que habet facere hoc et con
ſeruare fetũ: ⁊ hoc diuerſis aſpe=
ctibus ſuperiorum propter ſapiẽ=
tiam diuinam.

Additiones.

Ad menſtrua prouocanda et
matricem mundificandam trife=
ram magnam reſolue in oleo mu
ſcelino vel communi ⁊ bulliat ad
ignem in ciclamine et cum bam=
bice in hoc intincto fiat ſuppoſi=
torium.

¶ Pessarium optimum. ℞. radicis gentiane pulegij regalis ana. ʒ. j. nigelle. ʒ. j. carnium ficuum quantum sufficit ad incorporandum conquassanda conquassentur et cum succo mercurialis fiat massa valet enim multum ad menstrua prouocanda et non inducit ardorem nec excoriationem aliquam. Et fortius foret si cum succo cucu. asinini fieret massa.

¶ Capi. 4. De retentione menstruorum et oris matricis et exiccatione eius.

Sicut oportet multotiens menstrua prouocare: quoniam ex eorum retentione generantur egritudines sunt. Ita oportet restringere quando preter cursum nature eorum superfluit exitus et os matricis exiccare ab humiditatibus que superfluunt ad ipsum et illud constringere. ¶ Et os quidem matricis stringit euforbium tam fortiter (Euforbium.) vt prohibeat fetum egredi. ¶ Ego autem sic multoties os matricis strinxi cum hoc medicamine vt corrupta apparuerit virgo quod est ℞. Gallarum aluminis squinanti foliorum lilij ciperi balaustiarum corticum granatorum et radicum mori: corticum medianorum castanearum et glandium ana. coquantur in aqua et ex ea lauet mulier multoties vuluam suam et immittat in ea: et exiccat etiam hec fomentatio humiditates ad matricem defluentes. ¶ Ad humiditates que faciunt fetum lubricare folia porri a proprietate conferunt. (Folia porri.) ¶ Si vero sit antiquus fluxus humiditatum ad matricem tunc fiat nascale cum ferrugine ferri: et est in hoc vltima medicina. ¶ Expertus etiam sum quod etiam vinum decoctionis eius illa retinet. ¶ Nascale autem factum cum succo virge pastoris sistit antiquum fluxum et immoderatum humiditatum ad matricem. ¶ Humiditates etiam albas que egrediuntur aufert sumach et etiam anisum. ¶ Menstrua autem cum superfluunt succus portulace mirifice stringit si pesarizetur non quid et comesta hoc faciat mirifice enim stringit illa. ¶ Etiam cortex mediarius glandis et arboris eius. ¶ Similiter autem omnia alumina menstrua detinent et maxime alumen iamenum. (Alumina.) ¶ Dixit autem Serap. quod proprietas spice est menstrua detinere quod sit verum dico quod loquitur de spica montana. (Spica.) ¶ Uirga autem pastoris est optima in hoc casu. ¶ Et Kirandus dixit quod ouum crudum si sorbeatur sistit fluxum muliebrem. ¶ Et Ras. dixit quod si modicum stercoris leporis ponatur in vulua menstra detinet et desiccat matricem desiccatione vehementi. ¶ Fex autem vini non adusta emplastrata pectini et renibus illa sistit. (Fex vini.) ¶ Stercus quoque caprarum montanarum siccum et tritum mixtum cum thure suppositum illa stringit. ¶ Succus autem barbe hyrcine bibitus sistit: aut herba ipsa emplastrata: et in hoc flos eius est adhuc fortior. ¶ Decoctio quoque semperuiue illam detinet. (Semperuiua.) ¶ Solatrum quoque submissum illa abscindit. ¶ Similiter radix syluestris ydre bibita et emplastrata illa sanat. ¶ Et dixit Gal. quod cauda equina bibita vel emplastrata est validum farmacum. bibatur autem cum vino vel aqua. ¶ Experti etiam sumus quod cornu thauri vel bouis cum aqua sumptum in potu: et cum aceto renibus et pectini emplastratum illa detinet. (Cornu thauri.) ¶ Idem autem operatur cinis ossium coruorum eorum et similiter applicatus. ¶ Quecunque menstrua detinent et fetum in matrice fortificant. (A) ¶ Sed experientiam habemus quod in matrice fortificat ipsum et auget mulsa quando pregnans ex ea mulsa frequenter comedit. (mulsa.) ¶ Ego vero

In restrictione menstruorũ mirabilem habeo experientiam cum hoc vnguēto quod propria industria inueni propter comitissam comatrem nostram. Ipsa enim iam inceperat abortire et sanguis et aqua in magna quãtitate egressa fuerant perunxit ergo se semel ipso et sanata est: et ob hoc vocatur ipsum vnguentum comitisse et postmodũ pluries et pluries ex eo sanaui: et si ex eo renes inungantur vsq ad dorsum sistit emorroydas qḋ est. ℞. corticum media noꝝ castanearũ glandiũ ⁊ arboris glandium myrtillorũ: cande caballine: gallarum: corticum fabarũ: ozimorũ vel arsiorũ: vuarũ sorbelarũ siccarum: nespillorũ immaturorũ: radicum celidonie: foliorũ pruni syluestris añ. terant̃ grosse ⁊ coquantur in aqua plantaginis pfecte ⁊ colentur. ℞. ergo ceram quantũ vis dissolutã cum oleo myrtino ⁊ lauetur nouies cũ predicta aqua semper innouando aquam quacunq vice postea ℞. corticum predictarũ castanearum glandium et arboris gallarum añ. partem .j. cineris ossium cruris bouis seminis myrtilorũ azimorum al's arsiorum vuarum añ. partem .s. terant̃ ⁊ fiat puluis subtilissimus. ℞. ergo istius pulueris partes .ij. troc. de Karabe partẽ .s. al's partẽ .j. misceantur ⁊ cũ predicta sera ⁊ oleo myrtino lotis addito eis oleo masticino nõ loto .q.s. fiat vnguētũ quo renes ⁊ pecten inungant̃. Recepta tro. de karabe scripta est supra cap. de sputo sanguinis.

vnguẽ tum comitisse

Glossa.

a ¶ Creditur qḋ velit dicere melissa: qꝛ ſm Aui. medicine conseruantes embrionem dicuntur esse cordiales ⁊ Serapi. reperit̃ musa: et hoc contingit vitio scriptorum.

Additiones.

¶ Ad mẽstrua retinenda. ℞. corticis radicis salicis cum quo vegetes ligant̃: ⁊ coque in vino nigro ⁊ fac suffumigium videbis effectum mirabilem: ⁊ ita de fluxu emoro. dicatur.

¶ Electuarium mirabile expertum in fluxu menstruoꝝ ⁊ emor. ℞. mirabo. citri .ʒ.j.s. cheb. ʒ.ij. indorũ .ʒ.iij. emblicorum belliricorum añ. ʒ.j.s. inuoluant̃ oēs in butyro vacino ⁊ fricentur: et per diem ⁊ noctem sic dimittantur: deinde ℞. ciperi olibani: se. apij: nasturcij. assari: añ. ʒ.j.s. masticis sandalorum trium pul. rosarũ. pul. myrrhe. añ. ʒ.s. macis .ʒ.s. reub. electi. ʒ.j.s. spice: diacinamomi añ. ʒ.ij. gariofilo. galange añ. ʒ.j.s. lign. al. ʒ.j. calami. arom. gallie mus. añ. ℈.iij. amigdala. dulcium et amararum añ. ℥.s. mellis .q.s. fiat electuarium: et quedam domina fuit liberata in tertia vice. Et si velis fortius et melius addatur scorie ferri .ʒ.vj. nutrite in aceto omnes supradicte species subtiliter terantur et simul misceantur ⁊ infundantur in mina citoriorũ quantitate modica vini mo mirab. simul conficiant̃ cum melle emblicorũ ⁊ aromatizando cũ musco fiat electuarium dosis est a .ʒ.j. vsq. ad .ʒ.j.s. tempore necessitatis. ¶ Ad fluxum menstruorum. ℞. ciatos .vj. vini nigrare. xxvij. numero puluerizatos in vino positos omnia pone ad ignem ad bulliendum donec remanserit ciatus vnus cum dimidio de hoc bibat mulier tribus diebus ante diem per duas horas et liberabitur mulier infallibiliter.

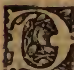
¶ Quedã sunt mulieres consuete facere aborsum in septimo mẽse quibus subueniendum est: cera thus: oleum et mastix simul misceantur ⁊ inungatur mulier ante ⁊ retro bis in hebdomada mul

tum em̄ cōfortat matricē et cotil=
lidones. Item vtatur cōfectione
diamagariton. Auic. 21. tertij ca=
pi. de regi. vniuersali pregnantiū
⁊ mirabile reperitur in preserua
tione ab aborsu.

¶ Pro expto habet̄ φ si coquant̄
capil. vene. in bono vino vsq̄ ad
cōsumptionem tertie partis. ⁊ sic
capiat̄ tertia pars vni⁹ ciati ꝓ vi
ce: ⁊ hoc vsq̄ ad tres dies: est em̄
diuinū remediū sed qñ restrictio
mēstruorū intēditur extrahit̄ ver
sus superius econtrario vero per
inferius.

¶ Ad debilitatem renū habēdo
tñ respectū ad menstruorū descē=
sum olmodū. ℞ olei cito. ℥. j. s. ca=
lami aro. nucis cipressi. añ. ʒ. s. tro
cis. de terra sigil. ℈. iiij. aceti. ʒ. j. ce
re alb. ʒ. ij. fiat vnguentum mol=
le et lauetur cum aqua sublima
tionis plan. decoctionis anthe
re ⁊ sumach.

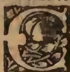
¶ Capitulum. 5. De dolore
matricis apostemate ⁊ vl=
ceribus eius.

Olorū matricis nūc
curā dicem⁹ ⁊ multū
quidē cōfert decoctio
Usnee· vsnee qñ i ipsa sedet.
¶ Silr aūt fiat sessio
in aq̄ decoctionis aneti: aut radi
cū paucedani: aut calami aro. aut
costi ⁊ ɔfert. ¶ Et scim⁹ experimē
Cost⁹ to qd̄ costus bibit⁹ ɔfert. ¶ Coquā
Folia tur etiā folia lauri ⁊ ponant̄ i sac
lauri ciilo ⁊ sup eis sedeat mulier ipsis
calidis ⁊ multū ɔfert qd̄ etiā ve=
rū sepe ꝓbaui. ¶ Encatisma etiā
factū ex decoctione foliorū ⁊ semi
nis agni casti cōfert. ¶ Si etiā su
mat̄. ʒ. i. foliorū betonice ⁊ hydro=
Doro= mel cōfert. ¶ Ad idē aūt doronici
nici. etiā a ꝓprietate cōferūt: ⁊ ꝓprie
cū est a vētositatib⁹. ¶ Et hic pōt
adduci secretū Gal. scriptū super
ca. de prouocatione mēstruorū: et
adducant̄ pillule nr̄e scripte sup
c. de colica. ¶ Suppositorium no=
strum ad idem. ℞. radicū aristo
logie piretri myrrhe añ. partem
j. pulpe colloquintide par. s. fiant
suppositoria cum albumine oui
in quorū quolibet. ʒ. s. pulueris im
ponat̄. ¶ Ad idē aūt si sit a grossis
humoribus arist. lon. fomentata arist.
sum expertus. ¶ Decoctio quoq̄ lon.
acori ⁊ radicum aut fructuū iuni
peri illū tollit. Inunctio quoq̄ fa
cta cū oleo de cinamomo mixto cū
cera ⁊ oleo cōi nam aliter supflue
exiccaret illū tollit: eius quoq̄ de
scriptio scripta est sup ca. de dolo
re renum. ¶ Et dixit Ras. φ sepū
galline recens v3 cōtra dolorem
eius ⁊ soluit apā eius si in modu3
empl. supponat̄ ⁊ silr sepum an= Sepū
serum. ¶ Idē aūt opat̄ oleū de an galli=
dacocha inunctū. ¶ Inūctio d3 fa ne et
cta cū felle thauri ⁊ melle illu3 tol anse=
lit. ¶ Ad eūdē ho imo ad omnes ris.
dolores siue ad egritudines ma=
tricis radices lilij cocte in oleo
ros. ⁊ non est ei par et hoc multo
tiés sum expert⁹. ¶ Gallia aute3
sumpta ad oēs dolores frigidos
eius cōfert. ¶ Dolores autē mor=
dicatiuos siue mordificatione ei⁹
tollit sessio facta i aqua decoctio
ne seminis lini. ¶ Dolores aūt pū Semē
gitiuos q̄ partū sequunt̄ multo= lini.
ties tollit statim hic puluis a no pul.
bis expertus. ℞. ameos seminis ad do
apij zinzib. carui: macropiperis lores
olm añ. partes equales. zuccari part⁹.
q̄tū oīa terant̄ ⁊ cribellentur. do
sis eodem. ʒ. j. cum vino permixto.
¶ Et dixit Ras. patienti dolorē ex
partu sup os vulue sumat̄ pānus
menstruate ⁊ comburat̄ ⁊ suppo pān⁹
natur: ⁊ sic tollatur cineris ꝓdi= men=
cti et fels cuscute sicci ⁊ misceā= strua=
tur cū aqua calida ⁊ ponat̄ super te.
locum dolentem aufertur dolor.
¶ Qd̄ si dolores sint in muliere ꝓ=
gnante ⁊ ꝓprie si sint ventosi. ℞.
zedoarie: doronici: seminis apij: ci

nemomi olm añ.ʒ.ʃ.ameos:cimi ni:thuris omniuȝ añ.ʒ.ʃ.castorei.ʒ.ʃ.ȝuccari.ʒ.xl.terantur ⁊ deł in principio vt puluis prim⁹. ¶ Ad frigidos aũt dolores ⁊ frigus ma tricis ciperum multum confert. ¶ Calefacit aũt valde matricem petroleuȝ qñ ex eo bibiẗ vsq ad ʒ.ʃ. ¶ Experti aũt sumus q̄ sessio in aqua decoctionis visci quercini dolorẽ tollit. ¶ Si aũt apa fit calidum in matrice tunc fiat encatisma cũ decoctione foliorũ ⁊ seminis agni casti aut cum decoctione altee. ¶ Sessio aũt sola in decoctione altee cõfert sicut expti sumus cõfert aũt clausure ouis matricis. ¶ Experimentũ etiã habemus ad apata matricis car̃a hoc ℞. radicũ altee ⁊ coquanẗ in vino aut mellicrato aut in vtroq: deinde contundantur cũ sepo anatis ⁊ modica terbentina ⁊ fiat nascale. ¶ Q̃ si apata dura sint. di. Gal. q̄ decoctio iesemini vel florũ eius fomentata sanat flegmones matricis ⁊ maxime sclirotizatos. ¶ Et dixit oleum de lilio est aptissimum ad durities matricis: ⁊ similiter folia ⁊ radix lilij. ¶ Pesarium mollificãs apata dura ⁊ cõferẽs dolorib⁹ in ea factis ⁊ paulatim faciẽs eos descere. ℞. adipis anatis medulle cruris ceruini ⁊ vaccini: silir bdeliũ mollis: croci: vitellum oui assati: fecis olei de seminibus: fecis olei de lilio. añ. partes equales dissoluantur in vino aut rob: ⁊ fiat ex eis pesarium et est optimum. ¶ Et dixit Rasis q̄ ex cerebro cerui ⁊ vituli fit pesarium mollificans apostemata dura matricis. ¶ Coquatur etiam virga pastoris cum vino et misceatur cum melle et imponatur. nam affert iuuamentum magnum. Si etiam puluis capitum pisciculoruȝ paruorum desiccatorum desup̃ puluerizetur illa sanat.

Ciperus. Petroleum. Altea. Iesemini. oleum de lilio. Cerebrũ cerui ⁊ vituli. Capita piscium salsi.

Capitulum sextum. De prefocatione matricis et eius descensu.

Contigit multotiẽs vt matrix desuper moueatur versus superiora ⁊ accidentia suffocatiõis inducat. ⁊ ecõtra contingit ipsaȝ quãdoq in tantum descendere: vt etiam extra egrediatur. Dicemus ergo nunc de vtroq in eodem cap̃. scientes vniuersaliter q̄ matrix forma propria insequitur odo. . .era et aromatica ⁊ fugit fetida. . .⁊ cum superius ascendit fetidos odores naribus applicamus: ⁊ cum odoriferis inungimus inferius colluȝ eius. Cum autẽ descendit ecõtra operamur. ¶ Sed in hoc casu est prelaudata cessio patientis in aq̃ decoctionis pulegij. ¶ Cum autẽ matris prefocatur bibitur. ʒ.ʃ. betonice cũ hydromelle. ¶ Confert aũt idem acatia bibita. Si etiam palatum vel guttur inungaẗ cum felle bouis vel testudinis prefocatio tollitur. ¶ Et dicit Auicen. oleũ de maiorana confert coartationi matricis deducentis ad prefocationem. Ego aũt dico q̄ ex eo debet inungi collũ matricis interi⁹. ¶ Et dixerũt omnes gallia supposita facit matricẽ descẽdere: ⁊ prouocat menstrua ⁊ mũdificat eam: ⁊ preparat eã ad impgnationem. Ex nostris aũt exptis ad prefocationem q̃ est cũ destructione caloris innati: ⁊ ad ventositates ⁊ dolores propter illud accidentes est vt detur agaric⁹ in potu cum vino vel mellicrato. ¶ Et que quidẽ epilenticum excitant dicta supra in hoc etiã casu cõueniunt. ¶ Ego autem miram expientiam habeo de capillis patientis: si eni incidãtur ⁊ ignis in eis imittaẗ et fum⁹ naribus attrahaẗ subito salus accidit q̄ frequentissime sum expt⁹. ¶ Inũctionẽ etiã factã intra col-

Pulegium. acatia. Oleuȝ de maiorana. Agaricus.

lũ matricis cũ fricatione leui ꝛ lõga cũ oleo muscelino aut oleo de ℞.ꝯ quando aliquid musci est dissolutũ in eo inueni perutilẽ. ¶ Si vero contingat matricẽ descẽdere tunc suffumigatio facta cũ stercore bouis proprie confert. ¶ Ad idẽ aũt multum confert sessio facta in aqua decoctionis seminis myrti aut iuniperi: ꝛ ꝯfert ẽt hoc ad exitum ani. ¶ Folia etiã viticẽ emplastrata matricẽ illã reducunt. ¶ Fumus q̃ꝫ bituminis siue aspalti quod idem est matricem egressam reducat ꝛ sedat etiã dolorem eius. ¶ Ex expertis autem nostris ꝛ expertus fui in enixa q̃ abortiuũ marem pepererat ꝛ eiꝰ matrix egressa fuerat cum doloribus tam intensis vt prorsus suffocaretur ꝛ curaui in instanti oculi ꝛ est. ℞. aspalti par. ij. stercoris vacini partem vnam: misceantur trita prius fiat suffumigatio ex eis.

Clerus … [marginal note, partly effaced]

Semẽ myrti et iuniperi.

Vitica.

¶ Tractatus. 17. primi sermonis. De dispositionibus virge et testiculorum. et continet sex capitula.

¶ Cap. j. De ornatu virge ꝛ testiculorum in quo erit sermo de pilis: ꝛ prohibitione excrescentie testiculorum: augmentatione virge: ꝛ pruritu genitalium.

Reauit sapientia prima in viris instrumenta generationis actiua sicut v̄ga et testes: per virgam enim tanq̃ꝫ per côductorium sufficiẽs apte sperma virile qḋ principium generatiõis actiuũ existit impellit ad collũ matricis aptum ḡnatiõi. Testes aũt ꝑm medicos perficiunt vltimã dispositionis in spermate q̃ necessaria sibi posse debet ḡnationeꝫ efficere. Aristoteles autem dixit non hoc sed sunt sicut appensorium dilatans materia spermati in hora sui egressus sicut textores faciunt qui tellis suis aligant aliqua ponderosa vt liberius tella dilatetur in transitu ꝑpole. Dicamus ergo de eis: et primum aliqua que reducunt ad eoꝝ ornatum. ¶ Si igiᵗ volumus diu impuberem seruare locum piloꝝ pectinis fiat super pecten emplastrum ex farina fabarum sic enim dixit Gale. multum permanet a vsq̃ꝫ pubertate. ¶ Eandem aũt intentionem perficit rubus siue folia rubi quãdo pectini sit ex eis emplastrum. ¶ Fedum est aũt nimis testes superflue a virga descendere quare ingeniendũ est prohibere eorum crescentiã. ¶ Et emplastrum quidã factum ex folijs cicute simul cũ semine suo quando viridis est cicuta ꝛ assiduatum eorum testibus excrescentiã prohibet. ¶ Et Gal. dixit ꝛ oẽs posteri côsenserunt ꝙ si ferrũ super cotte fricetᷣ: ꝛ ex illa fricatura assiduetᷣ inunctio testibus eoꝝ suꝑflua excrescentia tollitur. ¶ Adducãtur aũt ad hunc locum quecunq̃ꝫ prohibent excrescentiã mãmillaruꝫ. ¶ Et quia nonnulli volunt suos natos materiale membrum habere magnum ꝛ grossum: iõ qualiter fieri possit cũ membra corporis in excrescentia sint nunc dicemus. ¶ Ex hijs quidẽ que hoc faciunt est fricatio membri facta in die multoties que omnem inunctionẽ ꝓcedat semꝑ: maxime aũt est vtile quando virga fricata in actu fricationis madefit cũ aqua calida post fricationem vero vngatur cum oleo violato cum cera dissoluto decies fricetur in die cũ lacte ouino aut epithimetur cum lumbricis terrestribus exiccatis et tritis cum oleo sambacino: aut

Farina fabarũ. rubꝰ.

cicuta.

fricatura ferri.

Fricatio mẽbri.

inuolual virga frusto vtris qn᷈ do pir est abiecta ab vtre ꝛ cum eo calido multoties fricetur l die et permittatur ibidem donec est calidum: cum aūt est frigidus au feratur. Ant sumatur sulfuris citrini ꝛ piperis ana partes equales ꝛ cum melle puro misceantur et virga epithimetur. Cū aūt epithima per vnā horam permanserit aqua calida virga lauet aut nuclei cocti ꝛ cicotrigonizati misceantur cum lacte ꝛ virga inde fricetur multoties in die. Dicunt autem medicinales autores quod si hoc regimine puer vtatur l naturalem transit magnitudinem virga sua. ¶ Ego hanc operationem nō approbo: nā superflua virge magnitudo semp est ex causis prohibentibus generationem. ¶ Si vero genitalibus pruritus adsit membra lauentur cū aqua decoctionis foliorum ꝛ stipticum saluie et sedatur pruritus. ¶ Sed nos hoc sumus experti vt locus ex succo tepido extremitatum ebuli inungantur et cum per se fuerit exiccatus sumatur oleum rosa. qd diu super lamina plumbea cum pistello plumbeo sit fricatum donec spissitudinem acquisierit ꝛ ex eo locus vngatur. ¶ Ad idem. Rx. ceruse. 3. vi. sulfuris citrini. 3. ij. opij. 3 j. terantur omnia cum aceto vini mixto cum aqua ꝛ testib' supponant. Idē āt opat ꝛ hoc. Rx. ragāti: citrini ꝛ litargitij ana terā tur cum aceto ꝛ liniant hec vtraqꝫ sicca tollunt scabiem siccam testium. Si vero opium addat tollit pruritum.

Ad genitaliū pruritū sal uia.

Ebul'

¶ Capitulum. 2. De augenda libidine l coitu ꝛ erectiōe virge ꝛ sanatiōe eorū q̄ post coitū egerunt.

Unt multi qui diligūt posse augere libidinem plerique etiam indigent erectionis auxilio: nam cum ad actum peruenerint virga mollificat in eis: dicemus ergo de his simul. ¶ Et libidinem fortiter excitat caro stinci ꝛ illud qd est iuxta renes ipsorum magis: imo tam fortiter incitat vt auxilio contrario egeat patiēs: ꝛ hoc est potus decoctionis lentium cum semine lactuce in aqua vel mellicrato. ¶ Et lingua quidem auis ꝛ est semen fraxini libidinem auget et sperma. ¶ Radix q₃ testiculi canis maior a viro cum lacte bibita libidinem auget et marē generare facit. Et similiter radix minor a muliere bibita idē facit in ea sed feminam concipit. ¶ Idem autem facit testiculus vulpis humidus si bibatur et precipue cū vino: ꝛ hoc stat loco stinci: dixit Auicen. ¶ Et dixit Amech si vis vt mulier pre delectatione tui coitus virum alium vnq̄ʒ nō velit. Rx fel hirci ꝛ fel lupi et exicca vtrumque cum postea vadis ad coitum dissolue ex eis cum oleo calo et vnge virgam. ¶ Et dixit etiam si tollatur de sepo hircorum mediorum inter magnos et paruos ꝛ inungatur virga: idem accidit mulieri propter superfluam delectationem quam habet ꝛ hoc certe experti sumus. ¶ Et dixit etiam si potet mulier de medula pedis sinistri lupi non diliget alium nisi ipsum. Et Kirandus dixit si vngantur genitalia cum cerebro cornicis et melle pre delectatione mulier nulli alij adherebit nisi tibi. ¶ Et Ras. dixit illud idem quando virga inungitur cum stercore gazel sine dyaz ne in coitu. ¶ Et etiam dixit si fel galline quis ponat super virgam suam ꝛ statum coeat mulier non diliget alium. ¶ Et dixerunt quidam quod fel apri inunctum virge operatur ad idem. ¶ Et Rasis dixit q᷑ cubebe masticate in ieiuno libidinem augent. ¶ Et dixit iterum tollatur piretri: zinz

Caro stinci.

lingua auis ꝗ fit.

Testiculus vulpis

Cerebrū cornicis.

fel galline.

cubebe.

xi. cinamomi an. pulverizentur
et cum aqua in qua dissolutum
est modicum gummi incorporen=
tur parui trocisci qui teneantur
in ore donec cum saliua dissol=
uantur et deglutiantur et post=
ea vir vadat ad coitum augetur
enim delectatio eius. ¶Et dixit
testicu li apri. kirandus q testiculi apri bibi=
ti venerem incitant. Et dixit q
oua cornicis inuncta testiculis
delectationem prestant et bibi=
ta amorem inducunt. Et simili=
ter oua hyrundinis. ¶Et dixit q
fel aurati piscis inuncto membro
libidinem et delectationem ma=
gnam in coitu prestat. ¶Et Ra=
Stercus vulpis sis dixit q stercus vulpis inun=
ctum virge cum oleo rosa. aug=
mentat coitum. ¶Et etiam dixit
quod qui ligauerit fel vrsi super
femur dextrum poterit coire quan
tum voluerit et nō nocebit ei. ¶Se
cretum quod a Sal. accepim⁹ qđ
addidit in coitum ⁊ confortat ve=
Elm gale. sicam ⁊ curat egritudinem in ea
existentem ⁊ confert dolori ⁊ gra
uedini vtriusq lateris. ℞. pinea
rum excorticatarum a corticibus
suis. ℥. iij. medulle seminis melo=
nis medulle seminis cucume. bed:
rubri et citrini sisami decorticati:
galange secacul. seminis absari
al' alfati: puto q sit lingua auis
sepi stinci omnium an. ℨ. x. also. ℨ.
v. sinapis: seminis vrtice seminis
napi: seminis cepe albi. anisi. se=
minis papaueris: liquiricie de=
corticate: seminis baucie omniū.
an. ℨ. viij. penidiorum ad pondus
omnium terantur ⁊ cribellentur
et conficiantur cum melle dispu=
mato. Dos. est mane ⁊ sero quan
tum est vna nux. tunc etiam die=
Erigē tia virgam. ta fiat cum his que sperma au=
gent. ¶Erectionem autem vir=
ge facit eruca proprietate sui et
Infusio cicerum. magis syluestris hoc facit quam
domestica. ¶Infusio quoq cice=
rum bibita in ieiuno fortiter vir=
gam erigit. Et nos hoc experti
ea tota nocte infundētes in aqua
calida damus bibere. ¶Semen — A Semē mugat qd sit.
q3 mugat erectionem virge facit.
et libidinem prouocat. ¶Inue=
nio q mugat est radix granati syl
uestris per se nascētis ⁊ inuenio
etiam q radix vnde fit assa ⁊ hoc
puto. ¶Et dixit Ras. in almanso=
re si assa conficiantur cum melle
et ex eis sumatur aur. j. per duas
horas ante coitum fortiter virgā
erigit. ¶Et dixit iterum sumatur
oleum de lilio ⁊ ponatur in eo eu
forbij piperis sinapis nitri om=
nium an. et ex hoc vnguento vir=
ga inungatur et testes et omnes
partes anteriores et posteriores
et virga erigitur. ¶Et dixit etiā
q cortex pinee ⁊ ciperi et anetum
coquantur in vino ⁊ licinium in=
fusum in eo in ano teneatur: ⁊ eri
getur virga. ¶Et Kirandus dixit
si quis vngat aures hirci ⁊ fricet
manib⁹ eas: pre delectatiōe emit=
tet sperma. Si ergo ex hoc sper=
mate inungatur virga habebit in
tentionem magnam ⁊ impugna=
bilem ab aliqua muliere. ¶Et di=
xit si extremitas testiculi vulpis
suspendatur tensionem magnam
facit et similiter trita et in potu la
tenter data. Idem etiam ope=
rantur testiculi ex eis coclear. j.
detur: imo etiam inuncti tensio=
nem magnam faciunt. ¶Et di=
xit stercus passeris cum vino bi=
bitum erectionem magnam fa= — Stercus et caro passeris.
cit: et tota auis assata et come=
sta facit delectationem venerea.
¶Et iterum dicit q stercus fasia=
ni bibitum vel linitum erectio=
nem facit. ¶Et Ras. dixit si virga
lupi incidatur in frusta et asse= — ¶Ad exitus fecis inuolūtarium post coitum.
tur in furno si masticetur ex ea
pars excitat coitum statim. ¶Et
quia multis accidit post coitum
inuoluntarius exitus egestionis:
ideo in hoc ca. quod est de pro=
uocatione coitus huic acciden=

ti resistamus. Succurratur ergo cum his q̄ ven. stringunt de quibus satis dictum est. Ꝫ. 1 ante coitum feces expellantur si possunt et suppositoria in hora coit⁹ subijciantur in ano huiusmodi. ℞. aca tie ramich 1 est confectio de qua fit galia: thuris balaustie: gūmi arab. añ. ptes equales terantur 1 fiāt forme similes ossibus docti lorum 1 subijciantur. In his aūt horis oleum de neriden. i. de spica ros. subijciatur.

Suppositorium.

Glossa.

a ¶ Debet intelligi de cicere albo vt ponit Isaach in dietis particularibus 1 forte ꝙ nigra sunt validiora 1 sic credo.

¶ Capitulum. 3. De diminutione coitus 1 prohibitione erectionis virge in q̄ erit cura gomoree.

Uandoqꝫ oportet nos obsistere coitui 1 sperma minuere 1 erectionem virge etiā prohibere sicut accidit i gomorea vbi inuoluntarius fluxus spermatis accidit. ¶ Dico ergo ꝙ si cōtinuet̄ emplr̄atio facta cū cicuta trita cū suo semine sup testiculos abscinditur omnis polutio et similiter si emplastretur virga pꝛhibetur eius erectio. ¶ Libidinem aūt portulaca a proprietate abscindit. ¶ Gal. aūt dixit etiam in tractatu suo nouo de simplici medicina: autoritate Hyp. ꝙ si superligetur renibus lamia plūbea stricte ita ꝙ nō moueat̄ hinc inde abscinditur polutio⁹ et libido. ¶ Et dixit Rasis si sumatur ex rana exiccata 1 decolata 1 potet̄ ex ea pondus auf. j. in pultibus vel vino pꝛhibet eū ab accessu mulierum longo tempore. ¶ Inuolū tariam autem spermatis distillationē 1 pollutionem tollit semē lactuce cū aqua bibitū. ¶ Idē aūt operatur sed fortius operatur semen ninfre 1 radix eius bibita et maxime radix alba. ¶ Si aūt bibatur nenufaris. ℥. j. cū sirupo de papa. 1 proprie radicum ei⁹: pollutio tollit̄ 1 a propꝛietate sperma cōgelat 1 hoc etiam asserit Rabi moyses. ¶ In lapide autem ematites est proprietas rectificandi gomoreā. ¶ Ex expertis nostris etiā ad exiccandū sperma 1 erectionem virge tollendam est hoc. ℞. coriandri sicci. ʒ. ℥. ij. vsqꝫ ad iiij. infundant̄ plurimū in aqua. ℥. iij. vel. iiij. et addito aliquantulum zuchari propinetur in potu. ¶ Et scriptum quidem est omnia stiptica 1 acetosa erectionē virge minuunt. Et omnia etiam infrigidātia vt lactuca portulaca nenufar 1 omnia que ventositatem resoluunt sicut rutha: ciminum: agnus castus: mentastrū ameos et similia. ¶ Medicamē virge qḋ habet minuere erectionē que habet fieri a cā frigida. ℞. seminis agni casti. ʒ. x. foliorum ruthe sicce mentastri: cimi. ciperi balau. añ. ʒ. ij. fiat puluis de quo sumat̄ mane 1 sero. ¶ Aliud qḋ fit in causa calida. ℞. semi. lactuce: seminis portu. añ. ʒ. x. seminis psilij coriandri sicci añ. ʒ. iij. balaust. nenufaris añ. ʒ. iij. terantur 1 sumant̄ ex eis. ʒ. iij. mane 1 sero addita cuilibet dosi quarta. ʒ. j. de camphora. ¶ Secretum Gal. cui non est simile super teram. ℞. sambaci arazichi lib. j. formicarum habentium alas mille fiat vnguentum teneatur in sole duabus hebdomadis et ex eo postea inungant̄ mirach et duo testiculi 1 virga. ¶ Et kirā dus dixit si quis. xl. formicas cum succo affodili decoxerit 1 in potu alicui detur remissus erit omnib⁹ diebus vite sue. ¶ Et Ras. dixit si virga thauri rubei exiccata 1 trita potetur vsqꝫ ad pon. auf. j. cum optimo vino a muliere remouet̄ sini ab ea desideriū coitus. ¶ Et iterū dixit si ex sinistro testiculo lupi cū pi,

Portulaca.

Semē ninfre.

Nenufaris.

Exptū nostrū

Secretū Gal.

Uirga thauri rubei.

Testi. sinister lu pi,

oleo trito ponat in vulua remouetur ab ea desideriū coitus: ꝛ hoc etiam dicit Auic.

¶Capi.4. de apostematibus virge ꝛ vlceribus eius ꝛ dolore pectinis.

Um in virga apata fiunt pretermisso communi regimine lineātur cum aloe ꝛ vino et multum eis confert. ¶Si autem vlcera sint in virga ꝛ in pectine ꝛ maxime si serpūt flos salicis est maxime congru⁹. ¶Idē autē facit inunctio facta cum sale mentastro: ꝛ melle. ¶Si etiam in mortario plūbeo teratur fortiter oleū ros. vel myrtinū vel citonioꝝ cum pistello plūbeo donec ad aliquā spissitudinem veniant ꝛ inūgantur conferūt valde. ¶De tutia scriptū est ꝙ i hoc casū sit vna de melioribus medicinis. ¶Ad easdē aūt vlcera ꝛ aliaꝝ oim partiū genitalium maxime cum sint plena sorditie ꝛ humiditate multū terat anetū ꝛ superponat. Idē aūt facit semē eius vstum ꝛ super positū. ¶Sup vlcera q̄ virge (?)cis cucurbite sicce sup pulverizetur: nā ea mundificat ꝛ pfecte cōsolidat ꝛ hoc experimento inueni perutile lauabā aūt cinerē illum cū aqua ros. si etas puerilis hec querebat. ¶Sal. aūt in .9°. de simplicibus laudat marie pōfiligē in oibus vlcerib⁹ mali humoris ꝛ cācrosis etiā q̄ fiūt i virga vꝰ ano vel alijs partibus vbi exiccatio suauis sine mordificatione q̄rit. Est aūt pōfilix quiddā qđ conflat ex ere ꝛ tutia dissolutis in fornace: vel etiā ex tutia sola. ¶Aloes aūt superpulverizatum est vtile. ¶Si vero vlcera sint i meatu virge tunc mumia imponatur. Multa aūt sunt scripta super cap. de vlceribus oris. illa aūt scribuntur cap. de vlceribus que possunt hic conuenienter adduci. ¶Po-

tutia. | Anetū | pōfilix qd sit. | Aloes | Mumia.

lorem autem ventosum pectinis sedat aristol. ros. fomentata nec hesito quod quecunq̄ conferunt in doloribus vesice et matricis etiam in doloribus pectinis conferunt.

¶Ad pectinis dolores.

¶Cap.5. De apostematibus testiculorum ꝛ eorum doloribus.

I apostema calidū in intestinis fiat tunc superponatur emplastrum factū ex farina fabarū cum farine ordei aut ex ea sola cocta cū vino ꝓpter causam scriptā supra cap. de apostematibus mamillarum. ¶Ad idē aūt ꝛ eundē dolorem confert emplastrū factū ex papauere. ¶Testium aūt duritiē lenit armoniacū dissolutū in aceto. ¶Idē aūt operatur in eorū duritiebus emplastrum factum ex semine agni casti ꝛ butyro. ¶Ad dolores autem ipsorum est vtile oleum de anda cocha et est trifolium. ¶Ad idem autem est emplastrum factum de cimino farina fabarum ꝛ melle. ¶Similiter autē si ex felle thauri cum melle fiat inunctio. confert ꝛ apostematibus ꝛ doloribus: ꝛ hoc idē valet in apostematib⁹ que fiunt in osco. ¶Si vero apata sunt frigida tunc superponat emplastrū factum ex mentastro vel calamento montano addito butyro fermēto ꝛ sale. ¶Ad quod valet emplastrum factū de rutha ꝛ folijs lauri. ¶Si vero apata sint manifeste calida fiat emplastrum ex radice lilij sola cocta in aceto antiquū semine papa. ꝛ farina tritici. ¶Ad apostemata autem testiculorū ex radice affodillorū cum fece vini fiat emplastrum bonū. ¶Et Ras. dixit quod caro testudinis trita et cum farina ordei ꝛ cum puluere molendini curat vlcera intestinorum ꝛ per testudinem intelligit ostrecha vel limatias. ¶Nos aūt.

¶Ad duritiē testiū. | ¶Ad dolores testium. | Oleuꝫ de ānda cocha.

ad apostemata frigida testiculo=
rum emplastrum facimus ex ra=
dice minore testiculi canis et est
vtile. ¶ Experti sumus ad aposte
mata calida testiculorũ vt tollan
tur coriandri aque mellis añ. mi=
sceantur ⁊ super emplastrentur ⁊
si necesse fuerit sit oleũ ros. ¶ Ad
idem etiam est hoc. ℞. carnẽ pas=
sularum farinam fabarum pulue
rem cimini misceãt ⁊ in aqua co=
quantur ⁊ superemplastrent aut
cum oleo ros. misceantur hoc aũt
emplastrum magis cõpetit apãti
mollis quod autem nunc ante dixi
mus cõpetit magis duro. ⁊ istud
etiam cõpetit apostemati in suo
pcessu illud vero magis in princ.
¶ Ad dura autem eorum apãta
et oibus malis cituris est hoc
℞. cicera alba que assimilantur
orobo ⁊ contere ⁊ ex earum fari=
na ⁊ melle fiat emplastrum con=
ferunt hec etiam ad apãta post
aures ⁊ ad omnem cituram ma
lam et carnosam.

¶ Cap. 6. De ramice ⁊ est ru=
ptura in inguine vnde inte sti
na descendunt.

Quoniã in ramice in=
testina descendunt in
oscum ⁊ bursam testi=
culorum visum est mi=
hi pertractare de ipsa
vbi etiã de dispositionibus testi=
culorũ tractat. Dico aũt q si ru=
ptura sit in corpore tam duro q
statum etatis transiuit credo qd
vix immo impossibile videt mihi
per medicinas extrinsecas appli
catas vel sumptas intra posse sa
nari. sed indiget curatione facta
per incisionem didimi factam cũ
ferro vel caustica medicina. Sed
de hac non est ad presens sermo.
Si vero corpus sit puerile ⁊ tene
rum consolidari poterit per em=
plastra. licet etiam difficulter.
¶ Et ex multis laudatis in ea p — Nux
omnes autores est nux cipressi si= — cipssi.
ue intra bibatur siue extra appli
cetur. Et nos quidem ipsas viri=
des cum succo suarum extremita
tum miscemus ⁊ superemplastra
mus loco: reductis prius intesti=
nis prout ratio iubet. ¶ Dixerunt
autem qd bdelium ⁊ maxime sicu — bdeliũ
lum confert multũ increpatura
testiculi. ¶ Scripserunt quoq se
sis in decoctione vrine ⁊ sanguis
Semabras est in hoc casu mira=
bilis iuuamenti. Est autem ste=
lio. Quidam autem dicunt quod
est piscis marinus. ¶ Et dixerunt
q si aliquid de musco ponatur in
vrina eius vel sanguine ⁊ distille
tur in virgam infantis sit in ru=
ptura multi iuuamenti. ¶ Et Ra=
sis quidem laudauit hoc empla= — empl͡r
strũ. ℞. acatie nucis cipressi san — ras.
suck: ruthe sicce granorum lauri — radix
gallarum mugat gummi arabi. — est gra
omnium añ. ℥. ix. terantur et cri= — nati
bellentur ⁊ eliquetur gluten pi= — sil.
scium cum aceto si corpus sit ma=
gnum. Si vero sit infans elique=
tur cum mucillagine psilii et fiat
emplm̃ semper tamen bibi nuces
cipressi precepit vt coquantur in
aqua cum ⁊ illa limphetur vinũ. — empla
¶ Emplm̃ paternum ad ramicẽ — strũ pa
℞. ptriusq cõsolide lanceole plan= — ternũ.
tagin. s coriole. seste bouis vel cau
de equine sanguinarie pẽtaphi=
lon añ. lib. s. pul. gallarum arabi=
carum boli arme. san. dra. cubeba
rum glandium: corticum mediã=
norum castanearum: virge pasto
ris: lenticule masticis: myrti mu=
mie. añ. ℥. iij. sepi hircini olei ros.
añ. libr. i. misceantur et fiat vnguẽ
tum ad lentum ignem agitando
cum spatula ⁊ parum stet supra
ignem: sed cum depositum fuerit
ab igne semper cum spatula agi=
tetur donec sit bene incorpora=
tum. ¶ Aliud ad idem. ℞. armo=
niaci: galbani: visci q̃rcini: aloes
aristo. lon. et rotun. boli arme. san.
dra. psidie. balaustie añ. q. s. yeco=

ris humani lib. j. sepi hircini liq̄facti li. ij. pellis arietis recētis decocte in aqua et aceto fortissimo vsq̄ ad liquefactionem lib. ij. mis. cum lib. s. cere rubee itaq̄ liquefactis cera: yecore: sepo hircino & gummis: pulueres misceantur & fiat emplastrum & si sit nimis liq̄dum addatur ex puluerib⁹ semper contundantur & malaxentur postea extendatur in petia et superponatur loco reductis intestinis puus et supponatur bracale ne intestina descendant et est efficax.

Additio.

¶ Ad crepaturam. ℞. limature ferri pilorum leporis pulueriza totum an. ℥. s. nucis cipressi. ℥. iij. mumie. san. dra. oliba. an. ℥. j. cum succo mulefolij fiant pillule: & ops nocte qua dantur magnetem lauē et planam loco pa. apponere omni emplastro remoto hec Sen.

¶ Tractatus. 18. De dispositionibus ani & cōtinet quatuor capl'a.

¶ Cap. 1. de prouocatione emoroydarum.

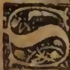
Ilhano natura constituit musculum rotūdū qui situat⁹ est in fine recti intestini qui colō dicitur vt homo sua propria voluntate cōstringeret relaxaretq̄ illum ne stercore descendente fiat inuoluntarius exitus eius: sed ꝓpria voluntate continuauit autē illi fines multarum venarū que emoroydes appellantur vt ipsis apertis corpus a multis superfluitatibus multotiens emūdetur quas quandoq̄ clausas aperire oportet. propterea ꝙ corpus suspectuz esset ad prauas & multas egritudines sicut dixit summus hipo. Si constringatur emoroydes periculum est quod homo nō fiat hydropicus aut ptisicus aut maniacus. ¶ Dicamus autē que sunt aperientia eas quando est necessitas. Et Gal. dixit et etiam omnes concordant quod succ⁹ cidaminis cum licinio impositus aperit emo. violenter. Et Mesue dixit de eo ꝙ est maxime aperientibus orificia venarum emoroy. ¶ Succus autem cepe cum cotto immissus eas a proprietate aperit: aut tollatur quod est in medio cepe abiectis corticibus et ex eo fiat suppositorium. ¶ Fel autem bouis immissum cum licinio eas aperit. ¶ Oleum etiaz vnū illas aperit. ¶ Et radix insirp lilij quomodocunq̄ ponatur illas aperit. ¶ Idem autem operatur succ⁹ foliorum ficus missus cum licinio.

Additiones.

¶ Pillule contra emoroy. inflatas et cecas. ℞. alo. ℥. j. sca. ℈. j. en for. sextam partem. ℥. j. hermoda. ℥. j. confice cum vino al. da vnam in sero: sunt enim bone super omnia.

¶ Apium emoroy. coctum in vinonatibus cataplasmetur emoroydas inflatas exiccat: caue tamen ne eis fluentibus hoc fiat si fine fluxu cum timore dolore extēsione illarum venularum fiūt dolorem enim mitigat tumorem soluit. Similiter puluis eius exusti melli immixtus superposit⁹ emoroy. exiccat & ob hoc apium emoroy. vocatur.

¶ Caplm. 2. De restrictione emoroydarū & earū dolorē.

Sicut contingūt egritudines ex emoroydarum constrictione sic et ex earum apertione & nimio san. exitu egritudines non min⁹ contingunt quare eas cōstringere oportet & earum sedare dolores. ¶ Et

Scriptum marginalia: 12. par tis sexte fer. sepato rum. ¶ Aperientia emoroy. Succ⁹ cepe. Fel' bouis.

lutū quidē armenū impositū; sta tim sanat. ¶Idē facit terra sigil- lata dissoluta ⁊ superposita. ¶Si aūt emoꝛoydes essent intra posi te: tunc sumantur radices cardo nis cū quibus panni preparātur et coquantur bene inspissent post ea donec fiant sicut mel ⁊ seruent in vase eneo: ex hoc ergo ceroto intromittatur cū cocto. ¶Quod si extra sint posite decoctio sumita- tum rubi cum folijs multum est vtilis. ¶Aloes etiā dissolutum cū vino dulci sanat illas ⁊ abscindit sanguinem emanantem ab illis. ¶Eas aūt curat sumach tritum cū carbonibus quercus ⁊ super- positum. ¶Idem aūt facit assa co cta in aceto cum coꝛtice granati et superlinita. Dico autem de assa dulci que vocatur altit. hoc idem facit radix ei⁹ superposita. ¶Auripigmentum vero mixtū cum oleo ro. ⁊ inunctum multum confert. ¶Si aūt cum melle ana cardi emoꝛoydes suffumigentur. exiccantur. ¶Confert aūt eisdē et etiam moꝛis ani:cinis vinacie superpositus cū aceto. ¶Bdeliū aūt linitū bibitum ⁊ suffumigatū confert. Confert autē ⁊ vinū deco ctionis scorie ferri bibitū ⁊ etiā sessio facta in ea. Ego aūt dico ꝙ vnguentum comitisse nostrū qđ scriptū est supra de restrictione menstruoꝝ est in hoc casu mirabi le quando ex eo spina posterioꝛ a renibus infra bene inungit. Sed habeo in hoc casu vnā aliā mira bilē experientiam qua frequen- tius vsus sum ⁊ est. ¶Tollat an- guilla ⁊ exiscceretur ⁊ abijciatur caput ⁊ cauda: ⁊ tollatur solum il lud quod comprehendit intestina ⁊ lauetur bene deinde teratur et ponatur in frixoꝛio vitreato et comprimatur cum spatula supra ignem quod ergo egreditur de pinguedine colligatur. ¶Si ergo emoꝛoydes extra sint primo quis

terra sigil.

Radix cardo- nis.

Assa.

Auri- pigmē tum.

Vinū de sco- ria fer ri.

An- guilla.

dē hoc vnguēto liniantur: deinde puluere radicis filipēdule super aspergantur. ¶Si vero sint int⁹ intromittatur licinium inunctū ⁊ superaspersum eidem ⁊ mira- bilis est effect⁹ seruetur ergo in- ter secreta. Et scitum est ꝙ si tollā tur scarabei ⁊ necētur in oleo per diem ⁊ noctem deinde vrantur et fiat puluis ⁊ ex oleo inūgant emo roydes ⁊ puluere superaspergā- tur exiccantur ⁊ non redeunt. Et si sunt intra imponantur vt sta tim dictum est. ¶Et ego experi- mēto vidi nullo alio potēte phar maco sola retentione lapidis to- pacij in manu emoꝛoydas retine re. Erat autem magnus topaci⁹ ille. ¶Contigit autē emoꝛoydes vehementer dolere: ⁊ tunc lauda uerunt vt tollatur cepe album co quatur ⁊ misceatur bene cū mul- to butyro ⁊ superponatur: experi mento autem non multum vtile ueni ⁊ dixit Mes. autoritate De mocriti ꝙ vtraqꝫ serpentaria af- fert iuuamentum magnū in dolo ribus emoꝛoydarum ⁊ ventosita tibus earum fm omnem admini- strationis modum ⁊ supposita et emplastrata. ¶Et dicunt quedā ꝙ inunctio facta cū vernice qua vtuntur pictoꝛes statim tollit. ¶Et ego quidem confido in hoc vnguento cuius habeo experien tiam. ℞. vitellum oui ⁊ modicum pingnedinis galine liq̄facte: olei ros. parum ⁊ similiter parū croci omnia simul iungantur in scutel la vitreata vel ciato ⁊ tenendo to tum in aqua frigida: digito bene adinuicem misceantur donec fiat sicut globus ⁊ ex hoc cum penna inungatur. ¶Expertus etiā sui: tollantur floꝛes camomille: folia saluie: folia rosmarini: ⁊ q̄tū hec sunt: tollatur floꝛis feni qui inueni nitur post esum equoꝛum coquā- tur in aqua supra quam suffumi getur patiens sedatur doloꝛ et emanat

serpē- taria.

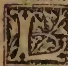
Expertum paternum. emanat ab eis virus. ¶ Expertum etiam paternum. ℞. olei rosa. olei de salicibus: olei de papa. olei camomillini pinguedinis galine: ceruse: plumbi: tutie ablute: omnium ana. cum cera alba que sufficit fiat vnguentum ex quo liniantur. ¶ Fomentum. Fomentum ad idem. Coquantur radix malue campestris et camomilla et folia salicis et folia bismalue et fomentetur locus. ¶ Si vero dolor earum esset propter euulsionem cum ferro quod sepe fieri contingit tunc sumatur cinis sarmentorum aut azarorum vitis domestice et temperetur cum aceto et superponatur loco euulsionis.

Additiones.

¶ Ad consumendum ficus et ad desiccandum et restringendum san. ℞. gallas puluerizatas et fac emplastrum cum oleo oliue et pone super. videbis mirabile et hoc in fluxu emoroydarum tenas.

¶ Valet etiam hoc. ℞. aloes. thuris: san. dra. boliar. pilorum leporis subtiliter incisorum ana. ʒ. ij. omnia pulueriza: deinde accipe telam aranee molendini et cum albumine oui misceantur et locus liniatur vnde sang. emanat est enim expertum et optimum.

¶ Cap. 3. De apostematibus ani et scisuris et exitu eius et fistula.

Laudauerunt veteres ad apostemata ani et anum tumentem caricas cocta in vino et emplastras et ipsas pistatas dixerunt salutare fomentum. ¶ Carice. Inflationem autem colon et longa onis maxime curat rutha cocta in aceto et aqua bibita. ¶ Ad hoc etiam magis confert si sit omnino cocta sicut egressum ipsius sanat succus ciclaminis mixtus cum aceto et superpositus quod idem facit puluis radicis eius. ¶ Ad ingressum ani. Ad apostemata autem calida galle sole cocte et emplastrate et conferunt iuuamento magno. verum quando volumus paucam constipationem ab eis: coquantur in aqua et quando maiorem: coquantur in vino et si iterum maiorem: coquantur in vino stiptico confert: et hoc idem ad apostemata fictesis: et hoc approbat Gal. ¶ Emplastrum autem factum ex lente: meliloto: et citonio: et oleo ros. est vtilis. ¶ Quod si apostema sit calidum misceatur aliquid quod sit magis stipticum. ¶ Aloes etiam dissolutum in vino et illinitum est vtile. ¶ Si autem flegmones ani sint cum vlcere optima medicina est oleum rosa. vel aliquid simile confricatum cum plumbo vt supra de vlceribus virge. ¶ Et in fistula autem ani dixit Gal. quod per solam impositionem boliar. sine etiam appositione licinij auferentis sordiciem fistule vidit ipsas sanari. ¶ Expertum autem a nobis est vt tollatur radix vitis albe et coquatur perfecte cum rob et emplastretur locus cum ea. Que conferunt autem fistulis humidis de quibus infra dicetur: satis non dubito hic conferre quare ibidem.

¶ Cap. 4. De vlceribus et ragadijs ani.

Breuitate quedam gaudens dicemus simul de vlceribus ani et eius ragadijs. Et ad vlcera ani etiam antiqua teratur anetum et superponatur. Idem autem facit et semen eius combustum et puluerizatum. ¶ Confert autem puluis pisciculorum paruorum et maxime capita eorum quando vruntur et teruntur et superponuntur. Pisciculi parui. ¶ Sera. autem dixit autoritate beben. Mesue tutia est vna ex melioribus medicinis siue rebus et subdit radix eius est vrina infantis. et intelligo quod est artificiale est gluten auri. Ego autem dico quod duplex est gluten auri quoddam est gluten fabrorum et dici- Gluten auri duplex.

tur borax: arabice tinchar aliud est gluten artificiale quod fit cum vrina infantis. et de hoc credo esse sermonem suũ. ¶ Aloes autem superpulverizatum multum confert.

Auripigmentum. ¶ Auripigmentũ mixtũ cum oleo ros. et inunctũ multũ confert. ¶ Lac quoq3 ano impositum vlcera iuvat: et dolores sedat et apãata confert etiam vlceribus pectinis. ¶ Ad eadez autẽ excelle thauri cum melle fiat inunctio. ¶ Ponfilix etiam est optima medicina vt supra dictum capitulo de vlceribus virge. ¶ Ad ragadias ani cõfert cerotum de radicibus cardorum de quo supra diximus capitulo de restrictione menstruorum.

Cerebrũ anseris. ¶ Et kirãdus dicit quod cerebrũ anseris domestice cum adipe ei' et decoctione ei' mixtũ ragadias et emoroydas et omnez eius tumorem curat. ¶ Sanat etiam omnes eas: aloes dissolutũ cum vino dulci et illinitũ. ¶ Et dicit Kirandus qd̃ fim' canis combustus in testa figuli et cũ oleo ro. mixtus et inunctus scissuras ani sanat. ¶ Dolorem etiam ragadiarum tollit

Semẽ agni. semen agni casti quando in aqua coquitur et superemplatur. ¶ Pulvis etiã pisciculorũ parvorũ adustorũ impositus sanat eos: et similiter cinis capitum pisciculorum parvorũ salsorum siccorũ. ¶ Litium autẽ

Rosa. optime curat eas. ¶ Folia etiã rosarum sicca et in vino cocta sunt eis vtilia. ¶ Cinis autem cancrorum adustorũ superpositus cõfert. ¶ Verucas autem aut thimus superpositus delet. ¶ Nullatenus autem dubito quin nostrum vnguentum supra positũ capitulo de scissurio labiorum sit perutile applicatum vt ibidem dicitur nam secundum Ga. in .9. Gaudẽt enim vtreq3 eisdem medicinis perutile similiter calide et humide existentes et vt idem in quarto tractatu ex similibus ad similia est procedẽdum.

☞ Additio.

¶ Quedam domina patiebatur excoriationem ani circa orificium propter abusum veneris cum dolore et punctura et medicus quidam precepit vt primo lavaretur anus aqua calida. deinde inungeretur oleo ros. post superponeretur pomũ decoctum in aqua et bene contusum mixtum cum oleo rosato et hoc facto libera ta est.

¶ Tractatus .19. primi sermonis. De dispositionibus iuncturarũ et cõtinet quinq3 capitula.

¶ Capitulum .j. de dolore iuncturarũ in vniversali et de duritiebus carũ et de dolore membrorum nervosorũ et dorsi.

Dico quod deus ossa creavit vt sint sustentaculũ totius corporis. corp' enim si solutum carniforme fuisset sui superflua mollitie nõ fuisset aptũ ad motum quoniam omnis motus in fixo fundatur fixũ autem preter ossa nõ fuisset. ibi creavit aũt ossa plura et nõ vnum: quoniã etiam corpus fuisset immobile sine duritie cõtinuata quare necessarie fuerunt iuncture in quibus diversa ossa iunguntur vt corpus sicut appetit: partem et non partez movere posit. decurrunt autem frequenter ad iuncturas humores superflui propter motum earũ attrahentẽ aut debilitatẽ etiam quod cetera membra mandãt que dolorũ maxima sunt causa quorum curam nũc dicemus. Dicemus autez primum que circa tales dolores in vniversali conveniunt. ¶ Consi=

quenter aut circa dolores ppuos descendemus. ¶ Gal. autem laudat in principio doloris iunctu rarum quicunq locus sit inunctionem factam ex aliquo oleorum frigidorum contritoru vsq ad spissitudine in mortario plumbeo cum pistello plubeo sicut est oleum ros. vel myrtinum vel citoniorum et similium. Manifestum autem est quod sermo suus est in causa calida. ¶ Ad dolores autem omnes arteticos dixerunt esse valde bonum oleu3 de laureola, superinunctum. ¶ Et Gal. dixit in. 7. quod oleum decoctionis squille fm omnem modum administrationis cofert iuuamento magno in egritudinibus iuncturarum. ¶ Et iteru dixit quod euforbium sumptum secundum omnem modum administrationis ei9 est medicina magna doloribus nodorum qui vadut et veniet per iuncturas quod experti sumus. ¶ Oleum etiam de andacocha est vehementer laudatum cu dolor a ventositate extitit et propter timorem attritionis. Et dixit Aui. etiam quod ex eo solo sanati sunt multi. ¶ Concordati sunt omnes quod hermodactilus a proprietate que est in ipso conferat in doloribus iuncturaru. ¶ Ad omnes autem frigidos iuncturaru dolores inunctio facta cum re ipsa affert iuuamentu magnum si fiat inunctio vt infra dicetur cap. de podagra. ¶ Ad hoc autem oleum vulpinu confert inunctu: et etiam decoctio facta ex vulpe si balneum inde fiat. Aui. aute dixit fiat balneum post purgationem corporis ne humores trahantur ad iuncturas et in balneo fiat mora. Et arnaldus dixit si vulpes viua et coquatur in oleo vetustissimo et cum ceperis eam dic quoniam ad hoc te capio. ¶ Confert etiam fm ipsum sessio facta in intrelepotus: nam eius operatio est propinqua virtuti vulpis. ¶ Propter tatem autem conferendi habet in omnibus eis cinis ossiu hominis mortui et gal. dixit qd detur in potu. ¶ Ad omnes aut eos antiquos quado ad superficiem trahere volumus sinapis mixta cu caricis superponatur. ¶ Dicunt aut quod semen ratani est valde bonu et expellit pulsationem que est in eis. ¶ Et arnaldus dixit in hoc casu esse validum remedium confectione eius scriptam supra capitulo de fluxu materierum ad oculos. ¶ Et dixit tollatur mustella que inuenitur mortua et coquat donec dissoluatur et cum cera q sufficit et oleo fiat vnguentu3 hoc est magna medicina ad arteticos et omnem passionem neruoru et flegmones pedum et articuloru et omnem reumatismum: sanat etia scrophulas magnas et vlcera testiculos. Et iterum quod adeps pulloru vulturis cu3 adipe porcino mixtus iuuat arteticos tremulatos et frigidatos et podagricos et stomaticos et paraliticos. ¶ Radix etia altee cu adipe anseris cofert. ¶ Ad omnes aut dolores membrorum neruosoru succus marubij cu3 melle inunctus est optimus. ¶ Cofert autem eisde omnis vrina et maxime vrina caprarum. ¶ Ista etia bibita cu3 aqua granatoru confert sicut infra dicetur de attritionibus lacertorum. ¶ Ad omnes aut inflationes neruoru et articuloru vitellu3 oui crudi cu lana impositum est vltimu. ¶ Et similiter eode modo valet ad timores et oia loca percussa. ¶ Ad oem quoq dolorem et timorem neruorum fiat cataplasma ex secunda specie arthemisie q vocat tegetes et vulgariter matricaria trita cu oleo na mirifice sanat. Ad hoc autem eide folia platagimis minoris cu sale sunt optima. ¶ Ad dolores autem olim ossium et claudorum et assiratorum fiat auxilium de testu-

Oleu3 de laureola.
Cinis ossium homi. mor.
Mustella mortua.
adeps pulli vulturis.
Urina Ista.
Matricaria.

dine dictum supra capitulo de pa
ralepsi. ¶ Omnes aũt dolores mẽ
Beto= broruʒ ex frigore: betonica trita ⁊
nica. imposita mire sanat. ¶ Dolores
autem omnes neruorum tollit cẽ
taurea minor ⁊ bibita et empla=
strata. ¶ Laxationes autem om=
nes membrorum folia vitis nigre
cataplasma mire medentur. ¶ Se
dat autem dolores dorsi factos a
ventositate inunctio facta ex adi=
pe asini ⁊ maxime syluestris quã=
do cum oleo costino more empla=
stri superponitur. ¶ Ad eundem
Maio autem confert maiorana quali=
rana. tercunqȝ administrata. ¶ Dolo=
Spar= rem etiã dorsi tollit decoctio spar
gi. gi bibita. ¶ Dixerunt etiam quod
roba disrumpit ventositates im=
pedientes in dorso. ¶ Eundem au
tem tollit cerotum factum cum su
cudo: quid autem sit sucudus di=
ctum est supra capitulo de prouo
catione menstruorum. ¶ Et di=
Sepũ xit Rasis quod sepum vrsi cõfert
vrsi. ventositati flegmatis crudi ⁊ do=
lori dorsi. ¶ Pillule ad idem. ℞.
alo. agarici. ana. ʒ.i.ß. seminis har
mel. i. cicute. ʒ.ij. coloquin. ʒ.ij.ß. sa
lis indi turbit ana. ʒ.i. confician=
tur pillule cum aqua porri. Do=
sis est a. ʒ.i. vsqȝ ad. ʒ.ij. conferunt
etiam in dolore renũ. ¶ Ad omnes
¶ Ad autem iũcturaruʒ durities armo
iunctu niacuʒ illas a ꝓprietate dissoluit.
raꝝ du ¶ Cõfert oleũ bibitũ cũ aliis medi
ritiem. cinis ⁊ cũ aliis medicinis mixtũ: ⁊
emplastratũ cũ pice ⁊ melle idẽ fa
cit. ¶ Et dixit Gal. ⁊ oẽs q̃ sequuti
sunt cum teratur caseus vetus cũ
oleo aut cũ aqua decoctionis pe=
dũ porcoꝝ salitorum ⁊ fiat super
duriticbus ⁊ nodositatib⁹ emplꝫ
nã illas rũpit ⁊ extrahit ab eis qđ
est simile gipso sine impedimẽto ⁊
est valde magni iuuamẽti. ¶ Con
fert aũt eisdẽ duritieb⁹ stercus ca
prarum ⁊ proprie mixtũ cum ace=
to aut cum farina ordei ⁊ est hoc
ex expertis ⁊ maxime in corpori=
bus duris. ¶ Ad omnia autẽ aꝑ
ta iũcturaruʒ confert emplm ex li
matii ⁊ ꝓprie podagre. ¶ Ex exp=
tis autẽ nostris est granum regũ
quando teritur ⁊ cum iure galli
datur confert etiã sic datum coli=
ce. ¶ Et iterum pillule de sarcocol
la que sunt. ℞. sarcocolle. ʒ.iij. tur=
bit. ʒ.iiij. coloquintide interioris.
ʒ.i.ß. zinzi. tantundem salisgem=
me. ʒ.i. dissoluatur sacrocolla in
aqua ro. ⁊ conficiantur pillule. Dos.
est a. ʒ.ß. vsqȝ ad. ʒ.i.ß. sunt enim mi
rabiles in casu isto educẽdo mate
rias grossas a iuncturis anche ⁊
a pulmone. ¶ Pillule autem nostre
ad dolorem arteticum. ℞. hermo= Pille nostre
dactilorum. turbit: agarici ana. ʒ.
iiij. casse lignee: nardi: gariofi. xi=
lobalsami carpobalsami: macis:
galange zinzi. masticis: asse: ma=
ratri: anisi: saxifragie. brusci: spar
gi: rosẽ. milii solis: salisgemme añ.
ʒ.ij. aloes ad pon. omnium scamo=
nee. ʒ.i. conficiantur cuʒ succo yue
vel feniculi si non habetur succus
yue loco eius ponatur de puluere
eius sumatur ex eis omni hebdo=
mada vt sustinet virt⁹ patientis.
¶ Ad hãc intentionẽ etiã sunt pil Pille alie.
lule que non valentes surgere in=
cedere, faciũt ⁊ ambulare ℞. aloes
ʒ.i. scamonee quartam. ʒ. ro. rub.
contritarum sextã. ʒ.i. hermoda=
ctillorum. ʒ.ß. ⁊ fiãt pillule. ⁊ sunt
vna dosis magna ⁊ proprie confe
runt in podagricis. ¶ Puluis no=
ster quo ꝗs vtitur preseruat a do
lore iuncturaꝝ ⁊ tollit dolorem si
adest. ℞. carui: anisi: ameos: apii:
feniculi: sileris mõtani: basiliconis
floris genestre: milii solis petrosi=
lii añ. aur. i.ß. pulegii. calamẽti: pi=
perislon. salisgẽme añ. gra. x. nu=
cis mus. cubebe: macis: zedoarie:
ligni aloes: cardamomi: masticis:
myrrhe centrum galli: balsamite:
squinanti: saluie: camedreos: ca=
mepitheos añ. aur. i.ß. folii leuisti
ci: liq̃ritie mundate: gariofi. cin=

amomi: mirabo. citrin ozuz sine ossibus galange: croci zinzi. spice ro. maiorane añ. ʒ. s. valeriane gariofilate eupatorij: menthe añ. aur. s. turbit. albi et bene granosi et mundati. ʒ. j. hermodactilorum. ʒ. s. zucchari ad pondus omnium fiat pulvis. Dos. mane in matutinis cum modica aqua calida vel vino. ℞ Confectio nostra ad idem. ℞. camedreos: Kamepitheos: radicis aristolo. gentiane: fu. meudauci: petrosilij: foliorum cucurbite: rubee tinctorum: assari: savine: ameos omnium: añ. partem. j. seminis endiuie: seminis plantaginis añ. partes. iij. radicis liquiritie partes. iiij. seminum communium mundatorum passularum enucleatarum añ. medietas olm zuccari duodecuplum olm fit confectio. Dos. mane a. ʒ. j. usque ad. ʒ. ij. cum modico vini subtilis. ℞ Pillule nostre. ℞. aloes partes. x. masticis: spice: cassie: cinamomi: assari añ. partem. ʒ. mirab. citri. et chebu. añ. partes. ij. ʒ. bdellij. partem. j. fiant pillule cum glutino dragāti sicut cicer. dos. a. ʒ. s. usque ad ix. ℞ Oleum Sal. quod est ultimum ad arteticos et eo usi fuimus ℞. costi carpobalsami: corticum cassie ligne omnium añ. ʒ. xxx. calami aromatici buzcharam. credo quod sit testiculus vulpis abzengi. i. iusquiami albi olm añ. ʒ. xx. macropiperis. ʒ. viij. cordumeni zinzi. stafisagrie olm añ ʒ. vj. ciperi. ʒ. ix. radicis squināti: hyreos: amborum añ. ʒ. xij. blacte bisantie foliorum mirti: foliorum sansuci olm añ. ʒ. x. terant oia a cōtritione grossa et infundant in vino boni odoris ita ut cooperiantur ab eo die et nocte et ponantur postea in olla et addatur ei aqua quantū fuit vinū et ex oleo sisamino et oleo lentiscino ex unoquoque aufat als auulsat. x. deinde accende sub olla ignē spatio. viij. horarū deinde amoue ab igne et permitte infrigidari et infunde oleū ab aqua: deinde accipe propter secundā decoctionē assari: spice: amomi omnium añ. ʒ. v. folij. ʒ. vj. myrrhe. ʒ. j. terantur oia et infundant in vino die et nocte deinde pone ea in ollā deinde infunde sup ea oleū primū: sitque olla in qua decoquis ea vice prima scda et tertia olla limpida in qua ponantur medicine: et oleū et accipe ollā magnā et funde i ea aquā deinde pone ollā in qua sunt medicine: et oleum in concauo eius et accende sub eis lentū ignē donec coquant medicine: et oleū per calorem aque tunc remoueātur ab igne et coquant iterū tertio et accipe gariofi. blacte bisantie: nucis musce. omniū añ. ʒ iiij. bdellij. ʒ. iij. mellis: storacis: calamite. añ. ʒ. xxx. olei bacani. ʒ. s. terantur medicine sicce et infundantur in vino die et nocte deinde cola eas in ollā et funde sup eas oleū factum et coque iterū ut dictū est in dupli ci vase: deinde cola oleum et repone et usui reserua: est enim ultimum et sic ex eo bibatur soluit naturā et extrahit humorē crudum et cōfert colice et egritudinibus viscerū. Ad dissoluendū autē duricies iuncturarū fit fomētū hoc. ℞. radicū altee fenugreci: foliorum malue: radicū ulmi coquant ea sufficienter in aqua et cum ipsa tepida locus diutius fomentetur postea sup locū ponatur hoc unguentum. ℞. fecis olei de hyreos: fecis olei de semine lini: mucilaginis: fenugreci: pinguedinis ana tis: medulle cruris vituli: olei de radice cucumeris asinini: pinguedinis gallie nigre armoniaci oiz añ. dissoluat. armoniacū cū aliquo oleorū et cum cera que sufficit fiat unguentum.

Confectio nostra.

Pillule nre.

Oleum Sal.

Fomentum.

Unguentum.

Glosse.

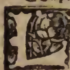
a Ut si sumatur in forma pul. pparati cum mastice in quantitate.

ʒ.i.vel.ii.ad minus cum ouo sor. vel in formā pillularum ꝛ melius in casu.
b ¶Plures curati sunt non valentes se regere cū oleo trifolii et qdā curatꝰ est Ʒctus i genu cū trifolio hoc mō faciendo suffumigia loco contracto cum.d.trifolij ꝛ similiter faciendo sacculos ꝛ emplastrationes.
c ¶Oleū de andacocha fit de coquendo cum vino ꝛ oleo vsq; ad consumptionem vini.sed trifoliuz debet esse maturum.

Additiones.

¶Contra vitiū podagre ꝛ artetice. ℞.picē grecā pulueriza subtilissime ꝛ detur añ cibum coclear.i. mane ꝛ sero cū vino al.in introitu mense ꝓseruat eum a predicta passione et expertum est.
¶Herba que si pistetur ꝛ cū vitello oui incorporetur ꝛ fiat in modū fritele ꝛ in mane comedatur in ieiunio ꝓseruat a poda.ꝛ omni dolore iuncturarum vti etiā puluere eius in cibis idem operatur.
¶Confectio laxatiua purgans a iuncturis.℞.turbit boni granosi ʒ.ij. hermodac.ʒ.i. diagredi.ʒ.ij. amig dul.ʒʒ.añ.ʒ.iij.fiat confectio cū li.i.zuc.ꝓseruat eum ꝛ curat.
¶Mirabile etiā remediū in passionibꝰ iuncturarū a muliere habitū:ꝛ fit in quouis loco vbi iūctura exeunt.Accipiatur gallina bona quatuor annorū plena absinthio ꝛ coquatur tribꝰ situlis aq̄ ad duarū partiū cōsumptionē:ꝛ ex hoc fiat stuffa omni die bis quousq; sit liberatus semꝑ versus inferiora fricando.

¶Capi.2.De dolore scie.

Dicet ꝓprie appellantes dicamꝰ dolorē scie esse q̄ in ancha incipit ꝛ ꝑ coxā ꝛ crus descēdit vsq; ad pedes in modū virge.Cōiter tñ dolorē oēz qui est in ancha sciaticū vocamꝰ dolorē de cuiꝰ cura nō intēdimꝰ.
¶Voluerūt āt veteres q; radix celidonie cū aqua bibita maximuz ꝓstat effectū.¶Dixerūt etiā q; succus paucedani cum aceto ꝛ oleo ros.mixtus sit ꝓsidiū.Ad idē etiā dixerūt.℞.amomi.picis dure añ. misceantur ꝛ superponantur.¶Stercus caprarū siue syluestrium siue domesticarum cū assungia mixtū ꝛ suppositū est ꝓsidiū singulare et maxime si cauterizetur locus dolens cū eo adusto ꝛ tādiu teneatur super loco donec eius effectꝰ sentiatur in coxa.¶Carthamus aūt impositus cū aceto ꝛ polenta est vltimū q̄d in hoc:est autē polenta ꝛ farine ordei idē.¶Radix etiā gladioli optime curat illū.¶Facit quoq; ꝛ semē capparis bibitū vsq; ad.3.ij.cum vino mirifice prodest.¶Rirandus dixit q; stercus leporis cū vino b.bitum calo sciaticos olno dolores desperatos sanat.¶Et dixerunt q; puluis factus ex flore ꝛ fructu simul hipericon bibitus.xl.al's quatuor diebus illū dolorē sanat:siliter eius folia bibita cum hydromelle.Sed volunt q; qui assumunt hanc medicinaz bibant post ipsam sursos aliquos frigide q; experti sumus.
¶Succus etiā fructus colloquintide viridis superlinitus iuuat valde.¶Et succus capparis clisterizatus multū cōfert.¶Si aūt supponatur pulegij emplim ꝛ ꝓprie mōtani cū adduxit ꝛ multū confert.¶Stercus aūt vacarū calefactū in folijs ꝛ applicatū iuuat iuuamento magno.¶Et nos qui dē sepissime sumus experti non solum hic:sed in omni dolore iuncturarū ꝛ mirabiliter operatur:admiscemus aūt sibi oleū ros.si materia calida videtur fm q̄ passio indicat
¶Confert aūt eidē ꝛ dolori dorsi si ex decoctione spargi bibatur.
¶Si etiā semꝑ fiat clistere ex decoctione piscium salitorū cōfert valde.

Paucedanum.
Stercꝰ caprarū.
Carthamꝰ
Colloquintida.
Stercꝰ vacce.
Pisces saliti.

Abrotanum. P Decoctio quoqȝ abrotani l antiquaȝ sciaticā cōfert. P Et nos q̄dem habemus secretum Gal. ad sciaticam. ℞. hermod actilorū turbit granosi bi ȝ iij b. z est testiculus vulpis sene seminis carthami: medulle seminis citri: pulpe colo quintide añ. ȝ. j. terantur cribellentur z conficiantur cū butyro z melle et sumantur z est fm Gal. potio vna sed est nimis magna. P Ad idē aūt facimus clistere cū decoctione seminis nasturtij. naȝ ipsum educit san. z valde cōfert.

Pillule de sarcocola. P Et pillule etiā de sarcocolla scripte in precedenti cap. sunt in hoc quasi ex approbatis ex euacuantibus z maxime expertis.

Cap. 3. De dolore coxarum. z genuum.

Dico scripserunt autores medicine q succus affodillorū cū oleo mixtus z coxis inunctus dolorē tollit. P Radix

Arthemisia. aūt arthemisie scđe speciei q̄ tegetes vocatur z multi eā matricariā vocāt vulgarit: trita cū assungia z aceto in triduū sanat. P Si aūt scissure pter sudorē fierent vnde dolor accideret cinis solarū calciamētorū veterū fractorū mirabiliter sanat qđ sepius sum expertus qđ idem facit silr circa nates. P Dolorē aūt coxarū qui fit in cordis earū z est sicut cōtractiu' curaui poptime cū hoc vnguēto ℞. mucillaginis: fenugreci: seminis lini añ. cū modico succi aneti z succi caulium z oleo violato z cera q̄ sufficit fiat vnguentuȝ. P Ad dolores aūtē genuū z diuturnum timorē imponat stercus capre cū farina ordei z pusca z mira celeritate sanat qđ expertus sum.

Gal. aūtē dixit in quarto tractatu huncsermonē loquens de stercore caprino. Ego igitur in habēte in genu cronicū tumorem difficile solubilē vsus sum eo per ozachartū cataplasmari iubens ordeaceā farinā immixto stercori et mirabilit' adiutus est homo postea subdit: q in oibus similibus partib' z similibus vsus est eo silr multiformiter profuit. P Ego aūt

pillule. vsus sum hüs pillulis in dolore genu z mirabiliter cōtulerunt z parum sunt solutiue. ℞. bdelij: se rapini: seminis apij. aristo. roton. myrrhe: croci: cimini: ameos añ. ȝ. j. acori: sinapis: macropiperis. ȝȝ. añ. ȝ. ij. fumiterre. ȝ. iiij. aloes. ȝ. xx. penidiorū. ȝ. xl. fiant pillule z cū penidijs cōficiant. Dos. ȝ. ij. vel circa. P Pillule etiā scripte supra cap. primo hui' tractatus q̄ cōferunt ad dolorem dorsi sunt vtiles l hoc casu. P Apostema aūt genu

Scotanū et i sedant folia scotani sedationem manifesta trita z more emplr suppo sita. Requirantur aūt ad hunc ciptulocuȝ ea q̄ supradicta sunt cap. de cura dolorum iuncturaruȝ in vniuersali.

Cap. 4. De dolore pedū z timore.

Succo affo. Et scriptuȝ est q̄deȝ q succus affodillorū cuȝ oleo de amigdalis inunctus pedib' dolorē ipsorū tollit z hoc exptus sum qđ miro mō z cito efficit. P Dixerūt q radix scđe speciei arthemisie q̄ dr tegetes vel matricaria comesta cū melle tā cito sanat vt vix credi possit eā tm habere virtutē. P Ad dolorē podagricū folia abrotani esse sint singulare psidium z est athemisia. P Folia

Clitropion. aūt chotropio als clitropiō z est herba rabiosa siccat z apposita maximū pstat effectū. Et dr etiā ista herba verucaria eo qđ verucas extinguit. P Ad idē aūtē cum est a cā calida cū mulieris cuȝ miconio. id est papauere z cera maximū pstat effectū. P Rasura quo

Rasura cucurbite. q cucurbite z maxime corticis viridis cū pane mixta z supposita

valde cōfert. ¶ Ad podagrā succus tapsie. nā ipsa tapsia cū olibano ⁊ cera añ. mixta ⁊ supposita magnū pstat auxiliū: sed anteq̄ ponat ⁊ post cum eleuat: locus est cum aqua calida rorandus ⁊ lauandus: et minus etiam duabus horis dimittatur sup locū. ¶ Acetū autē cū pauco furfure mixtū et tepidū suppositū cōfert. ¶ Et dixerunt q̄ decoctio saluie et ipsa folia fomentata cōferūt. ¶ Nō dubito q̄ in cā calda decoctio raparū ⁊ etiā ipsa rapa fomentata cocta confert. ¶ Coquat etiā radix sempuiue cū radice arnoglose et emplastretur ⁊ cōfert verū dico si cā sit calda. ¶ Si aūt locus prius inūgatur cū melle: deinde supaspergat puluis seminis nasturtij triti antiquū dolorē podagre subito tollit. ¶ Flos aūt lapidis asie cū farina fabarū emplastrat⁹ multū cōfert. ¶ Stercus aūt vacarū calefactū in folijs ⁊ calīn applicatū iuuat iuuamento magnō et manifesto. sed de hoc queratur. c. s. huius tractatus. ¶ Si aūt opium dissoluatur cū vitello oui ⁊ maxime cum lacte ⁊ applicetur statim dolorē tollit hoc est i cā calda. ¶ Si aūt fiat emplm ex hermodactil. statim dolorē sedat. Et de eo dixit a. cū ex eo fiat emplz indurat apa ta: ⁊ in naturā lapideā cōuertit. Et est cōferens tyriaca olb⁹ doloribus iuncturarū ⁊ ppie in horis fluxū. ¶ Et dixit etl q̄ pprietas salis armoniaci est conferre. ¶ Fiat aūt emplz ex farina ordei cū citonijs ⁊ aceto pfert: ⁊ phibet etiā fluxū humorū ad iūcturas q̄ semp putile sum expt⁹ in cā calda. ¶ Ad hoc aūt caplm oleū cōfricationis plūbi de quo scriptum est supra vniuersali caplo de doloribus istis: imo que ibi dicta sunt hmōi congrue adducant. ¶ Et dixerunt quidā tollantur rane fluuiales ⁊ euiscerentur ⁊ excorient et nonies cum aqua dplici lauent: deinde ponantur in olla limpida ⁊ cooperiantur oleo: ⁊ dimitte coquere vsq̄ ad perfectā dissolutionem substātie. ⁊ tunc cola oleū illud per pannū rarum: ⁊ exprime cum manibus fortiter carnes ranarum tunc sine infrigidari ⁊ coagulari: ⁊ lini loca confert multū. ¶ Et dixerunt q̄ inunctū vlcerib⁹ causa crosis mire operatur. ¶ Et dixit Amech ⁊ secū concordat Rasis si accipis pedem dextrū testudinis ⁊ stringas in panno ⁊ ponis super pedem dextrum podagrici confert ei: ⁊ similiter. sinistrum sinistro ⁊ idē est de manibus. ¶ Et dicit kirandus. R̷. seminis psilij. ℥. iiij. extrahe mucillaginem cum duabus cotilis aque deinde adde cere. ℥. iij. olei. ℥. vj. fiat vnguentum: est enim diuinum vnguētum podagricis ⁊ ad lapidosas et insensatas carnes. Est autem cotila. ℥. ix. ¶ Et iterum dixit accipe ranam viuentem in nomine patientis podagram: ita q̄ sol nec luna sit super terrā ⁊ cū forfice abscinde eius duos pedes posteriores ⁊ liga in pelle ceruina ⁊ dextrum dextro liga pedi ⁊ sinistrum sinistro: ⁊ dicit Conos auctoritate q̄ dictātur per tres dies: ⁊ hoc idem affirmat Ras. ¶ Et dixit quod si quis occulte ceperit vrinā muli ⁊ coperit cum cera oculo ⁊ litargirio et emplastrauerit pedem podagrici: homo quidē sanus fiet. pes autem muli dolorem habebit. Idem aūt in pede mulieris. Idem de vrina mule fiet. ¶ Et iterū dixit: sanguis leporis podagricis inunct⁹ perfecte sanat pedes. ¶ Et dixit etiam pedes leporis viuentis cir cunsuspensi in nomine patiētis valent ⁊ sanātur omnes podagrici ⁊ artetici: sed pedē dextrum ad pedē dextrum suspende ⁊ sinistrū ad sinistrū. ¶ Et iterū dixit si coruus viu⁹ capiat. ⁊ p lx. dies al's xl. sepe

Margin notes: Acetū; Rapa; Stercus vacarū; hermodactili; Sal. armo.; Rane flu. intra.; Vnguentum.; Conos.; Vrina Muli.; Sāgs leporis.; Pes leporis.

fiatur in sterquilino equino: dein de comburatur et cum aceto misceatur podagricos perfecte sanat. ¶ Et dixit stercus ciconie cataplasmatum cum iusquiamo vel assungia porcina sola in folijs lactuce sylvestris podagricis confert. Et dixit Ras. quando sepum capre cum stercore caprarum et croco ponitur super podagrā dissolvitur dolor. ¶ Et iterum rasis in.9.tracta.almā. posuit hoc vnguentum quod est vtile in resolvendo reliquias apostematū calidorum. Et est vt cū cera dissoluta in oleo desilio admisceātur mucillagines: fenugreci: et seminis lini. Ego vero dico q confert in causa frigida: et cum visus sum in causa calida admiscui cum oleo ros. sm necessitatē et inveni perutile. ¶ Ego vero expertus sum in causa frigida vt tollantur aceti. lib.iiij. stipitum aleorum lib.j. salis lib.5. coquantur. vsq ad medietatem et fomentetur locus: et est hoc valde perutile. ¶ Et scim⁹ q pillule scripte supra capitulo.j. huius tractatus que faciunt iacentem in lecto ambulare conferunt. ¶ Pillule quas ex secretis Gal. accepimus que conferūt podagre et omnibus doloribus arteticis. ℞. mirabo. chebulorū indorum: zinzibe. corticum cucumeris asini: buzaraan: colloquintide interioris: salisindi: hermodactilorum aloes succotrini omniū ana.3.j. serapini.3.ij. terantur cribellentur et cōficiantur cū aqua foliorum alchechingi: et cum aqua albuzaraan et fiant pillule sicut piper et bibantur sepe ex eis cum aqua calida a.3.j. vsq ad.3.iij. ¶ Aliud secretum quod est melius et tutius primo. ℞. hermodactili albi et recentis.3.j. ossium vetustorū: lētiū excorticatarū turbit: sene olm ana.3.5. zinzib.℥.5. terantur et cribellentur: et ex hoc pulvere detur omni die vsq ad.3.iiij. cū aqua calida. ¶ Pillule quas i cā calida inveni mirabiles. ℞. aloes succotrini tertiā partē.3.j. mirabo. citrinorum.3.j. als.3.ij. scamonee sextam partem.3. esule quintam partem.3. masticis: sextam partem 3. fiant pillule cum succo citoniorum vel alio succo stiptico: et sunt apud me due doses et mire operantur. ¶ Fomentum nostrū ad pedes stercoris vacini als extremitatum sumitatum rubi gallarum cipressi et foliorum eius coquantur in aqua coctione perfecta et fomententur pedes. ¶ Cum autem tumor in pedibus remanet. ℞. cineris ostrachorū: cuscute: cineris spongie coquantur in vino pontico modicū aque permixto et pedes inde lavētur semper premissa suffumigatione facta ex aceto proiecto super lapides molares calidos.

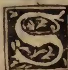
Vnguē tū ras.

Pillule pro 3e doarię exponit.

Additio.

¶ Suffumigium factum ex decoctione graminis similiter emplastratio cū eo et facellatio aufert tumores in coxis et pedibus: vt dixit fidelis se fuisse expertum Ferrarie.

¶ Cap.5. De excoriationibus et scisuris que fiunt in pedibus: cruribus: et manib⁹ a quacunq causa fiant.

Cribemus nunc de excoriationib⁹ et scisuris q̄ fiūt in pedibus vnum scientes quod q̄cūq illas sanāt et a quacūq cā fiāt scisuris pñt manuum adaptari: ea ꝓpter circa ea nec factū est nec fiet caplm ꝓpriū. ¶ Excoriationes ergo q̄ fiūt ꝓpter calciamenta sanat pulmo agni vel vituli quādo calidi applicant et nō finiūt ea apari. Pulmo autem arietis easdē sanat ab eadē cā factas q̄ ꝓprie in calcaneo fiunt. Easdem aūt ab eadem cā factas sanat ce=

pulmo agni vitū et arietis.

nis solearũ calciamẽtorũ antiquorum impositus: aut etiam si ꝓpter sudorẽ fiant. Sanat etiã idem cinis attritiones que ꝓpter calciamenta fiunt. ¶ Et Kirãdus dixit ꝙ stercus galine recẽs inunctum easdem sanat. ¶ Si aũt ꝓpter frigus scisure fiãt adeps vrsi est optimus eis. ¶ Et Ras. dixit ꝙ cancri marini triti positi supra scisuras existentes in mẽbris illis: illas cõstringunt ⁊ si pluribus dieb⁹ ponanẽ plurimum valet circa hoc. Idem facit cinis eius mixtus cũ melle cũ sunt ꝓpter frigus ⁊ etiã si sint in natibus. ¶ Confert etiã eisdem et ab eadem causa factis cinis vngule asini emplastratus et similiter epatis eius cum oleo mixtus ⁊ suppositus. ¶ Idẽ quoqꝫ facit oleum bullitũ in concaua radice affodillorũ aut radice arthanite ⁊ est panis porcinus et super inunctũ illas sanat. ¶ Similiter aũt ⁊ sisamum comestum ⁊ superpositũ illis confert. Et idẽ inũctio facta ex oleo eius vt sumus experti. ¶ Sanat ⁊ rugas etiam sex pastilli qui infra scribitur sermone de decoratione. cap. j. ¶ Aufert ẽt illas decoctio rapaꝝ cũ pes tenetur in ea: illas enim curat. Et idẽ facit rapa cocta ⁊ superẽplastrata vel superposita. ¶ Inunctio ꝗꝫ facta ex oleo rosa. bullito in concauata rapa cum cera sanat illas etiã si vlcerate existant. ¶ Aqua etiã marina calẽ applicata illas sanat: sed hoc antequã vlcerantur. ¶ Cinis aũt cancroꝝ fluuialium suppositus illas sanat. ¶ Ergo quidem dico quod vnguẽtũ nostrum perutile scisuris labiorũ scriptum supra cap. de scisuris labiorũ miro modo sanat cito in manibus ⁊ eas etiã lenificat non dubito etiã quin: ⁊ hoc pariter agat in pedibus. ¶ Sed ad hmõi scissuras et excoriationes que fiũt ꝓpter frigus ꝓpue i calcaneis habeo aliã

¶ Ad scisuras ex frigore

Cinis vngule ⁊ epatis asini.

Decoctio rape.

Cinis cã. fluuia.

experiẽtiã perutilẽ vt tollaẽ mus et scindaẽ ꝑ ventrẽ ⁊ loco calidus applicet ⁊ teneaẽ ꝑ noctẽ. ¶ Et experti sumus ⁊ in his ꝗ fiunt manibus ⁊ pedibus ꝓpter frigus vt tollantur renes ⁊ coquantur in aqua marina: ⁊ ex ea tepida pedes: ⁊ manus lauenẽ. ¶ Et scim⁹ quod sandaraca: ⁊ est vernix dissoluta in oleo rosato: ⁊ iuncta sanat easdẽ ⁊ loco eius in hoc casu ponitur karabe: sed ponitur ex eo plus pars tertia. ¶ Idẽ autẽ operatur ⁊ sene dissolutũ similiter in oleo ros. applicatum. ¶ Si quoqꝫ orobus coquaẽ in aqua et ex ea fiat ablutio illas sanat. ¶ Experti aũt sumus ad scisuras crurium qđ sumatur radix vitis albe: aut eius sumitas teranẽ cũ sale et superponanẽ. ¶ Pater aũt in talib⁹ scisuris ⁊ excoriationibus ꝗ fiũt in cruribus vtebaẽ purgatione cõi ꝗ fit ex pillulis de quinqꝫ generibus aut cũ hac. ℞. seri caprini. ℥. v. infundantur in eo mirabo. citrinorũ. ℥. s. fumiterre: epithimi. añ. ℥. j. dimittantur ꝑ noctẽ postea diligenter manib⁹ cõfricenẽ et colenẽ ⁊ colatura sumaẽ. ¶ Purgato aũt corpore ablutio fiat i loco ⁊ est. ℞. capil. vene. vngule caballine barbe yrcine: extremitatũ rubi lapatij añ. coquanẽ ⁊ ex eis fiat ablutio. ¶ Ad idẽ cũ vlceratio nõ est in loco. ℞. tutie climei: argenti: plũbi vsti otm añ. terantur subtilissime ⁊ cũ oleo rosa. misce. ⁊ sup laminã plũbeã cum pistello plũbeo tandiu fricentur quousqꝫ ad spissitudinem mellis perueniat. vngatur locus ex eo cum penna. ¶ Sꝫ si vlceratio sit in loco. primo quidẽ super aspergatur pulnis huiusmodi. ℞. stercoris pueri bñ nutriti ⁊ exsiccati: ptem vnã pulue. cucurbite sicce: succi liquiritie añ. partẽ. j. Fiat puluis qui supaspergaẽ facta inunctione cũ predicto vnguẽto. Et si aliqua sqi

sandaraca.

Vitis alba.

dities esset in loco aliqd zuchari addatur in puluere. ¶ Epithima ad idem cum est vlceratio. ℞ la|ne succide combuste: ypoquistidos: succi lactuce: albumis oui añ. partē vnā sic memithe partem tertiam: olei rosa. ⁊ mirtine q.s. ad mollificationem imposito modico vini granatorum sed infra infinita ponentur cum de vlceribus erit sermo que precipua et per optima erunt in hoc casu tam simplicia ꝗ composita ⁊ que perutilia sunt i hoc casu: ⁊ ea experť inueni vtilia quare de his requiratur ibi. ¶ De porris autē callis ⁊ verucis que fiunt in manibus ⁊ pedibus dicemus si deꝰ voluerit in sermone de decoratione. magis enim videtur materia illa esse locus ipsorum. Sint ergo laudes infinite ei a quo omne bonum ⁊ omne perfectum donum existit qui mihi gratiam perficiē di hunc sermonē primū concessit.

¶ Sermo secundus opis principalis est de dispōnibus febrium et continet duos tractatus.

¶ Tractatus primus secundi sermonis est de feb. ⁊ quibusdam accidentibus earum ⁊ continet capitula quinq₃.

¶ Capitulum primum prohemiale.

Iustitia prima q. sui bonitate disposuit singulis sm meritum ⁊ exigentiam sue nature qđ de perfectione merentur seipsam manifestat in corpore animaliū membrorū principale constituēs quod distribuat ⁊ dispensat calorem naturalem et spiritus ceteris membris quibus consteut sm eorum exigentiam ⁊ naturam: tale autem membrū est cor aut qđ loco cordis existit in animalibus corde carentibus ea propter cor est sicut rex in regno qui in medio regni existens prouidet singulis partibus regni de his que ad earum bonam existentiam conueniunt: sicut igitur cum rex deficit in seipso aut propter exercitum sibi superuenientem ⁊ totum regnum communicat in defectu nō autem oportet quod si pars regni deficit q ob hoc ipse rex deficiat: sed potest rex illum supplere defectum: sicut ⁊ corde deficiēte tanq̄ rege in regno suo propter euentū egritudinis alicuius ⁊ defectus et egritudo communicatur ad totum qui si sit multus: et mora subsequatur cū de ratione principij sit alijs subuenire ⁊ non ab alijs subueniri si vero non superfluat nimium potest a seipso reparari si defectus sit tantus aut cū auxilio medicine: quare cū cor qđ est principium ⁊ fons caloris innati ⁊ in seipso ⁊ etiam diffusiuū totū: nullum autem aliorū membrorū sit tale: oportet qđ inflamatione cadente in eo vt totum corpus inflametur q de inflamatione alicuiꝰ alterius mēbri non cōtingit. hinc igitur est q febris sit calor extraneus in toto existens ab inflāmatione illius membri accidit qui illam pōt cōicare ad totū ⁊ nō alterius. hoc aūt est cor ⁊ postea dicimus q febri est propria passio cordis ⁊ qđ primū subiectum feb. est cor: cū igit tres ꝑticule sint in corde ꝑncipalissime dbꝰ ꝯstat substātia. s. caro cordis. humores q̄ sunt in corde: ⁊ spūs ⁊ tres erūt principalissime differētie febriū: aut eni caliditas preter naturā existens in corde primū accendit in solida cordis substantia: aut in carne et ibi erit sicut in radice ⁊ i minera ⁊ i facto esse ita q nec dici poterit

Auer. 2. sui colliget. ca. 9. in fine.

quod cordis substantia sit calefacta et exinde caliditas transibit ad humores et spiritus que inde calefiant neque calefacti erunt in facto esse: et est sicut genus febr. dicitur ethica aut calidum preter naturam primum erit accensum et in facto esse in humoribus cordis: et exinde transibit ad alia duo ita quod illa duo calefient: humores autem calefacti erunt: et tunc est secundum genus quod dicitur putrida: aut illas caliditas preter naturam erit in spiritu: vt in minera et facto esse sicut dictum est de alijs et tunc est tertium genus quod dicitur ephimera. De his autem febribus valde modicum ad nos spectat dicere: tanta enim est copia librorum in quibus eorum materia recte et diffuse tractatur et tantus est earum continuus enectus vt in ipsis sic continuum exercitium medici: vt valde sit imbecillis medicus cui in sanatiuis contingat errare in cura et non effugiat a mortalibus se non impediendo de eis iuxta preceptum Gal. Morituri solis pronosticis sunt dimittendi: et sic ab eis fugiendi. Et nisi forent quedam extranea per quosdam autores narrata et etiam aliqua secreta et experta que apud nos sunt in aliquibus earum profecto hunc sermonem exclusissemus ab opere. De effimera autem nihil dicam quoniam ipsa facilis curationis existit inter omnes vt stolidus sit medicus qui vt in pluribus eadem die non sanat quod si eius cognitio sit difficilis: dictum est quidem antea quod non est presentis operis egritudines per signa docere cognoscere. Dicemus ergo de putridis aliquid et primo de dispositionibus que antecedunt illas.

Excusat a determinatione de effimeris.

¶ Capitulum .i. De dispositionibus que febres putridas antecedunt.

Duplex est dispositio que antecedit febres putridas laxitudo corporis et rigor qui interpolatis febribus accidit. siquidem laxitudo antecedat feb. per tempus sub hoc sermone non cadit: sed vbi de conseruanda sanitate tractatur et sic processerunt omnes medici naturales autores. Si vero feb. sit coniuncta tunc propria et communis et vsitata cura febrium laxitudinalium inuenitur. ¶ Sed ex proprijs quidem que magis conferunt omni alia medicina est camomilla. Et dixit Aui. quoniam caliditas eius est similis caliditati animalis cum in aqua modicum dico feruet et post fricationem multam extremitatum in decoctione eius aliquantulum calida extrema ponantur cuius etiam suffumigium in febriente dolorem capitis alleuiat vt sepissime sum expertus. ¶ Suffumigatio facta febrienti cum vsnee multum confert laxitudini. Et vnguenta etiam communia in quibus ingreditur vsnee multum conferunt. ¶ Ad tollendum autem rigores interpolatarum reubarbarum bibitum et inunctum est singulare presidium. ¶ Et similiter serapinum bibitum et inunctum. ¶ Succus autem cetinodie .i. corizole ante horam accessionis sumptus per vnam horam confert valde. ¶ Si autem detur parum oppoponacis ante accessionem cum vino aut melicrato illum tollit. ¶ Et Rirandus dixit si viuentis muris caudam et pedes et nares et aures absciderit et in panno ligaueris et ad collum suspenderis omnem tipum et rigorem etiam febrium antiquarum eijcit. ¶ Teratur etiam paruum florum et fumitatum abrotani et misceatur cum oleo et ex eo fiat inunctio ante horam accessionis et confert valde. ¶ Coquatur etiam calamentum in oleo et prope mon tanum et ante accessionem si corpus

Camomilla.

Ad rigores,

Extremitates muris.

Calamentum.

ea inungit rigor tollitur vt dixit
Gal. Et hec et alia cõmunia que
inuenimus in libris continue ex
perimur sicut sunt inunctiones q̄
fiunt in oleo nardino et costino vel
castoreo et sic de alijs puto autem
tutius per extra approximata
rigorē tollere q̄ ꝑ intra sumpta.

¶ Cap.3. De eradicatiõe febris difficilis eradicationis seu separationis.

Simul nunc dicemus q̄
cõferūt febribus diffici
lis separatiõis: sȝ post
ea pticulariter de quo
tidiana et quartana.
hec enim sunt sole q̄ difficulter se-
parantur. ¶ Et dixerunt autores
Nigel quod nigella a proprietate con-
la. fert vtrisq̄. ¶ Et quod etiā aqua
et semen cuscute valde sit vtile.
¶ Et dixit Dya. q̄ si in quartana
tollantur quatuor radices plan-
taginis et tres in tertiana et co-
quantur cū quatuor ciatis aque
vini aūt cū tribus et comedantur
et bibantur tollunt febres tertia-
nas et quartanas quandoq̄: sed
non semper verū inuenimus. Et
Aui. dixit quod debent esse qua-
tuor. ℥. vini cõmixti. ¶ Et quidam
Flos p dixit impleat vas figuli floribus
sici. persici et obturetur bene os et si-
natur macerari sub terra et post-
ea exprime oleum quod egredit si
ergo patientis inungantur pul-
sus et tempora dicto oleo ante ac-
cessionē febris omnes febres pu
tride sanant. ¶ Ego aute dico qd
Exptū circa eas ambas habeo experien
i q̄rta= tiam pulchram et est. ℞. passularū
na et enucleata ꝑ fumiterre: bedeguar
amphi eupatorij: suchaha: radicis apij:
meri= corticū radicum feniculi radicum
na squinanti capilli vene. anisi: ma-
sticis: lupuli añ. coquant perfecte
et de hac coctiõe sumat omni ma
ne vsq̄ ad. ℥. iij. post multos vero
dies decoctionem facio solutiuā
cū mirabolanis citrinis Rebu. in
dis vel añ. partem .j. cum alijs. Sȝ
in quartana plus de indis appo
no in quotidiana vero plꝰ de che
bu. et quandoq̄ appono additio-
nē reubarbari vel aga. sicut dis-
positio indicat et inueni mirum.
¶ Et dixit mihi fidelis sociꝰ et pru
dens in arte q̄ si coquat herba q̄
dicit daneta in vino et detur ex eo Dane
omni mane ciatꝰ vnus patienti ta.
mire sedat febres difficulter sepa
rabiles.

¶ Cap.4. De febre quartana et quotidiana simul.

Volo primo dicere de
quartana q̄ scripserūt
antiqui demuȝ ꝓpria
nostra ꝓpter q̄ magis
fecimus hunc sermo-
nem. ¶ Et Dya. quidē dixit de q̄r-
tana coquantur radices spargi
in duplici vase et bibat patiēs. vij.
diebus de hac decoctiõe et balnee
tur sepe et caueatur ab aqua fri-
gida. nam mirum est qualiter se-
datur quartana. et ego aliquādo
sum expertus. ¶ Uerum dixit etiā
q̄ succus plantaginis minoris si Succꝰ
cum mulsa detur duabus horis plan.
ante accessionē quartanario: mi- mino=
raberis effectum eius et pro certo ris.
expertus sum q̄ confert. ¶ Et di-
xit etiam q̄ si quatuor semina eli
tropion que dicitur herba rabio
sa et verucaria bibant a quarta-
nario ante accessionē cū vino ma
ximum sunt remedium. ¶ Et dixit
Amech si induat mulier vestimē
tū viri dū fetū parit deinde induat
ipm post ipam postq̄ abluat ipm
recedet ab eo febris quartana.
¶ Et dixit etiā si accipiat cor ser-
pentis dum viuit et suspendat sup
quartanariū eradicat. ¶ Si etiā Cor:
spolium serpentis dum viuit sup spoliū:
ipsum suspendatur idem facit. dētes
¶ Et dixi dentes omnium serpen oculi.
tum quando eradicantur dum Serpē
viuit et suspenduntur super quar tis.
tanarium tollunt ab eo quarta-

nam.¶Et si ambo oculi ligentur in panno lini et suspendantur super adiutorium sinistrum removent febrem quartanam. ¶Idem autem facit sm eum et erica auris sinistre canis suspensa super ipsum et dixit immo omni febri non modice confert.¶Et dixit kirandus si cor leporis ligetur in panno bissino et ligetur ad collū: quartanarios perfecte sanat.¶Et iterum dixit quod epar delphini assum et esum quartanam et tertianam summe sanat et omnem typum.¶Et Rasis dixit quod si suspenderis araneam albam capientem muscas et ligaveris in pāno lineo cum aliquo ceroto et lineatur super pannū et applicetur frōti valet tertianario.¶Et dixit quod ipsa viva in cānā posita et suspensa musculo brachij valet contra febrem. ¶Et si teratur in pāno lineo cum manu sinistra sumpta et suspendatur brachio sinistro cuiuslibet q̄tidianarij valet.¶Et dixit tella aranea super collum posita curat tertianā et quartanā et similiter bibita cū vino puro per vnā horam añ accessionē. Et aūt dico experientia ppria qd si semē hipericon cōtundat et cum vino detur in potu quartanario añ accessionē multū confert.¶Cū nectare autē nostro solo qd supra scriptum est cap. de melēcolia tā multos sanaui dans ex eo bibere ciatum vnum mane in ieiunio. ¶Sirupus mirabilis quo omnes sano.℞.apij: fenicul. petrosili: spargi brusci añ.ʒ.i. lingue ceruine.ʒ.ij.camedros: camepitheos: añ.ʒ.j.carui: ameos capparis: añ.℥.ss.cuscute.ʒ.iij.ro. sandalorum añ.ʒ.ij.succi boraginis lib.ss.zucchari qd sufficit fiat sirupus de quo sumat omni mane vsque ad.viij.dies.postea si qua digestio in vrina apparet flemothomia patientē de vtraque salua tella manus et est vena que est inter digitum paruum et anularem et sinatur sanguis egredi sm virtutem.¶Sirupus communis quem pater composuit.℞.radicū spargi: apij: brusci: petrosilij: lingue ceruine: capil.ve.endiuie: camepitheos boraginis: buglo.lupo añ. ʒ.ss.passu.1 os.liquiritie violarum añ.℥.ss.ciperi: spice squinanti: feniculi anisi cassie añ.ʒ.ij.masticis ʒ.j.epithimi: polipodij añ.℥.j.reubar.ʒ.ij.ss.cum zucchari lib.ij.et modico aceti fiat sirupus. ¶Et a magistro meo magistro antonio de parma qui multa experimēta sciebat hoc hmōi quod si bibatur añ accessionem quartane p duas horas vel tres ex succo eupatorij vsque ad.℥.iij.cū modico vini subtilis sanat quartanam si autē eupatoriū illud qd vere est eupatorium et non illud quo communiter vtuntur medici.¶Sirupus alius quem composuit filio suo minori fratri nostro cui quartana erat a flegmate frigido melēcolico per viā cōgelationis.℞.radicū spargi brusci: feniculi: meliffe et radicū eius epithimi: camedreos: boraginis psillulæ: polipodij: añ.℥.ss. infundantur omnia in li.v.boni vini calefacti p diem et noctē dein deferueant feruore vno deinde colet vinum ab eis cui addat mellis dispumati boni lib.j.et coquatur lento igne vsque ad spissitudinem sicut iulep et tunc clarificet et dum feruet clarificatiōis gratia in fine in pecia rara iste species ponantur et dimittantur ibidē cōtinue.℞.cinamomi: cassie: spice: cuscute: ciperi: seminis peonie: piperis lon.masticis: liquiritie assa rucosti: corticum radicum capparis: seminis apij: añ.ʒ.j.seminis anisi.ʒ.ij.Dosis ab.℥.ij.cum tantundem aque zucchari.¶Secretum quod a Gal.suscepimus quod non solum quartane: sed omni frigiditati stomachi: et corruptiōi et

Semē hiperi con.

Succ eupatorij.

mulitie appetitus: et debilitati re-
num confert. Rx. vini antiqui bo-
ni odoris lib. iii. mellis li. i. 33. 3. x.
heil cardamomi ana danic. i. 5.
terantur et misceantur cum supra-
dictis et fiat sirupus. Dosis co-
clear. i. cum aqua frigida. Circa
quotidianam autem utimur fre-
Trocisci.
quenter trociscis sumptis ex secre
tis Gal. et sunt hi qui dantur quan
do materia est digesta. Rx. spodii
eupatorii: seminis cuscute: semi-
nis endiuie berberis ana. 3. iiii. xi-
loal. dragaganti anisi: absinthii.
doronici ana. 3. i. terantur et cribel-
lentur cum aqua cal. al. clara et
fiant inde trocisci quorum unus
sit. 3. ii. et bibantur cum sirupo ace
toso. vii. diebus et eradicabitur fe
bris.

Additio.

Quedam matrona fuerat ha-
bens quotidianam per mensem
et quidam medicus docuit ipsam
quod in princ. frigoris acciperet de
milio solis cum vino vel aqua et
fecit ter et non habuit post nisi ter.
Ego cuidam quotidinario feci
dari. 3. i. talis pul. cum aqua tepi
da ante horam accessionis cum
audiuissem ab illa domina et in ve-
ritate non habuit accessionem cui
tamen durauerat per mensem et
amplius. De ratione videtur quod
debeat valere quia diureticum
valde et est abstersiuum quod pa
tet ex eius asperitate cum est pul.
quia tanquam arena et per simile cre
ditur quod limatura ferri accepta
mane cum vino esset ibi bona vel
quoquomodo accepta in cibo vel
posset dari sirupus cum aqua. 3. d.
limature in mane si quis vellet
accipere limaturam et idem va-
leret totum supradictum in tertia
na et maxime in tertianario. et ad-
huc quartana vel erratica vel quam
libet difficilis eradicationis et
hoc de milio solis in quantita-
te. 3. 5. vel plus secundum necessi-
tatem.

Capitulum. 5. De causone: emi-
triteo tertiana: febre pestilen
tiali. et aliis similibus.

Non solum nos inducit
ut ista quasi simul in
eodem ponamus capitu-
lo quasi consimulando
qualitati eiusdem: sed
etiam quia pauca preter scita commu-
nia enunciantur ab aliis et ut diximus
circa principium tractatus iste deficit
in se medius quod tantis habitis curam
adimplere non potest. Dico ergo quod
ad omnes febres acutas ut est cau-
son et consimiles aqua cucurbite
Aqua cucurbite.
assate in furno cum pu. postea a quo
luit multum confert. et sedat sitim et
si decoquitur cum zuc. lenit ven. Sit autem
dosis aque ab. 3. iiii. usque ad lib. 5.
Ecorumdem autem feruores quantumcunque
sint maximi psilium sicut est in aqua
die una vel nocte infusum et bibi-
tum usque ad. 3. ii. cum zucharo vel iu-
lep vel sciniabiz illos sanat. Tol
lit autem mirifice febrem incensiuam et
causonem: portulaca trita cum fa
rina ordei mixta et stomacho et hi-
pocundriis applicata. Ad fe. autem
Ad fe. infantium.
infantium que cum multa sunt siptis-
citate dissoluatur fermentum pisto
rum in aqua et dimittatur per duas
horas postea coletur et misceatur
cum. 3. 5. de spodio et quarta par-
te. 3. i. de croco et. 3. i. zucchari ta-
berzet cum aqua: predicte sunt tres
res. sedat enim sitim et feb. aufert.
Adducantur autem ad hoc capi-
tulum plura eorum que scripta sunt
supra ad ardorem stomachi et maxi
me trocisci ibi positi qui etiam con-
ferunt ad ardorem urine. Piran-
dus de feb. tertiana dixit quod si
patiens unguatur ex succo ozimi
mixto cum stercore yrundinis sa-
nat. et puto quod vult quod fiat unctio
ante aduentum paroxismi. Et
si scorpio communis ponatur in co-
Oleum scorpionum.
tila. i. olei in diminutione lune et
ante horam accessionis unguatur

dorsum a sursum usq ad deorsum et extremitates manuum & pedũ et frons & caput sanat quotidianam:tertianam:et quartanam. ¶Et iterum dixit ungule dextre manus ursi potate omnem febrẽ eijciunt et idem pili fumigati et portati. ¶Nos autem in his febribus periodicis qui sunt de materia calida propinamus radicẽ camomille cum oximelle in potu vel cum sirupo acetoso zuchari. ¶Et mirabiliter quidẽ omnes in feb. pestilentialibus laudauerũt et precipue Sal.bolũar.cum vino bibituz multũ limphatũ & adhuc magis si cum vino & aqua ros.bibatur imo dixerunt ꝙ sic prebibitum a pestilentia preseruat.¶Et dixerunt ꝙ mirabile est in emitriteo ut detur in po.semperuiua et sisimbriuz & agrimonia admixto safin al' sasim & aque maioli celestis.Et in ethica dixerunt ꝙ lac acetosum quãdo bene digeritur et est sine butyro multotiens illam sanat.Operatio autẽ lactis acetosi est accipe lac caprinũ munda tũ habens bonitatem ex sanitate actuali & gratuitate pascui & extrahatur butyrum & dimittatur in nocte in aere tẽperato et mane agitetur vehementer & excludatur spuma eius.Et nos cõmunia reliqua finimus perquirenti que in alijs libris medicine scribuntur.

Radix camomille.

Additiones.

¶Quedam mulier antiqua florẽtie habuit a quodã medico salernitano regis federici ꝙ centaurea pistata & potui data valet ad omnes feb.remouẽdas & dixit se pluries expertum:& Nicolaus in antidotario maiori dicit ꝙ cẽtaurea minor febrifuga fel terre idez esse.

¶In augmento & statu causonis vz omni die dare sirupum ℞o.ad bibendũ in cuius lib.sit resoluta. 3j.camphore remouet enim putrefactionem hu.& Haly in comento super tegni.& ego expert⁹ sum & inueni cãphorã facientez euadere a putrefactione humorũ et propter hoc eam dedi in egritudinibus pesti.& putridis.

¶Tractatus.2.secũdi sermonis. De variolis & morbillis et continet capitula tria.

¶Capitu.1.de cura variolarum et morbillorum.

Nos autez non possumus curã febris sanguinee q̃ dicitur sinocha nisi propter facilitatem sue curationis in qua etiam medicus satis grossus errare nõ potest:nam sola flebothomia ducẽdo ad sincopin si virtus & etas sustinet curat.Et nos quidam mul tos flebothomatos ad sincopi subito & perfecte illã curauimus sz curam variolarũ & morbili ponemus qui sequuntur illam feb.nõ qz possumus ponere aliq̃ simplicia maxime prelaudata in eis ab autoribus sicut fecimus in alijs morbis & nostra fuit intẽtio p̃ma sic intendere in toto opere.sed vt opus istud magis perfectũ existat.Et licet quedem sint dicta cõmunia que scribentur:attamen longa experientia sunt visitata a nobis vt prorsus confidamus in eis.Dicam autem simul de eis sicut & autores medicine fecerunt quoniam materia est eorum vna licet varietur in forma erit eoruz sit̃ vna curatio.Eorũ eñ materia vt dixit Isaac est materia acq̃sita in matrice in generatione fetus que diuti⁹ est seruata tanq̃ superflua in locis aliquib⁹ iuxta cutim postmodum vero mota cõcursu

cursu etatis a continentibus ci-
bis et potibus: et motibus et queti
bus: somno: et vigilia etc. agitur a
natura vt expellat a corpore qua
re sepissime accidunt infantibus
et pueris minus vero iuuenibus.
senibus vero nunquam aut enim tan-
to tempore latere non possunt quin
moueatur aut si latet assueuit ei
natura vt non de illa curet nec agi
tet illam ad motum. Dico ergo quod
si medicus cito succurrat antequam
variole: vel morbilli appareant et
illa cognoscat futura per signa no-
ta que sunt dolor capitis in initio
feb. rubor faciei: turbulentia ocu
lorum: lachryme grauitas capi-
tis et totius corporis: tremor in ma
nibus: sternutatio pectoris aspe
ritas: timor in somno: vocis rau-
cedo: punctio in pectore: ac si ibi
essent acus infixe tunc flebotho-
met egrum aut scapellet eum secun
dum quod virtus et etas consen-
tiunt et secundum hoc multitu-
do sanguinis extrahatur et dieta
vtatur tenui sicut sola ptisana or
dei aut lentibus: sint autem len-
tes cortice suo non lote si ventris
adest stipticitas aut sint excorti-
cate. si ven. adest lubricitas. Sit
autem potus eius vinum grana
torum cum aqua aut aliquis siru-
pus stipticus et sumat infirmus ex
hijs trociscis. ℞. pul. ro. rub. spo-
dij. ana. ʒ. v. boliar. gumini arabi.
ana. ʒ. ij. succi berberis: succi sumach
ana. ʒ. iij. seminis acetose excortica
ti. ʒ. iij. balaustie. ʒ. ij. ʃ. seminis co
riandri in aceto infusi et postea
torefacti. ʒ. ij. fiant trocis. quorum
quilibet sit. ʒ. ʃ. et sumatur cum ali
quo rob. stiptico aut cum decoctio
ne alicuius stiptici. Dosis mane et
sero vnus ex eis partis. ij. ante ce
nam. sic enim cum auxilio dei pro-
hibetur euentus eorum et febris
sanatur aut eorum erit exitus pau
cus. ¶ Si vero variole aut morbil-
lus iam sint cum medicus adue-

De signis prouo. morbi. et variolas. (margin)

Cura vario. et mor. appa- rentium. (margin)

nit tunc neque flebothomia vtatur
neque trocis. predictis: sed aer cale
faciendus erit et infirmus cum
pannis calidis coopertus maneat
et eorum iuuetur exitus quod fit
cum apozimate huiusmodi. ℞. fi-
cuum lentium excorticatarum pas-
sularum dactilorum ana. coquantur
in aqua et colentur et ex ea multo
ties sumatur in die et si febris non
plurimum molestat addatur ex se-
mine feniculi et lactuce ana. cum
alijs. ¶ Cum autem omnes egres
si sunt et maturi tunc exiccent et
iuuat in decoctione eorum aqua
salsa cum ipsa lauantur et super
aspersio pulueris rizi aut cum ra
dice canne aut cum farina milij
que exiccant velociter quando con
ficiuntur cum aqua ros. et liniun-
tur et aqua decoctionis ficuum et
salis et furfuris rizi valent in hoc
capitulo. ¶ Cum autem sicci sunt
et cortex factus est tunc sepius in
die vngantur cortices cum oleo
tepido cum cotto donec omnes cor-
tices cadant. Quod si ex principio
variole vel morbillus appareant
nigre vel virides vel liuide et du
re fugiatur ab eis quia morta-
les sunt.

¶ Cap. 2. De preseruatione mem
brorum in quibus est dubium vt
variole accidant et cura earum
si venerunt.

Dico quod potissime circa
tria membra nos opus
est attendere in qua si mor
billus vel variole acci
dunt est magnum periculum et hec
sunt oculi nares: et gutur: ex eo-
rum enim prouentu ad oculos per-
ditur visus frequenter: aut ocu-
lus albugine defedatur. Si vero
fiant in naribus obstruitur meatus
olfatus. Quod si fiant in gula erit suffo-
cationis periculum. ¶ Preuidemus
igitur oculis cum passione alio posi-
tione eorum que materiam prohibent
ad ipsos decurrere de quibus mul-

ta sunt dicta superius verū visitata vtilia ꝛ experta sunt hec aq̄ ro. colyrizata oculis ꝛ maxime qñ in ea dissoluit̄ sumach aut couādrū tritū ꝛ quidā addunt cortices granatorū ꝛ similia imo ꝛ succus eorum in oculis imissus est vtilis. ¶ Succurrimus cū gargarismate facto ex aqua ꝛ aceto deglutione eius quandoqꝫ ꝛ nō dubito qn frigida stiptica ꝛ repercutiētia materias a gulla sint vtilia gargarizata de qbus supra cap. de squināntia est dictū copiosius ꝛ eadem etiā qui guttur preseruant etiā nares preseruant attractio earū fit per nares. ¶ Si aūt appareāt esse in oculis significat variolarum vtputa in nigro oculi appareāt sicut alba et in albo eius appareāt sicut rubee: tunc est p̄ceptū vt oculus aqua cal'a vaporet ꝛ deinde inuitatur ex salmuri vel sale aliqd qd si fiāt in naribus vel ore inūgant̄ vnguēto facto ex oleo violato draganto ꝛ cera alba. Mucilago aūt granorū citoniorum ꝛ mucillago psilij conferunt his q̄ fiunt in ore.

¶ Cap. 3. De remotione signorum que post variolas remanent.

Emanēt cicatrices ex vulneribus vel vlceribus variolarū qñqꝫ sicut ex alijs vlceribus vel solutionibus cōtinuitatis que cutiꝫ maculis nigris fetidis deturpāt. Et ego qdem dico q colorē ipsarū remouent vlt illa que dicent̄ infra cap. de decoratione cicatricū vulnerū vel vlcerum ꝛ proprie qñ nō sunt cōcaua et etiā valebūt multū q̄ dicētur infra. de decoratione. Sed ego quodā medicamine vsus sum cōposito qd est. R. litargirij abluti radicum cāne sicce: farine ciceris: ossa vetusta: farine rizi tosti. añ. terantur ꝛ aggregent̄ ꝛ liniat̄ ex eis facies in nocte cū aliquo ex liquoribus q̄ infra dicent̄: ꝛ in mane cum aqua calida lauet̄: aut in balneo si est posse. ¶ Cōcauitates aūt q in cute remanēt post variolas sanat cū p̄dictis regimē impinguatiuis: ꝛ nos de hoc si de⁹ voluerit in tractat. de decoratione propriuꝫ faciemus capitulum.

¶ Sermo tertius vniuersalis totius operis. De soluta cōtinuitate ꝛ apostematibus cōtinet tractatus quinqꝫ.

¶ Tractatus primus tertij sermonis. De soluta continuitate. cōtinet capitula duo.

¶ Capitulum primū prohemiale.

Am secundum Gal. due sunt intētiones sanatiue artis: vna repletio euacuatorum ꝛ alia euō repletorū. Et qꝛ solutio continuitatis est morb⁹ simplex de se: omne aūt apostema est morb⁹ cōpositus ꝛ simplex existit ante cōpositū: ideo primo de soluta continuitate dicem⁹ deinde de apostematibus erit sermo.

¶ Cap. 1. De vulneribus capitis ꝛ eleuatione cutis a carne.

Upra memini me promisisse facere capl'ꝫ primum de soluta continuitate ossis capitis in hoc sermone qd p̄ntialiter facio. ¶ Et dico q antiq ad cōglutinandū vulnera capitis cito: dixerūt q betonica pulueriꝫata supponat̄: sc'do dixerūt hūc sermonē qñ fractura est in osse capitis si betōica p̄fusa supponat̄ loco ꝛ sepe emplm ex ea renouet̄ mira celeritate cōglutinat ꝛ tanta est ei v̄t⁹ vt ossa fracta exhat. ¶ Uulne= Betonica.

Radix gladio. vnguē tum. ra aūt capitis radix gladioli optime sanat. ¶Cōcordati autē sunt omnes in hoc vnguēto. ℞ succi foliorū lolij partē.j.aceti ptes.ij. cōficiant cū melle: et dixerūt hoc est approbatū medicamē vbi nimis desiccate opz i magnis plagis et maxime capitis et musculorū et quecūq̄ sunt infusa per magnū tps et ad cicatricē venientia. Et dixit Gal. de eo qd etiā si plage sint vsq̄ ad occasionem est approbatū medicamē.

Lolium ¶Et dixerūt et q̄ loliū est optimū medicamen. ¶Et dixerunt de

Myrrha. myrra q̄ a proprietate ꝯglutinat fragmēta ossium capitis: et ꝓ his q̄rat infra etiā in c. de restrictiōe fluxus san. in vulnere. ¶Qd si os sit contusum et fractura nō appareat fiat emplm cum ebulis folis: aut cū eisdē mixtis cū melle.

emplz num. ¶Emplastrū in cōtusione capitis. ℞.ro. mellilotimirtilorū:betonice:calami arōatici:camomille:boli ar. aluminis:iameni aā.cōficiant cū optimo vino addito modico aceto et melle prius tū loc⁹ cū oleo mirtino inungatur. Ego aūt scribo emplz mirabile in ꝯtusione ossis capitis et fractura quacūq̄ ipsi⁹ exptissimū cuius vtilitates dicā post: et dz poni sup caput inter duas petias et applicari toti capiti: ita tū vbi videt maior ꝯtusio ibi cū nouacula fiat ꝓfund a incisio vt qd p emplz extrahit locū respirationis inueniat et est. ℞.granorū q̄ inueniūtus in fructu palme q̄ dr auriculi.i.laur⁹ baurach rubei salis ar. aristo.cretice.i.rotūde:radicū cucumeris asinini:gumi albotim.i. terbētine.aā.auī.xx.pipis:macropipis armoniaci:amomi: xilobalsami: ana. auī.x.thuris masculi: myrrhe:resine sicce:aristolon.omniū aā.auī.x.lactis arboris mori. aā.auī.x.cere auī.xxx. adipis capre auī.iij.fecis olei de lilio q̄tū sufficit ad ꝯficiendū medicinaz terantur sicce et cribellent et fricent vnctis manibus fricatis cum fece olei de lilio: ita vt quod ꝯmixta fuerint omnia bene reponātur et conseruentur: quidā aūt addunt in fracturis mirabilibus cranei et olbus etiā opationib⁹ eius galbani ossis cruris et brachij hois mortui aā.auī.x. scabiose auī.xiij. est os cruris et brachij hominis mortui

em mirabile: suggit em hoc emplastrū ex ol loco vbi necessariū est et frangit qd necessariū est egredi et extrahit ossa corrupta: et frustulas et spinas: et tela immissa mollificatiuis premissis: et ꝯfert ad tortionē membri super membrum et sigillationem vulnerū: seruet ergo inter precipua. ¶Dicemus autē de restrictione sanguinis vulneruz ex capite isra vbi de hoc in omni vulnere fiet sermo. ¶Si aūt ꝯtingat solā cutim a cranco separari tollatur succ⁹ foliorū oliue syluestris: et cū melle temperetur et applicetur.

¶Tractatus scds tertij sermonis. De omni soluta continuitate continet tria capitula.

¶Cap.i. De vulnere et solu.conti. in carne siue sit intus siue extra.

Circa cōsolidationem vulnerū et maxime carnosorū mirabilia scripserūt antiq. ¶Et dixerūt q̄ oīa vulnera cōsolidat puluis foliorū gladis siccorū tritorū optime et cribellatorū q̄si subtilissim⁹ fact⁹ suppoñt vulneri. Et Sera. dixit se hoc magnū vuln⁹ fctm cū ense sanasse. Et ego qdē expt⁹ sum i pluis vulneribus et statiz sanaui. pul.fo. gladis ¶Omnia autē vulnera q̄ vix cicatrizantur sigillata resoluta ad consolidationē est vltima. ¶Cinis et cartaz de papiro vulnerib⁹ suppposit⁹ illa ꝯsolidat. ¶Ad claudēz aūt so- Terra sigilla.

lia centinodie .i. corrisole prosunt. ¶ Dicūt aūt quod ad eadem flos tassi barbati superpositus est singulare presidiū. ¶ Uulnerib⁹ aut malitiosis radix dragōtee est optimum remedium: nam mundificat ea et purgat ea fortiter. Preter vulnera autē magna vbi multuȝ exiccare oportet ⁊ maxime in capitibus musculorum queratur precedēti capitulo de vnguento facto ex lilio aceto ⁊ melle. ¶ Et dixerūt de radice spine egyptiace et est

fuchaa fuchaa quod ipsa ⁊ proprie semē eius sunt vehementis consolidationis vulnerum. ¶ Et Gal. dixit quod similiter edera viridis cocta cum vino ⁊ superemplastrata cōsolidat incarnat: ac etiā consolidat consolidatione bona imo et

Lapis frigi⁹ caules etiā vulnū incisam. ¶ Lapis etiā frigius in hoc proprietatem habet. ¶ Et dixit Gal. quod ⁊ caules cōsolidāt plagas. ¶ Et dixit Dy. ꝙ vulnera pasciētia humida sanat saluberrime lapis frigius ⁊ pater hoc intelligit de stercore al's flore eius mixto cū vino. Uulnera aūt magne plage consolidat ⁊ apari non sinit caro sola limatia ꝑ trita. Et Gal. dixit cū corticibus suis et mixta cum puluere molēdini: aut olibano: aut thure: aut myrrha: aut glutine ana. cōglutinat eū cōglutatione forti ⁊ maxime in corporibus duris. Et dixit Gal. ꝙ si esset vulnus qđ fit in neruis etiaȝ si cum contusione sit sanatur inde. ¶ Dicūt aūt quod putrida vul

Case⁹ recēs. nera sanat caseus recens impositus quando sibi superponuntur folia lapatij vel vitis vel lactuce vel plantag. vel blitis. Et Gale. dixit in quarto quod imposuit dicto modo l vulnere mediocris quātitatis recens ipsum prius ⁊ sup

Ad vulnera. corrosiua. ponens folia dicta ⁊ clausit vulnus simplex quidem. ¶ Corrosiua autem vulnera flos ⁊ semen origani syluestris mixta cū melle curant. ¶ Ad profunda etiam vulnera corrosiua incarnantia dixerūt quod radix centauree recens imposita ⁊ trita cum vnguentis incarnatiuis est magni iuuamenti valde ⁊ hoc Gal. consensit. Et similiter radix centauree maioris imposita recens consolidat que si recens non habetur prius infundatur. ¶ Quod aūt incarnat incarnatione forti est pix sicca vulneri

Pix sicca. bus imposita. ¶ Grana etiam cuȝ qua tingitur trita cum aceto ⁊ superposita consolidat. ¶ Quod aūt recentia vulnera etiam cum sanguine suo consolidat est virga pastoris applicata ipsis. ¶ Conglutināt autem ea a proprietate ꝙ est in eis folia et flores salicis superposita. ¶ Similiter aūt et eadem

Cauda equina. folia caude equine cōglutināt fortiter: ita ꝙ etiā ſm Gal. neruos incisos conglutinant. ¶ Replet autē vulnera carne ⁊ valde consolidat recentia vulnera olibanum impositū. ¶ Et idē facit herba camepitheos recens imposita. ¶ Et similiter folia pini puluerizata vulneribus. ¶ Uulnera aūt extremitatum tella aranea consolidat et apostemari non sinit. ¶ Uulnera

Radix ciclaminis. autem antequā antiquentur radix ciclaminis sola imposita vel cum aceto ⁊ melle sanat. ¶ Cicatrizat autēȝ vulnera in corporibus duris os vstum non lotum et in hoc est secundum Gale. optima medicina. Si vero corpora sint mollia lotum imponatur. ¶ Et dixit Galeñ. quod scordeon ⁊ est aleum agreste quando est viride consolidat vulnera magna impositum eis. Siccum vero scordeon male morigerata vulnera ad cicatricē perducit vel ad cicatrizationem.

Rutha. Folia cipssi. ¶ Et dixit etiā ꝙ rutha consolidat vulnera etiā si sint in capitibus musculorū. ¶ Consolidant aūt ſm Ga. magna vulnera l corpib⁹ duris folia cipssi ⁊ germina ⁊ bacce

eius iuuenes ⁊ molles etiã posita. ¶ Et easdẽ aũt magnas plagas
Folii. polii viride existẽs ĩpositũ ⁊ maxime frustuosa ci⁹ species. ¶ Et dixit recentia vulnera consolidant folia vlmi superposita et cortex etiam eius exiccatus ⁊ non innouatus multoties. ¶ Iterum dixit magnas plagas consolidat etiã si sint ĩ neruis radix neuras quã q̃dã polimõ alĩs polimino ⁊ est peritaria vocant. ¶ Et dixit Me. de
hireos hireos: sic est medicina magna vulnerũ antiquorũ ⁊ putridorũ mundificans ea ⁊ generans ĩ eis carnem laudabilẽ: imo etiã ossa nuda vestiens carne: ⁊ in hoc omnes cõcordãt. ¶ Et dixit etiam q̃
Sarcocolla sarcocolla que est medicina sublimis vulnerũ recentiũ ⁊ antiquorũ ⁊ putridorũ ⁊ mũdificat ea ⁊ generat carnẽ in eis ⁊ ↄsolidat ⁊ hec est ꝓprie virt⁹ eius. Et hec ⁊ multa p̃dicta lꝫ dictũ non sit: experti sumus in vulneribus putridis concauis que etiam multa incarceratione indigent emplastrũ factũ ex farina lentium cum melle: naꝫ sine mordicatione lauat saniem. ¶ Et etiam scimus qđ si tollantur folia cussus ⁊ est volubilis maior ⁊ coquant̃ in vino ⁊ super ponantur vulneribus: cõsolidat vlcera
vnguẽtũ Sal. magna. ¶ Unguentuꝫ ex secretis Sal. qđ vsi in omni vulnere ⁊ experti sumus. ℞. olei aceti vini añ lib. iiij. merdasengi ⁊ est pul. de plũbo vsto li. ij. ʃ. calcecumenon et est es vstum ℥. xx. ℥iniar. ⁊ est viride eris ℥. xvj. alĩs ℥. i. ʃ. coclear et est atramentum calcanti ⁊ est vitriolum coriorum olim añ ℥. xvj. alĩs ℥. i. ʃ. decoquant̃ oleũ ⁊ acetũ ⁊ remoueant̃ ab igne ⁊ ꝓijciant̃ int⁹ oẽs medicine deinde reducantur ola donec inspissent̃ ⁊ rubeãt deinde vtat̃ in oĩbus vulneribus ⁊ apatibus. ¶ Si ꝟo ruptura esset
robilie intrinseca tollant̃ robilie ⁊ decoquantur in vino decoctionis ero ci ⁊ ex eis fiat emplm̃ sup locum rupture ⁊ vniuersaliter in membris cõtusis ⁊ confractis robilie emplastrate a ꝓprietate tollunt dolorem. ¶ Unguentũ quod a magistro quodam perito habuimus cũ quo sanabat omne vulnus: et si vulnus erat nimis magnũ suebat illud primo: deinde de hoc vnguento super vulnus ponebat: non prima die sed cõsequẽter. ℞. gũmi ligni alexandrini. ℥. iij. resine albe ℥ij. añ. olei sisamini. ℥. i. ʃ. cere albe. q. s. fiat vnguentuꝫ semper tamen die prima ⁊ sequenti vtebat inunctione facta ex litargirio auri oleo ros. et aceto. Ita tamen q̃ inunctione acetum superet terens litargirium primo in mortario ⁊ ex alijs nũc de vno nunc de alio addebatur vsq ad ꝑfectam cõpositionem ⁊ cum hoc ꝓhibebat fluxum materierũ ad vulnera ⁊ apostemationem membrorum vulneratorum. vnguẽtum.

¶ Cap. 2. De atritione lacertorũ ⁊ neruorum.

Multa sunt dicta ĩ cap. vlĩ de dolore iuncturarũ ⁊ mẽbrorũ neruorũ q̃ si ad hũc locũ reducant̃: vtilia apparebũt. Dicemus ergo q̃ huic ca. sunt ꝓpria. ¶ Et ad oẽs q̃dẽ attritiones dixerũt ↄferre betonicã qñ ex folijs ci⁹ sumit̃. ℥ i. cũ hidromelle. Betonica. ¶ Dixerunt q̃ꝫ ad oẽs attritiones neruorũ ⁊ lacertorũ q̃ fiunt siue in medio eorũ siue in capitib⁹ confert decoctio: semperuiue ⁊ q̃ attritiones recentes consolidat. Semperuiua. ¶ Ex galbano aũt si bibat̃ q̃ntum granũ fabe cũ aqua vel vino aut mellicrato cõfert attritionib⁹ lacertorũ. ¶ Emplm̃ etiã factũ ex radice rosmarini trita cũ farina lolij ⁊ aceto multũ cõfert. Si autem attritio sit in capitibus musculorũ ⁊ neruie aristo. ro. cũ aqua bibita plus oĩ medicina ↄfert. ¶ Si

autē in foliis neruis attritio fiat emplm̄ de limatu̾is ſm̄ qd̄ ſupra dictū est in p̄cedēti ca. ¶ Quod et ad oēs attritionis et cōtorſiones neruorum: confert etiā ſuccus gē tiane qn̄ ex eo bibit̾.ʒ.j.cū aqua. ¶ Ad oēs aūt lacertorū attritio nes: cōfert oppoponacū bibitum cū aqua alchitrā.i.vermium terre ſtrium ꝛ vino. ¶ Idē aūt et in eo dem caſu aſſa bibita cū vino gra natorū: ſed cū aſſumitur inuoluat̾ in cera et degluttiatur. ¶ Came dreos etiā recens bibitū aut eius decoctio ꝯfert attritiōi cuiuſlibet lacertorū. ¶ Idē aūt ꝛ in eodē ca ſu facit decoctio calamenti ſi ex ea bibatur. ¶ Dictum est etiā ſu pra ꝙ ad oīa membra fracta con tuſa nobilie fracte emplaſtrate a proprietate tollunt dolorem: ꝛ q̄d emplm̄ factū ex eis et vino deco ctionis croci ſanat intrinſecam carnis rupturam. ¶ Ad oēs autē cōtuſiones lacertorū extenſiones ꝛ dolorē cōfert oleū de reubarba ro inunctū: ꝛ etiā reubarbarū bi bitū cum vino odorifero p̄mixto vſq̄ ad.ʒ.ij. ¶ Confert aūt ꝛ cōtu ſionibus emplm̄ factū ex radice enule cū foliis eius. ¶ Si aūt con tuſiones ſint in medio lacertorū fiat emplm̄ ex radice altee ꝛ con fert. ¶ Epithimentur aūt eodem medicamine attritiones cū deco ctione caude eq̄ne aut emplent̾ cum illa. Et dicunt quidam pru dentes ꝙ est camepitheos et nos quidē multa experti ſumus. ¶ Et ꝙ fortiter cōfert attritioni neruo rum est ſal qn̄ cū ſulſiue ꝛ melle miſcetur ꝛ ſuperponitur.

Succ⁹ gētiane.

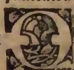
Aſſa.

Calamētū.

Oleū de reubarbaro.

cauda eq̄na.

¶ Cap.3. De ſolutione cōtinuita tis neruorum ꝛ cordarū ꝛ eorum paſſionibus.

Lūbrici.

Queciꝗ dixī de neruo rū inciſiōe eadē decoꝛ darū intelligant̾. Ad neruos ergo inciſos lū brici inuēti i terra cū fodit̾ ꝛ ſuppoſiti ꝯferunt iuuamē to manifeſto ꝛ ſubito. Et Gal. di xit mirabilr̄ ꝯferūt: nā cōglutināt eos terant̾ aūt fortiter ꝛ nō diſſol uat̾ vuln⁹ niſi poſt tres dies. ¶ Et dixerūt ꝙ folia caude equine cō glutināt neruos inciſos. ¶ Idem aūt ꝛ narciſſus.i.liliū vehemēter neruos cōglutinat ꝛ cordas inci ſas. ¶ Rana etiā cū qua tingit̾ trita ꝛ ſuppoſita cōfert. ¶ Et ſilr̄ vermiculus inuētus in ipa qn̄ cū aceto terit̾ ꝛ melle: aut cū vino et ſuperponit̾ ꝯfert. ¶ Ad eoſdē inci ſos ꝛ eorū vulnera terant̾ oſtra ca cū carne ſua ꝛ ſupponant̾ ꝛ ꝓ pꝛie cū thure ꝛ myrrha aūt cum puluere molendini. ¶ Et dixit ra ſis autoritate Gal. ꝙ caro teſtu dinis trita cū puluere molendini ſanat plagas magnas que ad neruum puenerant: ꝛ erat neru⁹ attrit⁹ ꝛ nō ap̄at⁹ verū i duro cor pore fuit ꝛ p̄ teſtitudinē intelligit limacias. ¶ Et nos quidem in punc tura neruoꝝ ꝛ cordarū habem⁹ expientiā vt tollat̾ ſal ꝛ coquatur in oleo cū pauca terbētina ꝛ po natur ſup pūcturā.nā ꝓhibet ab apopleſia ꝛ ꝯfert ſpaſmo et ſteg moni cerebri. Et ꝯſiliū meum est vt oīno ꝓhibeat̾ fluxus humorū ad neruos. Et circa hoc habem⁹ exptum vt tollat̾ farina frumen ti ꝛ ſucci iuſquiami ꝙtum ſufficit ad retentionē faciendā ꝛ ex eis tepidis fiat emplm̄. ¶ Sedat etiā ꝛ tumorem ipſorū diaq̄lon in pū cturis neruorū ꝛ cordarū ſubito ſedat ꝛ curat dolores. ℞. armo niaci lib.5. diaq̄lon lib.j. thuris: maſticis añ.ʒ.j. cere citrine lib. 5. cōficiant̾ ꝛ vſui ſeruētur. ¶ Ad inflatos aūt neruos confert caro anatis ſuperpoſita cal. ¶ Confert etiā eidē fel lupi. ſup inun ctū: ꝛ ꝓhibet ſpaſmū ne ſuperue niat ꝛ ꝓprie t̄pe frigoris. ¶ Ad ap̄ata aūt cordarū ius ranarū cum brocatū cōfert. ¶ In omni aūt ꝯm

Liliū

Oſtraca.

Ad pūcturas neruorū exptum.

Caro anatis

Fel lupi.

sione nervorũ fiat embrocatio cũ decoctione sumach: confert eñ et nõ finit a pari. Ad idẽ ex farina et melle fiat emplm. Cinis autẽ vinacie cum aceto suppositus cõfert omni contorsioni. Et similiter ciclamen more emplri superpositum. Emplz quoq factũ ex radice altee extensiones nervorum sanat. Et dixit Ras. sepũ bovinum et medulla sanat nervos a statu suo motos et molles facit si inungatur eis. Ad nervos aũt dolorosos cõfert aqua cineris et bibita et linita cuius doctrina data est supra primo sermone de cõgelatione lactis et sanguinis in stomacho.

Sumach.

Aqua cineris.

Tractat⁹ tertius tertiũ sermonis. De his q̃ apparẽt in vulneribus cõtinet quatuor capl'a.

Capltm.i. De restrictione fluxus sanguinis fluẽtis ex vulnere.

Ermo erit deinceps de accidẽtibus q̃ vulnerib⁹ sepe ɔtigũt et primo de restrictiõe san. fluẽtis a vulnere dicim⁹ reductionẽ detẽtiõis ei⁹. Sãguinẽ ãt vndecũq fluat Karabe a proprietate stringit q̃ est in eã. Si aũt dissolvant cãphore grana. ijn succo vue acerbe aut aceto aut aqua mirti aut succo dactilorũ immaturorũ et suppo nñt sistit sãguinẽ exvirinere. Idẽ aũt operat virga pastoris imposita et maxime masculina. Et gal le. etiã sup carbones cõburantur et extinguantur in aceto et sale et superponant sanguinem sistunt. Idẽ facit cum a ranarũ cõbusta rũ impositus. Et etiã cinis cartarum de papiro qlibet per seipm:

Karabe.

Virga pastoris.

Cinis papiri

lz aũt ambo misceantur et etiã cũ folijs. Stercus caprarũ dissolutum cũ aceto et superpositu3 sistit. Idem autem stercus asini facit virtum et non virtum: sed hoc corporibus rusticorum fiat: vt qualia sunt corpora tales medicine fiant. Sistunt autẽ sanguinem ossa bovis vsta et supposita vulneri. Tella quoq araneei imposita vulneri sistit san. Et hoc idez facit rasura cartarũ caprarũ im posita. Dicunt aũt q non sit res q̃ ita stringat san. oẽm sicut terra sigillata. Confert autẽ multum olibanum in hoc casu. Urina hominis etiam imposita cu3 cinere vitis sangui. fluxum sistit. In omni autẽ loco emanationis ipsi⁹ sistit ipsum omne muscũ suppositũ et maxime muscu3 marinũ. Est aũt muscũ marinum herba que stat et nascitur in aquis stantib⁹ minutissima et supernatat eis. Similiter aũt in omni loco retinet ipsum alumen et maxime iamenum. Folia etia3 salicis emplastrata ipm sistunt. Omne ẽt emorosagiam sive intus sive extra sistunt lisimachion: et est herba habẽs folia similia salici. Et Kirandus dixit q cor pulli vulturis in pelle ligatum et portatum omnem san. effusionem sistit. Et Gal. dixit q cinis omniu3 lignorũ stipticorũ sicut querc⁹ mirti et similium superpositus vulneri sistit fluxum san. et nullo alio farmaco hoc petente. Ego ante3 dico q cinis debet esse lotus. Et nos in hoc capitulo expertum habemus vt sumatur pix sicca q̃ nulla humiditate sit infusa et infundatur in aspalto iudaico aut in pice liquida et ponatur super loco de fluxu sangui. et in ea accendatur ignis tollet enim fluxum et operabitur vt cauterium. Coriandrum etiam torrefactũ et vulneri superpositum illum si=

Tella araneea.

Mũscũ marinũ qd sit.

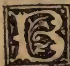
Folia salicis

Expertũ

stere scimus. Querat etiã supra cap. de sputo san. sermone primo. ¶ Ad fluxũ aũt san. qui proprie est ex capite dicunt quod san. turturis aut perdicis aut palumbi vel turdi recens saluberrime curat. ¶ Et Ras. sic dixit si scindatur caput alicuius semper et proijciatur de san. eorum super tellã cere bri magnã pstat medicinã. ¶ Et iterum dixit qđ sang. galli vel galline si ponatur super fontem tritũ vz cõtra sanguinem fluentem ex tella aut similiter cerebrum galline bibitũ. ¶ Cũ aũt sanguis est cõgelatus in ventre bitumen cuz bibitur liquefacit. ¶ Experti aũt sumus qđ educit san. coagulatuz in ventre et maxime per vrinam cuminũ carmenũ qñ teritur ⁊ bibitur cũ aqua decoctionis apij: sz de hoc aliqđ dictũ est supra ca. de sputo san. ⁊ etiã aliqua vtilia tacta sunt supra cap. de puocatione vrine.

Cimi-nũ car menũ.

¶ Cap. 2. De eliquãda carne in vlceribus ⁊ dolore ipsorum et vermibus.

Breuitas nos inducit vt simili de his tribus dicamus. s. de eliquanda carne in vulnerib⁹ doloribus eoꝝ: ⁊ ĩ vermibus cõtingit eñ qñqȝ vt caro superflua nascat in vulnere quam eliquare opz. ¶ Et dixerunt quidam qđ assa in vulneribus posita carnẽ eliquat superfluam. ¶ Eliquat etiam ⁊ sine mordicatione flos lapidis esyos al's asficis impositus vulneri. ¶ Sucidus etiã sup pulverizatus illam eliquat. ¶ Gal. autẽ dixit ꝙ cinis veterum vrsorũ impositus vulneri tutissime exterminat lentã carnẽ. Idez autẽ põt cinis aliorũ pilorũ impositus. ¶ Et dixit etiã ꝙ in quacũqȝ parte corporis sint vulnera ⁊ vermes fiant in eis vt frequẽter contingit imponatur pulvis calamẽ ti ⁊ maxime montani: nã interficit et educit. Sed ad hoc multa pñt adduci dicta supra cap. de vermibus. ¶ Dolorem autez vulnerum qui frequẽter contingit sedat em plastrũ factum ex farina lupinoꝝ et ordei superpositum.

Lapis esyos.

Ad dolores vulnerum.

¶ Cap. 3. De excoriatione ossis et extractione frustulorũ ossis ⁊ aliorum infixorũ carni ⁊ restauratione ossis deperditi.

Sepissime in vulneribus cogit necessitas vt ossa excorientur et frustula educãtur qđ bonus est scire qualiter cum medicinis hoc fiat. ¶ Excoriat aũt in vna die ⁊ frumenta separat euforbium superpositũ ossi sed pmuniatur cum imponitur caro circũstans cũ aliquo ceroto vel pãno lineo ne adurat adureret eñ illã. ¶ Corticẽ autẽ ossis citissime eleuat et incarnat radix paucedani imposita ⁊ est fenicul⁹ agrestis siue porcinus: citissime eñ illum eijcit ⁊ dixit Gal. ¶ Si autem ex radice vitis albe cum vino fiat emplastrum ⁊ superponatur ossi extrahit ossa fracta et hoc tollantur radices vitis albe et coquantur in oleo donec dissoluantur ex qua applicata ossi fiat emplastrum. ¶ Et scimus ꝙ lignum indũ qđ dicitur karon al's karix est magni iuuamẽti ad fracturas ossiũ dislocationem: sed de hac in presenti opere nõ intendimus loqui multũ. ¶ Et Kirandus dixit ꝙ ossa quassata sanant dono dei si septẽ diebus bibat ex succo foliorum vitis albe ⁊ vino albo mixte añ. ¶ Et dixit qđ fragmenta mandibularum attrahũt sine dolore lumbrici terre superpositi. ¶ Ras. dixit quod cancer fluuialis tritus et superpositus extrahit cuspides sagittaꝝ infixas. ¶ Ossa etiã fra-

Euforbium.

Radix paucedani qđ sit.

Lũbrici terre

cta extrahit et omne etiam quod est infixum carni hoc emplastrum superpositum. Rx. radicum hircos sylvestris partem .j. florum eius partem tertiam centauree partem quantam fiat emplastrum cum modico melle: hoc etiam sedat dolorem in parte. Extrahit autem spinas et tutella et omnia infixa carni radix cannae mixta tribulis et superemplastrata loco. Eadem autem extrahit caro lacerte superposita et maxime caro stellionis. Similiter et eandem extrahit murem superpositum loco et maxime nigrum. Est autem murium sordes fenestrarum apum. Si assit tota limacia purpurea sicut est teratur et superponatur loco extrahit infixa. In lactuca que asinina est proprietas extrahendi omnia infixa. Et Dy. vocat atusari. Et dixit Gal. quod caro mustelle sicca et superposita loco attrahit infixa quecunque sint illa. Et sumus experti quod etiam myrra superposita loco infixa attrahit. Et quod omnis aristolo. superposita loco extrahit spinas et fracturas lignorum infixa carni. Solus etiam cortex serpentis superpositus infixa attrahit. Et Avic. dixit quod fructus nil proprie cum farina lolij mixtus attrahit surculos spinas.

Caro lacerte.

Caro mustelle.

Aristologia.

¶ Cap. 4. De decoratione omnium cicatricum vulnerum et vlcerum.

Dico ergo quod ad remouendum cicatrices carasationum ventosarum vngatur locus post carasationem cum vnguento facto ex maiorana vel aqua eius. Delet autem cicatrices vlcerum serapinum dissolutum cum aceto quando sepe fricantur cum eo. Ad easdem autem cum sunt nigre fomentatio cum pulegio cocto cum rutha. Has autem delet succus eruce recentis mixtus cum melle et felle bovino et illinitur. Delent etiam cicatrices si sepe liniantur cum bulbis. Et dixerunt quod si adipe asini illas inungat redire facit ad colorem corporis sui. Et Kirandus dixit quod fel thauri cum testa oui solutum cicatrices eiusdem coloris efficit. Et Rasis dixit quod stercus colubi cum melle vel semine lini euellit pellem supercrescentem apostemati. Et dixit quod stercus galline si cum melle more emplastri misceatur mundat cicatricem que fit ab apate quod dicitur ignis persicus. Si etiam linian tur ex corticibus olibani dissolutis cum melle delentur. Fedas etiam cutis cicatrices lac illinitum et similiter aqua eius delet. Radix vitis albe etiam abstergit mixta cum orobo et fenugreco. Ego autem expertus sum quod sperma virile superinunctum mire dilucidat. Et dicitur quod si quando fiunt cicatrices in vulneribus assiduetur eius inunctio penitus non apparent. Et ego dico quod cutis sicut et omnia membra radicalia habet primam sui generationem a spermate et non a sanguine: erit ergo inter ea oculta proportio

Serapinum.

adeps asini.

sterc' colubi et galline.

Sperma virile.

¶ Tractatus .4. tertij sermonis. De apostematibus continet capitula nouem.

¶ Capi. 1. vniuersale. De apostematibus calidis et frigidis in genere.

Cum apostema sit repletio porositatum membrorum consimilium sicut dictum est supra facta preter naturam triplicem curationem merebitur. Aut enim per impulsum eius quod ad membrum fluit fiet sanatio et hec complebitur cum fri

gidis & stipticis. Aut per resolutionē eiꝰ qđ fluxit. qđ qđē cōplebitur p calida & sicca & in pluribus. Aut ꝑ maturationē cū ad vlcus peruenerit: opꝫ & nos quidem in hoc cap̄. dicamꝰ in vniuersali que conferunt in omnibus apātibus & ꝓpue calidis & frigidis non duris postea in speciali descendemꝰ ad quedam deinū de duris dicemus vlteriꝰ ponemus de vlceribꝰ sermonē. ¶Et dico ꝙ folia man-
Folia mandragore. dragore cū polēta .i. farine emplastrata conferūt in omni apāte: sꝫ me cogit natura auxilij vt de repercussiuis dicā. Et dico ꝙ in oi apāte repercussiua in prin. cōferunt preterꝙ in apātibus emunctorioꝝ nulla enim illis cōpetūnt periculum enim erit a membris ignobilibus ad membra nobilia materias nocētes expellere. Cū aūt apā in augmento fuı existit repercussiua cum resolutiuis sint admixta. In statu aūt & declinatione resolutiua sola ponanť quare cautus lector distinguat auxilia non minus circa tempora apātum ꝙ circa diuersitates eorum. ¶Ad omnes autē tumores si fiat emplastrum ex raffano et aceto tritis illos aufert ablatione forti. ¶Omnes aūt exituras curat ciclamen mixtum cū aceto & melle.
Ciclamen. ¶Ad oia aūt apostemata confert
Sudor hois exercitati. sudor hois exercitati cū puluere suo positus ꝙ si sint molla solꝰ imponatur & p̄cipue illis qui fiūt in emunctorijs illa enim oia curat. Si vero apāta sint dura addať sibi oleum de alchanna vel oleum ros. ¶Ad oia etiā apāta & oēs pustulas semen vrtice cū aqua pluuiali impositum est maximū presidium. ¶Sarcocolla quoqꝫ more emplī superposita sedat oia apā
Sarcocolla. ta. ¶Omnibus autem apātibus calidis berberis a proprietate cōfert. ¶Eisdē autem calidis cōfert iuuamento magno & manifeste lē-ticula aque superposita & ꝓpue lenticula aque marine. ¶Ad eadē coriandrum cum melle et oleo emplastretur. ¶Ad omnia ꝙꝫ calida sine sint extra: sine intra posita emplastrū factū ex solatro est bonum cum extrinsecus est apā. Ad intrinseca aqua eius bibať. ¶Et dixit Gal.: si flores iesemini infundanť in aqua donec mingetur vehementer virtus eorū sunt bonum farmacū ad flegmones i. apostema cal'a. ¶Et dicit Rasis qđ stercus hoīs tritū cum rutha positū sup apāta corrodens carnem sanat. ¶Ad omnia aūt apāta putrida caro marinoꝝ ostraceorum combusta cū aceto & aqua vel cum aceto & melle mixta confert iuuamento magno & manifesto. ¶Et isdem etiā cōferūt medicamina facta cum fricatura plumbi de quibus supra multa dixīmꝰ et dicemus infra quūꝫ de cancro tractabimus. ¶Ad oia aūt apāta flegmatica fiat emplastrum cū radice cucumeris asinini & farina ordei nā illa resoluit etiam si sint antiqua. ¶Oēs aūt feruncu-los resoluit inunctio facta cum oleo & melle & sale. ¶Ad oia autē botiꝫor confert cinis alci combusti superpositꝰ. ¶Eisdē etiā ꝯfert decoctio lupinorūꝫ. Unguentum autem nostrū ad oia apāta calida. ℞. coriandri cerufe litargirij olei rosa. aceti oim aā. fiat eorum permixtio bona & administretur, tū nr̄ꝫ. ¶Experti etiam sumus ad oē vlcus & omnem pustulā malā herbam que dicit herba sancti laurētij & alio nomine herba venti qn coquitur & applicatur loco. ¶Ad oēs etiam exituras experti sumꝰ vt tollantur folia maluasci et masticenť cum sale & superponātur aut coquantur cum vino vel mellicrato & superponať & hoc etiā cōfert scrofulis sed quum maturationem magis querimus cuꝫ me

Flores iesemini.
Stercꝰ hois.
Ostracha.
Cinis alci combusti.

licrato coquimus qn vero resolutionem et exiccationem masticamus cum sale.

¶ Cap.2. De formica herisipilla et herpistiomeno.

Quoniam herisipille et formice et ignis persici causa et cura sunt proxime: ideo de eis simul dicemus omnes enim sunt de ignita materia ideoque herisipellam curat plantago imposita cum chimolea et puscha al'cerusa. ¶ Idem autem operatur medulla panis frumenti trita cum rasura corticis cucurbite recentis et superposita. ¶ Ad eandem autem et maxime quando dilatantur de membro ad membrum virga pastoris imposita est vna de melioribus medicinis. ¶ Radix etiam mandragore multum trita et superposita cum aceto confert multum. ¶ Et dixit Aui. quod rutha mixta cum cerusa et aceto sanat antiquam herisipillam et formicam. ¶ Et dixit cinis salicis linitus cum aceto formicam remouet. ¶ Emplastrum autem factum ex folijs et semine lini cum vino superpositum confert valde. ¶ Ad idem etiam et formicam confert multum acetum bibitum et linitum et etiam prohibet vt non perueniat apostema. ¶ Inunctio etiam facta eisdem cum aqua decoctionis solatri et cera al' cerusa et oleo ros. confert. ¶ Et in formicas sumus experti vt tollantur cortices arboris pini et calcanti ana. et cum oleo mirtino fiat emplastrum et loco superponatur. ¶ Eisdem autem et igni persico cum farina lupinorum et farina ordei mixta fiat emplastrum quod expertus sum perutile miscens illas solum cum aqua frigida. ¶ Et Sal. quidem dixit quod caules sanant illas: et similiter dixit quod sanant herpetes. ¶ Et dixit quod centinodia est herpetibus bonum pharmacum: et etiam aliorum vlcerum ciui dentissimum vero flegmonesorum et aliorum reumaticorum. ¶ Et dixit etiam quod si tollantur albumen oui et fex vini ana. exiccant herpetes et vlcera difficilia. ¶ Ad eandem autem sumus experti sucum coriandri aut etiam ipsum coriandrum miscens ipsum cum melle et oleo emplastrantes esse vtile.

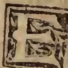
Plantago.

Virga pastoris.

Cinis salicis

caules

Cap.3. De antrace et carbunculis.

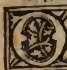
Et quoniam antrax et carbunculus sunt ex apostematibus calidis et a causa propinqua fiunt: quia non differunt nisi secundum maiorem et minorem adustionem sanguinis factam aqua fiunt. Ideo de ipsis dicemus simul. Uerum quia mortificatione et cauterisatione indigent que fit cum medicinis adustis: ideo forte quis falso opinatur ipsa fieri a causa cal. ¶ Dicunt ergo quod assa cum melle et nitro et rutha mixta et superposita est singulare presidium. ¶ Et dixit Sal. quod exibile nucis superpositum illos sanat. ¶ Aperit autem carbunculos oppoponacum cum passulis superpositum. ¶ Et dixerunt quidam quod si patienti antracem vel carbunculum propinetur in potu ex radice palme xpi illos subito lentescunt. ¶ Nos vero precepimus vt super eos ponatur ex his. ℞. cantaridarum combustarum alei et saponis dissoluantur cum hoc capitelo. ℞. cineris quercus quo tintores vtuntur partes.iiij. calcis partes.vj. misceantur et superponantur cum predictis. ¶ Circa locum fiat emplastrum huiusmodi. ℞. succi plan. et maluarum ana. inspissentur cum puluere cerufe: cortice papaueris: camomille: agrimonie farine ordei: et medule panis: et addatur eis ex oleo: et assungia quantum necesse videtur. ¶ Et radi=

exibile nucis.

cat aūt antracē: olive nigre propter maturitatē trite & superposite vt sumus experti. ¶ Et expertū nostrum est in hoc mirabile vt tollatur cinis: & in oleo bulliatur et superponatur.

Oliua nigra.

Cap. 4. De panaritijs.

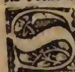

Dicemus aūt nunc de panaritijs q̄m inter apostemata cal. numerant. ¶ Panaritia autē ad sanitatem producit solum thus cū melle mixtū vt dixit Dyas. ¶ Ad eadē autem est vtile emplastrū factū ex sarratura elefantis. ¶ Si vero sit vlceratū panaritium: solum aloes tritum superponatur. ¶ Confert aūt eidem sordities que ab aure fodit. ¶ Confert aūt eidē omne lutū superpositum. ¶ Erugo quoq; ferri cū vino superposita illis cōfert qd̄ sum expertus. ¶ Liquiritia etiā et succus eius imposita sanant & similiter cortices eius triti cum ficub⁹ acerbis & superpositi et maxime cum pennis. ¶ Ex expertis autem nostris est & maxime cū est in radice vnguis est vt sumatur flos vitis agrestis et temperetur cum nigella & superponatur & maxime cum panaritia sunt in principio.

sarratura elefantis.

Exptū nrm.

¶ Cap. 5. De maturatione apostematis & eius apertione.

Dolent ex p̄dictis apostematib⁹ plura apertione & maturatione indigere circa q̄ ponemus vtrāq; intentionem perficiunt cū medicinis. ¶ Dixerunt ergo prudentes antiqui viri q̄ bdelium maxime confert in molificando apostemata. et maxime qd̄ sicculum est. ¶ Ad idem aūt & etiam maturationem faciendā sanguis porci vel vrci vel thauri vel leporis calidus imponatur. Et Aui. dixit sanāste calidus post congelationem imponatur nō frigidus imposit⁹ nō maturat fm Gal. & etiam fm Rasim. Et addit Ra. ad sanguinem tauri q̄ etiā sepū eius admisceatur. Et sanguis tauri super dura apostemata apponaꝰ. Sāguis autem leporis super mollia. ¶ Ad aperienda oīa apostemata imponatur sempiuiua cum assungia & coriādro trita. ¶ Aperit autem cito & experimento diximus semen vitice viride cum sale superpositū tritū vbi querit ruptura & tantundē de ipso loco preligeꝰ quādo queriꝰ qd̄ apertio magna fiat. ¶ Et dixit Ra. q̄ caro testudinis mixta cū farina ordei et puluere molēdini aperit ea & p testudinē intelligit limacias vel ostraca. ¶ Et dixit quod si fiat emplastrum cum stercore galli citrino et oui meditulio & pauco croci aperit oē apostema in quo est pus. ¶ Qd̄ aūt aperit dubelet difficilis maturationis est emplm̄ factum ex radice narcisci.i.lilij albi cum melle & herbo superpositum. Est aūt herbus orobus & robilia idem. ¶ Idem aūt operanꝰ folia suahal supposita & maturāt apostemata difficilis maturationis & inobedientia maturationi. ¶ Mora aūt rubi cum pane & melle mixta imposita apostemata mirifice rumpunt. ¶ Ut in aperitionē omnia apostemata immatura veniant. ¶ Experti sum⁹ vt collatur stercoris colūbini et lolij aā. coquantur in vino et superponantur.

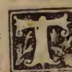
bdeliū Sang. aialiū.

Semp uiua.

Stercus galli.

Exptū nrm.

¶ Cap. 6. De apostematib⁹ duris in generali: & de nodis.

Transeamus deinceps ad oīa apostemata dura primū faciens vniuersalē sermonē. ¶ Dico ergo q̄ ad apostemata dura sola oleādri imposita sunt magni iuuamēti. ¶ Dixerunt etiā q̄ oleū de lilio dissoluit oēm duritiē antiquā a ꝓprietate q̄ est in eo. ¶ Idē pn̄t facere lentes cocte cū aceto

Oleū de lilio

et emplāte. Et nos qđem experti sumus eas decoquētes cū aqua marina. ¶ Et Ga. dixit q omnes sclirose durities cū folijs cappāris emplastrent mixtis cū aliquo quod obtundat virtutē eoꝝ. nam in paucis dieb⁹ diaforant. ¶ Et dixit etiā hunc sermonē ficus pars ue acerbe cocte diaforant oēs duros tumores: maxime aūt diaforant ꝛ ipse per se cataplasmate: ꝛ talis sunt virtutis ꝛ decoctio eārū etiā est similis vere: op3 autē vbi digerere vis triticeā farinā adinuscere. Ubi vero diaforare oꝛ deaceā panis aūt in medio eoꝝ est. Scire ēt op3 digerere magis quidē pinguiores. acriores vero in gestu abstergere ex diaforare nate sunt. ¶ Et dixit vtraq pix posita in cataplasmatibus digerit omnes duros ꝛ indigestos tumores minor recens emplastrata mollificat omnes tumores duros. ¶ Et dixit etiā in q̄rto sclirositates ꝛ durities ꝯgruissima ē adeps leonis sicut otiosissima ē porcina thaurina ē media hap. ¶ Et dixit Rasis quod cerebrum cerui lenificat apata dura si sint i musculis et etiā cordis. Et post ipsū est in hoc cerebrum vtilimū. ¶ Et etiā dixit q cancer fluuialis tritus et superpositus illa dispergit. ¶ Et idem operantur, radices iesemini cū aceto trite ꝛ supposite nā illas sanāt. Et dixerūt de nodis q si plumbū supligeṫ eis ita q solū nodū cōprimat ꝛ nō partes circūstantes spargiṫ ꝛ dissolutur: ita q nodis paruis valde cōfert caro eritij marini supposita. Et dixerunt quidā si natus post mortē patris sui mordeat nodū ter stringendo bene sanatur patiens sed hec transeunt medicinalē sciētā et cognitionem: ꝛ vt puto sola cōstrictio hoc facit. ¶ Et nos omnes nodos et omnes durities dissoluimus sic: tollantur folia cipressi humida aut nuces eius terātur cū medula ficuum ꝛ superponantur. ¶ Ut autem omnis durities melēcolica resoluatur. ℞. satiregiā et eam decoque in aceto postea accipe marchasitam ꝛ pone in igne donec fiat ardēs: deinde superinfunde illam cum illo aceto: ꝛ cum illa suffumigetur dirities. ¶ Ad easdem autem durities ꝛ etiam durities que sunt post aures tollatur farina seminis lini ꝛ tempe retur cum aqua cineris ꝛ supponatur loco. Eius autē descriptio scripta est. 3. cap. de congelatione lactis vel sanguinis in stomacho. ¶ Cum autem sunt apata in principio sue durationis tollantur farina frumenti et farina auene coquantur adinuicē ꝛ superponantur. Quod etiam omnia apostemata dura resoluit etiam que sunt post aures est emplastrū nostrum hoc. ℞. visci quercini rasure pini cere añ. fiat emplastrum sequenti autem capitulo multa requirantur.

Cācer fluuialis.

¶ Cap. 7. de scrophulis.

Nunc autē dicamus de scrophulis q̄ sunt apata dura facta in locis glandosis et ꝓprie circa gulam. ¶ Dixerunt autem antiqui quod ad oīa apata dura radix affodilorum cū fece vini superponaṫ. ¶ Et dixerūt q solū emplm̄ cū semine lini resoluit scrophulas q̄ si ei ꝯ addaṫ stercus columbinum illas disrumpit imo dicunt q in spargendis scrophulis loliū comestum vel bibitū a proprietate confert q sum⁹ experti. ¶ Et Ras. dix. q stercus columbi cum mixtum fuerit cū farina ordei ꝛ semine lini ꝛ aceto et impositū fuerit dissoluit scrophulas. ¶ Cinis aūt vnguiū asinoꝝ et equoꝝ etiā ꝭm Gal. dissolutus cū aceto aūt etiā cū oleo imposit⁹ scrophulas dissoluit ꝛ hoc confir-

Sēmē lini.

mat et Ras. ¶ Et dixerunt quod armoniacū illas dissoluit. ¶ Et lētes etiā cocte cū aceto et emplastrate: illas dissoluūt quod sumus experti. ¶ Duritiē aūt scrophularū tollit ziniar .i. viride eris mixtū cum armoniaco et impositum cū licinio. ¶ Idē aūt operatur rutha et proprie emplastrata regioni ei⁹. ¶ Folia etiā cappario et radices etiā si misceātur cū medicinis ad hoc cōuenientib⁹ in paucis dieb⁹ spargunt illas. ¶ Et nos quidē in expartis nostris miscemus farinā fabarum et pinguedinē galline. ¶ Stercus aūt caprarū fortiter illas dissoluit. ¶ Quod etiam eis confert et eas augmētare nō sinit est caro serpentis et ius ei⁹ in vsu habita abiecto capite et cauda. Idē autē potest et pellis ei⁹ sibi data. Eisdē valde cōfert caro eritij marini supposita eis. ¶ Et dixit Gal. omnes scrophule et omnes idurati tumores et precipue in corporibus duris emplastrentur cū stercore bouino et aceto: sit autē stercus vernale magis. ¶ Et dicunt quod farina ordei cum pice liquida cera et oleo in infantib⁹ cito sanitatē inducit illa spargendo. ¶ Et dixit Amech suspensio radicis acetose ad collū cōfert habenti scrophulas. ¶ Et iterum dixit quod si suspendatur pes canceri in charta cōseruationis a colo eius que habet scrophulas curat quādiu durat super ipsum. ¶ Et nos quidē sumus experti quod coriādrū cū farina fabarum et melle emplastro facto et superposito resoluit scrophulas. ¶ Ad scrophulas autem et ad omne durum apostema. ℞. farinam lupinorum mel et aceti modicū fiat emplastrū et superponatur: et hoc etiā corporibus duris in mollibus autē loco mellis ponatur aqua sola. ¶ Capil. ve. scrophulis emplastratus etiā multū confert et experimento didicimus. ¶ Trocisci etiā de scamonea quo dicti sunt supra cap. de dolore capitis liniti supra scrophulas et proprie cum succo apij aut dauci delent eas. ¶ Et ex expertis nostris pulcherrimis est vt ex succo vitis albe et melle et vino equalibus partib⁹ sumptis fiat potio patienti scrophulas et radice ei⁹ et melle. ¶ Adducatur etiam ad hunc locū vnguentū factū ex succo ciclaminis dictū. S. cap. de opilatiōib⁹ et duritieb⁹ splenis. ¶ Experientiam aūt pulchram scio quod arsenicū sublimatū sup scrophulas ponatur donec corrodatur cutis vsque ad scrophulā demū cum stilo pungatur profunde scrophula in duobus vel trib⁹ locis sm quātitatem eius et in puncturis infundantur grana dicti arsenici et nunquā moueantur et locus desuper quacunque die cū assungia porcina epithimetur: putrefiet eīm scrophula tota cum foliculo et egredietur et locus postea cura communi curetur.

¶ Ca. 8. De cancrenis et cācro.

Et quia cancer et cācrena fiūt a materia melēcolica et nō differūt adinuicē nisi sm accidētia et nō sm differentias essentiales vt dixit Aui. recte pñt nominari et tractari in hoc ca. ¶ Et dixerūt antiqui quod eruca gorēma alr̄ geratina optie curat cācros Ser. vere vocat budērenga. ¶ Cataplasma vero factum ex cicere peregrino et melle saluberrime curat. ¶ Et Kirandus dicit quod cācrū lingue et ptiū ei⁹ imo marcidā linguā vidit curari solo succo folior̄ vitis albe cū melle. ¶ Et Rasis dixit quod sanguis leonis superfricatus cancro tollit illum. ¶ Et similiter dragōtea optie curat cācros. ¶ Oleū autem ros. vel myrtinū vel citoniorum vel aliquod ex oleis fri. fricatū cū pistello plūbeo in mortario plūbeo vsque ad

Irmo iacū. ētes.

rina bar.

Capil. ve.

Eruca gerati na.

San. leonis

ulcerum spissitudinē et superinun
ctum cancris optime curat et mi
rabilia sunt et omnia medicami=
na facta cum plumbo et ego semp
inueni vtilima. ¶Si autem can=
cer non sit vlceratus lineatur cū
tuderi et aq̄ mellis et ē herba na=
scens in tectis. ¶Sedant autem
dolores cancrosorum membrorū:
et etiam sumus experti sepissime
lac impositum cum aliquo cinere
sicut est cinis fornacis in qua pur
getur es. ¶Et ego quidem miraз
vtilitatē inueni in cancris vlcera
tis ex sola appositione foliorum
herbe de morus ars venientis de
qua magna copia habetur in lō=
bardia in territorio veroñ ¶Gal.
dixit q̄ exibile nucis antique can
crenis impositū illas sanat. ¶Ul=
cera autem cancrenarum deco=
ctio lupinorum amarorūз super=
infusa est vtilis et ea prohibet vt
sumus experti et maxime corru=
ptioni. ¶Ulcera autem cancrena
rum eradicat integre semen raf
fani cum aceto impositum. ¶Su=
mus quoq̄ experti ad cancrū nō
vlceratū vt sumantur passule dul
ces et pistentur absq̄ nucleis suis
et misceantur cum folijs ruthe et
cum folijs cusite et fiat emplastrū
cum farina cicerū. ¶Si autē can=
cer sit vlceratus. ℞. succū racemo
rum dragōtee siue serpētarie ext=
rpe et super locū pone et si necesse
est addat olei ros. Medicina hec
etiam valet ad polipum. ¶Si ve=
ro cancer sit vlceratus scimus q̄
infusio ex aqua marina vbi len=
tes sint cocte multūз valet: sed de
eis q̄rant plurima tractatu de vl
ceribus et q̄rat ēt vnguētū de ra=
nis scriptū. s. cap. de podagra.

Exibile nucis.

☞ Additiones.

¶Quidam passus est herpetē in
lingua cui propinatū fuit arseni=
cū sublimatū per duas horas di=
missum deinde apposito butyro p
diem cum vino et succo plāta. inde
pluries loto sanitati cito restitu=
tus est. ¶Folia herbe tarsarcie
cōtusa et superposita cruribus cor
rosis mirabile sunt medicamen.

¶Ad cancrū vlceratū expertem
infalibile. ℞. bruscā vnā apū piste
tur optime deinde tolle ciatum
mediūз succi plā. et tantūdem olei
oliue misce simul immodū empla
stri: et isto modo mortificabit vsq̄
ad dies. 8. vel. 9. deinde accipe pa
nem vstū fac puluerē supra ponē=
do die vno alio autem die vtere
vnguento consolidatiuo videbis
mirabile.

¶Item aliud expertū vni matro
ne que habuerat cancrū vlcera=
tum iam annis. x. et p mensem cu=
rata est libere cū puluere isto et
vnguento infra scripto. ℞. attra
menti auri pig. sulphuris viui et
salisgēme distempera cum aceto
et pone in ollā rudē bene coopert
tam ne fumus possit exire et deco
quatur donec incineretur et pul=
uerizetur subtiliter facta lauatu
ra cum aceto tepido superasper=
gat de pul. isto vsq̄ ad mortifica=
tionē cancri deinde ponat de isto
vnguēto. ℞. mellis rub. dispuma=
ti sepi hircini limature cupri an.
et misce vt vnguentum.

¶Cap. 9. De fistulis et duri=
ciebus carnium.

Fistula in morbo ē ois
concauitas facta corru
ptiōe mēbri illius ab
aliq̄ materia defluēte
ad mēbrū q̄ in illo cor
rūpit. Et dicit Gal. q̄ vocata est
fistula ad similitudinē fistularū extri
secarū in q̄bus pars superior est stri=
cta et inferior lata. ¶Et Gal. dixit
q̄ oēs concauitates cronicas et
difficile sanabiles et fistulosas p=
pter reuma defluēs: sanant teste
ostrachorūз quando cōburunt et
teruntur subtilissime et lauantur
et miscentur cum assungia porci
na et imponuntur: et potest addi

aliquā ex medicinis incarnatis sicut est os vstum. Idem autē operantur omnes teste conchiliuum: sed debili⁹ ostrachis. Et hoc queratur quod de hoc etiam dicitur sequenti ca. ¶ Ad omnes autem fistulas confert aloes proprie pulverizatū ɀ impositum. ¶ Replent autem fistulas ɀ incarnat radix yreos quando teritur ɀ imponitur et si ponatur cum melle illas mūdificat. Ras. autem dixit bdelium cum felle bouino dissolutum admixto aceto ɀ superinfusum fistule sanat. ¶ Et dixit os hoīs mortui cōbustū donec fiat cinis et tritum si ponatur cū aloe al' melle ɀ impleatur ex eo fistula vbicunqꝫ fuerit prestabit salutē. ¶ Aufert etiam earum duritiē in duobus vel tribus diebus et mundificat ipsas dimissis duobus vel tribus diebus in modum licinij: elebor⁹ niger impositus: nam quādo extrahitur eradicabit corpora earum. ¶ Cōcauatas aūt fistulas sanat lisiuium factū ex cinere ficulnee scriptum. ʒ. cap. de congelatione lactis ɀ sanguinis in stō. quādo inde bene lauantur ɀ cum licinio imponitur qꝫ sum frequenter expertus ɀ ꝑprie in fistulis que sunt in cora vel i loco carnoso al's neruoso. ¶ Cinis autem chartarū de papiro quando prius infunditur in aceto ɀ postea exiccatur et imponitur fistulis est valde vtilis. ¶ Durities etiam ipsarū tollit linitio facta ex radice titimali cū aceto aut ex succo alchechingi. ¶ Ad fistulas autem proprie paruas ɀ eas que fiunt in oculo: masticetur radix altee cum sale ɀ superponatur: nam eas mundificat et facit nasci carnem. ¶ De fistulis autem ani superius diximus cap. de apostematibus eius. ¶ Et Gal. quidem laudat in omni fistula bolum arme. pulverizatum et impositum et dixit ipsum sanare sine immissione alicui⁹ colirij mūdantis sordem. ¶ Et experti sumus qꝫ illas occidit tenta immissa in eis ex radice dragōtee. ¶ Ad fistulas autem humidas quarum sanatio est difficilis vtimur radice felicis maxime cuius color est rubeus quādo exiccatur ɀ teritur et puluis intromittitur ɀ queratur pro his infra sequenti caplo.

Elebo rus niger.

Cinis charta rum.

Succ⁹ alche chingi.

¶ Tractatus quintus tertij sermonis. De vlceribus ɀ continet vnum capl'm.

Dico qđ vlcera sordida ɀ proprie infantiū fel gallagionum est singulare presidiū et credo qꝫ sit fel gazeli. i. caprioli. ¶ Concordāt autem omnes qꝫ ad infusa vulnera que vis cicatrizentur. radix ciperi sit optimā ɀ mirabilis ɀ Gal. affirmat l. 7°. ¶ Ad eūdē aūt terra sigillata resoluta ē optima et nimis prodest. Et dixit Gal. hūc sermonem ideo de cōmuni rōne quelibet non adusta terra vtili existente in vlceribus adhuc magis que post vstionem fiunt lota ɀ vix crescentibus vlceribus et vix cicatrizabilibus est vtilis. ¶ Oia autem vlcera cōcaua cinis cucurbite sicce replet carne. ¶ Ad omnia autem maligna plena putredine ɀ etiam cancrosa: sauina trita cum melle imposita confert. ¶ Eadem autem vlcera facit sucudus herere ɀ remouet carnem quid autem sit: dictum est supra cap. de prouocatione menstruoꝝ. ¶ Ad incarnandum autem ɀ mūdandum omnia vlcera: radix sicca pancedani trita ɀ pulverizata multum prodest. Et Gal. dixit vsqꝫ ad cicatricem ducit. Et idem dixit de pilo sicco ɀ maxime de minori. ¶ Idem autem cortex capparis

Fel gallagionum.

Cinis cucurbite.

Radix paucedani.

paris puluerizatus et impositus confert iuuamēto magno. Et Gale. dixit quod cortex radicū capparis est optimum farmacum quādo coctus in aceto vel vino et eorum dolores iuuat. ¶ Et Kirandus dixit quod cinis ossis magni vulturis superpositus sanat omne vlcus et ilico ad cicatricē et consolidationem ducit. Et iterum dixit quod intestina palaminidis piscis marini supaspersa vlcera depascentia sanant nō dubito quod combusta debent esse.

os vulturis.

Aloes ¶ Aloes etiā vlceribus impositus multū pdest. ¶ Ad exsiccādū aūt oia vlcera cinis folius scotani impositus pficit. Idē aūt cinis corticū eius: aut etiā nucis impositus cū adipe porcino aut arietino. ¶ Exiccat autem maligna vlcera sine attractione alterius materie galla cipssi puluerizata supra et incarnat illa quod nulli alij medicine prodest.

Galla cipssi.

¶ Ad vlcera autē putrida in qbus caro non pōt nasci propter defluxū humorū antiquorum et etiā vlcera carnosa als cauernosa: vt sunt fistule. Sumatur cinis teste ostrachorū maxime purpureorū scdm Aui. et ponaf circa locū exterius cū assungia porcina: interius autē ponaf cum aliqua medicina gñatiua carnis et ofert multum. Ego vero carnosum als cauernosum apa mulie famel lanaui in decez diebus sup quo circa tres mēses alij medici laborauerant lauans illud sepe in die cū lisiuio scripto supra cap. de cōgelatione lactis et sanguinis in stō: deinde cū eodez imponēs cineris testaꝝ hostrachorū ponens ex ipso. ℥. ij. et aloes sucotrini. ℥. j. in fine vero addebā cineri huic cinerem eritij marini: erat autē vlcus circa posteriora illis quasi iuxta spinā neqꝫ oportuit quod de dicto cinere circa locum apponerē cum assungia porcina.

mares ¶ Marcasita vero a pprietate et re sita. solnit humiditatē corruptam que qñqꝫ sub cute colligitur. Ad mollia autē vlcera tibiarū et carnosorū succus carice .i. sicce cum flore suo trite imponaf et q̄to pinguiores tāto meliores erunt. Aui. aūt dixit quod est vtile admiscere calcātum aut calendicū. Et Raf. dixit quod si suspēdaf crus in quo est excoriatio aufert dolorem et sanabit. ¶ Ad mundādum autē vlcera et escaras tollēdas q̄ fiunt ppter caliditatē vlcerū terant: folia mezereon bene et misceātur cū melle et supponātur. ¶ Idē autē operanf folia et flos papaueris medij habētis colorē glaucū si imponūtur. ¶ Et dixit Gale. op3 vt caueatur postqꝫ mundificata fuerit: qꝛ abstergunt abstersiōe forti quousqꝫ dissoluant et diminuant carnem. ¶ Vlcera autē corrosiua: flos et semen origani sylucstris mixta cū melle curant. ¶ Sup oia autē vlcere hñte plurimaz saniem pulius aneti et cinis etiā eius supponaf et curat. ¶ Idē etiā facit puluis seminis eius vsti et suppuluerizatus. ¶ Fructus aūt nil est mirabilis operationis in hoc casu et pprie fructus nil domestici. ¶ Est autē nil arbor terbētine: hñ autē cōfert in eisdē vlceribus sylnestre: sed tñ est nimis acutum et forte: fit autem ad vlcera in corporibus duris. Quidam autem dicunt quod nil est fructus indici quo panni tingūtur. ¶ Ad manifesta autem vlcera ad que currunt humiditates virga pastoris confert iuuamento magno et manifesto. ¶ Que autē incarnantur omnia vlcera et sordida et fraudulenta: est lisiuium factum ex cinere ficulnee dictū supra capitulo de ogelatione lactis et san. in stomacho qñ vlcera cum eo lauantur et cū licinio intromittitur. ¶ Vlcera autē que fiūnt in volis manuū et pedū sanat fructus myrti qñ cum vino coquitur et emplastratur. ¶ Ad vlcera quoqꝫ sordi-

Mezereon.

Origa. sylucstre.

fruct. nil et qd sit.

Lisiuium.

da: radix hircos superpulverize-tur. ¶ Et Dy. dixit affodilus pascientia et sordida saluberrime curat quod de flore eius commixto integro dicitur. ¶ Et dixit Ras. quod fel thauri mixtum cum mel-le sanat vlcera putrida. ¶ Et dixit fel ouis si cum eo vngatur loca corporis quibus incidit corrosio carnis confert manifeste. ¶ Et dixit Aui. quod ad omnia vlcera arnaglossa est optima: et non est ea melius in antiquis et nouis. ¶ Dixerunt autem omnes quod ad omnia vlcera et vulnera difficilis consolidationis: teratur in mortario ereo facto ex ere rubeo cum pistello consimili vrina infantium cum modico aceti in sole donec coagulentur et imponatur: nam nihil est melius isto. Gale. autem dixit quod vas ereum sit stricti orificij dixit hec medicina vocatur grisocolla quam si veteris erit subtilior in partibus. Et dixit quod etiam alia consimilis inuenitur metalica. ¶ Et dixit iterum Galen. rutha efficaciter obstat omnibus vlceribus malignis siue putrescant siue corrodantur: sed in corporibus mollibus misceatur cum pane vel farina ordeacea vel frumenti: sed si putrefactiones sint humide: sylvestris rutha est fortis et ad predicta vtilis: quare vt puto in duris corporibus est ea vtendum. ¶ Et dixit etiam de eisdem quod centaurea minor recens emplastrata sanat illa. ¶ Et de caulibus ad idem. ¶ Et prelaudauit quidem in quarto puluerem stercoris canis comedentis ossa impositum in lacte in quo calculi vel ferrum sint extincti multoties. Et si opus quidem erat siccare multum miscebat cum medicinis que imponuntur vlceribus. Et ego quidem difficillimum vlcus in crure rustici in paucis diebus sanaui solo stercore et tali lacte apposito. ¶ Dixerunt etiam quod decoctio cipressus in vino super locis vlceratis multum confert. ¶ Si autem super vlcera humida sordida tremula: capilli vsti superponantur exiccant fortiter. ¶ Et vlcera autem fraudulenta aleum recens superpositum facit adherere: et etiam siccum puluerizatum supra. ¶ Consolidat autem vlcera recentia cinis papiri combusti cum vino vel oxicrato circum circa appositus. Idem autem facit cinis charte sed debilius. ¶ Et dixit etiam Ga. quod ad vlcera mala pascentia cortex radicum solatri est optimum farmacum: et credo quod loquitur de solatro mortali. ¶ Et herba camepitheos viridis applicata: sanat vlcera magis putrida. ¶ Et dixit in capitulo de pompholix. quod si locus fuerit cum medicina valde precipua omnium quod nate sunt siccare sine molestia: vnde ad cancrosa vlcera siue vulnera idonea vere non ad omnia alia maioris. Quid autem sit pompholix dictum est supra ca. de apostematibus et vlceribus virge. ¶ Vnguentum etiam ex fricatura plumbi dictum supra capitulo de cancro secundum Gal. est mirabile in omnibus vlceribus mali moris. ¶ Nos autem in vlceribus corrosiuorum et membrorum debilium vtimur hoc vnguento. ℞. corticum pini minoris partes .ij. thuris partem .j. fiat cum cera vnguentum aut solus puluis imponatur. ¶ Medicamen nostrum euellens vlcera mala fraudulenta: tollatur lolium radix raffani et sal contundendo adinuicem et applicentur. ¶ Ad idem autem fiat emplastrum ex capillo ve. et caparia. ¶ Ad eadem etiam terantur radices vitis albe cum sale et superponantur. ¶ Ad eadem putrida et corrosiua optima sunt folia indici sylvestris proprie contusa et applicata. ¶ Ad idem. ℞. cu-

Margin notes: Affodilus. — Fel ouis. — Arnaglossa. — rutha. — centaurea minor. — Cipressus. — Capilli vsti. — camepitheos. — vnguentum. — emplastrum nostrum.

fus arboree ꝛ dragōtee aut folia vtriusqȝ ꝛ contundātur diligenter ad inuicem cum melle et applicētur valet etiā hoc fistulis. ¶ Ad idem. ℞. foliorum eupatorij partē ʒ.i. assungie porcine veteris parum minus terantur adinuicem ꝛ apponantur.

¶ Sermo quartus est. De venenis ꝛ continet tres tractus.

¶ Tractatus. i. quarti sermonis. De preuisione a venenis fienda ꝛ continet vnum capitulum.

Cum igitur fm Gal. qcunqȝ corruptiua nature nostre vlis natura dotauerit sapori horribili cū nostro gustui offerantur. Jta quod ista non sumimus vel difficulter trāsglutimus neqȝ nisi sub velamine alicuius cibi delectabilis nobis possit afferri summopere est cauendum ne cibos dulces superflue aut acetosos aut fortes neqȝ quoslibet alios in saporibus excedentes summatis ne in talibus lateat quid veneni. Quod si sapor ineptus cibo appareat statim desistatis ab illo his que semper ante vos volo vti quibus inest proprietas veneno cuilibet obuiandi. ¶ Et laudauerunt quidā antiqui in hoc casu et semper ante cibum in mensis suis vtebantur eis radices vsuales vt raffan⁹: nuces: lupinus: citrum: et apium: hec enim omnia ante cibū sumpta venenis obstant futuris aut assumptis. ¶ Et dixit Aui. quando premittitur et bibitur calamētum cum vino expellit omnia venena mortalia. ¶ Et dixit Albertus ponatur lapis aquile in cibo et si erit ibi venenū comedere non

que venenis sunt resistentia.

Calamentū.

lens non poterit. ¶ Et cōcordati sunt omnes medici ꝛ Aristo. cum eis in hac tyriaca quod vtiꝫ impossibile est a quocunqȝ veneno mortem incurrere: licet in propor tione videatur diuersificari. Nos autem posteriores medici illā experientiam qualitercūqȝ perutilē fm Rasis sententiam inuenimus. ℞. nucū a duabus corticibus excorticatarū ptē. j. salis ꝛ folio:ū ruthe. ā. sextā partis. j. ficuū albarum qȝtum ad predictorum commixtionē sufficit ē qȝ simul terātur ꝛ fiat globus ex quo tunc s venenum vtatur fm Aui. ꝛ posteri hāc commixtionē non curāt. sciūt eni qȝ satis masticatione in ore et in stō commiscentꝫ. ¶ Et dixit Aui: ℞. ruthe sicce partes xx. nucū p ij. salis ꝛ ficuū siccarū ā. partes v. Et scripsit Ra. hāc tyriacā quā si quis venenū sumpserit non cessat vomere donec venenum egrediatur totum vomitu: ꝛ postea dādo de ipsa continue donec totum venenū vomitu egrediatur. ¶ Si vero venenū nō sumpserit ꝫ alia immutatio supervenerit sibi qua quis illud opinetꝫ esse venenū: non immutabitur tyriaca ꝛ potest sumi de ipsa ante cibū ꝛ obstat veneno futuro et post cibum etiam aut etiā in tpe apitionis alicuius praui accntis. ℞. terre sigi. baccarū lauri ā. ptes equales teranꝫ ꝛ liniantꝫ cū butyro vacino ꝛ cōficiaꝫ tur cū melle ꝛ vsui medicamē reseruetꝫ Gal. ipsam qdē multū laudauit ꝛ dicit: ego exptus fui ipam nostrā in cantaridib⁹ ꝛ lepore marino. ¶ Unum super his documētū do vobis vt vina nostra oīa tuta ꝛ caute custodiantꝫ ne aliqd venenosum aīal cadat in his quasi ei oīa aīalia venenosa libēter trahūt ad vinū ꝛ diligunt illud ne si quid sinistri cōtigerit qȝ de⁹ auertat pp̄ter casū alicui⁹ aīalis venenosi i vase iniuste possit alicui im

De cautela obseruanda.

putari. Et similiter in cibis illos vitare q ad naturã veneni facillime cõuertuntur sicut sunt pisces frigidati et raffature suffocate maxime q in vasis ereis sunt conseruate et lac malũ et mel nigruz et fungi mali q ex malis locis sunt collecti et maxime iuxta oliuã et silia.

Tractatus scds quarti sermonis. De curatiõe venenorũ assumptorũ et cõtinet duo capitula.

Cap. I. De cura vniuersali cuiuslibet veneni assumpti per os.

Dico q venena q nostrã corrũpũt substantiã alia qdez extra sumuntur: alia qdem extra veniunt sicut morsus et pũcture et ex primis q incidẽdo et corrodẽdo nostraz substantiã interficiunt vt arcenicum realgar et similia qdã vero resoluẽdo spũs corporis nostri vt oua alarbe et alia q iuste tacentur: quedã spũs ɔgelãdo sicut sunt ola stupefactiua. Et dico q illud qd solo occursu interficit nullam mutationem siue operationẽ manifestaz recipiens a calore nostri corporis simpliciter appellatur venenum. Quodcũq vero ad tps inmutat vt manifesta aliqua operatio caloris nostri in eis appareat non venenũ absolute: sed veneno se medicine dicũtur. Et dixerũt antiqui et in hoc omnes cõcordãt q in omni veneno cuiuslibet et cuiuscunq generis sit: accidẽtibus ipsius pceptis vomitus puocet: hic eni est casus cõis in omnibus. Est vtilis vomitus factus ex decoctione aneti in quo sal et baurach et mel admiscẽtur. Dixerũt autẽ ex medicinis q semẽ raffani ɔfert sicut tyriaca sumptũ i potu. Et etiã dixerunt q aleum est tyriaca

Semẽ raffani.

Aleuz.

datũ post venena. Et de musco dixerũt illud idem. Et dicunt q mirum si rana coquatur in oleo et sale et comedatur cõfert l omni veneno et proprie qd est ex vermibus. Et dixit Serap. q dederit ex limatura smeralgdi põd. viij granorũ ordei illi q sumpsit venenuz antecq ei fecerit impressionem liberat eũ a morte et nõ cadẽt capilli eius nec excoriabitur. Et dixit Rirãdus q sanguis capre syluestris calefactus in igne et comestus efficaciter sanat eos q venenosas medicinas sumpserũt. Et dixit vngule bouine elixe et cũ sinapi cocte resistunt omni veneno vt aliquid aliud. Et dixit et q san. ana tis paludestris calid aut siccus cũ vino bibitus saluat bibentẽ ab omni veneno. Et dixit ẽt q sanguis fasiani est antidotum cõtra venenum oẽ. Et dixit ius testudinis bibitũ iuuat eos qui potus nociuos habuerũt. Et dixit Ras. q sanguis cerui cũ vino bibitus vz cõtra venenatos. Et Aui. dixit q granis iuniperi nõ est par. Et etiã dixit acetum calidũ bibitũ post assumptionem medicinarũ morti ferarũ cõfert. Qd aũt resistit resistẽtia forti est terra sigil. assumpta l potu cũ vino: qr statim facit venenũ vomere post assumptionez. Et Ga. dixit q ẽt data post venenũ facit idẽ. Et dixerũt q gẽtiana a pprietate ɔfert oib venenis. Et iterũ grana lauri sunt tyriaca oibus venenis bibitis. Et ola cerebella comesta olb venenis cõferũt. Et dixerunt q semẽ ruthe bibitũ ɔfert venenis bibitis et pũcturis ẽt venenosis bibatur aũt cuz vino: et sit semen eius aut ius ruthe. Et dixerũt q decoctio glãdiũ cum cortice arboris sui data in potu cum lacte vaccino confert ad tosicum. Et ad eadem galbanũ cũ vino et aqua sumptũ est tyriaca. Et dixerũt de medicinis

Musc.

Ungula bouina.

Sang. cerui.

Terra sigil.

grana lauri.

mortiferis bibitis q betonica cũ vino bibita saluberrime curat: et si prebibatur a veneno pseruat. ¶Et dicunt etiã q pix humida ei dem cõfert cũ bibitur. ¶Et dicũt q coagulum leporis est bezaar & liberans a morte. ¶Et vrina hois resistit eis. ¶Et dicunt q semẽ abrotani cum vino bibitum vsq ad.3.j.cũ folijs suis est medicamẽ bonũ: & pprie si bibatur cũ nuce & bolo ar. plurimũ cõtritis & cõmixtis secũ. Et scimus vtilitates cõfectionum cõium sicut tyriace metridati & aliarũ: sz hoc opus non est de cõibus cõpilatũ: sed de precipuis & secretis.

coagu lũ leporis.

¶Capl'm.2. De cura venenorum particularium quando sunt nota.

Frequẽter accidit vt sciam' venenũ assum ptũ: & tunc possumus remediari cũ pprijs qrũ efficacior est eorũ opatio q cõium: & nos etiam propter breuitatem oĩa in vno ponemus capi. ¶Dico ergo q ad napellũ muscus est tyriaca ppria & cõfectio dyamusci pl' oĩ cõfectione sibi resistit & post ipsam metridatũ pl' cõfert q tyriaca. ¶Cõtra mel acre bezaar est vomitus cũz aqua mellis & comestio piscũ sal torũ. ¶Et cõ cãtarides decoctio seminis lini est bezaar. ¶Et Kirandus dicit q san. galli bibitus sanat leporẽ marinũ. ¶Et cõ opium acentum calidum potatum facit proprie. Et nos sanauimus cum ipso sacerdotem cui apothecari' pditorie motus dederat.xv.pillulas ex opio factas cũz precepim' sibi quod daret cochias. ¶Contra ellebor ũz castoreũ est tyriaca. ¶Et cõtra castoreũ malũ bezaar est acetositas citri acetũ vini et lac asine. ¶Contra euforbiũ coagulũ edi est bezaar. ¶Contra coriandrũ oleũ de lilio bibitũ est tyriaca. ¶Cõtra iusquiamũ cortex arboris mori est tyriaca. Et ego expertus sum cepe assum sanare mirabiliter. ¶Cõtra radicẽ hermodactilorũ sumpt ã.cõferunt oĩa q cõferunt ad fungos sed ppriũ remediũ & ppria ei' tyriaca est lac bouinũ. Contra fungos baurach adustũ vel non adustũ cum aceto vel aqua bibitũ sanat idẽ & spuma eius & silr oleũ de lilio est tyriaca. Et stercus gallinarũ bibitũ cũ aceto vel aqua iuuat forti iuuamento. Et Ga. dixit q detur cũ aceto melle aqua & vino & euomit humorem crudũ et euadit omnino. Et nos experti sumus. ¶Et Kirandus dixit q sterc' galli cũ bono vino suffocationes mirabiliter sanat. ¶Cõtra pisces frigidos oĩa q dicta sunt de fungis mortalis & post vomitum factum vinũz forte cum pipere detur: et nos experti sumus. ¶Contra assaturas suffocatas post vomitum est vinũ odoriferũ cum succo citoniorum. Curetur vomitus & fluxus eorũz curationibus dictis in primo sermone. ¶Canonis aũt supradicti mementote: vt scz pcedat vomitus omnem curationez veneni si possibile est.

Ad napellũ.

Ad mel acre.

Ad euforbiũ.

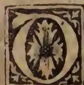
Ad coriãdrũ

Ad pisces frigidos.

Ad assaturas suffocatas.

¶Tractatus tertius quarti sermonis. De puncturis & morsibus & continet septem capitula.

¶Capl'm.1. vniuersale. De cura cuiuslibet puncture & preseruatione ab ea.

Dicem' sicut fecimus qcũq primo vlr cõferunt pũcturis & morsib' venenosis etiã puident nos ab eis. Sed primo dico q quicunq vult sibi preuidere vt innocuus a nocumentis al aliium

Cautela.

venenosorũ inungat corpus sicut medulla ceruina.¶Et dicit Dy. si quis infecerit manus suas semine raffani recentis qñ est bene maturum innocuus ꝛ impugne serpentes tractabit.¶Et Kirandus dicit ꝙ si quis preguftauerit aleum ꝛ biberit sanguinẽ calidum cum vino al's eo reptile nõ timebit.¶Et dicit etiã ꝙ cor pulli vulturis in pelle portatum fugat omnes feras.¶Et idem dicit de rostro magni vulturis cũ lingua portatum.¶Nunc ad curaꝫ morsuum animalium que dicuntur vermes vel aliorum non preuisorũ ꝑadduco vnum comunnẽ canonem ꝙ omnes puncture venenose ante omnia auxilia primo cum aceto debent liniri.¶Ad omnes ergo morsus et puncturas venenosas bibatur agarici pondus.iij.cum vino.¶Et dixerunt etiam ꝙ gentiana confert a proprietate bibatur autem vſq; ad ʒ.iij.cum vino et non solum puncturis verminꝫ confert.Imo etiã morsui lupi.¶Zedoariã dixerũt bibitam etiam a proprietate conferre:et similiter zirũbet qð quodam dicunt esse idem ꝙ zedoaria licet Auicen.non assentiat hoc.¶Galli euiscerati et pulli eorum superpositi innouati conferunt.¶Addit tamen hic Kirandus qð folia oliue recentia trita cuꝫ oleo superponat' vulneri.¶Et etiam dixit Kirandus quod fimus galli cum aceto cataplasmatus a feris rabidis morsus et vlcera sanat.¶Caro vero mustelle superposita loco est remedium omnis fere: ꝛ precipue venter eius.Et Rasis dixit quod caro mustelle desiccata si potetur cum rutha valet contra morsum animalium verminꝫ ꝛ reptiliũ.¶Et dixit quod locuste sicce non cocte nec salse quando cum vino bibuntur contra morsum iuuant vermium plurimum

Alleũ.

rostrũ ꝛ ligua vulturis magni.

Gẽtiana.

Caro mustelle.

et precipue locuste que non habent alas.¶Et dixit sputum hominis valet contra morsum omnium reptilium venenosorum et aranee et similium.¶Omnibus etiam confert pix humida emplastrata cum sale.¶Decoctio etiaꝫ origani bibita confert.¶Et similiter pulegium cum vino bibituꝫ.¶Terra etiam sigillata siue pre assumpta cum vino:siue post bibita confert.¶Nux etiam trita cũ cepe et sale superposita confert.¶Si etiam calamentum teratur ꝛ superponatur efficit operationem cauterij ꝛ omnibus confert.¶Et idem dicit de decoctione feniculi.¶Oppoponacum cum aristol.bibitũ est tyriaca.¶Decoctio etiam maioris polij bibita cõfert.¶Rustici autem si bibant stercus caprarum cuꝫ aceto confert eis.¶Sesijo etiam in aqua marina omnibus confert.¶Lilium ꝛ succus eius et semina bibita conferunt omnibus puncturis.¶Auf.vnus etiam radicis vitis albe bibitus confert.¶Aleum autem cum vino bibitũ confert puncture cuiuslibet vermis et serpẽtis.¶Ad morsus autem cuiuslibet animalis marini venenosi confert sulfur superpulverizatum loco aut mixtum cum sputo hominis vel vrina vel visco vel oleo veteri vel melle vel terbentina.

Sputũ hominis.

terra sigillata.

Feniculus.

Liliuꝫ

sulfur.

¶Capitulum secundus.De morsu canis rabidi.

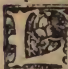

Olliciti voluerunt esse antiqui in morsu canis rabidi magis quam in cura alteri' morsus ꝛ causam puto occultationem veneni.occultatur enim frequenter ad annum sicut in habentibus complexio=

nes humidissimas quibusdam
vero post hebdomadam aut qua
tuor dies aut mensem vel sex mē
ses, vel sic. ¶ Signum autem in
eis est quod a cane rabido sint
morsi et venenum in corpus im=
presserit quando timent aquam
quare magno studio laborave=
runt ad multitudinem auxiliorū
acquirendorum. ¶ Sed volo mi
domine vos non latere cognitio=
nem morsi a cane rabido ab eo q̄
ab alio cane est morsus ut non cō
tingat hunc quidem negligere a
cura rabidi canis: hunc non sta=
tim laborare in vanum. ¶ Et ex si
gnis manifestis valde est ut sciatur
cōditio canis qui momordit utrū
sit rabidus vel non. Sumatur etiā
nux bona et teratur bene et ponatur
super morsum canis et dimittatur
aliquibus horis postea proiice eas
gallo vel galline et si non come=
dunt fac eos esurire donec come
dant. Si ergo canis erit rabidus
gallus vel gallina morietur in se
quenti die ad plus. et si non fue=
rit rabidus vivent. Infra ergo
tres dies optime poterunt cura=
ri: sed post tres dies difficile quia
pronosticum iam venenum est per totum sed si
non timent aquam optime curā
tur cū his que dicentur. Si vero
fugiunt illā non sanantur: sed fugiē
tes ab ea siti moriuntur. ¶ Cōmune
aūt sit in hac cura ut vuln⁹ semp
teneatur apertū et semp attracti=
va sup vulnus teneantur. Ex his
ergo transeo ad laudata p medi=
cos. ¶ Dixerunt ergo q̄d maru=
biū cū sale tritū et emplastratum
loco cōfert valde. ¶ Et q̄ alla su=
perposita sup ulcere valde con=
fert. ¶ Et dixerunt sumatur oppo
ponacis et picis aā. et superponā
tur et est iuvamentum valde. ¶ Et
Menta grana pinee ma. menta superposita a proprietate
cōfert. ¶ Et comestio etiam gra=
norū pinee et pcipue cū ficub⁹ et da
ctilis et maxime granorum pinee
maioris multum cōfert. ¶ Et si te
ritur radix feniculi et supponitur
multum cōfert. ¶ Silr etiā capil= Capilli hominis
li hominis cum aceto emplastra=
ti multū conferunt in quo olbus
cōcordat Ras. et dixit q̄ urina ho
minis imposita statim prestat re
medium. Aleū quoq̄ cum vino bi
bitū. ¶ Triticū etiā tritū et super=
positum cōfert. Et similiter ficus Ficus
immature supposite aut folia ea=
rū recentia cōferunt et silr vitia
super emplastrata cōferunt. ¶ Et
dixit Amech al's Avi. quod ex so
la nigella emplastrata iam sana
ti sunt multi. ¶ Et dixit Gal. q̄d
terra sigi. cū vino limphato bi=
bita et in vulnere supposita con=
fert: imponatur aūt cum aceto acer
rimo. ¶ Et dixit Serap. gētiana Gētiana.
bibita etiā superposita loco con=
fert. Et subdit ego non vidi medi
cinam meliorē in morsibus canis
rabidi quādo datur de ea. ʒ. i. q̄li=
bet die trita et cribellata cum. ʒ. i.
myrre et. ʒ. ii. pulveris cancrorum
fluvialiū adustorum et hoc in princi=
pio anteq̄ timeat aquam. Et silr
dixit in cap. de cācris. ℞. gētiane
partes. v. olibani partē. i. cineris
cancrorum adustorum quantū ola
terantur et fiat pulvis. ¶ Et Gal. di
xit in suis secretis. ℞. ciner. can=
crorū adustorū fluvialiū ptes. ix.
gentiane partes. v. thuris ptē. i.
fiat pulvis et sit dosis coclea. i. ma
gnum cū aqua frigida a pncipio
egritudinis si habet infirm⁹ si
vero postrem⁹ habeat. Dos. sint
coclearia duo cum aqua etiā fri=
gida usq̄ ad quatuor dies. ¶ Et
dixit Gale. semper supponatur hoc
emplastrū in loco ulceris. ℞. aceti
℥. xx. oppoponacis. ℥. iii. picis li.
i. est enim mirabile et nullus mor=
tu⁹ est q̄ hoc regimine usus est in
mō aūt adurēdi canceri sicut sunt Mod⁹ cācros adurēdi.
loquuti: sumantur canceri fluvia=
les sole existente in leone in esta=
te et luna iam habēte noctes. 18.

Et dixit Ras.luna existēte I arie te neqꝫ sumantur marini: qꝛ nō sunt vtiles ꝛ ponantur viui in olla ex ere rubeo facta ꝛ adurantur in ea donec fiant cinis ꝛ terantur leuiter ꝛ Gal.cath.horum inquirens in.12. lib.dixit hos sermones. Morū aūt oim doctor noster pellops dicere eā volēs cōuenienter ait cancrū aquatile animal esse ac cōtradicere morsis a rabido cane qbus motus est se occupatus a rabiosissima passione ꝙobrē ꝛ metuūt aquā cancros vero fluuiales non marinos ꝓuenire dicebat:eo ꝙ ꝓpter admixtionē salis animalia marina siccatissima etiā non seruauerunt: diligere cōtrarietatē que ad rabiē ꝛ dicente sibi cur et igitur oīa alalia degētia in aqua potabili conferunt sicut ꝛ cancri: ait qꝛ similē preparationem cancris recipere nequiuerunt: his ꝛ enī adustis cinis exiccat⁹ effect⁹ consumit et dissipat insimul virtus mordentium hec quidem pro ferebat pellops ꝓmittens ꝛ ostēdens se scire vniuersorū causas. Ego aūt mihi persuaderē in primis me scire certissime non accepto psuadere proximis nec pelopis sermonem vt verum accepta ui crebras conditiones habentē imo cancros quoqꝫ reor iuxta ꝓprietatem totius substantie prodesse eo ꝙ causa nemo vsorū eis fuerit mortuus et hec est confirmanda scientia. Et nos sumus experti contra morsum canis rabidi radicē gētiane quasi vt dictū est omni mane sumatur ex ea.3. ℥.myrrhe.3.j.pulueris cancrorū fluuia.3.ij.cum vino.

¶ Capi.5. De punctura scorpionis.

Laudauerūt antiqui tractantes de pūctura scorpionis florē et semen affodillorū cū rob bibita ꝛ dixerunt conferre iuuamento magno. ¶ Similiter quoqꝫ dixerūt detur in potu radix coloquintide vsqꝫ ad.3.ſ. est in hoc casu mira medicina: ꝛ similiter etiā trita posita sup loco. ¶ Ego aūt dicō ꝙ stercus asini comedentis fenū ꝙ sit siccū mixtum cum vino ꝛ bibitū cōfert valde corporibus rusticorum. ¶ Et dixerūt quod semen lapatij agrestis maximum sit remediū ita quod etiam si bibatur pūctura nō nocet. ¶ Et absinthium mirabile est in hoc casu. ¶ Et Kirandus dixit si qs a scorpione percussus fuerit et dixerit in auricula asini quoniam scorpio me percussit sanabitur: ꝛ asinus morietur. ¶ Et dixit quod cerebrum galline cū vino bibitū sanat morsos a scorpiōe. ¶ Et dixit ꝙ lūbrici terre superpositi morsui sanant. ¶ Et dixit cancri flu.cocti ꝛ bibiti cum lacte caprino sanant ꝛ similiter arance. ¶ Et Ras.dixit mustella superposita confert nimiū. ¶ Et dixit quod cācri siue fluuiales sint siue marini valde cōferunt cocti et bibiti cum albederungi morsui scorpionis. Est autem albedarungi species basilici habentis florem rub. que approximata scorpioni illum interficit. ¶ Serapinum autem a proprietate confert puncture eius. ¶ Si autē decoctio ameos super loco ponatur statim tollit dolorem. ¶ Idem aūt facit decoctio andacoche ꝛ est trifoliū ꝛ maxime decoctio seminis eius nam statim tollit dolorē. Et Aui. dicit ꝙ si super membro sano fundatur dolorem facerent et mordicationem: ¶ Confert autē et semen citri bibitum cum vino subtili autem in loco linitū. ¶ Emplastrum quoqꝫ factum ex aceto et maiorana confert. ¶ Et dixerūt de cartamo ꝙ folia ꝛ fructus cartami syluestris teneantur in ore et donec aderunt dolor non erit et cum abijcientur reuertetur. Est aūt

Stercꝰ asini.

Cerebrū gal line.

Serapinū

Andacocha.

cartamus crocus ortulanus cui⁹
flore tingitur syricum. ¶ Erradi-
tapsia cat aũt morsum eius tapsia cum
aceto suplinita. ¶ Cõfert etiã lac
ficus vulneri superinunctũ. ¶ Et
dixerunt ꝙ mus domestic⁹ scisus
superpositus est tyriaca eius. Et
Gal. dixit confert illi. Et Raſ. di-
xit sedat dolorem. ¶ Et dixit tera-
Scor- tur idem scorpio ꝛ superponatur
pio. loco: sanat.

¶ Cap. 4. De morsu serpẽtis.

D morsum aũt serpen
tum multum dicunt cõ
ferre lac fic⁹ sylvestris
superlinitum et non so
lum in hoc sed etiaꝫ in
punctura omnium vermium ve-
nenosorum. Idem autem facit et
succus extremitatum eius viri-
diũ qñ in vere colligit ꝛ exiccatur
Dens et vsui reservet. ¶ Dentes quoq
hois hois mortui triti aut vsti ꝛ super
mortui positi cõferunt. ¶ Si etiã seminis
agni casti vsq ad. ʒ. j. bibatur con
fert. Et cinis etiaꝫ vinacie est ty-
Pellis riaca eius. Si ponatur recẽs pel
recẽs lis capre super loco attrahit ad
capre se venenum. Et confert similiter
et ster stercus eius cum aceto coctum et
cus. bibitum. ¶ Si etiam locus liniat
cum butyro aut cuꝫ pice confert.
¶ Et dicunt scindatur ipse serpẽs
et superponatur loco sedat dolo-
rem. ¶ Et dixit Kirandus qꝺ cere
brum galli cum conditio bibitum
morsum serpentis adiuuat. ¶ Et
dixit ꝙ sang. anatis calidus aut
siccus cum vino bibitus eos qui
ab ethidua alias ethiduo sunt
morsi sanat. Sit autem palude-
stris anas si est possibile. ¶ Et di-
Virga xit Rasis virga cerui. desiccata
cerui. valet omni patienti morsuꝫ vipe
rarũ si ei detur. Et dicũt etiam ꝙ
Tarifi si superfundatur loco dicto tarifi
lõ ꝛ est lon. i. andacoche sive trifolij statiꝫ
fili⁹ aſi dolorem tollit. Si autem sup mẽ-
patrẽ. bro sano effunderetur idẽ faceret
ꝙ morsus serpentis. ¶ Et dixerũt
etiam quod lactuca asini empla-
strata ꝛ bibita multum confert.
¶ Aleum etiam bibitum cum vi-
no confert. ¶ Et Sa. dixit quod sa
phyrus applicatus loco morsus
confert.

¶ Cap. 5. De oib⁹ alijs morsi-
bus ꝛ similibus.

Os dicemus cõpẽdio
sitatẽ amãtes de alijs
morsibus breuiter et
dico ſm antiquorũ mã ¶ Ad
data ꝙ ad morsuꝫ ho mor-
minis emplastret locus cuꝫ folijs sum
agni casti: ꝛ hoc idẽ cõfert morsui hois.
canis. ¶ Stercus hois emplastra
tum super loco morsum etiam ho
minis sanat. ¶ Et similiter cepe
sal mel trita per diem ꝛ noctẽ vns
posita ꝛ demum vnguentum ni-
grum quod scribitur in hoc cap.
superponatur confert ꝛ hoc ideꝫ
morsibus canis non rabidi. Con
tingit frequenter hominem ra-
biem incurrere ꝛ maxime. qñ est
morsus a cane rabido ꝛ non sana
bitur. Si ergo tũc aliũ morderet
curẽtur ille morsus curatiõe mor ¶ Ad
sus canis rabidi. ¶ Ad morsum sy mor-
mie experimẽto didici ꝙ fabe ma sum sy
sticate subito conferũt et similiter mie e
ad morsum gatte. ¶ Ad morsum gatte
mustelle ruta comesta bibito vi-
no post ipsam est tyriaca. ¶ Con-
fert aũt eisdẽ emplastruꝫ factũ ex
ficubus ꝛ orobo loco morsus su-
perpositum. ¶ Et Rasis dixit qꝺ
confert emplastrũ factũ ex aleis
et folijs ficus tritis et cimino. Et
dixit Gal. quod ipsa sibiipsi est ty-
riaca. ¶ Ad morsum lupi: bibant ¶ Ad
gentiane. ʒ. ij. aut bibat ex deco- morsu
ctione calamenti montani. Et hic lupi.
dixit Amech ꝙ qui vngit sepo re
num leonis vel leporis non timet
ire inter lupos nec accedẽt ad eũ. ¶ Ad
Idem dicunt de stercore vtriusq. mors
¶ Ad morsuꝫ lacerte ipsa cũ vrina apũ
bibita sibiipsi ẽ tyriaca. ¶ Ad mor- vesp
sum apũ ꝛ vespaꝝ stercus bouis rum

a ppríetate cõfert totius substantie. ¶Ad idem aũt sumat serpilli aur. cũ sechentabini. siru. acetoso et cõfert etiã sup emplr. ¶Sterc⁹ etiã capre a proprietate attrahit ad se venenũ. ¶Et Rirand. dixit sterc⁹ canis cum oleo mixtũ eis cõfert. ¶Et nos experti sumus q semen malue qñ cũ vino et aqua coquit et modico aceti et ex illa decoctione bibit sanat. ¶Ad morsũ rutelle teneatur locus in aqua calida donec dolor sedetur postea sumantur in potu nigelle. ℥. ij. et emplastret locus cũ cinere ligni ficus calce et flore salis mixtis cũ aqua calida autem bibatur sepe et liniatur ex linimio facto ex cinere ficulnee. v. Š. cap. de cõgelatiõe lactis et sanguis in stomacho aut bibat ex succo foliorũ mori. ℥. i. s. ad morsum aranee pessime etiã valent cancri fluuia. cocti et bibiti cum lacte. et Rasis dixit cum lacte asine. Et dixit quod cerebrũ galline bibitum valet contra morsũ aranearum et similiũ. ¶Ad morsum formicarum volantium lenticula aque stagni cum aceto superponatur et vniuersaliter frigidissima mox post hec fiat fricatio cũ muscis valet etiam hoc vltimum puncture vesparum: sed ad aliarum formicarum morsũ fricetur locus cum oleo et cinere aũt surgetur locus donec dentes egrediantur et eisdem superponat emplastrum: valet etiam hoc et vespertibus et apibus. ¶Ad omnes perforationes que fiunt ab vnguibus auium: superponatur cera pix sepum et galbanũ mixta more vnguenti et vocatur vnguentum nigrum. ¶Ad morsum cancri decoquent pulli vpupe et infundantur et fiat ex eis super loco emplastrũ. ¶Ad morsum draconis marini et testitudinis sulfur mixtum cũ vrina hominis vel sputo: vel oleo veteri et cum cera est perutile. Et ego in punctura aliorum pisciũ marinorũ venenosa cũ sputo miscui et inueni mirabile. ¶Et similiter dico experimento q in talibus puncturis auellana masticata super posita est vtilima p̃cipue in punctura aranee marine. ¶Confert etiam eisdem lac piscis qui dicit calamarius suppositũ loco et est piscis marinus de genere sepiũ. ¶Ad talia etiã est remediũ drac. marí. dixit Riran. sibiq pñ ipse impositus est tyriaca.

Seme malue

¶Ad morsũ rutelle

¶Ad morsũ formice volan.

¶Ad morsũ cancri vel pulli vpupe

Lac piscis calamarij.

¶Ca. 6. De fuga olm animalium venenosorum.

Et quia vestra requirit potẽtia diuersitates locorũ perquirere in quibus forte nõ possunt multa animalia venenosa conuersari vt nullũ nobis appropinquare possit: sed fugiant scribam in hoc cap. vniuersaliter q̃ sunt illa que omnia animalia fugant venenosa. ¶Cõcordant aũt omnes q̃ si cepe squille integrũ suspendat sup limen ostij oĩa aĩalia venenosa de domo fugiunt. imo etiam dixit q si superligetur satis fugat suo odore oẽs vermes que rodũt saccos. ¶Idẽ etiã accidit si rami agni casti sup domum et super lectũ sternantur. ¶Suffumigatio etiam facta cum iuniperio oĩa aĩalia fugat. ¶Origanũ etiã p domũ et stratũ oĩa illa fugat. ¶Idem aũt et pulegium et maxime montanum et sternitũ et suffumigatũ in domo. ¶Similiter autem est de abrotano et eodem modo sternitum et suffumigatum. ¶Suffumigatio etiam cũ nastirtio illa de domo expellit. ¶Et dixit Rasis q si suffumigetur domus cum pulmone asini fugiunt ab ea vermes. Docet etiã in nostra curia nobili atq magna tenere grues atq ciconias et pauones et alia aĩalia aquatica quorũ est natura talia animalia capere.

Suffumigatio.

Et ſimiliter gattos et furones et ceruos quis ꝓprie ꝓpria ſui natura fugiũt animalia iſta.

¶ Ca. 7. De fugandis aīalibꝰ venenoſis in ſpeciali.

Icut in generali diximus que ſunt illa que fugant animalia venenoſa: ſic oportet in ſpeciali ſcire que ſunt illa q̃ ipſa fugant. ¶ Dico ergo ꝙ ſuffumigium factum in domo cũ cornu cerui aut vngulis aut capillis humanis aut cum ſulphure aut etiam cũ olibano ſolo fugat ſerpẽtes. ¶ Idem facit ſuffumigium picis: bdellij ⁊ ſerapini: ⁊ fumꝰ etiã de lignis granatorũ ipſos ⁊ plurima aliorũ expellit. ¶ Idẽ ſulphur et vngula aſini ⁊ galbanum ſuffumigata faciũt. ¶ Et dixit Amech ſi ſuffumiges domũ aut curiã cũ pulmone aſini mundes eã ab oĩ ſerpẽte ⁊ ſcorpione. Et Raſ. dixit ꝙ ſerpentes fugiunt odorem cornu cerui. Et ſi diſſoluat̃ ſal armoniacũ cũ aq̃ ⁊ deinde irroret̃ domꝰ valde appropinquant ſerpẽtes. Et ſi de ea in cauernis eorũ proijciatur moriunt̃. ¶ Mures aũt interficiunt̃ ſi cũ farina vel alio cibo delectabili eis detur argentũ viuũ mortificatũ aut etiã plumbũ vſtũ vel ſquama ferri vel gallia vel elleborꝰ niger vel reagar. Et ſi ſuffumigetur domus cũ attramento fugiunt oẽs. ¶ Et dixit Amech ꝙ ſi ſuffumigetur cum vngula muli alias aſini ſiniſtra oẽs fugiunt et ſi capiat̃ ⁊ excorietur facies eius et ſinatur abire omnes de domo fugiunt. ¶ Scorpiones fugant ſi plures ex eis capiantur ⁊ domus ſuffumigetur ex eis ⁊ oẽs fere vermes fugiũt ex ſuffumigio ex ipſis proprijs ⁊ moriuntur ſicut dixit Ra. ¶ Aſſa etiã diſſoluta in aqua et irrorata per domum non ſinit ipſos appropinquare ad loca q̃ irrorata fuerũt. Et dixit ſi ex aſſa vel alchitram linias eorum foramina non egredientur vlterius.

ad mures effugãdos.

¶ Et dixit Raſ. qḋ ſepum leonis ſuffumigatum vel in loco retentum lupos fugat. Et ſi homo eo vngatur mixto cum alijs vt eorum ſapor exuberet nõ appropinquant ſibi lupi nec alia rapatia nec etiam domui ex hoc inuncte. ¶ Pulices fugantur ſi coquantur tribuli marini ⁊ ex eorũ decoctione domus aſpergatur. Idem aũt operat̃ decoctio oleandri: nam eos fugat ⁊ interficit. ¶ Idem etiã efficit decoctio rilocarate per domuſ ſparſa. ¶ Et Rirãdus dicit ꝙ corium v:ſi fugat publices a loco in quo eſt poſitũ. ¶ Et etiã dixit ſi q̃s ponet in pauimento domꝰ vbi ſũt publices lãpirã fugiẽt. Eſt aũt lãpira vermiculus volans quaſi ſimilis muſce lucens de nocte ĩ eſtate. ¶ Et ſcriptũ eſt in ſcientia iſta qḋ ſi fouee fiant in medio domus et impleant̃ ſanguine erithij vel hirci oẽs pulices currunt ad locum illũ ⁊ ſimiliter inungat̃ baculus ex dicto ſanguine et ponat̃ in medio camere oẽs aſcendunt ſup illo baculo ⁊ eſt Raſ. Quidã dicunt ꝙ idẽ facit pinguedo erithij cocti vel ſalſi baculo illinita. ¶ Et etiã dixit Raſ. ꝙ ſi dealbet̃ domꝰ vel carta cũ calce mixto cũ cõdiſi vel opio non ingredientur muſce et etiam dixit ſi in domo dentes canini lupi ⁊ cauda eiꝰ ſint ſepulta non intrabũt in ea muſce.

Dens caninꝰ et cauda lupi

¶ Cimices fugantur cũ fumigio facto ex nuce cipreſſi. Idem autem facit ſuffumigatio facta cum ſtercore bouis. ¶ Et fugat etiam cimices ⁊ ſcarabeos ſuffumigium factũ ex attramento vel nigella. Et ſi corpus ex eis inungatur nõ nocent morſus ſui.

Nigella.

¶ Et dixit amech ſtelio non ingreditur domum in qua eſt zafranũ nec ĩ loco ĩ quo ẽ coloquintida. ¶ Et dixit Ra. ſi pi-

lius equi ligetur ad ostium nõ ingrediuntur culices quãdiu ligatus erit. ¶ Et si locus suffumiget cum cornu cerui & vnguibus capre fugiunt ab illo loco culices. ¶ Musce fugant ex odore arsenici citrini nimo fm Amech si dissoluatur in lacte nõ cadet super eo musca quin moriatur. ¶ Et suffumigium factuz ex olibano eas necat. ¶ Et si ellebor us niger in aqua coquatur & aspergat domus interficiet illas. ¶ Formice fugant ex alchitrã & sulphure & assamo & odor sulphuris perimit oẽs q̃ illũ recipiunt. ¶ Si coloquintida misceẽ & si aliquid ex eis in foraminibꝰ eoruz mittatur moriens. Et si ex eis liniant eorũ foramina non ingredient inde. ¶ Et dixit Amech si ex stercore vace cum aceto liniatur locus aliquis formice non ascendent. ¶ Et Ras. dixit si vespertilio caules ponitur sup ostio formicaruz non egredient formice. Idem facit cor ei. ¶ Et dixit q̃ qñ caules & assa fetida pijciuntur in eorum foramine pereũt. ¶ Et dixit si inungat radix arboris felle bouino nõ accedent ad eã formice. ¶ Et si menstruata circundet aream non intrabunt formice aream. ¶ Et dixit q̃ formice pereũt ex odore earum cõbustaruz. ¶ Locuste etiam fugantur de sachis vbi timent ne illa destruant si eruca et siliquas lupinoꝝ infundant in aquã et p locũ segetũ vel p domũ spargatur ¶ Et suffumigiũ etiam factũ ex altea et stercore bouis illa fugat. ¶ Et dixit Ra. q̃ fumus factus ex istis cõbustis per domũ vel segetes illa fugat & necat.

¶ Sermo. v. de decoratione et continet octo tractatus.

¶ Tractatus. i. De pulcrificanda facie et cuti totius corporis: & est vnum capitulum.

Et primuz quidẽ dicemꝰ q̃ sunt illa que faciẽ & cutẽ clarificãt tã scripta per veteres q̃ per nos experta pulcherrima demũ vero ad omnẽ feditationẽ tollendam veniemus & dixerũt quidã q̃ ad colorãdum faciẽ multum facit ysopus & maxime illinitus cuz cartamo & ita quecunq; dicuntur de facie & de cute totius corporis intendant & codẽ modo approximata sibi. ¶ Qd etiam faciẽ mũdificat & maculas aufert est inunctio facta cum sinapi mixta cum melle & adipe aut cum melle & cera. ¶ Dilucidat autem faciẽ caro mellonis vna cum seminibus tritis trita. ¶ Qñ etiã teritur cũ farina ordei vel ciceris & in sole siccatur deinde iterũ terit & cum ea facies lauatur imo & cicer lenitũ et comestum bonum colorem efficit. ¶ Faciẽ etiã clarificat radix acori & est gladiolus. ¶ Ualde etiam colorem bonũ facit vsus lactis et ꝓpue cũ zuc. & ꝓpie in mulieribus. ¶ Lotio etiam faciei facta ex decoctiõe lupinoꝝ coctoꝝ vsq; ad eorũ dissolutionẽ faciẽ albificat & omnem maculam abstergit a cute. ¶ Radix q̃ lilij mundat facieȝ abluẽdo & tersam reddẽdo & remouet cõtractiones & rugas eiꝰ. ¶ Et nos illas sedamꝰ cũ vnguẽto nr̃o qd est. ℞. radicem lilij olei de amigdalis amaris & cerã que sufficit fiat vnguentum. ¶ Et nos ponẽtes nr̃a experta dicimꝰ: sumatur farine similaginee farine ordei ciceris albi: farine: fabaruz: amigdalarum dul. draganti; añ. ʒ. ij. radicum vitis albe. ʒ. i. ʒ. fiant trocisci cũ alb. oui cum ergo vis vsum line vnũ ex eis cũ aqua ordei dissolutum super faciem et dimitte per duas horas: postea ablue cũ aqua furfuris. clarifica

Ysop.

Caro mellonis.

Lupini.

Vnguẽtũ nr̃z.

tur eni facies & abstergit ois fedi tas cutis & fit color bonus cu per mixtione rubedinis. ¶ Expertum aliud quo dne bene multu vtunt et experti sunt mirabile: permutat eni faciei pelle & relinquit alia preluciditate: & aufert oem feditatez que esset in cute et est. ℞. aque tartari partes .iij. saponis liquidi nigri parte .j. argenti viui partes .xx. bulliant simul in ciato super prunas & cu bulliunt subito ponat ciatus in aqua frigida: ita tamen quod aqua non ingrediatur: sed solum feruor extinguat: & iterum bulliant & extinguatur vt prius & hoc fiat nouies ex quo facies fortiter inungatur: et multu de ipsa superponatur & teneatur nouem diebus cotinuis sup facie et in balneo postea facto cum facies bene iubet & ppter balneuz sudet fricetur suauiter valde liniens super faciem: hoc etia vnguentu extirpat callos. ¶ Aqua aut tartari sic fit. ℞. tartarum et pone super prunas & sine illuz ardere donec albescat postea accipe cu & pone cu in sacculo panni linei & pone in loco humido sicut periu sub vasis & suppone ciatuz vel ampula & collige aquam: hec eni aqua sola linita grossas serpigines sanat subito: & facit capillos flauos & faciem lucidam. Qd si hoc predictum sequatur vsus huiusmodi alterius vngueti erit effect' mirabilis & est. ℞. anguillam et euiscera & laua bene & incide illam & laua: deinde construe pastellum vnum hoc modo pone petiam lineam mundam magna super crustam inferiorem: deinde pone folium vnum & vnum cerusse bene cocte & folium vnum medulle vituli & sic gradatim reple pastellum: deinde reuolue petiaz super gradu superiori & claude pastellum cu superiori crusta post pone i furno donec sit cocta: tunc ℞. pastellum & discooperi eum et eleua totu quod est i pastello sursum cum petia que continet totu eleuata prius crusta superiori et collige per se subtile qd p se egreditur: postea exprime manibus & collige quod per se egreditur & feces per se recunde. Ex primo quedem propter sui subtilitatem potest super faciez poni de die sz de nocte ponat qd est mediu quia expressione est grossius. hoc itaq vnguentum siue cum preuisione primu siue non: faciem dilucidat et omnes feditates cutis tollit: feces autem superinuncte fissuras que fiunt in pedibus et manibus et facie sanat. ¶ Aqua mirabilis cui est insistendum mire enim dilucidat faciem. ℞. Argenti viui. ℥.j. imponatur argentum viuum in ouo paruo in ipso facto forami ne postea obstruatur foramen et ponatur in olla & ferueat vsq ad perfectionem decoctionis oui et indurationé: deinde tollatur argentum ex ouo et misce cum alio in parasside vitreata in qua nulla sit macula et agitetur quaq die in sole pluribus horis cum baculo mundo: et quandoq cum digitis valde modicum aque superaspergatur et hec fiat donec totum manifeste albescat & quandoq per mensem statur anteq ad hunc terminum perueniatur: tunc vltimo teratur et ponatur in ampulla vitrea plena aq sublimationis florum nemifaris albi qui sunt lilij albi. et si hoc non habetur tollatur aqua lilij domestici aut etiam aqua communis sed prima est perfectior: secunda autem quantum vltima totum ergo fiet sicut lac ex hac mirabiliter post ablutionem faciei communem et exiccationem facies subtiliter liniatur: et sufficit quandoque vna linitio pluribus diebus. ¶ Aliud

expertum leue pulcherrimus. Rx. radicem serpentarie et eam per frustra minuta diuide et exicca eā in sole postea pulueriza eā et cribra per pannum strictum postea confice eam cum aqua ros. et sine ipsum bene siccari in sole: deinde iterum teratur et addat ei quantū est tertia pars eius ex cerusa: et iterum cum aqua rosa. incorporetur et exiccetur et teratur hoc itaque puluere facies liniatur cum aqua rosa. vel aliquo alio liquore: perlucidam et lucidam eam faciem et pannum et alias maculas remouet. ¶ Aliud. Rx litargirij aurei puluerizati lib. j. et coque in lib. ij. aceti albi clari vsq ad cōsumptionem medietatis postea colla et sui reserua in vase vitreo. Item. Rx litargirij aurei puluerizati salisgemme aā lib. j. aque pluuialis clare lib. ij. coque et cola vt supra et serua: cum ergo operari volueris. Rx. prime partes .ij. secunde partem vnam commisce et vtere sicut alijs hoc idem reperi in margine.

¶ Tractactus secundus quinti sermonis. De remotione omnis feditatis a cute et continet tria capitula.

¶ Capitulū .i. vniuersale. De remotione omnis feditatis a cute et facie et de sudoribus.

Multa sunt dicta in cap. precedenti que tanq vtilia hic possunt adduci sicut et hic multa dicentur que possunt adaptari ad illud. ¶ Dicamus igitur qd Gal. dicit q omnes exflorationes cutis succus ciclaminus delet illinitus. (Succ⁹ ciclaminis.) ¶ Ad omnem etiam maculem corporis et bothor confici t lupinus et maxime eius decoctio facta vsq ad dissolutionem substantie et similiter cocticum nuce cipssit et aceto et emplastrati. ¶ Confert etiam illinitio facta cum gūmi. rhute agrestis: sed vltra horā non dimittatur super locū. (Gūmi ruthe agrestis.) ¶ Omnem etiam malum colorem in cute existentem siue propter egritudinem siue propter apostemata siue propter aliam causam comestio ficuū acerbarū rectificat. Et similiter linitio facta cum eis. Cōfert etiam et speciebus eorum et morpheam. ¶ Ad omnem impetiginem proprie cōfert sperma hominis superinunctum. ¶ Et dixit Rasis si ponatur fel galline sup maculas factas in corpore aufert illas. ¶ Et similiter cepe tritū misceatur cū sepo galline delet maculas rubeas. ¶ Et q sāguis gallinarum nigrarum aufert maculas sictidas. (Sang. galline nigre.) ¶ Omnis etiam macula corporis cum elleboro nigro solo vel mixto cum olibano pice liquida cera oleo de citro et aceto delebitur. Easdem autem omnes factas maxime propter sudorem in balneum: radix lapatij trita cum aceto et alumine liquido mire tollit maculas. ¶ Etiam omnes tollit granum been superfricatum eis. (Granū been.) ¶ Quod autem omnes maculas tollit etiam sine vlceratiōe que fiat in cute: est radix mādragore quando ex ea macula fricatur in sole. v. vel. vj. dieb⁹. Idez autem operatur et lac eius. ¶ Semen etiā nasturtij cū melle inunctum omnez maculam abstergit. ¶ Idē facit lac tithimali inunctum sed vlcerat. ¶ Quod etiam abstergit corpus ab omni macula et reddit bonum odorem eius est terra que inuenitur in spica quando cum ea fit ablutio et manus facit pulchras quod experti sumus frequenter. ¶ Ad omnes etiā sordes tollendas: sinapis syluestris est

emplastrum bonum. ¶Ad vesti-
gia autem nigra que fiunt in to-
to corpore calamentū recēns co- Calamētū.
ctum in vino ⁊ linitū delet. ¶Ad
eadem autem etiā radix peonie
abstergit higredinē que fit a san
guine cōgelato sub cute. ¶Aspal- Aspaltum.
tum dissolutum cum aceto ⁊ inun
ctum dissoluendo sanguinem tol-
lit. ¶Omnes etiam maculas san
guinis tollit linitio facta cum ace
to ⁊ melle: verū nimius vsus citri
zat cutem. ¶Omnes liuores ras
fanus sublimatus ⁊ etiā omnes
maculas totius corporis extra-
neas: ita qđ etiā morpheā nigrā. Uitellu3 oui assatū.
¶Etiā tollit pannū vitellū oui as-
satum ⁊ superpositū et ꝓ talibus
plura querātur sup ea. de liuori-
bus oculoꝝ. ¶Fetorem etiā sudo
ris tollit hoc. ℞. rof. quas ros nō
tetigit auř. j. spice auř. vj. myrrhe
auř. vij. fiant trocisci ⁊ liniant in
balneo. ¶Et vndē autem fetoreȝ ⁊
etiā ascelarū ⁊ totius corporis: et
oēm fetoreȝ tollit decoctio lape in
vino ⁊ bibita ꝓpter causaȝ dictā
super. cap. de prouocatione vrine. Mirt⁹
¶Fetorem etiā ascelaꝝ tollit mir
tus sicca ⁊ superfricata cū vino.
¶Idem etiaȝ facit myrrha linita
cū vino ⁊ albumine. ¶Et eisdem
cōfert qđ scribitur quarto ca. hu-
ius tractatus. ¶Et fetorē psiloti
tollunt folia persici emplastrata. Folia psici.
¶Ad superfluos autem sudores
vinum mirtinum mirifice prodest
qđ sic fit. ℞. fol. sumitatum et fru-
ctus mirti aā. ℳ. quatuor cōtun-
dantur ⁊ ponantur in tribus mo
dijs vini ⁊ bulliant vsq ad ꝯsum-
ptionem vnius modij coletur et
vsui referuetur sanat ⁊ hoc vinū
gīguas laxas ⁊ saniosas aures.
¶Oleum etiam mirtinuȝ stringit
illas ⁊ puluis spice romane sup- Spica roma.
pulverizatus. Et ego quidem nō
dubito ꝙ vnguentum comitisse
scriptum supra cap. de retentione
menstruorum qñ inungit corpus
eo: sudores restringit imo inun-
ctione facta per spinā. ¶Et qui-
dem nunc ponimus quedam ex- Expti
perta ad ea que dicta sunt supra
vt igitur omnne vestigiū abster-
gatur a quocūq loco corporis sit:
et precipue in corporibus duris
tollatur succus aut aqua deco-
ctionis racemorū vitis sylvestris
ferentis vuas ⁊ lauetur locus ex
eo. ¶Ut autē omnis feditas que
est in cute: remoueať etiā a qua-
cūq causa sit facta. ℞. radicis vi-
tis albe orobum ⁊ fenugrecū co-
quantur in aqua vsq ad dissolu-
tionem substantie ipsorum ⁊ etiā
de locus lauetur. ¶Sola autē fa-
rina orobi cum melle facta fm ar
tem idem facit.

¶Cap. 2. de impetiginibus ⁊ len
tiginibus ⁊ pustulis leprosis que
sunt in facie fetidis.

Loquemur ꝓpter bre
uitatem de oīb⁹ istis
simul. et Gal. dixit qđ
lichin ⁊ impetigo que
nascit sup petras cu-
rat oēs impetigines superlinita.
¶Oēs aūt lichinas ⁊ ipetigines
gummi pini aggrestis cum aceto Gūmi pini aggre stis.
illinit⁹ optime curat: ⁊ illas etiaȝ
puerorū ⁊ maxime melle vel zuc-
caro sibi addito. ¶Easdē aūt pue
roruȝ sanat saluiasheium ⁊ maxi-
me cū cāfora superlinita. ¶Eisdē
etiā multū cōfert superfluitas ce Superfluitas cere.
re quā apes eijciunt de domicel-
lis suis ⁊ inuenitur in eis superli
nita. ¶Succ⁹ quoq tapsie cū eli-
bano ⁊ cera equali pondere lenti
gines lipidat. ¶Marchasita sub- Succ⁹ tapsie.
tiliter trita: ⁊ cū aceto superlinita
a ꝓprietate illas abstergit. ¶Ple
ne aūt omnē impetiginē et lenti-
ginem aufert sordities que repe-
ritur i semicupio balnei siue que
est in fundo vel perietibus super-
linita eis. ¶Succus autem cicla
minis et semen eius et siccum et
recens maxime cum saps impo-

situs illas mundificat. ¶ Stercus etiam trudi maxime comedentis rizum illas abstergit abstersione forti: et similiter stercus lacerti et stellionis et locustarum super linita. ¶ Confert etiam linitio facta cum sanguine leporis calido sicut ab animali accepimus. ¶ Granum etiam been et eleborus niger: et radix mandragore sicut dictum est de eis in cap. precedenti lentigines et impetigines abstergunt. ¶ Et Kirandus dixit quod stercus columbe cum aceto illinitum lentigines et impetigines abstergit et maculas faciei soluit. ¶ Omnes etiam lentigines et impetigines tollit radix hyreos sola fricata vel mixta cum eleboro confert etiam ad pannum. ¶ Cinamomum lentiginosis maculis superpositum confert et etiam panno. ¶ Easdem autem tollit radix dragontee crispe superlinita: et puto quod sit iarus. ¶ Tollit autem et lentigines et predicta confricatio amigdale amare. et similiter linitio facta eius decoctione eius ligni. ¶ Idem autem potest adeps piscis anatis et adeps asini supinunct⁹. ¶ Litargirium etiam maxime ablutum illis confert. ¶ Impetigines autem malas vlceratas scimus quod sanat lolium et sulfur simul cum aceto trita et superlinita. ¶ Easdem etiam cum serpunt mire tollit aqua tartari scripta supra tracta. primo huius sermonis superlinita. ¶ Et experti sumus etiam vnguentum factum cum cera rubea: et cinabrio et oleo ros. et sit solidum. ¶ Easdem autem sanat et etiam lentigines et impetigines: panis frumenti cum aqua et sale quando eo infunditur impetigo. ¶ Si etiam tollantur radices rubee cum aceto et malaxentur tollunt impetigines et etiam morpheas albas et breuiter omnem fedum colorem existentem in cute. ¶ Pustulas etiam albas que apparent in facie tollit emplastrum factum ex nitro et semine lini et ficubus bene commixtis et superpositis. ¶ Confert etiam hoc panno. ¶ Ad pustulas autem leprosas que apparent in facie expertum paternum est vt ex tapsia bene pulverizata misceatur cum butyro et exinde facies inungatur vbi rubedo est inflabitur tunc locus et tunc superponantur folia caulium et emanabit multa aqua et hoc pluribus vicibus fiat postea locus hoc vnguento vngatur ℞. butyri: camphore: boracis: argenti viui sublimati: euforbii: thuris albi: spice: gummi arab. cerusse: dragaganti: armoniaci: sarcocolle. aluminis iameni ana. partem. j. coaguli leporis partem. s. terantur teranda et in aqua rosa. madefiant: postea accipe duo vitella oui parum coagulata in aqua feruenti et cum eis predicti pulueres bene incorporentur: et addatur iterum aliquid de argento viuo sublimato in fine simul omnia misceantur et incorporentur: de quo sepissime facies lauetur dissoluto cum aqua ros. ¶ Unguentum aliud pennum. ℞. olei de raffano: olei de vitellis ouorum olei de sulfure ass furfure. ana. partem. j. olei de semine cotti partes. ij. misceantur et ad quartam ℥. oleorum imponatur puluis ossis sepie. ʒ. iij. sulfuris viui. ʒ. j. s. Ego vero miram experientiam habeo circa hoc et post corporis mundificationem aqua superponatur huiusmodi. ℞. aque rosa. lib. j. aque florum lilij celestis lib. s. misceantur postea. ℞. sulfu. viui. ʒ. j. camphora pond. den. j. ossis sepie. ℥. s. medulle vituli. pond. den. ij. omnia per se terantur et cum aquis predictis singulariter agitando misce et omni die agitentur in aqua et teneantur in sole: et quanto plus tenetur in sole et agitatur tanto est melior: et inungatur ex eo facies siue liniatur. ¶ Aliud ad idem. ℞. sulfuris

Margin notes: Sterc⁹ trudi. Granum been. Eleborus niger. Radix dragontee. Aqua tartari. Radix rubee. Expertum. Aliud.

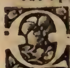
sulfuris vivi.℥.j.litargirij cerusse ana.℥.j.s.camphore aur.ʃ.j.assungie porcine recentis et collate.℥.ij.succi pomorum citoniorum.℥.j. terantur terenda quilibet per se et fiat pulvis subtilissimus: deinde omnia simul in mortario misceantur et in vase vitreo conserventur et locus ubi sunt pustule linatur ex eis.¶ De scissuris autem aliqd diximus supra cap.j.huius sermonis.¶ Et iterum dico quod eis confert linitio cum adipe galline aut asini.¶ Et dixit etiam Ra.quod adeps etiam galline faciem reddit lucidam.¶ Et non dubito quin unguentum nostrum scriptum supra ad scissuras labiorum sanat illas: et adducantur etiam quedam dicta supra de scissuris pedum et manuum.¶ Aqua mirabilis in delendis lentiginibus.℞.aluminis roche.salis nitri ana.℥.j.terantur subtilissime et in eis tritis exprimatur per pannum lineum spissum argenti vivi.℥.j.sepe cum pistello miscendo tunc pone in ampulla vitri colli longi et calefac fortissime ad ignem donec inceperit bullire tunc obtura fortissime collum ampule et pone totum super carbones ignitos et permitte fervere donec fervor per se desistat: tunc amove ab igne et sine infrigidari: tunc cum modico aceto fortissimo superasperge et iterum sine super ignem siccari tunc frange ampullam et adde pulverem que in ea adheret: tunc.℞.succi celidonie depurati ad ignem lib.s.et aceti fortissimi albi lib.s.bulliant simul cum pulveribus tunc pone totum in ciato uno et ciatum vacuum sub illo pone frustum filtri in liquore ita quod caput unum ipsius stet in ciato vacuo: et sine sic distillari per filtrum quod ergo distillatum fuerit collige et usui reserva.

Adscissuras. adeps gallie et asini

☞ Additio.

¶ Ad removendum lentigines et omnes sordities de novo factas et defendit pelles a crepaturis.℞. aquam que exit de terbentina distillata per alembicum et lava faciem eundo dormitum inde fassietur facies cum panno subtili in mane lavetur cum aqua furfuris tepida et ultimo lavetur cum aqua rosata videbis mirabile.

¶ Cap.3.De morphea et albaras et panno.

Quasi ista capitula poterant permisceri: cum enim eisdem auxilijs egeant differentibus secundum maiorem et minorem virtutem propterea de uno cap. fiat recursus ad aliud sive ad alia. Nunc vero de panno simul et morphea et albaras dicamus.¶ Et dixerunt quod amilum loco superpositum aufert pannum.¶ Et dixit Gal.quod radix lilij proprie confert.¶ Et dixit quod crocus ortulanus mundificat pannum et morpheam.¶ Et ortulanus mel et proprie quod est antiquum cum costo mixtum tollit pannum.¶ Et quidam etiam sumpserunt aquam cum eo.¶ Et dixit de radice vitis albe quod cocta cum oleo pannum delet: aut sicut dictum est supra circa finem secundi capituli huius sermonis.¶ Et dixit etiam quod pannum et vestigia cutis aufert linitio facta cum reubarbaro et aceto et etiam purgatio facta ex eo.¶ Et dixit Avi.in panno et in omnibus maculis corporis et morpheis confert purgatio facta cum roba.eius autem potio est girat alias chirat.xviij.cum vino dulci aut oximelle.¶ Et quando de ea accipitur pond.3.ij.et teritur et ponitur in vino dulci: et dimititur spatio quodam parvo et coquitur illud cum lentibus et ordeo et carne galline et ius illud sorbetur et quandoque additur scamonea.¶ Frictio etiam faciei cum pinguedine serpentis recenti tollit pannum

Crocus ortulanus. mel. Radix vitis albe. Pinguedo serpentis

et vestigia cutis. ¶ Et dixit Auic. Canabit et est caulis imperialis abstergit pannum et morpheam et secundum virtutem est magis iuua=tiua ad sorditiem et comestum et emplastrum: nam tollit in paucis diebus. ¶ Marchasita subtiliter trita et cum aceto linita a proprietate abstergit albaras et morpheam. Et dixerunt quod margarite dissolute et fricate statim albaras auferunt. Dissoluuntur autem si in succo limonum ponuntur et ibi dimittuntur: aut etiam pomorum citrinorum aliis citoniorum. ¶ Confert etiam et abstergit albaras et morpheam cinis calcanei porci adusti donec fiat albus superlinitus. ¶ Cepe etiam si in aceto dissoluatur et fricatur in sole. Et similiter bulbus eam tollunt. ¶ Et dicunt quod lenitio sanguinis leporis calidi sicut ab animali egreditur multum confert. ¶ Eradicant autem albaras folia et stipites Rebichengi .i. apij ranini superfricata. ¶ Radix etiam serpentarie crispe idem facit linita. Et similiter caro anatis adusta et linita albaras tollit. ¶ Folia etiam cuiuscunque mezereon linita morpheam tollunt et similiter lentigines: et quandoque cum eis miscetur sulfur. ¶ Folia etiam cipressi morpheam eradicant. Et semen altee cum aceto fricatum in sole idem facit. ¶ Ad morpheam autem albam et proprie cum incipit fiat fricatio cum cinere radicum affodillorum in sole: sed prius in sole bene fricentur cum panno bene aspero et potest liniri cum radice sola. ¶ Eandem autem albam tollit cortex radicum capparorum in aceto infusus et superlinitus. ¶ Idem autem facit rutha mixta cum nitro et superfricata. ¶ Cassialignea super faciem aufert humiditatem lacteam que quandoque apparet facie. ¶ Decoctio quam supra scripsimus ex secretis Gale. morpheam in corpore sparsam tollens. ℞. trium mirabo. absinthij: epithimi: seminis sticados: suchaa: bedeguar violarum se. anisi. se. fenicu. polipodij loti et excorticati: ana. ʒ.i.s. berberis: spodij: turbit carnosi: cartamini: agarici: centauree: camedreos: camepitheos: omnium ana. ʒ.s. s. capilli ve. fumiterre ana. M. s. tamarindi: sebesten vel iniube. ana. ʒ.iij. Infundantur medicine in decem lib. aque bullientis die et nocte et decoquantur lento igne donec medietas consummatur post ea fricentur digitis et colentur et colature addatur tantundem rob. Dosis. ʒ.iij. cum. ʒ.iij. aque calide et aliquibus guttis olei sisamini: valet etiam ad omnes egritudines flegmaticas et melencolicas et icteritiam et ventositatem et humorem crudum.

Cinis calcanei porci. | Cepe. | Caro anatis | Mazereon. | Cassia lignea

¶ Tractatus tertius quarti sermonis. De scabie et lepra et continet tria capitula.

¶ Capitulum primum. De scabie et pruritu.

Oluerunt antiqui plurimi vbi de decoctione tractabant semper reminisci sermonem qui de scabie est. Et nos tale facientes idem faciemus. ¶ Dicemus ergo quod scabiem malam etiam que dicitur ignis sacer sanat inunctio facta cum chimolea et est quedam species terre. ¶ Si autem patiens inungatur ad ignem donec sudet cum oleo et sale et modico aceti sanatur pruritus et scabies salsitate. ¶ Ulcerosam autem scabiem aufert ziniar mixtum cum terbentina adusta et nitro super inun=

chimolea.

ctum. Et dixit Aui. et etiam mixtum cum gummi pini. ¶ Eandem autem curat fel thauri inunctum nitro et chimoles. ¶ Oleum autem de squinanto inunctum tollit omnem pruritum: imo etiam pruritum animalium: et hoc sumus experti. ¶ Si etiam ficus sicce coquantur cum folijs suis et cum radice nigre almezereon et inde scabiosus lauetur sanatur omnis scabies: imo etiam scabies animalium sanatur. ¶ Omnem autē scabiē tollit testa cancri marini. ¶ Et omnes concordant quod cardamomum cum aceto illinitum fortiter illa purga et sanat. ¶ Malignā autem scabiem sanat optime cataplasma factum ex cicere peregrino: et credo quod sit cicer sylvestre nec plus eo inuenio. ¶ Fex autem olei inuncta cū aqua dulcorationis lupinorū aut cum aqua decoctionis eorum aut cum vino decoctionis cameleōte est vtilissima. ¶ Et lupinus etiam cum radice almezereō nigre saluat illam bestiarum: et hoc experti sumus tollentes decoctionis radicis camelconte nigre lib. j. farine lupinorum ℥ j. fecis olei antiqui lib. s. fiat vnguentum. ¶ Eandem autē aufert exterior cortex cameleōte nigre mixtus cum calcanto pice liquida et sepo antiquo. Et nos quidem addim⁹ sulfuris viui ante et sepum ponimus quantum omnia. ¶ Semen etiam nasturtij cum melle mixtum et inunctum scabiem abstergit. ¶ Eleborus autem niger solus vel mixtus cum olibano pice liquida cera et oleo de citro et aceto scabiem tollit. ¶ Omnem autem pruriginem et asperedinem corporis mirifice purgat succus been intinctus. ¶ Cum fortitudine autem tollitur scabies si liniatur cum carui trito cum aceto. ¶ Et Ras. dixit quod sepum leopardicum oleo laurino inun-

Oleum squināti. — *Testa cancri marini.* — *Cicer pegrinus et qd sit.* — *Semē nasturtij.* — *Carui*

ctum confert difficili scabiei que scindit cutem. ¶ Remouet autem scabiem velociter et prurituū oleū de costo sicut experti sumus superinūctum. ¶ Acetosa autem vel ei⁹ radix in balneo cocta si patiens inde lauetur est vtilima. ¶ Et dicunt quod ad omnem scabiem storax liquida est epithima bonum et nos ponimus illud in vnguentis diuersificantes ista secundum diuersitatem humiditatis et siccitatis scabiei. ¶ Scabiem autem vlcerosam eradicant folia suhal recentia emplastrata. ¶ Argentum autem et eius scoria ad scabiem valde confert. ¶ Et similiter omnis scabies tollitur linita cum fructu vitis albe. Et nos facimus ex ea vnguentum et confert etiam egritudini cum aqua lauatur cutis. ¶ Oleū autem de alchitram et etiam ipsum alchitram inunctum omnem scabiem sanat: ita quod etiam illam animaliū. ¶ Sanat etiam eam cum est vlcerata farina ordei aut farina siliginis cum aceto forti more emplastri superposita aut etiam orobi et sumus experti. ¶ Et Gal. dixit in nonoloquens de sulphure mixto cū terbentina mundificat enim omnes huiusmodi passiones non repercutiendo in fundum multis alijs medicinis que sanant illas habentibus potentiam mixtā vel consumant ac repercutiant: ipsum autem iam multoties coquimus solum in aceto et emplastrantes refrenamus scabiē. ¶ Et nos quidem habemus ad scabiē vlcerosam expertum Gale. scriptum supra capitulo de alopitia i fi. ¶ Et scimus quod potio facta ex absinthio fumoterre passulis enucleatis ex mirabolanis citrinis est potio bona ad pruritum et scabiem. ¶ Unguentum nostrum expertum ad scabiē difficilis eradicationis: ita quod etiam sanat illam equos.

Acetosa.

rum et mugas eorum et restas fa- cta eplastratione postea ad equu cum stercore humano. Rx. sulphu ris viridis eris ana. partes. iij. olei oliue sicut ciatus vnus paru pinguedinis porci recentis que est in spina quantum pro duobus vel tribus den. habetur thuris quantum pro vno dena. habetur omnia simul trita post argentum bene bulliant semper agitando: in fine autem argentum addatur et misceatur et locus inungat. Ad candem autem difficilis eradi- cationis est hoc vnguentum. Rx. salis communis. ℥. viij. assungie porcine. ℥. x. succi fumiterre. succi plantaginis. olei laurini olei co- mmunis argenti viui extincti an. ℥. ij. fiat vnguentu quo patiens mane et sero et solum circa pulsus brachiorum et volas manuu inu- gatur ad igne. Et dico quod lotio facta ex succo ebulorum tollit sca biem et pruritu. Et sola ablutio facta ex aqua decoctionis lapa- tij et cameleonte scimus quod iuuat scabiosis. Sunius quoque experti quod succus cauliu inunctus il lam sanat quod si scabies sit fortis et humida misceatur cum aceto et vitello et liniatur. Si autem sca- bies sit vlcerosa et precipue in sui principio. Rx. foliorum vitis sylue stris partem. j. croci myrrhe au. partē. S. olei ros. et mellis. q. s. et fiat vnguentu. Et experti sum tam in vlcerosa quam non: vt lauetur primo cum nitro et oleo post abra- sionem pilorum postea liniatur cu lachryma vitis domestice que coagu lat sup palmites mixta cu assun- gia porcina veteri. Uerū facio scire vos dñe reuerende quod pfecta curatio egritudinis huius eget corporis eūone vniuersali pceden- ti si remouibilis d3 esse. Et nos circa illā apertionem materie vsi sumus sirupo hmōi. Rx. suc. endi. suc. laureole succi absinthij: suc. scabiose. succi fumiterre: succi bo- raginis ana lib. j. radicu3. v. añ. ℈. j. semi. cōiu frigidorum añ. ℥. j. ras. vio. añ. ℥. S. sandalorum al. et rub. añ. ℥. S. thimi epithimi came- dreos camipiteos añ. ℥. S. bulliāt oia in succis predictis depuratis et sirupizentur cum zuc. dos. ab ℥. j. S. vsque ad. ℥. iij. cū aqua decoc- tionis fumiterre. Sirup alius fortior. Rx. thimi epithi. seneLupu- li betonice: assari: arist. ro. gentia ne cinamo. cro. sandal. omniu ros. vio. florum boraginis: flor salicis nenufaris: equalia et quantu vis bulliant in suco fumiter. depura- te et in lib. j. oim pdictoru ponatur cineris vipere alias carnis vipe- re bene mundate et recētis. ℥. iij. Si aūt serpens exiccatus fuisset ponatur pulueris eius. ℥. ij. et co lature post decoctionem addatur zucchari quod sufficit et fiat sirupus dos. de die tertio in tertium ma- ne cum modico vini optimi vel aquosi, vt dispositio requirit ab ℥. j. vsque ad. ℥. ij.

Additio.

Ad sca. malā ftate salso expertū est balneū decoctionis edere ter- restris lauando pluribus dieb est enim vltimum.

Cap. 2. De lepra.

Non intendimus dice- re in hoc cap. sicut et in alijs fecimus commu- nem curam lepre: s3 so lum pretermisso regi- mine per dietam et potiones ea que laudauerunt antiqui et sicut ipsi vt in pluribus in cap. de decora- tione de ipsa sermonem fecerunt quando tractabant de scabie sic et nos etiam ipsos sequentes fa- ciemus. Dicunt ergo quod inun- ctio facta cum elebolo nigro sicut in precedenti cap. diximus de sca- bie multum secundum eos con- fert ad lepram. Cum autem le- pra incipit propter opillationem

Aliud optimum.

Cau.

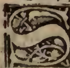
Sirupus.

Elebo rus niger.

splenis vel eius apostema mul-tum laudauerunt vt omni mane bibatur ex decoctione radicum tamarisci cum passulis & nos hoc experti addimus modicum in decoctione predicta. Inunctio etiã scripta supra capitulo precedẽti circa finem facta cum sale oleo et aceto eo modo quo dictum est supra ibi leprã delet. Tyriaca et si bibatur continuo et corpus patientis inungatur cum ea multũ confert. Et dixit Ras. si suspendatur oculus vpupe super leprosum cessat lepra. Et dixit si pellicula que abscinditur in circuncisione pueri sicca et trita & mixta cũ modico musco detur in potu incipienti laborare ex lepra stat & nõ augmentatur. Et dixit si super maculas nigras que sunt signũ lepre sperma calidum ponatur curat. Caro quoqȝ serpentis mirifice prodest. Et dico q̄ Gal. in .xi. sui libri de simplicibus miro modo carnes has laudauit siue per se comedantur siue etiam vipera stranguletur in vino et patiens illud vinum bibat. Adducens ad hoc casuales experientias plures et etiam suas proprias quibus vsus fuit asserens etiã hoc in elefantia contingere esse laudabilẽ: imo esse principiũ curationis istius in illa. Et kiran. dixit quod stercus columbe cũ cedria mixtum & inunctum lepras et omnes maculas sanat perfecte. Et Auic. dixit qđ in lepra est bezaar vt dicitur caro rane cocta cum oleo et sale comesta. Et Gale. dixit cortex vlmi cum aceto mixtus sanat lepram.

Tyriaca. Caro serpentis. Stercus colũbe.

Cap. 3. De elefantia.

Sequentes Gal. q2 proximaȝ facit elefantiã lepre post capitulum de lepra dicem⁹ que ipse maxime dixit de elefantia. Est autem elefantia magnitudo pedis & cruris in aqua. cõia regimina per farmaca & vomitus facta opȝ precedere sed talia huius operis non sunt. Sed preter ista Gal. mirabiliter laudauit carnes ochiduarum & serpentum sicut statim in precedenti ca. diximus. Et dixit calamentum est bonum farmacum non solum vehementer educẽdo subtiles humores: sed etiam subtiliando & abscindendo fortiter grossos quales sunt vtiqȝ generantes hmõi egritudines. Sed in summa carnes ochiduarum & vinũ stangulationis earũ plaudauit. Et Kirandus dixit quod tota achia .i. mergus assata et esa elefantiam sanat. Sed sciendum q̄ vniuersaliter linimẽta dicta in podagra supra cõferunt in hoc casu: pmisso regimine si cause ꝓpue ꝓpriũ remedium adducatur.

Qui. elefantia. Mersus.

Tractatus quartus quinti sermonis. De combustione & est capitulum vnum.

Posuerunt etiaȝ antiqui in tractatu de decoratione tractatum de cõbustione forte propter feditatem cutis que fit combustione non minus rationabiliter. forte posset poni in cap. de vlceribus vel de soluta continuitate. Sed nos quicquid sit eorum vestigia imitabimur. Dixerunt ergo q̄ flos volubilis maioris que dicit cussus siue funis pauperum tritus & mixtus cum ceroto: est plus omni re iuuatiuus. Et nos experti sumus de eo florentie cuȝ mumia dissoluta in oleo & agitata facto vnguento quando in combustione sunt vlcera. Est autem cerotum oleum commune et cera mixta sm Gale. Et nos experti

Flos volubilis maioris.

fumus ponentes in ceroto oleum
ros.loco olei communis.Et etiam
dixit Gal.de plāta eius: q̄d cocta
cum vino cicatrizat eas que ab
igne sunt vlcerationes.Et idem
dixit de floribus.¶Et oleum etiā
bullitum in concauitate seu con=
cauatura radicum affodillorum
conferre dixerunt.¶Gūmi etiā
arabicum cum albumine oui mix
tum ⁊ superpositum vlcerari non
sinit.¶Emplastrum autem autē
factū ex floribus folijs fructu et
Hipericon.
semine hipericon mire facit sup=
positum.¶Sola etiā lanat intin
cta in albu.oui superposita mul
tum cōfert adustioni siue ab igne
siue ab aqua sit facta imo ⁊ ouū
statim impositum est vtile siue so
lum albumē.siue totū ouū cū cor=
Terra sigil.
tice suo quis ponat.Dixit Gal.et
dicunt de terra sigil.q̄ ipsa super
posita adustioni non sinit vesica
ri ⁊ si vesica sit facta curat eam.
¶Et sal etiam bullitum cum oleo
⁊ inunctum combustionem ignis
vesicari non sinit.Et ego expert⁹
sum idem in adustione facta ab
aqua.¶Rusticis autem approxi
Stercora.
mentur medicamina stercorum
vt tollatur stercoris ouis vel ca=
pre vel arietis et cum oleo ros.et
cera mixta superponatur ⁊ mul=
tum confert eis:nam consolidat
excoriationes eorū.¶Radix etiā
lilij domestici elixa in aqua vel
super prunas cocta cum oleo ros.
mixta superposita est singulare
presidium.Et dixit Gale.et vsq̄
ad cicatrizationem vsuras ducit
⁊ Aui.dicit q̄ est melior medici=
narum que sunt ad combustionē
aque calide.¶Optime autē pro=
Succ⁹ lactuce agrestis.
dest combustioni succus lactuce
agrestis cū lacte impositus.¶Et
dicunt q̄ cinis factus ex cortice
cucurbite sicce optime potest sa=
nare.et efficaciter.¶Folia quoq̄
ambrosiane adustioni superposi
ta sunt singulare presidiū.¶Vue
etiam sicce seruate in passo et su=
perposite maximū sunt presidiū.
Si autem vue condite in aqua et
sale superponuntur vesicari non
sinunt adustionē.¶Mirandus
autē dixit q̄ pili leporis combu=
sti ⁊ triti ⁊ superpositi siue per lo=
Pili leporis.
ca combusta sparsi vlcera mordēt
et cicatrices sanant:et pilos edu=
cunt.¶Et dixit Ras. quod ster=
cus columbi mixtum cum oleo vel
vnguento valet contra cōbustio=
nem.Ego aūt vtilissimū expt⁹ sū
vtens primo in pāno lini et post=
ea cū oleo ros.⁊ cera faciens vn=
guentum.¶Folia etiā sicle.ablu=
tis cocta ⁊ emplastrata prosunt.
¶Ad aq̄ combustionem.
¶Cū aūt est ab aqua adustio cor
tex pini superpulverizet et cica=
trizat illas ⁊ quandoq̄ inmiscemus olibani et pulueris litargi=
rij ante.⁊ contulit multum.¶Ad
combustionem ostracha purpu=
rea vsta cum sale ⁊ mixta super=
ponant ⁊ dimittant donec per se
cadant.¶Adustioni proprie que
adeps porci.
fit ab igne adeps porci lotus se=
cundū quosdā superpositus pro=
dest.¶Et dicunt q̄ acetum velo=
cius omni re sanat adustionem.
¶Et dixerunt non est res melior
calamo aromatico mixto cū oleo
ros.et aceto:sed Gale.dat cañ.vt
diuersitas corporum considere=
tur que mollia ⁊ dura sunt quo=
niam corpora mollia fortes medi
cinas non sustinent et acutas im
ponatur ergo acetum sm corpo=
Attramentū
rum diuersitates.¶Et dixit Gal.
attramentum quo scribimus sta
tim confert vlceribus igne vstis
mixtum cum aqua q̄ si acetū ha
beat multo magis confert.¶Et
experti etiā sumus q̄ folia mal=
uauisci aut malue domestice cru
da cum oliuis contrita et aqua
decoctionis eorum confert.¶Et
cinis etiam caulium cum albu=
mine oui superpositus multum
confert.

Tractatus.5.quinti sermonis De cadentibus et flagellatis continet duo capitula.

Capi.1.De cadentibus ab alto.

Cum quis ab alto cadit cōfert sibi ut bibat succi gentiane.3.j.cū aq. Quod si ex casu timetur lesio intrinsecorū mēbrorum detur ex terra sigil.in potu. Si etiam ex folijs betonice bibatur cum hidromelle usq ad.3.j. multum conferunt. Idem autem operatur si sumatur ex galbano sicut granum fabe dissoluto cum aceto aqua vel vino vel mellicrato. Sumatur etiam ex lixiuio facto ex ligno ficus dicto supra cap. de congelatione lactis et san.in stomacho: et bibatur ex eo usq ad 3.j.s.cum pauco oleo. Si quoq sumatur reubar.3.ß.cum.3.j.rubee tinctorū cū vino cōfert cadenti et etiam flagellato: imo et utrisq solum reubar. valde cōfert si usq 3.ß.tribuatur cum vino odorifero mixto: et tamen hoc sumus experti. Et dixit Mes.sanat etiam rupturas intrinsecas et hoc habet a proprietate sue substantie. Et expertus sum ad casum hūc pulverem valde bonum. Rx.lace: myrrhe croci aā.3.ß.fenugreci: castorei: aā.3.s. boli ar.3.iij. terantur et dentur cum vino permixto. Si autem cadens sit cum attritione lacertorum sumat in potu ex agarico Kirat.ij.aut.iij.cum vino dulci si non sit febris aut cum mellicrato. Quod si casus sit super unum membrū emplastretur mēbrū cū furfure sale et melle et confert multū. Sumatur quoq abs...

Succus gentiane.

Galbanum.

Reubarba.

Absin...

Unguentum nostrum qd valet casui et flagellato. Rx.corticum pinee maioris olei myrtini et cere.q. s. ad congelationem.

Ca.2.De verberatis et signis percussionum eorum.

Unanimiter oēs doctores antiqui tam Gale. q̄ alij voluerūt cum aliquis est verberatus si inuoluitur in corio ouis noviter excoriate vel etiam arietis et sic maneat in die una ac nocte statim sanatus est. Et dixit Ras. quod sanguinem coagulatum a percussione corium dictum supra positum dissoagulat. Et dixerunt si superponatur terra sigillata sup membra percussa vel attrita prohibet ea ab apostematione: et si ibi fuerit solutio continuitatis consolidat eam. Et si verberati et flagellati et omnis percussio emplastretur cum sumach prohibet apostemationem et delet etiam viriditatem eiusdem percussa etiam loca cum folijs pini emplastrentur. Qd si ex verberatione remanent cicatrices liniantur cū raffano et delentur aut cum semine eius mixto cum melle et proprie in balneo. Omnia etiā hmōi vestigia delentur si cum nucibus viridibus liniantur. Semen etiā sisami confricatum delet viriditatem percussionum et sanguinem cgelatum qui ex eis accidit idem etiam facit mel inunctum cum sale: et delet etiam omnem dolorē illarū. Aloes etiā epithimatum signa percussionum delet. Multa etiā hic possunt adduci de his que scripta sunt supra tract. de oculis sermone primo cap. de liuorib' oculorum: et etiam sermone tertio capi...

Corium ouis recētis excoriate.

Raffanus.

aloes.

¶ Tractatus sextus quinti sermonis. De impinguatione corporum macrorum et macresiendo pingues et continet duo capl'a.

¶ Cap.j. De impinguatione corporum macrorum.

Omissis omnibus que veteres scripserunt dicemus que magis utilia visa sunt in hoc capitulo: et dicunt quod lac in usu habitũ valde cõfert attenuat'. ¶ Et idẽ dicũt de usu cancrorũ fluvialium. Et dicunt etiã qđ lac mulieris valde cõfert attenuatis. ¶ Et panis de novo frumẽto fact' ipinguat cito. ¶ Et dixit Ra. sumatur sepũ lacerte et misceat cũ baurach et cimino carmenico et farina tritici et da in cibo galline aliquot dieb' donec impinguet q ergo ex ipsa comedit impinguabit ut vix contineat in pelle. ¶ Et ego quidẽ expertus sũ quod fricatio tot' corporis in hora cõplete prime digestionis cũ manib' levib' in omni membro primo donec corp' totũ calefiat et post hoc fricatiõe facta cum oleo bono cõi agitãdo cũ modico boni vini mirabiliter impinguãdo operabit. ¶ Et experti sumus ut tollat orobus et torefiat et teratur bene deinde misceat cum melle et ex eo quantũ nux una ol mane ieiuno sumat. ¶ Confert autem in hoc casu usus sisami excorticati. ¶ Pulvis autem bonus impinguans. Rx. farine amili sarcocolle aã ℥.v. vniantur cum butyro et cõficiãtur ut panis et exiccetur in furno et fiat pulvis. Dos. multis diebus in mane cũ aqua frigida ℨ.x. efficit hic pulvis colorem bonum. ¶ Aliud bonum expertum. Rx. zedoarie karaber papa. diagaganti: been al.mugat et est radix unde fit assa nunc eiusdem vel eudem omnium ana. partem primam terantur et cribellentur et bulliant cum butyro et bibãtur quaqꝫ die cum sauich .i. aqua ordei circa ℨ.j.

Cap.ij. De macresiendo pingues.

Si querimus pingues macrescere pter cõmune regimen ipsorũ dixerunt autores q hoc cupit: bibat quaqꝫ die ex sandaracha tres quartas ℨ.j. cũ aqua et oximelle et valde macre fit q ut ver sumus experti. ¶ Sum' qꝫ experti q assumptio musti malorũ granatorũ usqꝫ ad ℈.ij. cũ oximelle vel aqua etiã quaqꝫ die multum macrefacit qđ si haberi non põt loco eius ponatur cimini carmeni partes.ij. costi amari partẽ j. teranẽ misceãtur et administrẽtur. ¶ Ego aũt vidi iuvenẽ vehemẽtissime pinguẽ q quolibet mane assumẽs ciatũ unum aceti calidi in ieiuno cũ pipere factus est summe macer et pstuerauit, mustũ malorũ granatorum

¶ Tractatus.vij. De verrucis et callis et est cap. unũ.

Gaudẽtes brevitate simul dicem' de porris: callis: et verrucis q omnia ppriẽ sunt circa extrema. ¶ Et dicũt ãtiq q rutha sola cataplasmata optime curat verucas et porros. ¶ Si etiã super eis fricent xiloca racte virides ve hemẽter et omno delẽt illa. ¶ Stercur autem pecudum sm omnes et etiã sm Gal. cum aceto mixtum illa tollit et si sint ut clavi et mora et etiã veruce et essere etiã sꝫ Ras. ¶ Et similiter cantaris una superficata illa delet. ¶ Oẽs etiã verucas sive inversas sive nõ tollut xiloca racte,

Cātaria.
cinis salicis cū aceto citri sup emplat⁹ ⁊ exiccat.⁊ incidit eas ⁊ tollit etiā callos pedū sup locis etiā vñ porri euellūt̄ fricet̄ assa mixta cū ceroto al's croco vel ficub⁹:na3 ꝯfert valde ⁊ aufert residuū corꝝ. ¶Et scito experiētia lōga ꝙ portulaca fricata sup porros postꝙ̄ sunt euulsi vel radicit⁹ incisi eos exiccat ⁊ nō sinit eos reuerti a ꝓprietate q̄ est in ea etiā et callos. ¶Erradicat autem callos et porros farina nigelle mixta cum farina al' vrina antiqua et supposita. ¶Idē aūt opat̄ cepe cū sale tritū et superpositū aut etiā cū melle ⁊ nos experti sum⁹:pōt etiā cepe misceri cū adipe galline ⁊ tollit inūctū callos q̄ ꝓpter calciamentum fiunt:⁊ hoc experimento noui ꝓutile. ¶Aqua nr̄a etiā scripta supra sermone ꝑmo caꝑ.3.de rubificando pillos illos tollit. ¶Et similiter vnguētū scriptū caꝑ.ꝑmo huius sermonis dealbanda ⁊ rubificanda facie ⁊ hec oia plurimu3 sum expertus. ¶Uerrucas autem tollit cepe squille mixtū cū oleo et pice suppositū. ¶Idē aūt opat̄ et mel anacardinū tollit illud superpositū ⁊ verrucas ⁊ porros. ¶Pedes etiam locustarū cōfricati operant̄ illud idem. ¶Idē etiā operatur stercus lacerte aut stellionis superfricatum eis. ¶Lac etia3 titimali impositū illa delet. ¶Et dixit Kirandus fel vace carnis nostre callos rumpit et splendificat faciē. ¶Et Ra.dixit ꝙ bonus stercus inuolutū folijs:⁊ in cinere calefactum verucis plurimū ꝯfert

accenditur ignis confert. ¶Et dixit Sec ap. tollantur in kalendis mensis tot grana cicerum quod sunt porri vel veruce que vis sanare:⁊ cum vno quoqꝫ grano tangatur vnum quodqꝫ illorum:postea omnia ligentur in petia vna ⁊ post tergum proijciantur ⁊ sanātur:⁊ verum est.

¶Tractatus.8.De decoratione vnguiu3 ⁊ est capitulū vnum.

Dicam⁹ ergo de his q̄ antiqui dixerunt ꝙ quando vnguis atterit̄ eius attritioni cōfert emplastrum factum cum bulbis et sauic.i.succo ordei. ¶Ad idē etia3 et scisuras vnguiū confert emplastrum factū ex semine lini ⁊ melle et superpositū. ¶Idē aut operat̄ et semē nasturtij cū melle emplastrum. ¶Et nos quidē miscemus vtrūqꝫ cū melle.s.semen nasturtij et semen lini et linimus vngues scisas:⁊ etiā que excoriant̄ ⁊ sanamus eas. ¶Similiter etiā et cum candaruso cocto in aceto emplastrauimus scisuras vnguiu3 ⁊ sanauim⁹. ¶Leprosos aūt vngues sanat oleū mixtū cū lumbricis terrestribus ⁊ superemplastratum. ¶Et dixit Dya.ꝙ celidonia minor excludit vngues leprosas. Celidonia minor ¶Cōtingit aūt sepe augmentū superflue carnis esse circa vngues:⁊

aut stipites recentia sup vngue fricētur albaras tollunt. Est aūt chebichengi apiū syluestre siue rauinū quod habet lac. Jde aūt operaт fec vini cōbusta ⁊ cū pice superposita vnguibus quod vex scimus. ¶ Cātaris etiā supposita et emplata tolit albaras. ¶ Cum aūt oportet facere vt vngues cadāt nulceant cātarides cū ceroto et supponant ⁊ cadent. ¶ Diximus aūt supra quod cerotū ex cera sola ⁊ oleo communi conficitur. Et dixit Ga. q̄ etiā scarabei cū ceroto suppositi vngui faciunt illū cadere. ¶ Et Rirandus dixit q̄ sepū hirci cū visco ⁊ sādaracha emplastratum illos scabiosos eradicat. ¶ Eradicat aūt vngues ⁊ cadere facit visc⁹ quercinus qn̄ cum arsenico mixtus supponit vngui. Et nos verū experti sum⁹. ¶ Pix etiā sola liquida mixta cū cera cadere facit vnguē. ¶ Et dixit Gal. q̄ centaurea minor supposita vngui cadere facit eam.

Sepū hirci.

Sigillo consumatū est hoc opus cū auxilio eius a quo cūcta beneficia descendūt cuius totale fuit principiū ⁊ est mediū atq̄ finis cuiusq̄ uis tanq̄ eius instrumētum existens in opere cuiusq̄ irritante precepto calamū aggredi ad scribendū. ¶ Eidem ergo gratie infinite existant grataнter itaq̄ suscipe hoc opus reuerende mi domine in cuius honorē cōpilatum extitit. Nec ad meā tuberilitatē aduertas neq̄ forte defectus operis qui immediate sequūtur artificem: sed mentē auidam ad tua exequenda mandata vt ipse vna cū alijs scientijs quibus fulges tue solaciū menti adsit et vtilitas qualis pōt ⁊ vt sint presentes inter principes terre vtraq̄ video te pellere: ita per ipsum cētena sit tua perfectionum memoria ⁊ applicatio sumere lucē que tuos gest⁹ sic dirigat in hac vita vt tua opa feliciter ad votū ⁊ in posteriori sit tui vnio cū beatis.

¶ In baptistam ferā medicū egrotantem. Jocus.

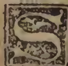
Cum febris medicū ruri vidisset agentem:
Frenduit: ⁊ toruas sic ait ad comites.
Hic est qui toties hic nos turbauit ab vrbe.
De procerum thalamo de mulierum adytis.
Cogitat hinc etiam nos exturbare quid ergo?
I quartana tuis splene confige sagittis.
Ut cito per venas frigidus humor eat.
Paret: ⁊ in vulnus telum figit ille relinquens.
Rus redit ⁊ lecto languidus ecce iacet.
Pharmaca concursum facite: et clisteria ferte.
Ut per posticū querquerai febris eat.

¶ Gulielmi Uarignane medici cōsummatissimi pcepto serenissimi pncipis dñi. Meladini Baul croachon ⁊ boyue in veneranda ciuitate Janue sub. M.ccc.xix. die sabbati scdo exeūte Decembris. Opus pciouū p pstantissimū ⁊ Egregiū artiū ⁊ medicine doctorē. D. Magistrū Claudiū astariū papiensem omni cū ingenio suis mēdis castigatū: nec hincinde impressum ad laudem eius qui est trinus ⁊ vn⁹: ⁊ cuius nomen est super omne nomē feliciter finit.

¶ Lugduni impressum per
Benedictū Bōnyn
Anno salutis
nře. 1533.
16. apri
lis.

Tabula.

¶ Finis tabule.

¶ Regestum.

A B C D E F G H I K.Omnes sunt quaterniones.

6 . ③ ③ ③ 3.3 ..3. 3 ..6

.12. facit unã lib.

.3. facit unã ③

.iiii. facit unã .3.

.20. facit unã 9

Mac a mia fratello

13 ... 1581 ...